

შოთა რესთაველი ვეფხისტყაოსანი

www.matiane.com

გამოცემა ეყრდნობა ფრანკფურტის უნივერსიტეტის რედაქციას (<http://titus.uni-frankfurt.de/texte/caucasica/vepx.htm>)

რედაქტორი სიმონ ჯანაშვილი
E-Mail: sjanashia@gmail.com

- 10. მაისი. 2001-

ს ა რ ჩ ე ვ ი

სარჩევი	2
დასაწყისი	4
2 ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა	5
3 როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა	7
4 ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა გეფხისგვაოსნისა	8
5 თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის საძებრად	10
6 წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა	12
7 ავთანდილისაგან მის ყმისა ქებნად წასლვა	13
8 ამბავი ავთანდილისა ასმათს რომ უკბნების ქვაბს შიგან	15
9 შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა	18
10 ტარიელისაგან თავის ამბვის მბობა ავთანდილთნა	20
11 ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა	21
12 წიგნი ნესტან-დარევანისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი	23
13 წიგნი ტარიელისა საყვარელთანა	23
14 წიგნი ტარიელისა ხატაელთანა	24
15 ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა	24
16 წიგნი ხატაელთა მეფისა ტარიელის წინაშე მიწერილი პასუხად	25
17 ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეყრა	25
18 ტარიელისაგან ხატაელს წასლვა და დიდი ომი	26
19 წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქმედვა	28
20 წიგნი ნესტან-დარევანისა საყვარელსა თანა	29
21 ტარიელის ტირილი და დაბწედა	30
22 წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა პასუხად	30
23 რჩევა ნესტან-დარევანის გათხოვებისა	30
24 ტარიელისა და ნესტან-დარევანის თათბირი და გამორჩევა	31
25 ხელამშეს შეიღის ინდოეთს მოსლევა საქორწილოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა	33
26 ამბვის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარევანის დაკარგვისა/	34
27 ამბავი ნერადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელს შეეყარა	35
28 შეელა ტარიელისაგან ფრიდონისა	36
29 ფრიდონისაგან ნესტან-დარევანის ამბვის მბობა	37
30 ამბავი ავთანდილისა არაბის შექცევისა	39
31 დათხოვა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა. ვამირის საუბარი.	42
32 ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი	44
33 ანდერმი ავთანდილისა როსტევან მეფის წინაშე	45
34 ლოცვა ავთანდილისა	46
35 ცნობა როსტევან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა	46

36 წასლვა აფთანდილისაგან ტარიელის შეყრად მეორედ	47
37 პოენა აფთანდილისაგან დაბწედილის ტარიელისა	49
38 მბობა ტარიელისგან ლომ-ვეფხთ დახოუისა	51
39 ტარიელისაგან და აფთანდილისგან ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა	52
40 წასლვა აფთანდილისგან ფრიდონისასა	54
41 მისლვა აფთანდილისგან ფრიდონისასა	55
42 წასლვა აფთანდილისგან ნესტან-დარეჯანის საძებრად და ქარაგანთა შეყრა	58
43 ამბავი აფთანდილისა გულანშაროს მისლვისა	60
44 ფატმანისგან აფთანდილის გამიჯნურება	61
45 წიგნი ფატმანისა აფთანდილს თანა სამიჯნურო	61
46 წიგნი აფთანდილისა ფატმანს თანა	62
47 ფატმანისგან ნესტან-დარეჯანის ამბეის მბობა	63
48 ამბავი ნესტან-დარეჯანის ქაჯთაგან შეპყრობისა. ფატმანისგან მბობა აფთანდილს თანა	68
49 წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანს თანა	71
50 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანს თანა	72
51 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა	72
52 წიგნი აფთანდილისა ფრიდონს თანა	73
53 წასლვა აფთანდილისა გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა	74
54 ტარიელისა და აფთანდილისგან წასლვა ფრიდონისასა	76
55 თათბირი ნურაღინ-ფრიდონისა	77
56 თათბირი აფთანდილისა	78
57 თათბირი ტარიელისა	78
58 ტარიელისგან ბლვათა მეფისას მისლვა	79
59 ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ფრიდონისაგან	81
60 სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა	83
61 ქორწილი აფთანდილისა და თინათინისა არაბთა მეფისაგან	86
62 ტარიელისაგან ინდოთ მეფის სიკვდილის ცნობა	87
63 ტარიელისაგან ინდოეთს მისლვა და ხატაელთა დამთრჩილება	88
64 ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა	90

დასაწყისი

1/1

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მთთ ძლიერითა,
ზეგარღმოთ არსი სკოლით ყენა ბეცით მონაბერითა,
ჩვენ, კაცთა, მოგვაც ქვეყანა, გვაქვს უთვალავიფერითა,
მისცან არს ყოვლი ხელმწიფე სახოთა მის მიერითა

2/2

ჰე, ღმერთი ერთო, შენ შეშემენ სახე ყოვლისა ტანისა,
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგენვად მე სატინისა,
მომეც მოჯერითა სკოლიდა, სიკვდილე გასატანისა,
ცოლვათა შესუბუქია, მენ თანა წასატინისა.

3/3

ვის შშენის, - ღომისა, - ხმარება შებისა, ფარ-შიმერისა,
- შეფისა მზის /თამარისა, დაწე-ბადებშ, ოძა-გაშერისა,
- მსა, არა ვიცი, შევპალრ შესხმა ხოგისა, შე-, რისა,
მისთა მჭკრებელთა ყანისა მირთმა ხამს მართ, მო-, შერისა.

4/4

თამარს ვაქებდეთ მეფესა სისხლისა ცრემლ-დათხეული,
ვთქვენი ქაბინი ვინი მე არ-აგად გამორჩეული.
მელნად ვიხმარე გიშრის ტა და კალმად მე ხა რხეული,
ვინა ისმინის, დაქვეას დახვერი გელა ხეკლი.

5/5

მიბრძანეს მათად საქმრად თქმა ლექსებისა ტყბილისა,
ქება წარმოთა და წამწამთა, მიმათა და ბაგრ-გბილისა,
ბროლ-ბადებშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწყობილისა.
გასტეხს ქვისაცა მაგარისა გვრდებლი ტყვიისა ლილისა.

6/6

აწ ენა მინდა გამოთქმად გული და ხელოვნება;
- ძალი მომეც და შეწერენა შენგნით მაქეს, მიყსც გონება;
მით შევეწინეთ ტარიელს, ტურყალა უნდა სსენება,
მათ სამთა გმირთა მხათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

7/7

მო, დაესხდეთ, ტარიელისთვის ცრემლი გვდის შეუმრობილი;
მისებრი მართ დაბალებით ვინმცა კოფილა შემილი!
დავკა, რესთველმან გაღლექს, მისთვის გელს ლახვარ-სიბილი,
აქამდის ამბეად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წყობილი.

8/8

მე, რესთველი ხელობითა, ვიქმ საქმესა ამა დარი:
ვის შემონაბიძის ჯარი საპათა, მისთვის ეხელობ, მისთვის
მკვდარი;
დაგვეძლერდი, მიჯეროთათვის კვლა წამალუ არსით არი,
აწე მომცეს განკურნება, აწე მიწა მე სამარი.

9/9.

ესე ამბავი სპარსელი, ქართულად ნათარგმანები,
ვით მარგალიტი ობოლი, ხელით-ხელ საგოგმანები,
ვპოვე და ლექსად გარდაეთქი, საქმე ვექნ საჭირშმანები,
ჩემთან ხელ-მქმნელმან დამშართოს დადმაშმან ჩები.

10/10

თვალთა, მისგან უნათლოთა, ენაფრამცა იხლად ჩენა;
აპა, გული გამიჯერდა, მიშევლომია ველთა რბენა!
მიაჯეთ ვინ, ხორცოდ დაწეა ქმარის, მისცეს სელთა დეხნა.
სამთა ფერთა საქებელთა ღამის ლექსთა უნდა ვლენა.

11/11

რიგა ვის რა ბედმინ მისცეს, დასჯერდეს და მის უბნობდეს:
მუშა მიწყო მუშაკობდეს, მეომარი გულონგობდეს;
კვლა მიჯერისა მიჯერობა უკვარდეს და გამოსცნობდეს,
არცა ვისგან დაწენოს, არცა სხვასა უწენობდეს.

12/12

მაირობა პირველადევე სიბრძნისაა ერთი დარგი,
საღმრთო, საღმრთოდ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი,
კვლა აქაცა ემების, ვინცა ისმების კაცი ვარფი;
გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამად კარგი.

13/13

ვითა ცხენისა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა,
მიბერითალა - მიედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქენება,
მარი აგრევე მელექსესა - საუბართა ტკილოთა ფრქვევება.
რა მისტირდეს საუბარი და დაწეწყოს ლექსმან ლევა,

14/14

მაშინდა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა,
რა ვედარ მიხხვდეს ქართულისა, დაუწეს ლექსმან ძვირობა,
არ შეამოცდის ქართული, არა ქმნის სიტყვა-მცირობა,
ხელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანისა, იმაროს დიდი გმირობა.

15/15

მოშაირე არა ჰქეიან, თუ ვინმე თქვას ერთი, თრი;
თავი ყოლი წე ჰელინა მელექსეთა კარგობ სწორი;
გახადა თქვის ერთი, თრი, უმსგავსო და შორი-შორი,
მაგრა იტყვის: " ჩემი სჯობს", უცილობლობს ვითა ჯორი.

16/16

მეორე ლექსი ცოტა, ნაწილი მოშაირეთა,
არ ძალ-უც სრულ-ემნა სიტყვათა, გულისა გასაგმირეთა,
ვამსგავსე მეგოლდი ბელითი ყმაწეილობა მონაღორითა:
დიღსა ვერ მოჰკლევენ, ხელად აქს ხოცა ნაღორთა მცირეთა.

17/17

მესამე ლექსი კარგი არს სანადომოდ, სამდერელად,
სააშიკოდ სალალობოდ, ამხანაგია სათრეველად;
ჩვენ მათიცა გვემატების, რაცა ოლენ თქეან ნათელად,
მოშაირე არა ჰქეიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელად.

18/18

ხამს, მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცედად არ აპრემობდეს,
ერთი უჩნდეს სამიჯერო, ერთისა ვისტე აშიკობდეს,
ყოვლა მისთვის ხელობიძეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს,
მისგან კიდე წერა უნდა, მისთვის ენა მესიკობდეს.

19/19

ჩემი აწ ცანით ყოველმან, მის ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მისს დიდად სახელად, არ თავი გამიქიიქია!
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწებლო ვითა ჯიქა;
მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მიოქეამს, მიქია.

20/20

ვთქა მიჯერობა პირველი და ცომი გვართა ბენათა,
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა;
იგია საქმე საზეო, მიმცემი აღმაფრენათა
; ვინცა ეცდების, თმობამცა ჰქეონდა მრავალთა წყენათა.

21/21

მას ერთსა მიჯნურობასა ჭევიანი ვერ მიშევდებიან,
ენა დაშერების, მსმენლისა კურნიცა დავალებიან;
ვთქვნე ხელობანი ქვენანი, რომელი ხორცია შევდებიან;
მართ მასევ პაპვენ, თუ თღენ არ სიძვენ, შორით ბხდებიან.

22/22

მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,
მით რომე შმაგოს მისისა კურ-მიხედომისა წყვნითა;
ზოგთა აქეს საღმრთი სახლე, დაშვრების აღმაფრენითა,
კვლა მოგთა ქვე უც ბუნება ეკულუცთა ჩედა ფრუენითა.

23/23

მიჯნურსა თვალად სიტერუე ჰმართებს მართ ვითა მშეობა,
საძონებ, სიუხვე, სიძლიდო, სიყმე და მოუალეობა,
ენა, გონება, დათმობა, მძლეოთა მებრძოლითა მძლეობა.
ვისკა ეს სრულდად არა სჭირო, აკლა მიჯნური შეეობა.

24/24

მიჯნურობა არის ტერფა, საცოლნელად მნელი გვარი;
მიჯნურობა სხვა რამება, არ სიძვისა დასაღირი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შეა უშის დიდი ბლგარი,
ნუვინ გაპრევოთ ერთმანერობა, გესმას ჩემი ნაუბარი!

25/25

ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუქი,
რა მოჰშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სელოქმა, უში,
გელი ერთია დააჯეროს, კურები მიშევდეს, თენდა ქემი;
მძელს უგელო სიყვარული, ხევენა, კოცნა, მტლაში-მტლეში.

26

მას ცოქხალი წე ელევის, რაცა პირველ შეუყვარდეს,
ნუცა ლხინსა აუზგვედეს, ნუცა ჭირსა შეუტარდეს;
მისთვის დათმოს ყველაკანი, მისთვის ველით გამოვარდეს,
ნურა გაპება, სოფელიცა მისი კერი გარდაქარდეს

2 ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა

32/33

იყო არაბების როსტევან, მეფე დმრთისაგან სფიანი,
მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლამქარ-მრავალი, ყმიანი,
მოსამართლე და მოწყალე, მორჭელი, განგბაინი,
თვით მეომარი უერთ, კვლა მოუბარი წყლიანი.

33/34

სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ თღენ მარტო ასელი,
სოფლისა მნათი მნათობი, მშისაცა დასთა დასელი;
მან მისთა მჭერეფთა წაუღის გელი, გონება და სელი,
ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად ასელი.

34/35

მისი სახელი - თინათინ, არს ესე საცოლნარია!
რა გაიბრნდა, გაიტო, მშე მისებან საწუნარია.
მეფემან იმზნა ვაშირნი, თვით ბის დაღი და წენარია,
გვერდა დაისხნა, დაუწეო მათ ამო საუბნარია.

35/35

უბრძანა: "გეოთხა საქმესა, ერთგან სისაუბნარისა:
რა ვარდმან მისი ყვაველი გაახმოს, დაამჭიროსა,
იგი წახლების, სხვა მოცა ტერფასა საბანეროსა;
მშე ხაგვისევნდა, ბნელსა ქსტერუეთ დამესა ქვენ უმთვაროსა.

26/27

ამა საქმესა მიჯნური წე უხმობს მიჯნურობასა:
დღეს ერთი უნდეს, ხელევ სხვა, სომობდეს გაყრისა თმობასა;
ესე მღერასა ბედითსა ჰვაქს, ვაჟია ყმაწვილობასა.
კარგი მიჯნური იფია, ვინ იქმს სოფლისა თმობასა.

27/28

არს პირველი მიჯნურობა არ-დაჩენა ჭირთა, მაღვა,
თავის-წინა იგორებდეს, ნიადგმცა ჰქონდა ხალვა,
შორით ბნელ, შორით კვდომა, შორით დაგვა, შორით ალვა,
დათმის წყრობა მოყვრისაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

28/29

ხამს, თავისისა ხეაშიაღდა არვისითანა ამედაენებდეს,
არ ბეღითად "ჰაა-ჰაა"-ს შმიდეს, მოყვარესა აყიენებდეს,
არისთ ახნდეს მიჯნურობა, არისადა იფერებდეს,
მისთვის ჭრია ლხინად უწნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიღებდეს.

29/30

მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარუე გაამზივნოს?
ამის მეტი რამცა ირგო: მას აქინის და თვითცა იენოს.
რათიმე-და ასახელოს, რა სიყვეოთა მთაყიეროს?
რა ჰეგავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკიფნის!

30/31

მიკვირს, კაცი რად თყერუეს საყვარლისა სიყვარულა:
ვინცა უყვარს, რად აყიენეს მისთვის მკედარი მისთვის
წყლულსა?

თუ არ უყვარს, რად არა სტული? რად აყიენებს, რაც არ სტულსა!?

ავსა კაცა ავი სიყვეა უწჩევნია სულსა, გულსა.

31/32

თუ მოყვარუე მოყვრისათვის გირს, გირილსა ემართლების;
სიარული, მარტობა პშევნის, გატრად დაეთვლებდეს;
იგონებდეს, მისგან კიდე წერად თღეს მოეცლების,
არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცთა ეახლების.

36/37

მე გარდასრულებარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო მნელია,
დღეს არა, ხებლე მოვკედები, სოფელი სსრე მემნელია;
რაბადა იგი სინათლე, რასაცა ახლაქს ბნელია?!
ჩემი ძე დაგსათ ხელშწიფედ ვისგან მშე საწუნელია."

37/38

ვაბირთა ჰკადრეს: "მეფეო, რად ჰბრძანეთ თქენენი ბერობა?
ვარდი თუ გაბმეს, ეგრეცა გვმართებს მისივე ჯერობა:
მისიერ ჰმეტობს ყოველსა სული და ტერფა ფერობა.

მთვარესა მეტრალა ვარსკვლავბან ვითამცა ჰკალრა მტერობა?!"

F38/39

"მაგას წე ჰბრძანებთ, მეფეო, ჯერთ ვარდი არ დაგჭირობია,
თქენენი თათბირი ავისა სხვისა კარგისა მჯობია;
ხმდა განაბაღმცა საქმენელად, რაცა თქენენ გულსა გლობია:
სჯობს და მას მიეც მეფობა, ვისგან მშე შენაფლობია.

39/40

თუცა ქაღალი, ხელშწიფედ მართ ღმრთისა დანაბაღია;
არ გათხევთ, იცის მეფობა, უთქენოდ გვითქეამს კელდ დიბ;
შექითა მისთავირ საქმეცა მისი მშემრ განაცხადია.
ლევა ლომისა სწორია, ძე იყის, თუნდა ხვადია".

40/41

ავთანდილ იყო სპეციუტი, ძე ამირ-სპასალარისა,
სარისა მჯობი ჩამარლი, მსგავსი მშია და მოფარისა,
ჯერთ უწევერული, საღმრო ბროლუ-მინა საცნობარისა;
მხს თიხათინის შევნება ჰქელვიდის წამწამთა ჯარისა.

41/42

გელსა მისსა მიჯნუობა მისი ჰქონდა დამალულად; .
რა მოპშორდის, უერ-შეკრულებულმან ვარდი შექმნის ფერ-
ნაკლულად;
ნიხის, ცეცხლი გაუახლდის, წყლული გახდის უფრო წყლულად.
საბრალო სიყვარული, კაცა შეიქმნა გელ-მოკლულად!

42/43

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისია ქალისა,
ავთანდილს მიპხედ სამაქ, კეტა სჭირს მის სოქ-ალისა;
თქვა: "ზედას-ზედა მიმხვდების ნახეა მის ბროლუ-ფიქალისა,
ნუთუ მით ვპოვთ წამალი მე ჩემი, უერ-გამქრქალისა!

43/44

არაბეთს გასცა ბრძანება დიღმან არაბთა მფლობელმან:
"თიხათინ ჩემი ხელმწიფედ დასკერ მე, მისმან მშობელმან,
მან განანიონებს ყოველი, ვით მშემან მანათოიბელმან.
მოდიო და ნახეთ ყოველმან, შემსხმელმან, შემამკობელმან!"

44/45

მოვიდეს სრული არაბი, ჯარი განმრავლდა ხსისა:
ავთანდილ პირ-მზე, სპასპეტი დაშქრისა ბევრ-ათისა,
ვაშირი სოფრატ, მოხსხლე მეფისა დასთა დასისა;
შათ რიმე დადგეს საჯდომი, თქვეს: "უოქმელია ფასისა!"

45/46

თიხათინ მიპყაეს მამისა პირითა მით ნათელითა,
დასკერ და თაგას გვირგვინი დასლება თაგისა ხელითა,
მისცა სკიპრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა.
ქალი მშეებრ სტერეტს ყოველთა ცნობითა ბრძანად მხელელითა.

46/47

უკუდეს და თაყვანის-სცეს მეფემან და მისთა სპათა,
დალოეს და მეფედ დასკერ, ქაბა უთხრეს სხვაგნით სხვათა,
ბექას ჰკრეს და წინწილინი დააგრძობდეს მათთა ხმათა.
ქალი გირს და ცრემლითა აფრქვევს, ჭრის ყორნისა ბოლო-
ფრიათა.

47/48

მამისა ტახტსა საჯდომად თავი არ ედირსებოდა,
ამად გირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აიგუბოდა;
მეფე სწროის: "მამა ყოველი ძისაგან ითაგუბოდა,
ამისად ქმნამდის დამწეველი ცეცხლი არ დაშევსებოდა".

48/49

უბრძანა: "წე სცირ, ასევლო, ისმინე ჩემი თხრიბილი:
დევს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი,
აქთებან ესე სამეფო შენია მართ მონდობილი.
ხარმეა ბრძანად ქმნებლი საქმისა, იყავ წყნარი და ცნობილი!

49/50

ვარდოა და ნეხეთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების,
დიღთა და წერილთა წყბლობა შექმნა წე მოგეწყვინების!
უხვი ხსნილსა დაბაბაშს, იგი თვით ების, ვინ ების.
უხვად გასცემდი, ბლვათაცა შესდის და გაედინების.

50/51

მეფეთა შიგნ სიუხვე, ვით ედემს ალვა, რგულია;
უხვსა პმირზილობს ყოველი, იგიცა, ვინ თრგულია;
სმა-ჭამა - ლიდად შესარგა, დება რა სავარგულია?!
რასაცა გასცემ, შენია; რას არა, დაკარგულია!"

51/52

ამა მამისა სწავლისა ქალი ბრძანად მოისმინებდა,
უერსა უპყრობდა, ისმენდა, წვრთასა არ მოიწყნებდა;
მეფე სმისა და მღვრისა იქმს, მეტად მოიღხნებდა;
თიხათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მზე თიხათინებდა.

52/53

მოახმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი,
უბრძანა: "ჩემი საჭურჭლე, შენგან დინაბეჭდელევე,
მომართით ჩემი ყველია, ჩემი ნაეფლისწულევი".
მოართიერს, გასცა უმომთ, უანგარიშო, ულევი.

53/54

მას დღე გასცემს ყველაკასა სივაჟისა მოგებულია,
რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დილებულია.
მერე ბრძანა: "ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულია,
ჩემსა წევინ წე დაშმალებით საჭურჭლესა დადებულია".

54/55

უბრძანა: "წადიო, გახსენით, რაცა სად საჭურჭლენია!
ამიღაბორო, მოახსი რემა, ჯოგი და ცხენია!"
მოიღეს გასცა უმომთ, სიუხვე არ მოიწყენია.
ლარსა შევეგლიან ლაშქარნი, მართ ვითა შეკობრენია.

55/56

აღავიობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალია,
მას ტაქსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალია;
რომე ჰგავნდა სიუხვითა ბუქსა, ზეცით ნაბუქალია,
არ დაარჩენს ცალიერსა არ ყმასა და არცა ქალსა.

56/57

დღე ერთ გარდახბდა. პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა,
ნადიმად შეხლომთა ლაშქარია მუნ დიდი შემთურილობა.
მეფემან თავი დაპეიდა და ჰქონდა დაღრეჯოლობა.
"ნეტარ, რა უმძიმს, რა სჭირსო?" - შექმნეს ამისი ცილობა.

57/58

თაგესა ბის პირ-მზე აეთანდილ, მშერეტაგან მოსანდომია,
სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეღი და ლომია;
ვაშირი ბერი სოფრატი თვით მის თანავე მჯდომია.
თქვეს, თუ: "რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?"

58/59

თქვეს, თუ: "მეფე ცედესა რასმე ვონებასა ჩავარდნილა,
თვითია აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა".
აეთანდილ თქვეს: "სოფრატ, ეპეითხოთ, გვითხრის, რაღმა
შეგვეცილა?
ვპეაღროთ რამე საღალობო, რასათვისმცა გაგვაწმილა?"

59/60

ადგეს სოფრატ და აეთანდილ ტანითა მით კენარითა,
თვითით აიგსეს ჭიქები, მიღლენ ქეცეითა წენარითა,
წინა მაუსხმელს მუხლ-მოურით, პირითა მოცინარითა.
ვაშირი ლაღობს ენითა, წყლიანდ მოუბნარითა:

60/61

"დაგილრევია, მეფეო, აღარ გიცინის პირით.
მართალ ხარ: წახდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირით,
ყველია გაცემს ასევდი თქვენი საბოჭარ-ჩშირით;
ყოლამცა შეფერ ხე დასცი! თავსა რად უგლე ჭირით?"

61/62

რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოჭედნა,
გაჟევიორდა: ვით შეაღრით, ან სიგვანი ვით გაბეღნა?!
"კარგი ჰქმები, - დაუმაღლა, ბრინჯანი უიზედნა, -
ჩემი ბრახვა სიძუნწია, გუის, ვინცა დაიყედნა.

62/63

ეგე არ მიმიმს, ვაბირო, ესეა, რომე მწყენია:
სიძურე მახლავს, დავლიენ სიუმაწვევილია დღნია,
კაცი არ არის, სითვინება საბრძნებელი ჩვენია,
რომე მას ჩემგან ესწვედნენ სამამაცონი შენია.

63/64

ერთაი მიზის ასევდი, ნაბარდი სათუთობითა;
დმერთმან არ მომაც უმა-შეიღი, - ვარ საწუთოსა თმობითა, -
ანუმცა მგვინდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა ბურთათობითა;
ცოგასა შემწევს აფთანდილ ჩემგანევე ნაბარდობითა"

64/65

ემა მეფისა ბრძანებასა დაღი წენარად მოისმენდა,
თაფ-მოლრევით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვებდა,
თეთრია კიბლითი გამომტრიალა შექსა ველთა მოაფენდა.
მეფე ჰეითხავს: "რას იცინა, ანუ ჩემგან რას შეგრცხვენდა?"

65/66

კვლა უბრძანა: "თავსა ჩემსა, რას იცინა, რად დამგმეო?"
ყმამან ჰეადრა: "მოგახსენებ და ფარმანი მიბომეო,
რაცა გაყარო, არ გეწვინოს, არ გამრისხდე, არ გასწერეო,
არ გამხადო კადნიერად არ ამიკლო ამაბეო."

3 როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა

72/73

დილასა აღრე მოვიდა იგი ნაბარდი სოსანი,
ძოწეულითა მოსილი, პირად ბროლ-ბადბაშისანი,
პირ-ოქრო რიდე ეხვით, შევნოდა ქარქაშოსანი,
მეფესა გასლებად აწევდა, მოდგა თეთრ-ტაჭოსანი.

73/74

შეეაბმა შეფე, შევხდა, ნალირობას გამოვიდეს;
მგრგველი მინდონსა მოსდეომოდეს, აღყიდ გარე
შემოჰერევიდეს;
გემი და გარი იყო, სპანი ველთა დამფარევიდეს,
ნაძლევისა მათისათვის ისროლეს და ერთგან სრულდეს.

74/75

უბრძანა: მონა თორმევი მოდით, ჩეენთანა ვლიდითა,
მშვილდა ფიხელსა მოგვცემდით, ისარისა მოგვართმიდითა,
ნაერაესა შეაღარებდით, ნასროლისა დასთვალვილითა!"
დაწყო მოსლება ნაღირმან ყოვლითა მინდორთა კიდითა.

66/67

უბრძანა: "რაღმცა ვიწყინე თქმა შენგან საწყინარისა!"
ფიცა მზე თინათინისა, მის მშისა მოწუნარისა.
ავთანდილ იფყვის: "დავიწყო კადრება საუბნარისა:
ნუ მოჰკვებ მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა წყნარისა.

67/68

მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია;
ნაძლევი დავდეთ, მოვასხენეთ მოწმად თქვენინივე სპანია;
მოასპარებედ ვინ მგაციო? - ცუდნილა უკუთქმინია.
გარდამწყვედლი მისიცა ბურთი და მოედანია!"

68/69

-"მე არ შეგარჩენ შექ ჩემსა მაგისა დაცილებისა.
ბრძანე, ვისროლით, ნუ იქმო შედრევილობა-ელებასა,
კარგთა კაცოსა კაწმოდეთ მოწმად ჩვენ თან ხლებასა,
მერშე გამოჩნდეს მოუდანს, ვისი უისრობდენ ქებისა!"

69/70

ავთანდილცა დაპერინებილდა, საუბარი გარდასწყვიდეს,
იყინოლეს, ყმაწეილობეს, სკვარლად და კარგად შმიდეს,
ნაძლევია გააჩინეს, ამა პირსა დასკვნიდეს:
"ვინცა იყოს უარესი, თაფ-შიშველი სამ დღე ვლიდეს!"

70/71

კვლა ბრძანა: "მონა თორმევი შეესხათ ჩვენ თანა მარებლად,
თორმეფი ჩემად ისრისა მიმრთმევლად, მოსახმარებლად -
ერთია შენი შერმადინ არს მათად დასაღარებლად -
ნასროლ-ნაერაესა სოვალვილენ უტყურად მიუმცდარებლად".

71/72

მინადირეთა უბრძანა: "მინდორნი მოიარენით,
დისკევით ჯოგი ნაღირთა, თაფი ამისთვის არენით".
ლაშქარნი სამშოო აწევინეს: "მოიღოთ და მოიჯარენით".
გაყარეს სმა და ნაღიმი. შენ ამოღ გავიხარენით.

75/76

მოვიდა ჯოგი ნაღირთა ანგარიშ-მიუწვდომელი:
ირემი, თხა და კანჯარი ქურუკი მაღლად მხლეომელი.
მას პაგრონ-უმანი გაუხდეს, ჭერეტადმცა სჯობდა რომელი!
აპა მშეიღლიდა და ისარი და კლავი დაუშრომელი!

76/77

ცხენთა მათთა ნაგერფალი მშექა შექმიდეს,
მიშხოცეს და მიისროლეს, მინდორს სისხლთა მიასხმიდეს,
რა ისარი დაელიონს, მონან-უკ მოართმიდეს.
მხეცინი, მათგან დაკოდილნი, წაღმა ბიჯა ვერ წასდგმიდეს.

77/78

იგი ველი გაირბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს,
დახოცეს და ამოწყვიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,
ველნი წითლად შეედებნეს, ნაღირთაგან სისხლი ისხეს.
ავთანდილის შემხედველთა: "ჰგაეცო ალვას, ედემის ხეს".

78/79

იგი მინდორი დალიეს, მართ მათგან განარბენია,
მინდორია იქით წეალი დის და წელია პირსა კლენია.
ნადღრი ტყესა შეესწონეს, სადა ვერა რბის ქხენია.
იგი მაშვრალი თრიივე მოსწყდეს, რაზომცა მხნენია.

79/80

ერთანარეთისა, თუ: "მე გჯობი", სიცილით ეკებნებოდეს,
აშანაგობოდეს, ლალობდეს, იქით და აქთ დაკებოდეს.
მერმე მოკედეს მონანი, რომელი უკან ჰყევებოდეს,
უძრანა: "თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არ გვეთნებოდეს".

80/81

მონათა ჰკალრეს: "მართალსა გაკალრებო და ნე გემცორებით;
მეფეო, ყოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისა დარუბით,
აწმეა დაგვხოც, ვერა ჰგავ - ვერ მიყებმარუბით, -
ვისგან ნაკანენი ვვინახენ მხეცინ ვერ წაღმა წარუბით.

4 ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისფყაოსნისა

84/85

ნახეს, უცხო მოყმე ვინმე ჯდა მფირალი წყლისა პირსა,
შავი ცხენი სადავითა ჰყებ ლომსა და ვითა გმირსა,
ხმირად ესხა მარგალიფი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.
ცრემლსა გარდი დაკირთვილა, გულა მდედრად ანაგირსა.

85/86

მას განსა კაბა ემოსა, გარუ-თმა ვეფხისა ტყავისა,
ვეფხისა ტყავისა ჭელივე იყო სარქმებლი თავისა,
ხელთა ნაჭედი მათრახი ჰქონდა უსხისა მელავისა;
ნახეს და ნახეა მოუწდა უცხოსა სანახავისა.

86/87

წავიდა მონა საუბრად მის ყმისა გულ-მდედრისად
თაფ-ჩამოგლებით მტორლისა, არ ჰყერებით მოლიტვისად -
მუნევ წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა დარი სად -
ახლოს მივიდა, მოსკალდა სიტყვისა თქმად ძაღრისად.

87/88

ვერა ჰკალრი საუბრი, მონა მეტად შეეტარდა,
დიღანსა უპერეგს გაგირუბით, თუსა გული უმაგარდა;
მოახსენა: "გაბრძანებსო", ახლოს მიღდა, დაუწყნარდა.
იგი გირს და არა ესმის მისგან, გაუკემებარდა.

88/89

მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არუა ნაუბარი,
მათ დაშქართა ბახილისა იყო ერთობ უკრძობარი,
უცხოდ რამე ამისკენოდა გული ცეცხლთა ნაღებარი,
ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა საგუბარი.

89/90

სხვაგან ქნის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან!
ეს მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკალრ მონამან.
არუა დააგდო ტირილი, არუა რა გაიგონა მან,
არუა გახსლისა ბაგეთათ თავი ვარდისა კონამან.

90/91

რა პასუხი არა გასცა, მონა გარე შემთბრუნდა,
როსტანს ჰკალრი: "შემიტყვია, იმას თქვენი არა უნდა;
თვალი მჩეუბრ გამირეგდეს, გული მეტად შემთბრუნდა,
ვერ ვასმინე საუბარი, მით დაკუონე ხანი მუნ, და".

81/82

თრთავე ერთგან მოკლელი ყველაი ასჯერ ოცია,
მაგრა ავთანდილს ციითა უფროსი დაუხოცია:
არ დასციომია ერთია, რაც თლენ შეუციოცია,
თქვენი მრავალი მიწითა დასცრილი დაგვიხოცია".

82/83

მეფესა ეს ამბავი უნს, ვითა მდერა ნარდისა,
უხარის ეგრე სიკეთე შინისა განაბარდისა,
აქეს მიზანერთა ამისი, ვითა ბულბულსა ვარდისა,
სიცილით დალომს, მიეცა გულით ამოსლვა დარდისა.

83/84

იგი ორნივე საგრილად გარდიხდეს ძირსა ხეთისა.
ლაშქართა შექმნეს მიღენა, მოდეგს უფროსი ბმეთასა.
ახლის უფლის მონა თორმეთა, უმხნესი სხვათა მხნეთასა.
თამაშობლეს და უჭირებდეს წყალსა და პირსა ფყეთისა.

91/92

მეფე გაპ-კეირდა, გა-ცა-წყრა, გული უც მისოთის მწყრომარე;
გაგბაგნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მდგომარე,
უბრძანა: "ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე".

92/93

მონანი მიღდეს, მივიდეს, გახდა აბჯარისა ჩხარია;
მაშინდა შეერთა იგი ყმა, ფარს მეტად გულ-მდედრია,
თვალი მოარნა ყოველგან, ნახა დაშქართა ჯარია,
ერთხელ ეს თქვება: "ვამ მეო", სხვად არას მოუბარია.

93/94

თვალობ ხელი უკუიელო, ცრემლინი ცხელნი მოიწურნა,
ხრმალ-კაპარჭი მოიმაგრა, მკლავნი გაიმამაცურნა,
ცხენსა შეცდა, - მონათამცა საუბარნი რად იყერნა!-
სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭრი არ განკურნა.

94/95

მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად;
მან, გლოს, იგინი დახალია შეცერიტებელად;
ჰკრა ერთმანერთსა, დახოუნა თავისა ხელ-აუკერობელად,
გოგსა გადაპერის მათრახი ქვე მერდამდის გასაპობელად.

95/96

მეფე გაწყრა, გაგულისდა, დაშქარნიცა შეუბანნა;
მან მდევართა მიწევანამდის არ უკერიოგნა, არუა ნახნა,
რაბომნიცა მიეწიონებს, ყოვლინი მკვდართა დასახნა,
კაცი კაცსა შემოსცემორცა, რისცან ამად იყაგლახნა.

96/97

შესხლეს მეფე და აეთანდილ მის ყმისა მისაწეველად.
იგი ლადი და უკალრი მივა ტანისა მრხეველად,
ტაიჭი მოუქს მერანსა, მიეფიხების მზე ველად
შეიგნა მისლვა მეფისა მისად უკანა მდეველად.

97/98

რა ცნა, მეფე მოციდათ, ჰკრა მათრახი მისა ცხენსა.
მასვე წამსა დაიკარგა, არ უნახავს თვალსა ჩვენსა,
ჰგვანდა ქეესკენლს ჩაძრომილსა ანუ ბეცად ანაფრენსა;
ეძებდეს და ვერ ჰპოვებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

98/99

კვალი ძებნეს და უკვირდა ვერ-პოვნა ნაკვალევისა, აგრე კვალ-წმიდად წარხდომა კაფისა, ვითა დევისა; დაშქარნა მკვდართა სფიროლეს, სწრაფა აქეს წყლულთა ხვევისა.

მეცვემან ბრძანა: "ვნახეთ მიზეზი ლხინთა დევისა".

99/100

ბრძანა: "ღმერისა მოუწყინა აქანმდის ჩემი შეება, ამად მიყო სიმწარითა სიამისა დინავლევა, სიკედლიამდის დამტყლევა, ვერფის ძალ-უც განკურნება. მისევე მალლი! ესე იყო წადილი და მისი ჩება".

100/101

ესე თქება და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა, არცა ჰერადა ასპარუშა, ვამი ვაშა მოუროვიდა; ყველა აი მოიშალა, საღაცა ვინ მხეცთა სრვიდ; ბოგთა თქვენს, თუ: "მართალია", მოგი: "ღმერთი!", უმრახვილა.

101/102

მეცვე საწოლს შემოვიდა სევდანი, დაღრეჯილი; მისგან კიდე არვინ შეცყება, აფონინილ უნს ვითა შეიღი. ყველა აი გაიყარა, ჯაღაძი ჩანს არ-დაჯრილი. გაბედითად სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტყბილი.

102/103

თინათინს ესმა მამისა ევეთი დაღრეჯილობა, ადგა და კარა მივიღა, -ჰერინდა მშისაც ცილიბა, - მოლარე იხმო, ჰერინა: "ძილია თუ დევილობა?" მან მოიხსენა: "დაღრეჯით ბის, სჭირი ფერ-შეცვლილობა.

103/104

ერთაი ახლაქს ავთანდილ, წინაშე უზის სკამითა; უცხო ყმა გიმე უნხახეს, ასრუ დაღრეჯით ამით-ა, თინათინ ბრძანა: "აწ წაგად, შესლევა არ ჩემგან კამითა მიკითხოს, ჰერალდ: იყო-თქო აქა ერთითა წამითა".

104/105

ხანი გამოხდა, იკითხა: "ნეტარ, რასა იქმს ქალით, ჩემი ლხინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალით?" მოლარე ჰერალდს: "მოვიდა აწყადა ფერ-ნამკრთალით, დაღრეჯით გცნა და მიმრუნდა წინაშე მომავალით".

105/106

კბრძანა, თუ: "წადი, უმე! უმისობა ვით გაქსძლეო? მოასხენე: "რად დაპბრუნდი შენ, მამისა სიციცხველი? მოდი, ჭმუნვა გამიქარუნვა, გველსა წყლელა მეწამლეო, გითხრა ჩემის სამიზებო, მე თუ ლხინთა რად დაელეო".

106/107

თინათინ ადგა, მიყიდა, მიჰყებ მამისა ჩებასა, უფას პირისა სინათლე მოგრძისა მოგანებასა. მამამან გვერდსა დაისცა, აკოცა ჩება-ჩებასა, ჰერძანა: "მახლავ რად არა, რად მელი მოყვანებასა?"

107/108

ქალმან ჰერალდ: "ხელმწიფეო, დაღრეჯილია ვინცა გცნობდეს, ვინმცა გნიხა ქაღნიერად, რამომ გინდა ამაყობდეს! თქვენი აგრე დაღრეჯანი მხათობთაცა დაამხობდეს! კაუმან საქმე მოიგვაროს, ესჭე ჭმუნვასა ესე სჯობდეს!".

108/109

უბრძანა: "შეიღო, რამომცა მჭირს საქმე საგაგლახია, შენი ჭვრუტა და სიახლე ლხნალვე დამსახია, მიმქარუტელი სევდისა, მართ ვითა მუფარახია. ვეჭე, რა სტა, შეხცა მამართლო, ჩემი სელოქემა და ახა.

109/110

"უცხოსა და საკეირველსა გმისა რასმე გარღვევილე; მისმნ შექმან გაანათლო სამყარო და ხმელთა კიდე; რა უმიმდა, არ ვიციდა, ან გიროდა ვისოვთ კიდე; ჩემად ხიხად არ მოვიდა, გაუგულისდი, წავეკიდე.

110/111

"მე რა ხახა, ცხენსა შეკჯა, თებალოთ ცრემლნი მოიხოუნა. შესაპერიბლად შეცემახენ, სანი სრულად დამიხოუნა, ვითა ეშმა დამეეარგა, არ კაცურად გარდამკოცნა, ჯეროფა ესე არა ვიცა, ცხადი იყო, თუ მეოცნა.

111/112

"აწ ესე მიკიორს, რა იყო, ანუ რა გნახე და რელი! მან დამიხოუცა ლაშქარი, სისხლი ადინა ლეპარული. კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თებალობაგან ფარული? უცილოდ დმერთსა მოუსმელდი აქამდის მე მინარული.

112/113

ტბილნი მისნი წყალობანი ბოლოო ასრუ გამემწარნეს, დამაგვეწყეს, რაცა დღენი მხიარულია წამეარნეს. ყოველაბან პირმან ვაგლახ მიყოს, ევლარავინ მინეგარნეს, საღამდისცა დღენი მესხნენ, ველარამან გამახარნეს!"

113/114

ქალმან ჰერალდ: "მოგახსენებ მე სიცევისა დანაცემელია: ჰე მეფეო! რად ემდერუვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბელა? რად დასწამებ სიმწარესა ყოველოთაოვის ტბილად მხედარ? ბოროობცა რად შეექმანა კეთილისა შემოქმედსა!

114/115

მე ამას ვარჩევ: მეცვე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი, შეინს არის თქენი საბლვარი, ბრძანება-მოუხისისელი. გაგბაგნე კაცი ყოველგან მისთა ამბავთა მცნობელი, აღრე სცნობ, არის იგი ყმა შობილი თუ უშობელი".

115/116

მოასხენეს ჰაენა, გაგბაგნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა, უბრძანეს: "წადით, პატიოთა თაგიმცა რად დაპრიოლეთა? მონახეთ, ძებნეთ იგი ყმა, სხვად წურად მოიცლილეთა, მისწერეთ წიგნი, საღაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხილეთა".

116/116

კაცნი წაგიდეს, იარეს მართ ერთი წელიწადი, მონახეს, ძებნეს იგი ყმა, იკითხეს კელა და კელა დია, ვერუა თუ ნახეს ნახელი ღმრთისაგან დანაბალია, ცელად მაშერალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა გალია.

117/118

მონათა ჰერალდ: "მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოეიარენით, მაგრა ვერ ვპოვეთ იგი ყმა, მით ვერა გაეიხარენით, მისა მხახაგასა სულ-დგმულსა კაცსა ვერ შევეკარენით, ჩვენ ვერის გარეებთ, საქმენი სხვანი რამ მოიგვარენით".

118/119

მეფე ბრძანებს: "მართალ იყო ასეული და ჩემი ძეო,
ვნეხვ რამე ეშმაგისა სიცულე და საბილეურო,
ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი შეცით ზეო.
გამოშვია შეჭირვება, არა მგამა ყოლა მეო".

119/120

ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა აღიაღდა.
მგოსანი და მოშათით უხმეს, პიცეს რაცა საღა.
და გასცა საბოძვარი, ყველა დარბაზს შემოხალა.
მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაპბალა!

5 თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის საძებრად

120/121

ავთანდილ ჯდა მარცო საწოლს, ეცვა ოდენ მართ პერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი.
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ჩანგი,
მოახსენა: "გიმრანებსთ ტინი ალვა, პირი მანგი".

121/122

ავთანდილს მიშვებდ მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
ალვა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოვლისა ჭრელისა;
უხარის ნახევა გარედასა, არ ერთგან შეუკრელისა.
მოთა ჭრელა ტერეისა, სიახლე საყვარელისა!

122/123

ავთანდილ ლალი, უკალრი მივა, არვისგან პრცხვენოდა,
მას ნახაეს, ვისთა გამთაგან ცრუმლი მრაგალვარ სლენოდა;
იგი უკრიო ქუმად ჯდა, ელვისა მსგავსად შევხოლა,
მოვარესა მისთა შექტაგან უკუნი გარდაპუენოდა.

123/124

გამრცილესა ტანსა ემოსნეს ყარუქმნი ჟაბაპირონი,
ებურნეს მოშლით რიდენი, ფასისა თქმად საჭრონი,
შევხოლეს შავინი წამწამი, გვლისა გასაგმირონი,
მას თეთრსა ეფლსა ეხიენეს გრძლად მომანი არ-უქმირონი.

124/125

დაღრეჯით იყო მჯდომარე ძოწეულითა რიდითა,
ავთანდილს უთხრა დაჯღომა წექნარად ცნობითა მშეიღილითა.
მონამან სელნი დაუდგნა, დაჯდა კრძალვით და რიდითა.
პირის-პირ პირსა უჭვრეჯდა, საესე ლხინითა დიდითა.

125/126

ქალმან უბრანან: "ზარი მღევეს მე ამისისა თხრობისა;
მშადა არა-თქმა, რიძლისა დონე არა მაქეს თმობისა,
რად ვინ ქუმად და დაღრეჯით ასრუ მიხღილი ცნობისა?"

126/127

ქამან ჰებრა: "სამაროსა ჩემგან თქმადა ვით იქმნების?
მშესა მოვარე შეეკარის, დაიღევის, და-ცა-ჭენის;
აჩრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების,
თქვენე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გვეკრნების".

127/128

ქალმან უთხრა საუბარი კეკლუც-სიგყვად, არ დეხტირად
იგყვის: "თუება აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად
მიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფად საქმე შენგან საუცვი რად,
მაგრა გითხრა პროცედ ხეალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.

128/129

გაბსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი დაგეხოცა,
ყმა გნეხა უცხო ვინმე, რომე ცრუმლი მოეხოცა?
მას უკანით გონებამან მისმან ასრუ დამამხოცა,
შენ გენეკევ მონახვასა, კიდით კიდე მოჰლახო ცა.

129/130

აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეფყვია,
მაგრა მორით სიყვარული შენგან ჩემი შემოყვია,
ვიცა, რომე გაუწყველდა თეალთათ ცრემლი გისეტყვია,
შეუპყრისარ სიყვარულა, გული შენი დაუტყვია.

130/131

ასრუ გითხრა, სამსახური ჩემი გმაროუებს ამად თრად:
პირებელ, ყმა ხარ, ხორციელი არავინ გვეაგს შენად სწორად,
მერმე, ჩემი მიჯნერი ხარ, დასტერია, არ ნაჭორად;
წა და იგი მუყმე ძებნე, ახლოს იყოს, თუნდა შორად.

131/132

"შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე,
რომე დამსხნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ისაპერი.
გველა გარე საიმედო ია მორგვა, გარდა ყარე
მერმე მოდი, ლომო, მზესა შეგვერუბი, შემეყარე.

132/133

სამსა ძებნე წელიწადისა იგი შენი საძებნარი;
პიროვთ, მოდი გამარჯვებით, მხიარულად მოუბნარი;
ვერა პეტვებ, დავიჯერებ, იყო თურე უზინარი;
კოკინი და უფერჭენელი ვარდი დაგხვდე დაუმჭნარი.

133/134

"ყიფით გითხრობი: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
მშეცა მომხედეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
სრელად მოესწყდე სამოთხესა, ქვესნელს ვიყო დასათქმარი,
შენი მკლივილეს სიყვარული, გველა დანა ასაქმარი".

134/135

მოახსენა ყმამან: "მშეო, ვინ გაშერი აწამწამე,
სხევა პასეხი რამაცა გადღონე, ანუ რამაც შეგიწამე?
მე სიკვდილისა მოეცვლოდი, შენ სიცოხლე გამიწამე,
ვითა მონა, სამსახურად გაბანამცა წავე, წა-, მე!"

135/136

კელად ჰებრა: "აპა, მშეო, რათეგან ღმერთიმან მშედ დაგბადა,
მით გმორჩილობს, გეციერი მნათობია რაცა საღა;
მე რომ თევენგან მოვისმინ წებლობანი, მეღიადა.
ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შექი შენი იფად ძ"

136/137

კელად ჰებრა საუბარი კეკლუც-სიგყვად, არ დეხტირად
იგყვის: "თუება აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად
მიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფად საქმე შენგან საუცვი რად,
მაგრა გითხრა პროცედ ხეალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.

137/138

ერთეგან დასხდეს, ილადობეს, საუბარი ასად აგეს,
გასალდეს და გამარჯვებეს საუბარი სიტყვა-ხშირი.
გაადვილდა, აქანამდის გარდებადა რაცა ჭირი;
თეორთა კბილთათ გამოჰკრთების თეორი ელვა ვითა ჭირი.

138/139

ყმა წავიდა, სიშორესა თუცა მისა ვერ გასძლებდა,
უკუღმევე იხედვიდა, თვალთა რეგად აყოლებდა,
ბროლსა სეფექტი და გარდსა ამრობს, ტანსა მჭიდროსა
ათროთოლებდა,

გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალებდა.

139/140

თქვა: "მჩეო, ვარდსა სიშორე შენი დამაზნდეს ეს აღრე,
ბროლი და ლალი გასრულეარ ქარვისა უყვითლესად-რე.
მაშინ რაღა ვემნა ვერ-ჰერეტა რა მომხედვეს კვლა უგრძესად-რე!
ხამს მოყვითათვის სიკვდილი, ესე მე დამიტ ჸესად-რე".

140/141

საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი მნელად ეხოცების,
ვითა ვერხე ქარისაგან, ინხევის და ოკცების;
რა მიძლევნის, სიახლევე საყვარლისა ეოცების,
შეკრის, დიღნი დაიმახხის, მით პატივი ეოცების.

141/142

მოშორება საყვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად დაზოდ
ცრემლი ვითა მარილიგსა სწვის ვარდისა დაკანაზოდ.
რა გათენდა, შეეკემბა მისთა შევრეგთა სალამზოდ
ცხენსა შეჯდა, გაემართა, დარიაშს მივა საღარბაზოდ.

142/143

დარბაზს ეჯიბი შეგბავნა, მართ მისები შენარონია,
შესთვალი: "გადარებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია:
ყოველი პირი მიწისა თქვენ ხრმლითა დაგიმიზია,
აწ თუ სკომს, ესე ამბავი ცნან, რაცა გარემონია.

143/144

მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო,
თინათინის ხელმწიფიბა მცერთა თქვენთა გულსა ვჰემირო,
მორჩილ-ქმილთა გავახარო, ურჩი ყოვლი აეგარიო,
დევნინი გადარებ ბედას-ბედა, არ საღამი დავაძვირო".

144/145

მეფესა ეთქა ამისი დიდი მაღრიელობა,
ეძრძნა: "ლომო, არა გჭირს შენ იმთა გარდექდელობა,
აწ მაგა შენსა თათიძირსა ჰეგასო შენივე ქელიობა.
წა, მაგრა მომხედვეს, რაღა ვემნა, თუ სიშორისა გრძელობა!"

145/146

ყმა შევიდა, თაყვანის-სცა, მაღლი რამე მოახსენა:
"ხელმწიფეო, მიეკირს, ქება რად იკაღლეთ ჩემი თქვენა?!"
აწ წერე კვლა იმორისა დმერთმან ხელი გამითენა,
პირი თქვენი მხარეული მხარეულსა ეკლა მიხვენა!"

146/147

მეფე კველა მოეკიდა, გარდაკოცნა ვითა შეიღო.
სხვა მათებრი არ ყოფილა არ გამშრილელო, არ გამრდილო!
ყმა ადგა და წამოვიდა, მას დღე მათი ჩანს გაყრილი;
როსტან მისთვის ააჭირა გონიერი გული, ლაბილი.

147/148

გამოემართა ავთანდილ, მოყმე მხნე, ლაბად მივალი.
ოც დღე იარა, დამეცა დღს ბედა წაპროთ მრავალი.
იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნივთი და ვალი,
არ მისცილდების თინათინ მისა მის, ვისები სწვავ ალი.

148/149

რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახდა სამეფოსა.
მოეგებნებს დალებულინი, ძევენია სძღვნილეს იეფოსა.
იგი პირ-შემ არ მისციფების სიარულია სისწრაფოსა.
მიშვედეს მყოფი მას წინაშე სიხარულია სადაფოსა.

149/150

ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროლ სანაპიროსა,
გარე კლელ იყო, გიამზონ ბრუდესა უქვითესიოროსა.
ყმაში მენ დაყო სამი დღე ამისა სანაღოროსა,
გამზრდელი მისი შერმადინ დაისცა სავაზიოროსა.

150/151

ესეა მონა შერმადინ, ზემოთცა სახელ-დალებული,
თინა-შემზრდილი, ერთგული და მისთვის თავ-დალებული,
მან არ იყოდა აქამდის მის ყმისა ცეცხლი დაბული,
აწ გაუხადა სიცყვები მის შინია მშეღებელი.

151/152

უბრძანა: "აპა, შერმადინ, ამად მე შენგან მრცხვენიან,
ჩემნი საქმინი ყოველი გყოლინიან, გაგივლენიან,
მაგრა არ იყო აქამდის, რანცა ცრემლი მდენან!'
მე ვისგან მშენდეს პატიუნი, აწ მასცე მოულხენიან.

152/153

მოეგალაგარ თინათინის სერფილისა და სიყვარულისა,
ცრემლი ცეცხლი ასოვლების ნინგისითაგან ვარდია მრულია,
ვერ ვაჩენდა აქანძმიდის ჭირსა ჩემგან დაფარულისა,
აწ მიძრძანა საიმედო, ამად მხედავ მხიარულისა.

153/154

მიბრძანა: "მიცან ამბავი მის ყმისა დაკარგულისა,
მოხვილე, სრულ-ვემნა მაშინდა შენი წალილი გულისა,
ქმარი არ მინდა უშენო, მომხედვეს ხისაცა რგულისა!"
მომცა წალილი გულისა, აქამდის დაღაგულისა.

154/155

"პირველ, ყმა ვარ, წასლევა მინდა პატრონისა სამსახურად -
ხამს მეფეთა ერთგულობა, ყოფა გამართოებს ყმისა ყმურად -
მერმე, ცეცხლი დაუესია, ადარა მწვევს გულსა მურად.
ხამს, თუ კაცი არ შეეღრეუს ჭირს მიუხედეს მამაცურად.

155/156

ვართ უმოყვრესნი მე და შენ ყოველთა პატრონ-უმათასა,
ამისთვის გნეკეე სმენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა:
ჩემ წილ დაგბერდებ პატრონად, თავალდა ჩემთა სპათასა,
ამა საქმესა ვერა ვიწ მე განდობასა სხვათისა.

156/157

ლაშქროთა და დილებულთა ალაშქრებდი, პატრონობდი;
დარბაზს კაცსა გამგებაენიდა და ამბავსა მათსა სკნობდი,
წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძლევნისა სძღვნობდი,
აქა საღმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!

157/158

ლაშქროთა და ნაღირობა შენი ჩემსა დასასცე,
აქათ სამ წელ მომცალე, ხვაშიალი შემინახე,
მე წერემცა შემოყრენიდა, ალვა ჩემი არ დაჭნა ხე,
არ მოუმრენდე, მომიგლოვე, მიცირე და მივაგლახე.

158/159

მამინდა ჰკაბრე მეფესა არ საქმე სასურვალია,
აცნობე ჩემი სიკვდილი, - იყავ მართ ვითა მირებალია, -
მიშხვდა-თქო საქმე, რომელი ყოვლითთვის გარღვევალია.
გლახაეთა მიეც საჭერდე, ოქრო, ვერცხლი და თვალია.

159/160

მამინ უფრო მომეხმარე, ამისგანცა უფრო მხნედრე,
ნუ, თუ აღრე დამიიწყო, მხსენებლი ბედის-ზედრე!
მეტად კარგად დამიუწყო, სული ჩემი შეივეღრე,
ბრდახი ჩემი მოიგოხენ, გული შენი მოიმდეღრე". და

160/161

რა შერმადინ მოისმინა, გაუკეირდა, შეებარა,
თვალთათ ვითა მარგალიტი ცხელი ცრემლი გარღმოლვარა,
მოასენა: "უშენიშან გელმან რამცა გაიხარა!
ვიყა, რომე არ დასდეგძი, მაგრა გიშლი ამად არა.

161/162

"ჩემად ნაცვლად დაგაგლებო", - ესე სიგვეა ვით მიბრძნე?
რაგვარა ვემნა პატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე?
შენ მარგილა გიგონებდე, მემეა მიწა ვიაკეანე!
სჯობს თონივე დავიკარგნეთ, წამოგვები, წამიტანე!"

6 წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა

165/166

დაწერა, თუ: "ჩემნო ყმანო, გამზრდელნო და ბოგნო ზრდილნო,
ერთგულნო და მისანღონო, ამას ზედა გამოცვილები,
თქვენ ჩემისა საწადლისა მიღოთმიღნო, ვითა ჩრდილნო,
წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო ერთგან შემოყრილნო!

166/167

მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა:
თვით ვიქმე ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა,
ცოტასა ხანსა კარჩივე გაჭრა სმასა და მღერასა,
ჟურად და საჭმლად მივენდევ ჩემსა მშვილისა და ცერასა.

167/168

საქმე რამე მიც თავისა გე საღმე გარღმახვეწელი,
დაგვი მარგილ და დარიბაძ ესე წლეული მე წელი,
გემულარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი,
მე დამხვედროთ სამეფო მტერთაგან დაულეწელი.

168/169

მე შერმადინ დამიგდია, ჩემბად კერძად პატრონობდეს,
სიკედილსა და სიცოუხლესა საღამდისცა ჩემსა სკნოდეს,
ყოვლითა მშეებრ მოგეფინოს, ვარდს არ მრვილეს, არ აჭნობდეს,
შემტოდესა ყველაკასა ვითა ცვილსა დააღინიბდეს.

169/170

თქვენება იცით, გამიზრდია, ვითა ძმა და ვითა შვილი.
ამას ასრე ჰმორჩილობით, არის ვითამც ავთანდილი,
ბეჭა იკრას, აქმნებინეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი;
მე თუ დრომდის არ მოვილე, გლოგა გმართუქს, არ სიცილი".

170/171

ესე წიგნი გაისრულა წყლიანმან და სიგვეანაშმა,
წელთა თქრო შემოირგება, საღარიბოდ მოეკაშმა,
ბრძანა: "მინდონს შევცდებით", ლაშქარიცა დაერაშმა;
მასევ წამსა წამიოდა, შინა ხანი არა დამტა.

162/163

ყმამან უოხრა: "მომისმინე, მართლად გითხრიობ, არა ჭრელად:
რა მიჯნური ველით რბოლეს, მარგო უნდა გასაჭრელად.
მარგალიტი არვის მიშხვდეს უსაყიდელოდ უფრენელად.
კაცი ცრუ და მოღალაფე ხამს დახვრითა დასაჭრელად.

163/164

ვისმცა ვეოთხან ხვაშიადი? შენგან კიდე არვინ ვარგ-ა,
უშენოსა პატრონობა ვის მივინდო, ვინ ქმნას კარგა?
სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ხსლოს ვერ იბარგა!
კვლა წეოუმცა შემოვიქეც, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა.

164/165

ფათიერაკი სწორად მოჰკლავს, ერთი იყოს, თუნდა ასი;
მარგოება ვერას მიტამს, მცავს თუ ცისა ძალითა დასი;
აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მამინ გმართუქს გლოგა, ფლასი;
წიგნის მოცემე, გმირჩილობდეს, ვინცა იყოს ჩემი ხსია".

171/172

ბრძანა: "წადით ყველაგაი, აქა მომხრედ არვინ მინა".
მონებიცა მთაშორება, თავი გაითავისწინა,
მარგო გარე შემობრუნდა შამბი შიგან გაირბინა,
მიწყიც მისად საგონებდად მისი მკლველი თინათინ- ა.

172/173

იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა.
ვინცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინცა გაეკიდა?
ვის მახვილი ვერას აენებს, იმას ვინცა წაეკიდა!
მისგან ტყირთი კაეშნისა ტვირთად ვარგად აეკიდა.

173/174

რა ლაშქართა ინადირეს და პატრონი მთითვალეს,
იგი პირ-შემ ველარ პოვეს, პირი მათი იფერშეკრთალეს,
მათსა დიდსა სიხარულსა სამძიმარი ანიცვალეს,
ყოვლგან რბოლეს საძებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს.

174/175

დანროლეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმილეს;
ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
მისინი სპანი გულ-მოკლელნი ცრემლსა ცხელსა გარღმოშეყრილეს;
"ღმერთო, ღორმო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისმცა დახერგვილეს!"

175/176

შერმადინ ერთგან შეკარნა ხასნი და დიდებულები,
უშენება იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები.
რა მოისმინეს, ყველაი დარჩა გელ-დანაწყლეულები,
თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრუმლო, ულები.

176/177

ყოვლობ ჰკაბრეს: "თუცა ყოფა ჩეგნ უმისოდ გვეარმისცა,
უშენოსა საჯარომი და ტახტი მისი ვისმცა მისცა?
განაღმიცა გმორჩილობით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!"
იგი მონა აპატრონეს, ყველაკამან თაყვანის-სცა.

7 ავთანდილისაგან მის ყმისა ძებნად წასლვა

177/178

ამ საქმესა მემოწმების დიონისი ბრძენი, ეზროს:
საბრალოა, ოდეს ვარდი და ერთვილის, დაცა-ემროს.
ვის ბადახში არა ჰეგანდეს და ლურწამი ტანად ემროს,
იგი საღმე გადარიბდეს, სამყოფაგან იაბეჭროს.

178/179

აგთანდილ იგი მინდორი თოხ-ახმით გარდაიარა,
დაბადი ბელარი არაბთა, სხეათ ბელართა არე იარა,
მაგრა მის მშისა გაყრამან სიცოცხლე გაუზიარა;
თქვა: "თუ მე მასმცა ვეხელ, აწ სხელსა ცრემლსა ვდერი არა".

179/180

ახალგან ფიფქმან დათოვა, ვარდი დათრთვილა, დანასა;
მოუნდის გელსა დაცემა, ბოგჯერ მიშმართის დანასა;
თქვას: "ჭირი ჩემი სოფელმან თოხმოცდათი ანასა,
მოეჭმორდი ლხისა ყველასა: ჩანგსა, ბარითსა და ნასა!"

180/181

ვარდი მის მშისა გაურილი უფრო და უფრო ჭებოდა,
გელსა უთხრის, თქ: "დათმეო", მადა არ და ბნელებოდა.
უცხო უცხოთა ადგილთა საძებრად იარებოდა,
მგბავრთა პეითხიდის ამბავთა, მათ თანა-ემოციერებოდა.

181/182

მენ ექებს, ცრემლი მტირალსა სდის ბლეათა შესართავისად.
უწნდის ქვეყინა ტახტად და მელავი საღებლად თავისიად.
თქვას: "საყვარელო, მოგშორდი, გული შენ დაგრჩა, ვთქვა,
ვისად?
შენივის სიკედილი მეყოფის ლხინად ჩემისა თავისად".

182/183

ყოვლი პირი ქვეყანისა მოეღლო, სრულდა მოიარა,
სრულ რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ ეარა,
მაგრა იგი მის ამბებისა მსმენელსაცა ვერ მიმხდარა.
ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თვეედ მიიყარა.

183/184

მიახვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისა,
თვე ერთ კაცსა ვერა ნახაეს, ვერას შეიღლა ადამისა,
იგი ჭირი არ უნახაეს არ რამისს და არცა ვისა,
დღე და დამე იგონებდა საყვარელსა მასვე მისსა.

184/185

მას მიახვდა წვერი საღეურად მაღლისა მთისა დიდისა,
გამოწნდა მუნით მინდორი, სავალი დღისა შვილისა.
მის მთისა ძირისა წყალი დის, არად სახლიში ხიდისა,
ორგნითვე ტყესა შეეკრა ნაპირი წყლისა კიდისა.

185/186

ზედ წაადგა, შეექცევის, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;
თვეები ქსხნებს ორანიდა, ამად სელოქვამს, ამად იშობს;
"ვაა თუ საქმე გამიმქდარნებს! - კვლა ამისთვის გულ-მოშიშობს,

აქეა კარგად ვერვინ შესცვლის, თაქეა ახლად ვერვინ იშობს".

186/187

საგონებელი შეექმნა დადგა საქმისა მრჩეველად,
თქვა: "თუ დაებრუნდე, ეზრომი ხანი რად დავყავ მე ველად?
ჩემსა რა ვჰავადრო მნათომსა, ვიყავ რად დღეთა მლეველად,
მისი ვერა ვენა ჭორალება, ვარ ვისთა გბათა მკვლეველად?

187/188

თუ არ დაებრუნდე, საქმისად დავყენე სხვანიცა ხანანი,
რომელსა ვეძებ, ვერა ვენენ ამბავინ მე მისოთანანი,
დრო გარდაუწყდეს შერმადის, მიპევდენ დაწვისა ბანანი,
მივიღის, ჰკაღრენეს მეფესა საქმენი დასაგვანანი!

188/189

უამბოს ჩემი სიკედილი, თვით ჩემგან დავედრებული,
მათ შეექმნან გლობა-ტირილი, ქმნან საქმე გამწარებული,
შერმე მივიღე ცოტხალი მე, სხვაგან საღმე რებული!
ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწუბული.

189/190

იყვის: "დმერთო, სამართალი შენნი ჩემთვის რად ამრედენ?
მე ემომხი სიარული კოდ რად გლაბ, გმილელი,
გელით ჩემით სიხარული აღჭუბრენ, ჭირი დაბულენ?
დღეთა ჩემთა ცრემლი ჩემნი ვერაოდეს დავიყელენ".

190/191

კელაცა იყვის: "დათიმობა სჯობს", და თაქსავე ეებნების:
"დღეთა მეტად ნე მოპევდები, გული ჩემი ჩე დატნების,
უძრითოდ ვერას ვერ მოვაწევე ცრემლი ცედად მედონების,
განგებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქმენელი არ იქმნების".

191/192

თაქს უთხრა: "მოკევე, გიჯობსთ სიცოცხლეს აუგიანსა;
მიხვალ, დაგხველის თინათინი, - ანათებს დღესა მზიანსა, -
გიოთხოს მის ქმისა ამბავი, რა გმართებს ვაგლახიანსა?"
იგონებს წამ-წამ, მიპევების ტყის პირსა შამბნარ-წყლიანსა.

192/193

"ყოვლი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან,
მაგრა საქმე მის კაცისა ვერასად შემიგნიან;
უღინიოდ მართალ იყვინს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან.
აწ ტირილი არს მარგებს, ცედად ცრემლი რასა მღიან?"

193/194

მთით ჩამოციდა აგთანდილ, გაელო წყალი და ტყენია,
მინდორის აცორებებს ტაიშა, შეერენით მონაწყენია.
გასცელებოდეს მელავინი და მისნი სიამაყენია,
ბრილისა ველსა სტერფობდეს გიშრისა მენ საცენია.

194/195

მოძრენება დააპირა, სელოქენა, მერმე ივაგლახა,
მას მინდორისა დაემპროთა, გბა თვალითა გამოსახა;
თვესა ერთსა სელიერი კაცი არსად არ ენახა,
მხერი იყვნეს საშინელი, მაგრა არა შეებახა.

195/196

თუც შეც-ქმნილი აგთანდილ გულ-ამოსკენით და კწისით- ა,
ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა,
ისრითა მოელის ნადირი, როსტომის მელაც-უგრძესითა,
მამისია პირსა გარდახდა, ცეცხლი დააგზო კვესითა.

196/197

ცხენსა მისცა საძოვარი, ვირე წვადა შეიწოდეს;
ექსინი რამე ცხენოსანი, ნახა, მისკენ მოვიდოდეს;
თქვა, თუ: "ჰგვანან მეტობრუთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს!
აქე კაცი ხორციელი კვლა ყოფილა არაოდეს".

197/198

ხელთა პქინდა ისარ-მშეიღლდ, მათკე მივა მზიარედო.
ორითა კაცთა წეროსანთა ყებ მოკევანდ უწერული,
თაგან აით დაკიდილი, შეებნილა სისხლა გელი,
გირლეს და იჭირეთდეს, ცოტა ედგა მხს, გლახ, სელი.

198/199

უყივლა, თუ: "მმანო, ვინ ხართ? მექობრუთა დაგამსგავსენ!"
მათ მოკეცი: "დაგვიწყნარდ, გვიწვევლე რა, ცეცხლი აუსენ,
ვერა გვარცი, მოგვიმზენ, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ,
საგორული მოგვიგირენ, დაწენი შენცა დამხაესენ".

199/200

ავთანდილ მიღვა, უქნა მათ კაცთა გულ-მლელარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამხავი, ტრილით მოუქარეთა:
"ჩენ ვართო მმანი სამნივე, მით ვიღული ცრემლთა მწარეთა,
და გვაქს ციხე-ქლაქი ხატაეთს არ-მარეთა.

200/201

კარგი გვესმა სანადირო, ნადორიასა წამიღვედით,
გვევეს დაშქარნი უთვალავნი, წელისა პირსა გარდაგხედით,
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
ვჰხოდით მხეცსა უბომოსა მინდორით და მთით და ქედით.

201/202

ჩენ სამთა მმათა წევნთანა მესროლი დაგაწყბილენით,
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩენ კიდე დავეცილენით:
"მე ჰერთ მოგჰელავ, მე გჯობო", სიგვანი ვაგაქილენით,
ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვთიაილენით.

202/202

დღეს ავყარენით დაშქარნი, საქსენი ირმის გყავითა,
ვთქვით: "გაგაჩინით მართალი, ვინ გლავითი თავისა მკლავითა,
თაგან ვეპხლენთ მარგონი, დავდეთ თავისა თავითა,
თვით დანახულსა მოგჰელეოდეთ, ნე ვისრით დამნახვითა".

203/203

ჩენ ვიახლენით სამთავე სამნი მეაბჯარენია,
დაშქართა წასლვა ვეპრძენეთ, მით არას მიაბრენია,
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია,
დაგონცე მხეცი, მფრინველი, რაფა ზე გარდაგვფრუნია.

204/204

ანაბდად მოყმე გამორჩნდა კუშტი, პირ-გამქეშავია,
ზედა ჯდა შაგას ტაიჭა, - მერანი რამე შავია, -
თაგან და ტანსა ემოსა გარე-ომა ვეფხის ტყავია,
ჯერთ მისი მსგავსი შევნება კაცთაგან უნიავია.

205/205

ვეჭრიტეთ, მისთა ელვათა შექნი ძლივ გავიცადენით,
ვთქვით, თუ: "მზეათ ქეეყანად, ნე ვეებნებით ცალ ენით!"
მისი მოგვინდა შეპრობა, ვპეალრეთ და შევეცადენით,
ასრე სულთქემით და ვაჟით მით ვართ, ცრემლისაცა დენით.

206/206

მე უხეცესმან უმცროსთა კაცი დაგსითხოვე ქენებით;
ჩემმან შელეგმან ტაიჭი მისი თვით აქი ხსენებით;
ამან მართ თღენ მორევნა გვოხვევა, ვუალლევი ჩვენ ნებით,
მივჰმარითეთ, იგი აგრევე წყარად მივა და შეეხებით.

207/207

ბრილმან, ლალსა გარეულმან, გარდნი თხელნი ანაფიფნა,
იგი ტყაბილი გონებანი ჩეებთვის შეტაღ გაამყიფნა:
არ აგისხნა, არცა დაგვსხნა, ყოლა არიდ ამიგვკრიფნა,
მისი შეკახედ მოუბარნი მათრახითა შეგვამშიფნა!

208/208

უმცროსისა მმასა მივეცით, უფროსნი დაგეტიდენით;
ხელი მოცეიდა, "დალეგო!", ესეცა ჰკაღრა კიდ ენით;
მან ხრმალსა ხელი არ მიპყო, ჩვენ ამდღ დაგერილენით,
თაგას გარდაპერა მათრახი ენახეთ სისხლისა კი დენით.

209/209

მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაპფრიწა,
ვითა მკვდარი ცულელ ქმნა, ვითა მიწა დამზაწა,
მისი რასმე შეაღრებელი მოამდინდა, მოამიწა,
თვებლოთ წინა წაგვივიდა ლალი, კუშტი, ამაყი, წა-

210/210

ადარ დაბრუნდა, წაგიდა წყნარად და აუჩქარებლად,
აგერა მივა, ნახეო, იგი მშებრ და მოვარებლად".
შირს უჩვენებდეს ავთანდილს მგირალნი გაუხარებლად
თღენ ჩხდა შავი ტაიჭი მისი მის მშისა მარებლად.

211/211

აპა მიახედა ავთანდილსა დაწეთა ცრემლით არ-ლათოენა,
რათეგნ ცუდად არ წაუხდა მას ეგბომი გარეთ ყოუნა.
კაცსა მახველს საწალელი, რას ექებდეს, უნდა პოვნა,
მაშინ მისებან აღარა ხამს გარდასრულთა ჭირთა ხსოვნა.

212/212

ვთხრა, თუ: "მმანო, ვარ ვინმე დარიბი უადგილოსა,
მე იმა ყმისა საძერანი მივეშმორდა საგამრილოსა,
აწ თქენებან მივეშებდ საქმესა ყოლა არ-საბადვილოსა,
ღმერთიმცა ნურას ნუდარ იქმს თქეენსა დისაღრეჯილოსა!

213/213

ვთხრა, თუ: "მმანო ვარ ვინმე დარიბი უადგილოსა,
მე იმა ყმისა საძერანი მივეშმორდა საგამრილოსა,
აწ თქენებან მისი სადღომი: "მიდითო ნება-ნებასა,
ჩრდილა გარდასითო მაშერალი, მიეცით მოსევენებასა".

214/214

ესე უთხრა და წაგიდა, ცხენი გაქსელა დებითა,
ვითა გავაბი გაფრინდა, არ-გამქებული ხებითა,
ან მთეარე, შეისა შემწრელი, მშე სინათლითა ზებითა.
დაიგსო ცეცხლი შემწეველი მისითა მან მიბებითა.

215/215

მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეყრა ვითა აგოს:
"საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოაგოს,
არ სიწყნარე გონებისა მოიძელოს, მოიძაგოს.

216/216

რათგან ისი არის რადმე უცნობოდ და ისრე რეტალ, რომე კაცება არ მოუშევებს საუბრად და მისად ჭვრეტალ, მივეწევო, შევიყრიბით ერთმანერთის ცემა-კლეტალ, ანუ მომკლავს, ანუ მოფრელავ, დაიმაღვის მეტის-ძეტალ".

217/217

ავთანდილ იტყვის: "ეზომნი ჭირნიმება რად ვაცუდენი? რაცადა არის, არ არის, თუმცა არ ელჩნეს ბედენი; საღაფა მივა, მივიღეს, რატეა მოცელიდეს ბედედენი, მუნადა ვძებნე დოხენი ჩემნი არ-დასამრულენი".

218/218

წინა-კანა აარნეს თრნი დლენი და დიმენი, დღისით და დამით მაშერალინი, არ საჭმალოა მჟამენი, არსადა ხანი არ დაყვეს, ერთინი თვალისა წამენი. შათ თვალია ცრუმლი სეღოღეს, შინდორია მოსაღამენი.

219/219

დღისით ვლეს და საღამო-უამ გამოუჩნდეს დიღნი კლდენი, კლდეთა შეგან ქვაბნი იყენეს, ძირია წყალი ჩნადენი, წყლისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი, ხე დიღრონი, თვალ-უწლომი, მაღლა კლდემდის ანაურდენი.

220/220

მან ყმამან ქვაბნა შიპმართა, გავლნი წყალი და კლდენია; ავთანდილ ცხენსა გარდახდა, მონახნა დიღნი ხენია, მის ბედა ჭვრეტალ გავგდა, ძირია დაბა ცხენია, მუნით უჭვრედა. იგი ყმა მივა ცრუმლ-მინადენია.

221/221

რა ტექნი გავლნა მან ყმამან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა, ქვაბნისა კარსა გამოლენა ქალი ჯუბითა შავითა, აგორდა მაღლად ცრუმლითა, ზღვათაცა შესართავითა, იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, ყელა მოუჭდო შეღავითა.

222/222

ყმამან უთხრა: "დათ ისმათ, ხინი ბლეისა ჩაგვიცეიდეს: ვეღარ მიგვჭვდით ქამიერად, ჩეკნ ვისიცა ცეცხლი გეწეოდეს". ესე თქვა და მკერძოსა ხელი იკრნა, ცრუმლინ გარდმოსუცივივლეს. ქალი შებნდა, მოუხეია, ერთმანერთსა სისხლით სწიომდეს.

8 ამბავი ავთანდილისა ასმათს რომ ეუბნების ქვაბს შიგან

230/230

ჩამოვიდა, ცხენი ასსნა, მისგან ხესა შემომტედი, ბედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დაპეხდა ქარ-განხმელი. მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდედარე, ცრუმლ-დასხმელი, ეგონა, თუ: დაბრუნდით პირი ვარდი, ბროლ-ბაქელი.

231/231

ვერ იქნა, - სახე არ ჰეგანდა მისი მის ყმისა სახესა, - ფიქხლა გაიძესა, მიპმართა გახილით კლდესა და ხესა; ყმა გარდაიჭრა, დაბა, ვითა კაკბი მახესა; ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ბახილია მუნ ერთ-სახესა.

232/232

მას ყმასა თავი არ მისცა, ჭვრეტალეა ებილწებოდა, ვითა კაკბი არწივესა ქვეშე მი და მო ძრწებოდა, ტარიელს ვისმე უბახდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა, ავთანდილ მუხლითა უყრიდა, თითითა ეხვეწებოდა.

223/223

იგი ტევრი გაეხშირა დანაგლევასა მათსა თმასა, ერთმანერთსა ეხევოთლეს; ყბა ქალა და ქალი ქმასა; იმახდან, მისოქმილიან, მისუკმდიან კლდენი ხმასა. ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა.

224/224

სული დაიდო მან ქალმან, დათმო გულისა წყლელობა, ქვაბს შევიყვანი ტაიჭი, მოპხდა აკამტელობა, მას ყმასა შეპხნა, შეღდო აბჯრისა წელ-მორგუმელობა; მინა შევიღეს, მას დღესა გარდახდა გამოსრულობა.

225/225

ავთანდილს უკვირს: "ამბავი ისი თუ ვცნათ მე რითა?" გათენდა, ქალი გამოლენა, მოსილი მითივე ფერითა, შავსა აუდეა ლაგმი, სწერდლა რიდისა წვერითა, შეკაშშა, მოაქეს აბჯარი წყნარად, არ რამე ჩხერითა.

226/226

მის მოყმისა წესი იყო, მეტსა თურე არას ეჯდა. ქალი ტარი და მეტრდა იცემს, თმისა ტეკრსა გაიგლეჯდა; ერთმანერთსა მოხევინენს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა; ასმაო, ისრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე დაიღრეჯდა.

227/227

ავთანდილ ახლოს ევლა ხახა სხხე მისივე აატია, ულეშ-აშლილი, წვერ-გამო, "ნეუთე მზებო, - თქვა, - ცისა?" ეყნოსა სული ალეისა, ქართაგი მონაგაცისა; ასრე უსს მოკლა ლომისა, მართ ვითა ლომსა ვაცისა.

228/228

მასვე გბჩსა წამოვიდა, რომე გუშინ შეეარა, შამბი გაელო, გაემორი, თავი მინდორს გააგარა; ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, მაღვით ხესა მოეფარა, თქვა, თუ: "ღრეორმან ესე საქმე შეფალ კარგად მომიგვარა.

229/229

აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სხვა საქმე რა ვამჯობინო? ქალი შევიპყრა, მის ყმისა ამბავი ვამბობინო, ჩემიცა ევითხრა უყელი, მართალი გაფარგუჭობინო;. მას ყრმასა ხრმალი არა გჰერა, არც მისი დავისობინო".

233/233

ეტყოთა: "სული გიყაფ? კაცი ვარ, აღმიანი, უფრო-ქმილინი მინიხვან ვარდინ და ისი იანი, მისი რამ მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, პირ ბაქმიანი? სხვად არას გაბამ, ნუ გვის, ნუ ჰეივი აგრე ხმიანი".

234/234

ქალი ეგყოთა ტირილით, სარჩელი უგაეს ბრჭობასა: "თუ არ შმაგი ხარ, დამეტსენ; შმაგი ხარ, მოლი ცნობასა! აწ მეტად მხელისა საქმესა მწუჟევ აღვიღად თხრობასა; ცელად ნუ სცოტბი, ნუ ელი მაგა ამბვისა ცნობასა!"

235/235

კვლა ეტყვის: " ყმაო, რა გინდა, ანუ მეწუკევ მე რასა? მაგა საქმესა ვერა იქს ევრუა კალამი წერასა. შენ ერთხელ მეტყვე, "მითხარო", მე ასჯერ გეგყვი "ვერასა", ვითა სიცილი ტირილსა, ვაგლახი მიჯობს მღერასა".

236/236

"ქალღ, არ იყი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან, თდოთგან კეტებ ამბავთა, ესე არფისგან მსმენიან; შენ მისოვნიხარ, სიცევანი ჩემნი რამომცა გუწენიან, ვერ დაგეხსნები, მიამბე, ჩემგან ჩელარა გრცხვენიან!"

237/237

ქალმან უთხრა: "რას შეგესწარ, მე ვინ ვარ და ანუ შენო? შენ არ მახლაეს, შეგეტყვების, თრთვილო, ასრუ მით მაწყენო! გრძელი სიცევა საწყინოა, სარე მოკლედ მოგასსენო! ვერასათვის ვერ გაიმბორ, რაც გინდა, იგი ქმენო!"

238/238

კვლავა ჰეთხა ზენარიოით მიუყარნა მუხლიანი წინა, მაგრა ვერ ვერ დაპერარა, მუდარიობა მოცემინა, პირსა ჩედა გაგულისძა, თყალით სისხლი მოცედინა, ადგა, თმათა წამომიღნა, კულა დანა დააპრჯინა.

239/239

ეგრე უთხრა: "მე ებოთმი ჯავრი ვითა შეგარჩინო?! რაგვარა თუ ამაფორი, ცრუმლი ცელად დამადინო?! გიჯომს, მითხრა; ამის შეგი მართი აღარა არ გაწყინო, თვარა, ღმერთმან მფერი ჩემი მოკლის, ვითა მოგაკედინო!"

240/240

ქალმან უთხრა: "ეგე ლონე მოიგონე მუხად ავი: თუ არ მომკლავ, არ მოყველები, მრთელი ვარ და მოკლავი. რად რა გითხრა, საღამდისც ციყო ჭირთა უნახავი? კვლა თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ მუდგას ჩედან თავი".

241/241

კვლა ეტყვის: "ყმაო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო? ეგე ამბავი ცოტხალა ენითა ვერ მათქმევინო! შე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლევევინო, ვითა უსტარი ბედითი აღვილად დაგახევინო".

242/242

ჩემი სიკედილი შენ ჩემად პატიუად ნურად გვთნია, მით რომე დამხსნი ტირილა, შემშრების ცრუმლით ფონია; ჩალად მინს ცივლი სოფელი, მისოვისევ შემიწონია. ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიცევანი მისანდონია?"

243/243

ყმამან თქვა, თუ: "არ ეგების ან ამისი სარე თქმევა, სხვასა რასმე მოიგონებ, სჯობს საქმისა გამორჩევა". გაუმება და ცალეკ დაჯდა, ტირს, დაიწყო ცრუმლით ფრქვევა, ქალსა უთხრა: "გაგარისც, ან, ესე თქვა, ვით დავრჩე, ვა!"

244/244

ქალი დაუჯდა კეშტ-გვარად, ქუშობის, ჯერთ არ დამტებარია; აკონდილ ქევ ბის ტირილად, აღარის მოცხარია; ვარდისა ბაღისა მოგუბდა ცრუმლისა საგუბარია. კვლა იქით ქალი აგირდა, მისოვის გულ-ნაღმობარია.

245/245

ყმა მფირალი შეებრალა, ამად ცრუმლი ცხელნი დვარნა, მაგრა უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა; ყმამან ცნა, თუ: "გონებანი ჩემარი ჩემოვის დააწყინარნა". ცრუმლ-დენილი შეეხვეწა, ადგა, მუხლი მიუყარნა.

246/246

უთხრა: "ვიცი, აღარ ვარგ ხარ შენ ან ჩემად დასაღობლად, გაგარისცე, დარწიმილ ვარ დარიბად და ამად თბლად; ან ეგრება თავი ჩემი ღმის შენოვის დისანდობლად, ამად რომე შეცოლება შვიდ-გბის თქმელა შესანდობლად.

247/247

თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე, მიჯნერის ა შებრალება ხამს, ესეცა გაიგონე; სხვაგნით ყოვლებით უღონო ვარ, არფინ არის ჩემი ღონე; სულო მოგემ გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გამონე!"

248/248

რა ქალსა მიპხვდა კიმისაგან მიჯნურობისა სმინება, გვედ-ამოხვენჩვით დაიწყიო სს-კეცითა ცრუმლოა დინება, კვლა გამრავლა ბინაღით ტირილი, არ გაცინება. ავთანდილს ღმერთმან წადიღი მისცა, გულისა ღხინება.

249/249

იყვის, თუ: "ამა სიცევითა მას უერი შეეცვალების, ვისოვისმე ხელი უცილიდ, მას ცრუმლი ემალმალების". კვლა უთხრა: "დაო, მიჯნური მტერთაცა შებრალების; ესეცა იცი, სიკედილსა თვით ეძებს, არ ეკრიმალების.

250/250

ვარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა დემისად ჩემმან მშემან გამომგბარნა საქმებარად იმა უმისად; ღრუბელიცა ვერ მიპხვების, მე მისრულვარ საღა, მი-, საღ! გვლი თქვენი მიპოვნია, მისი შენდა, შენი მისად.

251/251

მისი სიხე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოქატე, მისოვის ხელმან, გამოიჭრილმან, ლხინი ჩემი ვაალქატე. თრისაგან ერთი მიყე: ტყვედ მუშენ, ანუ მააბატე, ან მაცოცხლე, ანუ მომკალ, ჭირი ჭირსა მომიშატე".

252/252

ქალმან უთხრა ყმასა სიცევა პირეცელისა უამესი: "ეგე სიცევა მთიგონე დია რამე უკეთესა. წელან საქმე მტერთისა გულსა ჩემსა შთამოსთესი, ან მოყვარე გიპოვნივარ, დისაგანცა უფრო დესი.

253/253

მაშა რათგან მიჯნურია შენად ღონედ მოიგონე, არ ეგების, ამას იქით თუ-მცა თავი არ გამონე, არ შენ მოიგეც თავი ჩემი, დაგამნივ, დაგაღონე; შენოვის მოკედლე, ამისებრი მემცა საქმე რა ვიღონე!

254/254

ან რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილები, რასაცა ეტებ, მიპხვები, უცილოდ არ სიცილები; თუ არ მომისმენ, ვერ პირები, რამომცა ცრუმლისა ჰმილდები, მოგხველების მღურვა სოფლისა, მოპერები, გა-ცა-სწილდები".

255/255

ყმამან უთხრა: "ეგე საქმე ამის ჰეგასო, არა სხვასა: თრინ კეცნი მთდიოლეს საღაურნი საღმე გჩისა, უკანამან წინა ნახა ჩაგრძნილი შიგან ჭირსა, ზედ მიაღვა, ჩაყიოდა, ტირს, იმახის ვაგლაბ-ვასა.

256/256

ეგრე უთხრა: "ამხანაგო, იყავ მანდა, მომიცდილე, წაგრძლივოსა მოსახმელად შწალს, თუ-მცა ამოგბილე"; მას ქემშეოსა გაეცინა, გაუკირდა მეტად კილე, შემოჰყივლა: "არ გელოდე, სად გაგეჭქვ, სად წავიდე?"

257/257

აწ, დათ, შენთა ხელთაა ჩემი საბელი ყელისა, სხვად უღინოსა უძებოდ ჩემგან აპრობა ხელისა; რასაცა მიგამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალა ხელისა, თვარა ვისმც ექმნა გერლითა შეკრვა თავისა მრთელისა!"

258/258

ქალმან უთხრა: "მომეწინა, ყმათ, შენი ნაუბარი. ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე, პრეზენტა საქებარი; ხარ ვინათგან აქნამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი, რაცა ვითხრა, მომისმინე, გაძოვნა საძებარი.

259/259

ამა მოყმისა ამბავი არსადა არ იძოვნების; თვით თუ არ გითხოოს, არ ითქმის, არისიგან დაიჯერების; მოილოდინე, მოყიდეს, რაზომცა დაგვეკოვების, დალემდი, ვარდსა წე ამრობ, ცრემლითა წე ითოვნების.

260/260

გითხრა, თუ ცოდნა გწადინ ჩვენისა შენ სახელისა; ტარიელ არის სხელი იმა მოყმისა ხელისა; მე ამათ მქაინა, რამელსა წვა მაქს ცეცხლისა ცხელისა, სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა.

261/261

ამის მეტსა ვერას გითხოობ მე სიღვესა ამისთანსა. ისი მინდონს ართინიერს ტანსა მცერთა მემაჯანსა, ვჭამ, გლას, მარგო ნადირისა მისგან ხორცა მონაგანსა, აწევ შოგა, არა ვიცი, თუ დაჟყოვნის დიღსა ხანსა.

262/262

ამას გვეღრებ, მოცალო, თავი სხვაგან არსად არო; რა მოვიდეს, შევეხვეწო, ნერთ ეითა მოვაგვარო; ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შევაყვარო, თვით გამბოს საქმე მისი, საყვარელსა გაახარო".

263/263

ქალსა უმამან მოუსმინა, დაშმორჩილდა, დაპროც წება. ამას გედა მოიხდის, ხევით ესმი შხაპენება; მოვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შუქთა მოფინება, უკურიდნეს, აღარა ქმნეს მენ ხანისა დაყოვებება.

264/264

ქალმან უთხრა: "ყმათ, ღმერთმან მოგცა ქამად, რაცა ვინა, მაგრა თავი უჩინო ქმენ, დამალული იყავ შინა; იმა ყმისა მეტებლე ხორციელი არავინ- ა; წერთ ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახებ არ ეწყინა"

265/265

ავთანდილ ქეაბსა დამალა ქალმან დამალულით მალითა. იგი ყმა ცხენსა გარდაბლა, შეენოდა კაპარჭ-ხრმალითა; აგირდეს მაღლად ცრემლითა, ბლვათაცა შესამალითა, ავთანდილ სარკმლით უჭერებლა ჭვრეგითა იღემალითა.

266/266

ამარგის ფერად შეცეალა ბროლი ცრემლისა ბანამინ. დოხხან იფრიეს ყმამინ და მინ ქალმან შაოსანამინ; შეხსნა, შეიღო აპარანი, ცხენიცა შეიყვანა მან; დაღემდეს, ცრემლი მოჰკვეთნა შავმან გიმრისა დანამან.

267/267

ავთანდილ სარკმლით უჭვრებლა, ტყვე, საკით ნააბატები. მან ქალმან ქეეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ხატები; მას შედა დაჯდა იგი ყმა, სულთქმას ჭირ-მონმატები, სისლისა ცრემლა გაეწნა შეა გიმრისა სატები.

268/268

მან ქალმან ხელ-ყო კეცისოთ გზება ცეცხლისა ხელისა, ვეონა ჭაბა ხორცისა შემწვრისა, შეექმნელისა; მიუპერა, ერთია აპარიტა, ქმნას საქმისა ძნელისა, ძალი არ ჰქინისა, დაუწყო გამოყერა უცოხნელისა.

269/269

ცოტბდ მძწვა, მიიძინა, თუცა ყოლა ვერა მეტი; შეკრთა, დიზნი დამატებანა, წამოერდლა ვითა რეგი, იბაბდის და წიწ-წიწ იკრის გულსა ღლოდ, თავსა კეტი. ცალ-კურ გის და პირსა იხოკს ქალი მისი შენამჭკრები.

270/270

"რად დაპპრენდი? - მოახსენა, - მითხარ, რაცა წაგებიად!" მან უბრძანა: "მინადირე მეფე ვინმე გარღმეკიდა, ჰყვეს დაშქარი უთევდაზენი, ბარგი მძიმედ აეკიდა, იგი მინდონს ნადირობდა, დაეფინა მარეკი, და-

271/271

სევდად მეტა კაცთა ნახება, ცეცხლი უფრო გავიალე, არ მივერ ახლოს შეყრად - თავი ჩემი შევიწყობლე, მათგან მკრთალი შემოებრუნდა, ტყასა შიგან დავიმალე". თქეა: "წერუმცა უკურიდა, რა გათეხდეს, წავალ ხეალე".

272/272

ქალსა ცრემლინი გარღმოსცვიდეს ას-ნაკეცი, ბევრის-ბევრად; მოახსენა: "შევთა თანა იარები მარწეო ტევრად, არას კაცას არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად; მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცედად ჰლევ რალ?

273/273

ყოვლი პირი ქეეყანისა ერთობ სრულად მოგიყლია, ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა დაგელია? გეახ-ოს და არ გაპარებლე თუცა ჭირი არ გაკლია; შენ მოჰკვდე და იგი წახლეს, ესე შენთვის რა მაღლია?"

274/274

უბრძანა: "დაო, ეგეა მსგავსი შენისა გულისა, მაგრა არ არის ქეეყანად წამალი ამა წყლელისა! ვის ძალ-უს პოვნა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსრულისა? შემი ღხინია სიკვდილი, გაყრა ხორცითა და სულისა.

275/275

ღმერთმან სხვამცა ეფლსა ჩემსა რაღმცა კაცი რად დაპბადა, სიახლე და საუბარი თუმცა მისი მე მეწადა! ვინმცა გასძლნა ჭირი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა? შენგან კიდე ხორციელი, დაო, მივის არასადა".

276/276

ქალმან პეტრია: "არ გამიშვრუ, ვიშიშვი და ვიაჯ დია; რათგან ღმერთსა ვაშირობა შენი ჩემზე მოუგდია, ვერ დავშეძლია; უკუთხსა რაცა საქმე გამიცდია. არა ვარგა უსამომო, მომსა თავი გარდგინდია.

მისი მძებნელი იყომცა ჭკუითა მეტის-მეტითა; შენ კაცთა ნაცვლად ნადირთა ახლავ გველითა რეტითა; სჯონს, ერთი კაცი იახლო, იღებნდე მისით ჭვრეტითა. ვით იაღონი არ მოჰკვდე ბელბელის თესლით კვერცითა".

277/277

ემამან უთხრა: "რას მენცენ, არა ვიცი, გამიცხადუ. კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მემცა ვით დავშებადუ! ღმერთსა ჩემი უბელობა უნდა, მემცა რას ვეცადე! განაღამცა გაუნაღორდი, თავი ასრუ გავიხადუ".

9 შეცრა ტარიელისა და აუთანდილისა

280/280

ქალი ადგა და წავიდა მის ყმისა მოსაყვანებლად; "არ ეწყინაო", უამბოსს, არს მისად მაგულებანებლად, ხელი მოჰკიდა, მოჰკინდა, ვით მოვარე მოსაყვანებლად; იგი რა ნახა /ტარიელ, თქეა მშისა დასაგვანებლად.

283/283

გამოიყება ტარიელ, ჰმართებს, ორთავე მზე დარად, ანუ ცით მოვარე ულრუბლი შექითა მოჰკენდეს ქვე პარად, რომებ მათ თანა ალვისა ხეცა ვარგ იყო ხედ არად, ჰგვანდეს შვილთავე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთქვი მე დარად!

284/284

მათ აკოსეს ერთმანერთსა, უცხოებით არ დაპრიდეს, ვარდა ხლებდეს, ბაგეთაგან ქიანი თეთრი გამოსტყირდეს, ყელი ყელა გარდააჭვდეს, ერთმანერთსა აუცირდეს, ქარგად შექმნეს იაგუნდნი მათნი, თუცა ლალად ღირდეს.

285/285

მობრუნდეს, ყმამან ავთანდილს ხელი შეუძერა ხელითა, ერთგან დასხვდეს და იფირეს დილან ცრუმლითა ცხელითა. ასმათი სულა უდებდა სიგვითა საკურიელითა: "თავთა ნუ დაშორცი, ნუ ბელ-იქმთ მჩესა თქვენითა ბელითა".

286/286

ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილელი, არ დაბრული; ყმასა უთხრა: "მესწრაულის, მითხარ შენი დაფარული, ვინ ხარ, ანუ სით მოსულხარ, საღური, სით მოსული: მე სიკვდილა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა გაწინული".

287/287

ავთანდილ გასცა პასეხი, სიცყვები ლამაბებია: "ლომთ და გმირო ტარიელ, ვის თავი გინაბებია, მე ვარ არაძი, არაბეის არს ჩემი დარბაზებია, მიჯნურობითა დამწვარ ვარ, ცეცხლი უშრეტი მგზებია.

288/288

მე პატრონისა ჩემისა ასული შემყვარებია; თვით მეფედ მათად მას ხელენ მონები მელაზ-მაგრებია. თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თუ ვითა გიამრებია, გახსოვსცა, თდეს დაშორცე მონები არ-საპრებია?

278/278

ქალმან კვლა პეტრია: "გაგსაჯე მეტითა შევონებითა, მაგრა თუ კაცი მოგვარო, მოგყვეს თავისა ნებითა, იგი გეახლოს, იღებნდე მისით შემეცნებითა, ფოცა, არ მოჰკლა, არ იყო, არ-საფეხებლისა ვწებითა".

279/279

მან უბრძანა: "თუ მიტენებ, ვნახავ, დიდად გავიხარებ, სიყვარულემზნ მისმი, ვისივის ხელი მინდორს თავსა ვარებ, არას ვეტამ უგემურსა, არათ თდეს გავამწარებ; რაცა ჩემგან ეამების, ვაამებ და შევიყვარუბ".

287/287

შენ მინდორს გნახეთ გატრილი, ჩეგნ ბედა გარდგეკიდენით, პაგრონი ჩემი გაგიშვრა, ჩვენ ხავად წაგეკიდენით, გიხმეთ, არ მოცეკე, ლაშქარი უკანა გამოგიდენით, შენ ელინი წითლად მეტლებენ სრულად სისხლისა კი დენით.

288/288

ყველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ გარდავეკიდეთი. მეფე შეჯდა, დაგვეპარფა, კვალი შენი ვერ მოგვეთეთ, ვითა ქაჯი დაგვემალე, მონებიცა დაგაუყეთეთ, ამან უწრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ.

289/289

ჭუნება შეექმნა, თქეუნ იყით, ხელმწიფე წებიერია. მოგნახეს, გდებნეს ყოველგან, მათ რუკა დაუწერია, ვერ ნახეს შენი მნახავი ვერცა ყმა, ვერცა ბერია; აწ გამომგზავნა, რომელა ვერ მჩე ჰგავს, ვერ ჰთერია.

290/290

მიბრძანა: "მიცან ამბავი მის ყმისა წარხლომილისა, მაშინ ვარ მქნებლი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა". სამ წლამდის მითხრა დალენა უმისოდ ცრუმლითა მიღისა. არ გიკარს, გავძელ ვერ-ჰერუტი მისისა მე დიმილისა?

291/291

აქანამდის მნახავიცა ქაცი შენი არ მენახა; ქერდი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიგვარა რამე გაემკვახა; მათრახითა ხამოგვეგლი ერთი, მკვდართა დაგესახა; მათ მასწავლეს, ძმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე, გლის, ა".

292/292

ტარიელცა აქსენა რომი მათი მაშინდელი, იყვის: "მახსოეს ეგე საქმე, თუცა არის აღრინდელი; ერთგან გნახენ ნადირობას შენ და შენი მე გამჩრდელი; მით გაირიდა, მომეცინა მე, გლახ, ჩემი წარმწერედელი.

293/293

რას მაქმნევდით, რად გინდოდი, ერთმანერთსა რითა ვჰგვანდით? თქეენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩეგნ მტირალნი დაწვთა ვჰბანდით. რა მოანანი შესაპყრობლად მომწიენით, გაჰველვანდით, აწ ვეჭვა; რომე ზემად ნაცვლად თანა მკვდართა მიიგანდით.

294/294

მოვიხედენ, მომეწია რა პატრონი შენი, ვნახუ; ხელმწიფობით შემებრალნეს, ამაღ ჩელი არ შევხეხე, თვალითა წინა გამოყენება, მეტი არა შევუჩრახე. ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰგავს და სხვასმცა რას ვასხე!

295/295

კაცმან ვერ ასწრის თვალისა დაფახვა, დაწამწამება, შეს გაევეჭევა, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება; მათ თურქია მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება, ავად პშვერობა მორევნა და ჩემი დათამამება.

296/296

აწ ვაშად მოხევ, მეამა ნახვა შენისა პირისა! განად სარი და პირად მზე, მამაცად მსგავსი გმირისა, გარჯილ ხარ, მაგრა არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა: ძნელია პორნა კაცისა ღმრთით ზეცით განაწირისა!"

297/297

ავთანდილ უთხრა: "ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა? მაგისად ნაცვლად რამც ვიყავ დირსი ქებისა თქვენისა! სახე ხარ მშია ერთისა, ბეჭით მნათისა ბებისა, რათგან ვერ შეგცვლის პატიუ ეგმომთა ცრემლთა დენისა.

298/298

ამა დღემან დამაგიწყა, გელი ჩემი ვინ დაბინდა; დამიღდია სამსახური მისი, იქმნას, რაცა გინდა; აგუნდი ეგრეუცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა, შენ გეახლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!"

299/299

გარიელ უთხრა: "მე შენი გული აწ მემხერვალების; მიკვირს, თუ ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გევალების! მაგრა წესია, მიჯნერი მიჯნერსა შეებრალების, შე საკუარელსა გაგეარო, ესე რათ გენაცვალების!

300/300

წამოსრულ ხარ ჩემად ძებნად, პატრონისა სამსახურად; დმერთმან ქმნა და გიპოფნევარ, შენცა ცდილ ხარ მამაცურად. მაგრა ჩემსა რა გიამბოს, გამოჭრილ ვარ ასრუ თუ რად! მე თუ ვაზვევ, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქმს ალად, მურად".

301/301

ასმათ უთხრა: "ლომო, ცრემლით მაგა ცეცხლსა რა ერგების! მე ვითა ვოქვა წევევა თქმისა, რათგან ევრე არ ევების! ქხედავ, ესე ხელი ვინმე მოუმე შენთვის წაეცვალის, ცნას მიტები შენთა წყლელთა, ქმნას რა, ღონევა ევების.

302/302

მეხვეწებოლა, ლამოლა ჩემგან რასამე სმენისა; ნე უყის ღმერთმან, გაძლევბა მემცა ვით მივეც ენისა! თუ რას სცნობს, ვეჭია ამისგან თქვენსა რასამე ღხენისა. არს უკეთესი, რაცადა სწადს განგებისა ზენისა".

303/303

ამას დაუმუნდა ტარიელ დამწვარი, დაალებული; ასმათს უბრაბა: "მას აქთა შენ ხარ ჩემ თახა ხლებული; რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული! კელა ესე ყმა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დაგალებული.

304/304

კაცმან ვით ცოვის, ღმრთისაგან რაც არა დანაბადია! მით გული ჩემი სევდამან აწ ასრუ ღანბაბა დია, კელა გრასა მიკრავს, მიტიქა მითქს ბალე ღანბაბადია; აწ ხელოა, ნაცვლად ღხინისა, ჩაღა მაქქს და ნაბაღია.

305/305

მაგრა დმერთმან მოწყალებან მით ცნობითა ერთით მშითა თრი მისი მოწყალება დღესცა მიმცა ამა გმითა; პირელ, შეპერის მოყვარულთა ჩემით რათმე მიტებითა, კელა, ნეულელ დამწვა ცეცხლთა ცხელთა ანაგზითა".

306/306

ყმასა უთხრა: "ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ დაცა იღის, ხამსო მისოფის სიკვდილა და ჭირსა თავი არ დაპრილოს; ღმერთმან ერთი რად აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყმილოს! შენ ისმენდა, მე გამბობ, რაცად გინდა წამეკილოს".

307/307

ასმათს უთხრა: "მოდი, მოჯე, თანა წყალი მომიგანე, დაბნელილა მაპკურებდი, გული მითა გარდამბანე; მკვდარი მნახო, დამიტირე, სულთქმა გაათანისოთანე, მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე".

308/308

ღიღ-ჩახსნილი საამბობლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა; ვითა მზე ჯად მოღრებულით, დიღხნ შექნი არ აღარნა; ვერ გაახვნა სასაუბროდ, მან ბაგნი გაამყარნა, მერმე სულთქმა, დაიზანა, ცრემლი ცხელნი გარდომყარნა.

309/309

მოსთქმამს: "ჰაი, ჰაი საკუარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგულო, მევდო და სიცოცხლეო, გონებათ, სულო, გულო, ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო! ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაგწვა, გულო, სჯერ დადაგულო?!"

10 გარიელისაგან თავის ამბვის მბობა ავთანდილთანა

310/310

"ისმენდი, მიეც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა;
საუბართა და საქმეთა ვისთა ძღვიერთებევ ენასა,
იყი, ვინ ხელ-მქმნის, მოვედი მისგან აროდეს დახენისა,
და ვისგან შეკუსზე სევდათა, სისხლისა დარათა დენასა.

311/311

"ინდოეთს შეიცითა მეფეთა ყოვლი კაცი ხართ მცნობელი:
ექსი სამეფი ფარსალის ჰერინი, თვით იყო მპერიბელი,
უცი, მდიდრი, უკალი, მეფეთა ზედა მულობელი,
და განად ლომი და პირად მშე, თმად მძლე, რაბმთა მწყობელი.

312/312

მმა-ჩემი ჯად მეშეიდე, მეფე მებრობლოთა მმარავი,
სარიდან ერება სიხელდ, მტერთა სრვად დაუფარავი;
ვერგინ ჰკალერების წერნისა, ვერ ცხადი, ვერც მმარავი;
და ნალირობლის და იმეებლის საწუთოთ-გაუმწარავი.

313/313

ხალვა მოსტელდა, შეექმნა გულს კაეშანთა ჯარები.
თქვა: "წამიდია მტერთაგან ძლევით ნაპირთა არუბი,
ყოვლგნით გამისხმან, მორქმით ვზი, მაქსი ზემი და ზარები";
და ბრძანა: "წავალ და მეფესა ფარსალის შევეწყნარები";

314/314

ფარსალის წინა დასკუნა გაგზავნა მოციქულისა,
შესთვალა: "შენ გაქტს მეფონა ინდოეთისა სრულისა;
აწ მე მწალის, თქვენსა წინაშე მეცა ვენა ძალი გულისა,
და სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულდ ნამსახურისა".

315/315

ფარსალი შეექმნა ზეიმი ამა ამბვისა მცნობელმან.
შესთვალა: "ღმერთისა მაღლობა შეკსწირე ხელთა
მფლობელმან,
რათგან ეც ჰქმენ მეფემან, ჩემებრ ინდოეთს მპერიბელმან.
და აწ მოღი, ასრე პატივ გცე: ვთა მამამან მშობელმან".

316/316

ერთი სამეფო საკარგვად, უბობა ამირბართბა.
თვით ამირბარსა ინდოეთს აქტს ამირ-სახლსალართბა.
მეფე რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუმტორთბა;
და სხვად პატრიოთა, მართ თღენ არა აქტს კეისარობა.

317/317

თვით მეფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა.
თქვა: "ჩემებრი ამირბარი, ნაძლევი ვარ, ვისმცა ჰყავსა!"
დაშქრობლის და ნალირობლის, აილევდიან მგერნი გაესა.
და მას არა ვეგავ ასრე, ვთა მე სხვა კაცი არა მგავსა.

318/318

ძე არ ესვა მეფესა და დედოფალსა მშისა დარსა,
ჭმუნვა ჰერინი, კამი იყო, მით აეხენეს სპანი გარსა.
ვად კრულია დღემცა იყი, მე მოვეცი ამირბარსა!
და მეფემ ბრძანა: "შეიღად გაუმწრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა".

319/319

მეფემან და დედოფალმან მიმიყვანეს შეიღად მათად,
საპატრიოთ მშრლიდეს სრულთა ლაშქრთა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიმცეს სპანავლელად ხელმწიფეთა ქევა-ქმნათად;
და მოვიწიფე, დავემსგაეცე მშესა თვალდ, ლომსა ნაკვთად.

320/320

ასმათ, მითხრობდი, რაცა სუნა ჩემგან ამბობა ცილისა.
ხეთისა წლისა შეეიქმენ მსგავსი გარდისა შლილისა;
ჭირად არ მიჩნდის ლომისა მოკლვა, მართ ვთა სიღისა;
და არ გაპეიოლიდის ფარსადნის მისი არა-სმა შეღილისა.

321/321

ასმათ, შეეცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მიხდილისა,
მშესა მე ვსჯობდი შეენგია, ვით ბინდის კამი დილისა;
იყენოდეს ჩემი მნახავი: "მსგავსია ედემს ბრდილისა".
და აწ მაშინდილისა ჩემისა სახე ვარ თღენ ჩრდილისა.

322/322

მე ხეთისა წლისა ვიყავ, დაორსელდა დედოფალი".
ესე რა თქვა, ყამაბან სულთანია, ცრუმლით ბრძანა: "შობა ქალი".
დაბნედისა მიეწერა, ასმათ ასხა გულა წყალი;
და თქვა: "მაშინვე მზესა ჰგვანდა, აწ მეღბის ვისგან ალი!

323/323

წიგნი წიგნისა ეცემოდა, დედოფალი თღეს შობდა,
მოციქული - მოციქულსა, ინდოეთი სრულად სუნიბდა;
მშე და მითვარუ განსტერებოდეს, სიხარულით ცა ნათობდა,
და ყოვლი არსად შეერსრული მხარული თაბაშობდა.

324/324

ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბარითა.
ფარსალი დაჯდა ხარგუბად ზეიმითა და ბარითა;
ყოვლგნით მოციდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვარითა.
და საჭერჭლე გასცეს, აიგსნეს ლაშქარი საბოძვარითა.

325/325

საშობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწყეს მე და ქალსა.
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შექრი ნისამალისა.
ვეუვარდით და სწორად გერჩნილი მეფესა და დედოფალი.
და აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგაეს გული ალსა!"

326/326

ყმა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწერა;
აეთხოლისკა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა ჰმერა;
ქალმან სულად მთაქცია, მკრძალ წყალი დააპურა.
და თქვა: "ისენდი, მაგრა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ- ა.

327/327

მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი.
შეიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წერარი და ცნობილი,
მთვარისა მსგავსი, შეენებით მზისაგან ვერ-შეფრიბილი;
და მზისა ვთა გასძლებს გაყრასა გული ალმასი, წრთობილი!

328/328

იგი ასრე მოიწიფა, მე შემეძლო შესლება ომსა;
მეფე ქალსა ვთა ხელიდა მეფობისა ქმნისა მწოდებმას;
მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შეეიქმენ ამა ზომსა;
და ქალმითბლი და ქნადირიბლი, ვთა კაფასა ქხიცდი ლომსა.

329/329

მეფემან სახლი ააგო, შიგან საყოფი ქალისა:
ქვად ფაზირი სხდა, კუმტ დგა იაგენდისა თვალისა;
პირსა ბაღზა და საბანლად სარაჯი ვარდის წყალისა;
და იგი მეწ იყვის, მეღბის ვისგან სახმილი ალისა!

330/330

დღე და დამე მუჯამრითა ექვეოდის ალვა თლილი;
ბოგჯერ კოშქს ჯდის, ბოგჯერ ბაღჩას ჩამოვიდის, რა დფის
ჩრდილი.

დავირ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი,
და მას სიბრძნისა სასწავლელად თვით შეფეხან მისცა შვილი.

331/331

სრა ეღდა მოფარდაგული ოქსინითა და შარლითა;
კურვინ ეხელევდით, შეიქმნა პირითა მინა-გარდითა;
ასმათ და ორნი მონინი ჰყვანან, იძლერდის ჩარდითა;
და მუნ იზრდებიდის განითა, გაბაონს განაჩარდითა.

332/332

თუ უთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მმრდიდა ვითა შვილსა;
დღისით ვიყენ მას წინაშე, გამიშვებდის არცა ძილსა;
ძალად ღისმა, თვალად მზესა, ტანად ვაგვენიდ ეღმის ბრდილსა,
და სროლისა და ასპარენსა აქენდან ჩემგან ქმნილსა.
რა მინდონს შევვალი, გარითა ხმა იყვის ბუკო ცემისა;
თანა მყვის სისისა სიმრავლე მსგავსი ფუტკრისა რემისა;
ჭრებად ქალ-ყმბი დაჯრილა, დჯას თემისა და თემისა;
და ვინც მხახის, ეყვის ერთ წლამდის კვეხა ნახვისა ჩემისა.

333/333

მოსრნის მხეცნი და ნადორნი ისარმან ჩემგან სრუელმან;
მერმე ვამერითი მოედანს, მინდორით შემთქეცელმან;
შევადი, შექმნი ნადიმი, ნიადაგ ლხისა ჩემელმან;
და აწ საწუთოსა გამყარა პირმან ბროლ-ბალახშეცელმან!

334/334

მანა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა მისისა;
ქმნა გაუცელდა ფარსადნის ნიშანისა და ნიშისა;
მათ გაეხარენეს, ვის მარი დაპლევდის მისგან შიშისა;
და ერთგულთა შექმნეს ვაჟა, მფერითა - ხსენება იშისა.

11 ამბავი ფარიელის გამიჯნურებისა

340/340

კვლა დაიწუო თქმა ამბვისა მან, რა ხანი მოიგირა:
დღესა ერთსა მე და მეფე მოფილით, გვენაღონა;
მიბრძანა, თუ: "ქალი ვნახოთ", ხელი ხელათა დაშიტირა.
მის ქამისა მხსენებელი მე სეულ-დგმული არ გიკვირა?

341/341

მეფემან ახმა დერაჯთა მითხრა მიგანად ქალისა,
გამოიუხვენ და წავედოთ ჩემად საბუბლად ალისა;
მაძინ დავიწუე გარდახდა მე საწუთოსა ვალისა.
ალმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა!

342/342

ბაღჩა ვნახე უტერფესი ყოვლისავე საღანისა:
მფრინებელთაგან ხმა იმტოდა უბმესი სირინისა;
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წყლისა ბანოსა.
კარსა ბედა მოპფარვიდა ფარდაცები თქსინისა.

343/343

ვიცოდი, სწალდა არვისგან ნახვა მის მზისა დარისა,
მე გარე ეღდე და მეფემან შეელო ფარდები კარისა;
კერსა ეხედევდი, თლენ ხმა მესმოდა საუბარისა.
ასმათს უბრძანა გამოხმა დურაჯთა ამირბარისა.

335/335

მე წელიწადმდის ბნელსა ვჯე საწუთო-გაცეცებული,
დღისით და დამით ვეაებძი, ვერფისგან სულ-დაცებული;
გაყვინად ხასნი მოვიდეს, მითხოეს მეფისა მცნებული,
და ებრძანა: "შვილო ფარიელ, წე ხარ შავითა დაბული.

336/336

ჩენ უყრო გვტყიფის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა".
ასი ებობა საქურჭელე, ებრძანა ახდა შავისა,
ბოძება მისულელისა სრულისა საკარგავისა:
და "შენ გერინდეს ამირბარიბა, ქმნა მისვე საურავისა".

337/337

ავენთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუშრობელთა;
უკანის გმომიუყანეს ხასთა მათ წინა- მდგომელია;
გამთსლევისათვის შეიმით შექმნეს ინდოეთს მფლობელთა,
და შორს მომეცებუნეს, მაკოცეს პაფიკით ვითა მშიტელთა.

338/338

მათ საჯაღომთა ახლის დამსვეს, პატიეს მცემდეს ძისა დარად,
მის ხელისა საურავი მათ თრთავე მითხოეს წყნარად;
ურჩ ვექმენ და მისუელო წესთა ქეცვა მიწნდა გარად;
და არ მომეტენეს, დავჭმორჩილდი, თაყვანის-მცეს ამირბარად.

339/339

აღარა ვიცი, დამვიწყდეს, თუმა დიადი წელია;
გიამბო ჩემი ამბავი, განა რაბომცა მხელია!
ცრე და მეხთადი სოფელი მიწყიო აიისა მქმნელია,
და მისთა ნაკვესთა წინწალი დამეცეს ხანგრძლად მწეველია".

344/344

ასმათ ფარდაგსა აშილნა, გარე ვდევ მოფარდაგულსა;
ქალსა შეგხელენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა.
მოვიდა, მივსცენ ლერაზნი, მითხოენა ცეცხლითა დაგულსა.
ვამე, მას აქთა სახმილსა დაცუწვავ ნიადაგულსა!

345/345

აწ წარხდეს იგი ნათელინი, მზისაცა მოწუნარენი!"
მისი ვერ გასძლო სხენება, დაბნდა და სულთოფენა მწარენი;
ყმა და ასმათი გიორილეს ხმას სცემდეს იგი არენი,
ჭმუნებით თქვეს: "მელავნი ცედ ქმნილნი, ვაა, გმირთა
მემუქარენი!"

346/346

ასმათმან წყალი დასასხა, ცნობად მოვიდა ფარია,
დიღხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპყრა, დარია;
დაჯდა და მწარედ სულთოფენა, ცრემდი მიწაა გარია,
თქვა: "ჩემგან მისი სხენება, ვამე, რა დღი გარია!

347/347

მიმნდონი საწუთოსანი მისთა ნივთთავან რჩებიან,
იშვებენ, მაგრა უმეტოდოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან;
ვაქებ ჭკეასა ბრძენისა, რომელი ეერჩებიან.
ასმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სელნი შე-და-მრჩებიან.

348/348

დურაჯნი მიესცენ, გავიდე სხვა ვერა გზადა თავისა,
დავეცა, დაგნდო, წამიხნა ძალა შართა და მკლავისა,
რა სულად მოვა, შემქიშა ხმა ტირილისა და ვისა:
გარე მომრცყმოდა ჯალაბი, ვითა ჩამსხლომი ნავისა.

349/349

შიგან ეწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა,
შედ დამტორიცეს მეფენი ცრუძლითა უშრობელითა,
პირსა იხილეს ხელითა, დაწვისა გამპობელითა,
მუყრნი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელბელითა.

350/350

მე რა მხასა თვალ-ახმელი, მეფე ყელსა მომეხეია,
ცრუძლით მითხრა: "შეიღო, შეიღო, ცოტხალ ხარ-და? სიტყვა
თქვა!"
მე პასუხი ვერა გავიც, ვითა შმაგი შევკრთი დია,
კვლა დავეცა დაბნელილი, გულსა სისხლი გარდმეთხია.

351/351

სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდა მესაფი, ყოველი იკოთხილიან;
მგერ-დაცემელი ვეგონე, არ ვიცა, რას სჩმახილიან.
სამ ღლების ვიყავ უსულო, ცეცხლი უშრეგნი მწვიდიან.

352/352

აქმინიც იცვირვებდეს: "ესე სენი რაგვარია?
სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემთხვერია".
ზოგჯერ შემაგად წიმოიჭრი, სიტყვა მცირარი წამერია.
დელოფალი შეღასა შეიქმის, მას რომ ცრუძლი დაუღრია.

353/353

"სამსა ღლება დარბაზს ვიყავ არ ცოტხალი, არცა მკვდარი;
მერმე ცნობა მომივიდა, მიყენები რამე მიუმხვდარი;
ვთქვი, თუ: "ჰაა-ჰაა, რას შიგინ ვარ მე სიცოცხლე-
გარდამხდარი!"
თორბა კსმოხვე შემოქმედა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი.

354/354

ვთქვი, თუ: "ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,
მომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითა აღსხვინე,
აქა ყოფა გამამკლავენებს, სხლდა ჩემსა მიმაწვნენ!"
მანევ ქმნა და მორწევამოდი, გული წყლელი გავარკინე.

355/355

გე წამოვკე, მეფისაგან კაცი დია მოვილოდა.
ახარებდეს: "წამოჯდათ", დელოფალი გამორნობდა;
მეფე მორნის თაქ-შიმელი, არ იცოდა, რას იქმოდა,
იგი ღმერთისა ადილებდა, სხვა ყველია უწემოდა.

356/356

იქთა და აქთა მომისხვეს, მახვრიფეს სახვრეშელია;
მე მოვასხენე: "პატრიოთ, გული აწ უფრო მრთელია;
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ვნახნე წყალი და ველია".
ცხენი მომგვარეს, შეცა-ვჯე, მეფე ჩემ თანა მვლელია.

357/357

გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წყლისა პირსა;
ჩემსა მივე, დავამრენვე, მეფე მომყვა სახლოთა ძირსა.
შინა მივე, უარ გაეხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა;
ვთქვი, თუ: "მოვავდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა არას ლირსა".

358/358

გაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამნა,
გული უფრორე დამიჭრა ათიათისმან დანამან.
საწოლის მეკრე შემოდგა, მოღარე გაიყვანა მან;
ვთქვი, თუ: "რა იცის ამბავი, ხეგარ, ან იმან, ან ამან?"

359/359

"მონათ ასმათისა". - "რა იცისო?", ვარქვი, ვჰკითხე.
შემთვიდა, სააშიკო წიგნი მომცა, წავიკოთხე;
გამიკროდა, სხვად ვითამცა ვწმენ გულისა მწველთა სითხე?
მისგან ეჭვა~ არა მქონდა, სევდად მაწვა გულსა მით ხე.

360/360

მე გამიკირდა: "სით ვეკვარ, ანუ ვით მეაღრებს თხრობას?
მიუყოლითა არ ვარგა, დამწამებს უმრახობისა,
ჩემგან იმედსა გარდისწყველს, მერმე დამწყებს გმობასა".
დაუწერე, რაცა პასუხად შეართებდა აშიკობასა.

361/361

ღლენი გამოხლეს, მე გული უფრორე დამწევეს კვლავ აღთა,
ვეღარ ვეკვერებდი ლაშერთა, მინდორს თამაშად შავალთა;
დანიასს ვერ მივე; მეკრნალო დაიწყეს მოსლევა მრავალთა,
მაშინ დაყიწყე გარდახნა სოფლისა ლხინთა და ვაღლთა.

362/362

"მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა,
სხვამნან ვერავინ შემატყვა დება ცეცხლისა ცხელისა;
სისხლი დამწამეს; მეფემნ ბრანა გასსნევა ხელისა.
გავისხენ ფარვად პატიჟთა, არვისგან საეჭველისა.

363/363

ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიყავ თავის წინა;
ჩემი მონა შემოვიდა, შექხედე, თუ თქვს: რა მინა.
"მონათ ასმათისა". შემოყვანა ვეთხარ შინა.
გულა შინა დავუბრიხე: "რა მეოგაო, ანუ ვინ-ა?!"

364/364

მონამინ წიგნი მომართვა, მე წავიკოთხე ნებასა;
წიგნსა შეგატყება დამოდა შეყრისა მისწრაფებისა;
პასუხად გაეცე: "კამია, მართალ ხარ გაკვირვებასა;
მოვალ, თუ მიხმობ, მე წე მეჭკ მოსლევისა დაბარებასა".

365/365

გულსა გარქვი, თუ: "ღახვარნი ეგრე ვით დაგაღინებენ?
ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრული ინდონი მმონებენ;
აბრად შეიქმნა, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ,
თუ შეიგებუნ, მე მათთა არეთა არ მართებენ".

366/366

კაცი მოვიდა მეფისა: "სწადესო ამისა სმინება".
მოყვანა ვეთხარ; ებრძნა: "ქმნაც სისხლისა დინება?"
მე ვეკაღო: "ხელი გაეხსენ, დამიწყე მოჯობისება,
წინამე მოვალ, ამისოვის კვლა უფრო მმართებს ლხინება".

367/367

დარბაზს მივე, მეფე ბრძანებს: "ამის მეტსა წე იქმ აბა!"
ცხენსა შემსეგ უკაპარჭო, წელთა არა არ შემაბაბა,
შეჯდა, ქორნი მოუტინება, დურაჯები დაინაბა,
მშვილდოსანნი გასაგანნა, იტყოდიან: "შიბაშ, შაბა!"

368/368

შინა დავსტელით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებული; მომძერალი და მუგრიანი არ იყენეს სეულ-დაღებული; მეფებან გასცნა მრავალი თვალი, დარიბად ქებული.

აკესტებული არ დარჩეს მას დღესა მათი ხლებული.

369/369

ვეცებოლი, არა მცალდა სეედისაგან თავის კრძალვად; ვაგონებიდა, ცეცხლი უფრო შედებოლა გელა ალვად; ჩემი სწორი წაგიანენ, ჩემსა დავჯე, მოქეთა ალვად შეკემენ სხა და ნადიმობა პატიჟთა და ჭირთა მალვად.

370/370

მოლარუმან შინაურმან ფურნა მითხრა ნაუბარი: "ქალი ვინმე იკათხავს: "ინხეისა ამირბარი?" ბეწარითა მოუხერავს პირი, ბრძენთა საქებარი"; და ვარქი: "საწოლს წაიყვანე, ჩემგან არის ნახმობარი".

371/371

ავდებ, მსხლიმნი ნადიმობად აემზადნეს ასაყრელად; შადი ვეთხარ: " ნე ასლებით, მოვალ ხანთა დაუშელად"; გამოვე და საწოლს შევე, მონა მოდგა კარსა შეველად. გელი მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალველად.

12 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი

376/376

წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ცეცხლი გელას; მოეწერა მშისა შექთა: "ნე დაიხევე, ლომო, წყლელას; მე შენი ვარ, ნე მოჰკვდები, მაგრა ბნედა ცუდი მძელას. აწ ამშათი მოგახსენებს ყველაგასა ჩემგან თქმულა.

377/377

ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნერობა გვონია? სჯობს, საყვარელსა უზვენენ საქმენი საგმირონია! ხატეთს მყოფი ყოველი ჩევენი სახარაჯონია, აწ მათი ჯაერი ჩევენ ბედა ჩევენგან არ დასათმონია!

378/378

შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც ვიყავ მნდომია, მაგრა აქმდის საუბრად კელა კაბი არ მომხლომია, ძოღან ხელ-ქმნილსა გაჭვრელდი კუბისა შიგან მჯდომია, მანდა ყველაი მასმია, რაცა შენ გარდაგხლომია.

372/372

კარსა შევდებ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანის-მცა; მითხრა: "შისლევა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვინცა ღირსმცა!"

გამიკვირდა, მიჯნურისა თაყვანება ექმნა ვისმცა? ვთქვა: "არ იცის აშიკობა; თუ-მც იცოდა, წყარიად ჩისმცა".

373/373

შევე, დავჯე ტახტა ზედა; ქალი მოდგა ნოხოთა პირსა, ჩემსა სხლოს დასაჯდომისად თავი მისი არ აღირსა; ვარქვა: "მანდა რად შეი შენ, თუ სიყვარული ჩემი გჭირსა?" და მან პასუხი არა მითხრა, ჩემთვის ჰეგვნდა სიგყვა-ძვირსა.

374/374

მითხრა: "დღე ეგე სირცხვილად მედების გელსა ალობა: გამონა ჩემგან წინაშე მაგისტრის მომავალობა, მაგრა აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდის არღა მალობა. და ამას თუ ლირს ვარ, ვერ ვიტყვი, მაკლია ღმრთისა წყალობა".

375/375

ადგა, მითხრა: "თქვენსა მკრძალსა ჩემგან ცნობა უბნევია; ნე შეჭებ რაცა პატრონისა ბრძანებასა უთქმევია; ებომ დადსა შემართულად გელსა მისსა უთნევია, და ამან წიგნმან გაგადონის, ჩემთვის რაცა უქმნევია".

13 წიგნი ფარიელისა საყვარელთანა

381/381

თვალითა დავიღევ უსტარი მე მისგან მთნაწერია. პასუხად ვსწერდა: "მოვარეო, შენმცა მშე ვით მოგრია? მე ღმერთმან იგი ნე მომტეს, რაც არა შენი ფერია! სამმრად მგონია, დარწომა ჩემი ვერ დამიჯერია".

382/382

ასმათს ვეთხარ: "მე პასუხა ამის მეტა ვერ მივჰედები; ესე ჰერი: "რათგან, მშეო, ჩემთვის ნათლად აღმოჰედები, აპა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამის იქით აღარ გნედები, რასაცადა სამსახურსა, ვგყვევა, თუდა ვერილები".

383/383

ასმათ მითხრა: "მე მიბრძანა, ესე ვემნათო, ესე სჯობდეს: ვინცა გნახოს, ჩემგან მისა საუბრანსა ვერა სუნთბდეს, ჩემად ნახვად მოვილოდეს, შენ ვითამცა გამიკობდეს"; ღა-ცა-მვედრა: " ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამ-ჟათბდეს".

384/384

მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძე გულისა მისისა, მისი, მზესაცა რიღება ჰერინის ნახვისა ვისისა; მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა, ვისთა ჟერაგონ უკეშა ჰეგვნდის სინათლე ღლისისა.

385/385

ასმათს მივართეთ რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
მან მითხოდა: "არა, არ მინდა, ვარ გამაძღვრი ამითა".
ერთი აიღო ბეჭედი, მართ აწონილი დრომითა:
"ესე კმა ნიშნად საქსე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა".

386/386

ქალი აღვა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს,
ლხინმან ბეღლი განმინათლა, დაშრეტეს, ცეცხლი რომე მწვიდეს;
შევე, დაფჯე ნადიმალევე, ჩემნი სწორნი საღა სმიდეს.
მხიარულმან საბოძვარი გავეც, ზამი გააღიდეს.

14 წიგნი გარიელისა ხაგაელთანა

387/387

გავგმბარე კაცი ხატაეთს და წიგნი ჩემ-მაგიერი;
მიესწერე: "შევე ინდოთა არისტეა ღმრთულებრ ძლიერი!
მათი ერთგული გაძლების ყოველი სეღლი მშენერი,
და ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ-მაღრიერი.

388/388

ჩვენნო ძმანო და პატრონნო, თქენებან არ გავიმწარებით;
ესე რა ჰანხოთ ძრძნება, აქმცა მთიარებით;
თქვენ თუ არ მიხეალთ, ჩვენ მოვალეო, ბედა არ მოგეპარებით.
და სჯომს, რომე გენახხით, თავისა სისხლითა წე გმიარებით".

389/389

კაცი გავგმბარენ, მე გულსა მომეცა უფრო ლხინები,
ლარნაბს გამეცებდი, დაშეცილ ცეცხლი წვალ მოუკიმნები;
მაშინ სოფელმან საწუთორი იუხვის, რაცა ვინები,
და აწ ხელ-მქმნა, რომე სასხლოდ მხეცთაცა მოვეწყინები.

390/390

პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწყნარდეს ცნობანი;
ჩემთა სწორიაგან იყენიან ჩემს წინა ნადიმობანი,
მაგრა დამშლილეს ლხინთაგან სურვილთა დააღობანი;
და ბოგაჯერ შემცვიან სკვათა, ეთქნი საწუთოსა გმობანი".

15 ნესტანისაგან გარიელის ხმობა

391/391

დღესა ერთსა საწოლს მოვე მეფისა სრით წამოსრული,
ვჯე და მასევ ვიგორებდი, არ მიეცა თვალთა რული;
წიგნი მქონდა სამეღლო, ამბად ვიყავ მხიარული;
კარსა მცველმან მონა უმო, უთხრა საქმე დაფარული.

396/396

ასმათ გამომყეა, წამოვე, ფარლაგი გამოვიარე,
ვთქვა: "საწუთორი, ვის წელინ გული დარმათა მიარე,
მაშინ მოვეცა იმედი, ლხინი რად გამიმიარე?"
გულმან გაყრისა სიძნელე კვლა უფრო დამიტიარე!"

392/392

"მინაათ ასმათისა", საწოლს ეკოთხარ შემოყვანა.
მოეწერა: "გაძრმანებსო", ვისი მესედა გულსა დანა.
ლხინმან ბეღლი გამნათლუ, ამიფოლება ჯაჭვთა მანა,
წავე, მონა წავიგანე, რამცა ვეთხარ ამისთან!

397/397

ასმათ ლხინსა მიქალებდა, ჩაგარეთ შიგან ბაღი;
მითხოა: "ეგრე წასლვისათვის წე გაჩნია გულსა დაღი,
სიმძიმილია ერდო დაჭხაშ, სიხარულის კარი აღი,
სირცხვილი აქეს საუბრისა, მერმე თაქსა ჰკრძალაცს ლაღი".

393/393

ბაღჩა შეველე, არა დამხვდა კაცი ჩემი მოუბნარი;
ქალი წინა მომეცება მხიარული, მოცინარი,
მითხოა: "ვამბად ამოგილე, არ გასევია გულსა ნარი,
მოღი, ხახე ვარდი შეხი უფრგველი და დაუმჭნარი".

398/398

მე ვეთხარ: "დაო, შენგან ვეჭვ ამა გულისა წამალსა;
გენარ, სეღლთა წე გამყრა, ამბვითა შრეგდი ამ ალსა,
ჩემ თანა წიგნსა წე გასწევედ შენ გედას-გედა მიყალსა;
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან, არ, დანამთლასა".

394/394

ამიგდო ქალმან ფარლაგი მძიმე თაგისა ძალითა,
საღა დგა კუბი შემკული ბაღაბზოთა და დაღითა;
შიგან ჯდა იგი პირითა მზიანებრ ელვა-მერთალითა,
მე შემომხედნის ლამაზად მის მელნის გბისა თვალითა.

399/399

შევჯე, წამოვე, მდიოდა ნაკალი ცრემლთა მიღისა;
საწოლს შემოვე, ხელ-ქმნილა ლონე არ მქონდა ძიღისა,
ბროლი და ლაღი შეციქმენ მე ულურჯესი ღიღისა;
დამე მერწია, მეწარდა არ-გათენება ღიღისა.

395/395

დიღხან ვდევ და არა მითხრა სიგყვა მისა მონასურსა,
ოდენ ტებილად შემომხედნის ვითამცა რა შინაურსა;
ასმათ უქმო, მოიუბნეს; ქალი მოდგა, მითხოა კურსა:
"აწ წაღით, ვერას გითხროობს", მე კვლა მიმცა აღმან მურსა.

16 წიგნი ხატაელთა მეფისა ტარიელის წინაშე მიწერილი პასუხად

400/400

ხატაეთს მყოფნი მოვიდეს, -მათგან მოსლვისა დრონია, -
სიცეკვანი შემოეთვალნეს დაღნი და უკაღრონია:
"არცა თუ ჩვენ გარო ჯაბანინა, არც ციხე-უმაგრონია,
ვინ არის ოქენი ხელმწიფე? ჩვენ ზედა რა პატონია?"

401/401

მოეწერა: "რამაბ მეფე წიგნია გიწერ ტარიერსა.
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნია შენგან მონაწერსა!
რაგვირა თუ მანდა გეჩმე, ვინ ვპატორიობ ბევრსა ერსა?
ამის მეტა ნემცა ვნახავ კელადა წიგნია შენ მიერსა".

402/402

კუბრიძე წვევა დაშქართა, გაგებავნე მარშაპანია.
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოერნეს ინდოთა სპანია,
შორით და მხლოთ ყველაი მართ ჩემკე მონასხრეპანია,
ერთობ ლაშქრითა აიგსო მინდორი, კლდე, კაპანია.

403/403

ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-დაბმულობა;
აღლუმი ენახე, მეცეთა ლაშქროთა მოკაზმულობა,
სიჩაუქე და სიკეთე, კეპლუპად დარაბმულობა,
ტაიჭითა მათთა სიმაღლე, აბჯართა ხემიზმულობა.

404/404

ავმართე დროშა მეფისა, აღმითა წითელ-შავითა,
დილისა გრძნიანე გამართვა დაშქრითა უთვალავითა,
თაესა ვსტორილი, ვიცყოლი ბედითა შეტად ავითა:
"შე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!"

405/405

შინა მოვე, დაღრუჯილა გულასა სევდა მიიღვდა,
თვალითა, ვითა საგუბარი, ცხელი ცრემლი გარღმომზეჭვდა.
"ბედი ჩემი უბედური, - ვთქია, თუ - ჯერთცა ვერ გამეფვა!
ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჰკრეფვდა?"

17 ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეყრა

406/406

მონა შემოიდგა, მიეკეთ საქმესა გაკვირვებულსა;
ასმათის წიგნი მომართვა მე მეტად შეჭირვებულსა,
ეწერა: "გიხმოს შენი შეტ შენ, მისთვის მოსურვებულსა,
მოღი, სჯოს მანდა ფირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა".

407/407

ვითა მმართებდა, ეგმომი რამცა ვით გაეთხარეთ!
შეღამდა, წავე, პაღისა მე კარი შეგიარეთ;
სად ასმათ პირებელ მჯნახა, მუნევ ჩნდა მდგომიარეოთ,
სიცილით მითხრა: "წამოვლე, მოგელის ლომსა მთევარეო".

408/408

შემაგლო სახლი, ნაგები კეკლუსად ბანის-ბანითა;
გამოწნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონავანითა,
ფარდაგსა შიგან მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა,
საკრძალავი და დარიბი, უცხო პირით და ტინითა.

409/409

შევე, წაედევ ნოხთა პირსა, მე დამიწურ ცეცხლმან შრებად,
გელსა ბერე განმინითლა, ბედა ლხინი აღდა სევტად.
მის ბალიში შემოეგლო, მისია შექმა სჯობდა მეტად
ჩემგან პირსა იფარებიდა, აიხელის წამსა ჭკრტებად.

F410

უბრიძნა, თუ: "მოახსენე, ასმათ, დაჯდეს, ამირბარისა!"
მან ბალიში დამართებით დალევ მის მჩედ საქებარისა.
დავჯე, მიეკე გულსა ლხინი, საწუთოსა დამგმიბარისა;
მიკეირს, სელი რადღა მიღან, ვიტყვი მისგან ნაუბარისა!

411/411

მიბრძნა: "ძოღან გეწეინა გაშეება უებარისა,
მშემან გაყრითა დაგჭნე, ვითა ყვავილი ბარისა:
დაგსჯოდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა,
მაგრა ხამს ჩემგან სირქებილი და რილი ამირბარისა.

412/412

თუცა პებროთებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,
მაგრა მეგი უარება არა-თქმა და ჭირთა მალვა:
მე თუ ბე-პირ მიცინა, ქეც-ქე მითქვამს იღემალ ვა;
მოღან ქალი გამოვგბავნე, ვქმებ მართლისა შემთევალვა.

413/413

ერთმანერთისა, მას აქათ, რაცა თრთავე ვიცითა,
აწერ მიცოლი საშენოდ მითვე პირითა მტკიცითა;
ამას შესჯერდი დიდითა ბენარითა და ფიცითა.
გეცრუო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნემცა ცხრითავე უზი ცითა!

414/414

წა, შევი ხატაელთა, იღაშქრე და ინაპირე;
ღმერთმან ქმნას და გაგემარჯვის, მორჭმულიმცა ჩემ კერძ ირე!
მაგრა რა ექმნა, კვლაცა ხახვა მომხედვებოლეს შენი ვირე?
გელი მომეც გაუკრებად, ჩემი შენივის დაიჭირე!"

415/415

მოვახსენე: "არ მეწუალეის თავი შენივის დასაწეველად,
მაგრა რათგან დამარჩნე, არ გამოსხნდი ჩემად მელველად,
შენ სინათლედ თვალითა ჩემთა მიხნდე შეებრ სანახველად,
აწ შევება ხატაელთა, მენ გამოუჩნდე ლომი ქველად.

416/416

აწ რასაცა მე მაღირსებ, ხორციელი არეინ დირს-ა;
მიწერალება იჩეითია, ღმრთისა ამად არა მკვირსა;
შენთა შექმა შემომაღამ, გულსა ბერე ბედა ჭეირსა,
შენი ვიყო, სადამდისცა დამიყოფედს მიწა პირსა".

417/417

გედა წიგნია საფიცარისა შევპუე და შემომფიცა,
მისგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო დამტკიცა:
"უშენოსა მოწონება ვისიცათ გულსა მიცა,
ღმერთით მიმჯღვევი! ამას იქით თავსა ვეცევი, ამას ქსწერთი-ცა".

418/418

დაგვაც ხანი მას წინაშე, სიტყვანიცა ტყბილი ვთქვენით,
ვჭრეთ ამთ ხალა რამე, ერთმანერისა ვეუბენით,
შერტე ავდევ წამოსავლად ფირილით და ცრემლითა დენით.
მისთა შექია შეკენებანი ნათლად მაღვეს გულსა ფენით.

18 გარიელისაგან ხატაეთს წასლვა და დიდი ომი

420/420

დილასა შევჯე, ვეპრმანე: "ჰკარით ბუქსა და ნობასა!"
სრულითა სახათასა ვერ გითხრობ არ შესხვომისა მზობასა.
ლიმან მიგმაროე ხატაეთს, ვერვინ მიზრახავს ხრდლიბასა,
უგზოსა ვლილეს ლაშქარი, არ გაიღლიდეს გმობასა.

421/421

დაგვაც მდვარი ინდოთა, მევლი პაშტა ხანია;
რამზის კაცი მემთხვია, ხატაეთს ბედა ხანია,
მინ მითსრო მოციქულობა გულისა მოსაფუანია:
"ჩეგნთა მეველთაუა დასჭამენ თქენენი, ინდოთა, თხანია".

422/422

მე შემომდვნეს რამაზისგან ძღვნად საჭერჭლე საშინელი,
მითხრეს : "გკარუეს: "ნე ამოგვწყველ, არის შენგან არ
საქმელი,
გენაარი გამოგვიღე, მით გვაბია ყელსა წელი,
მოურბეველად მოგახსენეთ თაქნი, შეიღნი, საქონელი.

423/423

რაცა შეგვოდეთ, შეგვინდევთ, თეთი ჩევნევ შეგვინანია;
თუ ღმრთელებრ შეგვიწყალებდეთ, აქა ნე მოვლენ სპანია;
ქევანა ჩევნი არ აწყელს, როხეთი არ დაგვეყენ ცანია;
შენ მოგცეთ ციხე-ქლავი, მოგყენენ ცოფინი ყმანია".

424/424

გვერდა დაეისხენ ვაზირი, ვიუბნეთ, გავიზრახენით;
მითხრეს, თუ: "ხარი ყმაწვილი, ბრძენი მით გაკარუებთ, გლახ,
ენით:
არაინ ერთობ მუხთალნი, -ჩევნ ერთხელ კელაუა ვნახენით, -
არამცა მოგკლეს დალატად, არამცა ვივაგლიხენით!"

425/425

ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა,
ღაშქარი ახლოს გეკოდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა;
გულ-მართლად იყვნენ, მიენდე, აფიცე ღმრთითა და ცითა,
არ დაგმორჩილდენ, შეპრისხდი რისხეითა კელა და კელაცითა".

426/426

მეეთა ესე თათბირი, ვაბირთა ნავაზირები;
შექსოვალე: "რამაზ მეფეო, ვენ შენი დანაპირები;
სიკედილსა გიჯოსს სიცოცხლე, დაგვიღგამს ვერ ქვითირები;
დაშქართა დაგჰერი, ცოფათა წამოგალ, შენ კერძ ვირები".

427/427

მათ ღაშქართაგან სამანი კარგნი მოყმენი, ქველანი,
თანა წამირყვეს, წა-ცა-ცე, დაგვარუენ სპანი ყველანი,
დაგვეღელრე: "სადა მე მეველოს, ვლენით იგივე ველანი,
ახლოს მომდევლით, მიშველეთ, გახმობ, თუ მინდეს შეელანი".

419/419

მემნელებოდა სიშორე მისი, ბროლ-ბალახშ-მინისა.
მე გამახხლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ლხინისა;
ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მშედ ნაჩინისა,
აწ მიკვირს, მისი გამყრელი გული მიც კლდისა ფინისა!"

428/428

სამ დღე ვიარე, მემთხვია სხვა კაცი მისვე ხანისა.
კელა ეძღვნა უცხო მორავალი შესამოსელი ტანისა,
ეპრძანა: "მწალის სიახლე შენ დადისა და ჯანისა,
რა შეგვარო, მაშინ სცნა შენ ძღვნობა ამისთანისა".

429/429

კელაცა ეთქვა: "მართალია ებომ ჩემი მონახსენი,
მე თვით წინა მოცემებით, მესწრავების ნახვა შეხი".
მოცახსენე: "და, ღმერთო, ბრძანება ვემენ მეცა თქენენი,
ტბილად ვნახოთ ერთმანეროთ, ვიყენეთ ვითა მამა-ძენი".

430/430

მენით წასრული ჩამოცხე ტეკრისა რასმე კიდესა;
კელა მოციქული მოვიღეს, სალამად არ დამრილესა;
წინა ტერუათა ტაძითა ძღვნად ჩემთვის მომიღვილესა:
"შენსა ნახვასა მეფენი, - თქვეს, - მართლად ინაგრილესა".

431/431

მითხრეს: "მეფე მოგახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარუბი,
სახლით ჩემით წამოსრული ხვალე აღრე შეგვერუბი".
მოციქული დაგვაენენ, ხარგა დავდე, არ მამრუბი,
მეტად ამოდ ვეალერსე, ერთგან დაწვეს ვითა მაყრუბი.

432/432

კარგი საქმე კაცსა ზედა ამომ თურე არ წახლების:
ერთი კაცი უკმო-რე-სწყდა, მოლეა, მალეით მეუბნების:
"დიდი მაცო თქვენი ვაღი, ჩემგან ძნელად გარდიხლების,
გაწირვა და დავიწყება ზემგან შეხი არ იქმნების.

433/433

მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოტაი განაზარდი.
თქვენი მშესა საღალაფო, საცნობელად გამოივერადი;
მკედარი მიმიმი სანახავად ტანი მჭერი, პირი ვარდი,
ყველასავე მოგახსენე, გამიგონე, დამიწენდე.

434/434

რომე ცელდა არ მოჰლორდე, ისი კაცნი გლალაგობენ,
ერთგან შენთვის დამბლელი სპანი საჯერ ათასობენ;
კელა სხვაგან გითქს სამი ბევრი, სირე ფიცხლად მით გიმობენ,
აწვე თავსა არ ეწვეო, ფათერაკა შეგანწრობენ.

435/435

მეფე ცოტათ მოგეგებების, ვის მჭერეფნი ვერ გელევიან;
მალეით ჩაიტენ აბჯარსა, მიენდო, მით გეინევიან;
კვამლსა შეიტენ, დაშქარი ყოველგანით მოგეხვევიან
და რა ერთსა გცემდენ ათასი, ეგრეუსა მოგერუეიან!".

436/436

მას კაცსა ამოდ ვეუბენ და მაღლსა გარდეიხდიდია:
"რომე არ მოვაკლე, შენ ამას ინაგრილია;
აწ ამხანაგთა არ გიგრძნან, წალი, მათ თანა ვლილია,
თუ დაგივიწყო, უთეოდ მემცა ვარ განაკილია!"

437/437

არგის გავანდევ სულ-დგმულსა, დაემალე ვითა ჭორია.
რაცა იქმნების, იქმნების, ყოვლი თათბირი სწორია!
შაგრა სპათა კუნ გაფგბაფე კაცი, გზა თუცა შორია,
შექსოვალე: "ფიცხლად წამოლით, მოგრაგხეთ მთა და გორია".

438/438

მე დიღასა მოციქულთა სიტყვა ტყბილი შევეთვალე:
"რამაშს ჰერი: მოვეგებევი, მოლი, მოვალ შეცა მალე".
ნახევარ დღე სხვა ვარო, ჭირია თავი არ ვაკრძალე.
განგებაა, დღესცა მომკლავს, ქეკცა საღა დავიმალე?!"

439/439

ქედას რასმე გარღავალებ, მინდორს მტერი დავინახებ;
ვთქვი, თუ: "მოვა რამაშ მეჯუ; ჩემთვის უდგაში თუცა მახე,
ჩემი გაცკეის ხირცა მათსა ხრმალი ბასრი, შები ვხე".
მაშინ ვეთხარ სპათა ჩემთა, სახე დღი დაუკასხე.

440/440

ვთქვი, თუ: "მმანო, ისი კაცნი ჩევნ დაღატსა გვიდგებიან,
მკლავთა თქვენია სიმაგრენი ამისითოსმცა რად დაღიან?
ვინცა მოკვლეს შევეთათვის, სულნი მათნი ბეცეს რიან.
აწ შევებერ ხატაელთა, ხრმალნი ცულად რას გვაძიან?"

441/441

ვუძრინენ ჩატმა აბჯრისა ლაღმინ სიტყვითა ხაფითა;
დავეპაშმენით საომრად ჯაჭვ-ჯაეშნითა, ქაფითა;
რამში დაეაწყევ, მიეპმართვ, წაცე დიდითა სწრაფითა,
მას დღესა ჩემი მეპროლი ჩემმანე ხრმალმან დაფითა.

442/442

მიევახლენით, შეგვატყვეს მათ ტანსა აბჯარ-ცმულობა;
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მოციქულობა;
ეთქვა, თუ: "ემად გვაჩნია ჩევნ თქვენი არორგულობა,
აბჯრითა გხედავთ, შეგვემნია აწ ამად გულ-ნაკლულობა".

443/443

შექსოვალე, თუ: "მეცა ვიცა, რაცა ჩემთვის გაგიგია;
თქვენ რასაცა სთათბირობით, არ იქმნების, არ, იგია!
ბრძანეთ, მოდით, შემებენით, ვითა წესი და რიგია,
მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი ხრმალსა დამიგია".

444/444

რა მივიდ მოციქული, კვლამება რაღდა გამოგბაფენე!
კვამდა შექმნეს ლაშქრითათვის, დამალელი გამამედაფენეს;
სამაღავით გამოვიდეს, თავინი ორგნით აქმარავნეს,
შექმნეს რამში მრავალკეც, თუცა, ღმრთო, ვერა მავნეს.

445/445

შები ქსთხოვე, ხელი ჩავყავ მუგირადის დასარქმელად;
საომარად ატეხილი ვიყავ მათად გამგებელად;
ერთსა წაგნწყდო უტევენსა, წავგრძელდი და წაცე ვრძელად.
მათ ურიცხვი რამში ეწყო, წენარად დგეს და აუშლელად.

446/446

ახლოს მივე, შემომხედნეს, "შმაგიაო", ესე თქვესა.
მუნ მიეპმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა;
კაცს შები ვპარ, ცხენი დავეც, მართ თრნივე მიხსდეს შტესა,
შები გატყდა, ხელი ჩავყავ, ვაქება, ხრმალო, ვინცა გლესა!

447/447

შიგან ასრე გაეერივე, გნოლის ჯოგსა ვითა ქორი,
კაცი კაცა შემოტსტყორცე, ცხენ-კაცისა დავდგი გორი;
კაცი, ჩემგნ განაცყიონცი, ბრუნაცი ვითა ტანაჯორი,
ერთობ სრულად ამოვწყვილე წინა კერძი რამში თრი.

448/448

ერთობილი მომეხვინეს, მგრგვლივ შეიქმნა ომი დიდი;
ვკერი რასაცა, ვერ დამიდგინის, სისხლსა შექეფრისა
აღმოვჰდერილი;
ცხენსა კაცი გაცემითილი მანდიკურად გარდაფეკიდი.
სითცა ვიყვა, გამტეცან, მათ შექმნიან ჩემი რიდი.

449/449

საღამო-კამ დაიბანნა ქედით მათმან დარაჯამან:
"ნედარა სდგათ, წაედითო, კელა მოგეხედნა რისხვით ცამან:
მოცა მტერი საშინელი, შეგვაშინა ამად ამან,
ნეთუ სრულად ამოგგწყვილეს უთვალაემან, ბევრმან სპამან".

450/450

ჩემნი ლაშქარნი, რომელნი წამიმეტანნეს მე არა,
რა ეწა, წამისარულიყვნეს, დამუ-წამორთვით ეარა;
ვერ დატევდა მინდორი და არე მთათა ეარა,
გამოწნდეს, სცემდეს ტაბლაქსა, ბუმან ხმა გააბეარა.

451/451

იგი ნახეს, გასაქსევალად გაემართნეს, შევპავლენით;
ველნი, ჩენენგნ ნაომარნი, ომითავე გარდაველენით.
რამაშ მეჯუ ჩამოვაგლე, ერთმანერთსა გაეცნმლენით,
მისინ სპანი ყველა კანი დავისყრენით, არ მოეკლენით.

452/452

უკანინიცა ლაშქარნი მოესწრნეს მათ გაქცეულთა,
დაუწყეს პერობა, ჩამოყრა შემინებულთა, ძლეველთა;
ძილისა მიშვდა ნაცევალი ძილ-მკრთალთა, დამუ-თეველთა,
ცყვეთა მრთელთაცა არ აკლდ კწნესა, მართ ვითა სხეულთა.

453/453

მას ადგილსა ნაომარსა გარდაეხედით მისევნებად.
ხელსა ხრმლითა დაუკოლე, წელელად მაჩნდა, არ-ნალებად;
ჩემნი სპანი მოვიდინან საჭერეტლად და ჩემად ქებად,
ვერ იცყვან ვერ მიმხვდარნი ქებასაცა მოხსენებად.

454/454

ერთსა კაცსა უყოფოლეს, დიდებანი რომე მჭირდეს;
ზოგით შერით დამლოციან, ზოგი კოცნად გამისირდეს;
რომელთაცა გაქცებარდე, დიდებულნი ამიტირდეს,
ჩემგნ ხრმლითა განაკვეთი ნახეს, მეტად გაუკირდეს.

455/455

გავგზივნენ ყოვლგან ლაშქარნი, ალაფი აგალებინე,
ერთობ საფსხნი მოვიდეს, თავიცა ვალალებინე,
სისხლთა მებრძოლთა ჩემთასა მინდორი შევალებინე,
არ ვპერმოლე, კარი ქალაქთა უომრად გავალებინე.

456/456

რამაშს ვარქეო: "შემიგნა საქმე შენი სამუხტალე,
აწ ვგრეცა შეპყრობილმან თავი გამოიმართალე,
სიმაგრეთა წე ამაგრებ, კელა ხელთა მომათვალე,
ოვარა შენი შეცოლება მემცა ზედა რად წაგსოვალე?"

457/457

რამაზ მითხრა: "აღარაა ამის შეტი ჩემი დონე, ერთი ჩემი დილებული მომეც, ზედა მაპატრონე, ციხიერანთა გაფეხტავნო, საუბარი გამიგონე, ხელთა მოგცემ ყველაკასა, განაღმცა შენ გაქონე!"

458/458

მიეც ერთი დილებული, თანა სპანი წაგატანე, ციხიერანი ერთობილი ჩემს წინაშე შივიყვასენ, ხელთა მომცეს სამაგრენი, ომნი ასრუ შევანანენ, საჭერშლენი სიმრავლითა რასმცა ვითა დავაგვანენ!

459/459

მაშინდა შევე ხატაეთს მოვლად და მისათვალავად; კლიტენი საჭერშლეთანი მთმართონეს დაუმზღვად; ქვევანა ჩასხი, კუპრძნეს: "იყვენით თქვენ უკრძალავად, მშემან არ დაგწევი, იცოდით, დაგვარუნ გაუფეხლავად".

19 წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა

463/463

წიგნი დაგწერე: "მეფეო, სევემცაა თქევნი სეიანად! მე ხატაელთა მიმუხთლეს, - თუკა მათ ეცა ზიანად, - ჩემი ამბავი დასტური ამად გატიბონე გვიანად; მეფე შეეიყარ, მოგივალ მე აღაფიან-გუყიანად".

464/464

რა ყველაი დაგიურებე, ხატაეთით გავეტყმზაგრუ, წამოვისხვენ საჭერშლენი, სახელმწიფო დაგიაგრუ, ვერ მოვეყიყ აქლემითა, აბავრუი ვააბავრუ, მოვირჭენ და მოვიყლინე, რაცა მწადლა, აგრე ვყაფ-რე.

465/465

ხატაეთისა ხელმწიფე მომყვანდა შეპურობილია- ინდოეთს მიყვ, მეგება ჩემი გამზრდელი ტყბილია; რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია! ხელი გამიხსნა, შემომქრა მან სახეეველი ლილია.

466/466

ედგნეს ტერვანი კარაგნი მოედანს ჩამოდგომილსა, საუბრისა და ჭერეფისა ჩემისა მას მონდომილსა. მას ღლესა ედვა ნაღმი მას შიგინ გარდახდომილსა; მიაღერსებდა, მაჭმეულ წინაშე ხელის ჯდომილსა.

467/467

მას დამით ქსხედით ნაღმად მენ ამოდ გაეთხარუნით, დილისა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიყარენით; მეფემან ბრძანა: "ლაშქარნი უხმებით, შემომქარენით, დეს ხატაელი მიხვენეთ, ტყევნიცა შემომგვარენით!"

468/468

რამაზ მეფე მას წინაშე შეპურობილი მოვიყანე; ტყბილად ნახა ხელმწიფემან, ვითა შეილი სააკანე. თრგული და მოდალაგე ნაშასხერსა დაგაგვანე, ესე არის მამაცისა მეფის-მეტი სიგულვანე!

469/469

მას მეფესა ხატაელსა უმასპინძლა, უაღერსა, კამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა. ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდეს მე სიგყასა ლმობიერსა: "შეუნდოთ ხატაელსა, მას აქმდის შენამტერსა?"

460/460

საჭერშლენი გარდავნახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე. უცხო ფერითა საჭერშლეთა, დაუტერებით, თუ მოვსოფელვილე; ერთგან ენახე საკიონელი ყაბაჩა და ერთი რიღა, თუ-მცა ჰნახე, სახელისა ცოდნასაცა იხაგრიოდე!

461/461

ვერა შევიგენ, რა იყო, ანუ ნაქმარი რაულად! ვისცა ვერენენი, უკარილის, ძმრთისაგან თქის სასწაულად; არცა ლარულად ჰყდებოდა მხის ქსელი, არც თრხაულად; სიმტკიცე ჰყვინდა ნაჟელსა, ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად.

462/462

იგი საძლებოდ მისად დაგსხენ, ვისი შექი მანათობდა; მეფისაიგის დავარჩიყ, საარმაღნოდ რაცა სჯობდა: ჯორაქლემი ათჯერ ასი, ყველაკაი წვიფ-მაგრიობდა, - აგვირთული გაფეხტავნე, ამებაცსაცა კარგა სცნობდა.

470/470

მე ვეკადრე: "ღმერთი ვინათგან შეუნდობს შეცოდებულსა, უყავით თქენენა წყალობა მას ღონე-გაცულებულსა". რამაში ქორძანებს: "იცოდი, გაგგბავნით შეწყალებულსა, მაგრა ნე გნახავთ კელამცალა ჩვენს წინა გაწილებულსა!"

471/471

ხარაჯა დასლებს, შექვეეთეს დრაპეკანი ასჯერ ასია, კელა ხატაერი მრავალი, სხვა სტავრა, სხვა აფლასია. მერმე ყველაი დამოსა, იგი და მისი ხსია, შეწყალებული გაგბავნა, უყო რისხვისა ფასია.

472/472

ხატაელმან დაუმალლა, დაღრკა, მდაბლად ეთაყვანა, მოახსენა: "ორგულობა თქენენი ღმერთმან შემანანა. თუდა ოდეს შეღა-გცილო, მაშინ მოგალ მეტა განა!" წავიდა და ყველაკაი მისი თანა წაიგანა.

473/473

მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ დანაღამია; ებრძანა: "რა შენ გაყყინვარ, მას აქმა თვეო სამია, მინდონს მოცალელი ისრითა ნაღრი არ მიჭამია, არ დამაშერალ ხარ, წავიდეთ, თუცა დაშვრომის კამია".

474/474

შევეაბმე, დარბაზს მიყვ დამხედა ჯარი ავაზისა, შავარდნითა სახეს იყო სრულად არე დარბაზისა, მეფე ქვე ჯად შეკაბმელი, შვენებითა შსგაესი მშისა; გაეხარნეს მისლვა ჩემი, ტერფისა და ლამაზისა!

475/475

იღებალ ცოლსა ეებან, მართ ჩემგან უცოდნელია: "ომით მისრელი ტარიელ საჭერშლელად სასურველია, მან გაანათლოს მშერეტელია გული, რაბომცა ბნელია; რაცა დაგველრო საქმელად, ქმენ, არა საბომნელია.

476/476

აწ მითქამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული: რათეგან ქალია სამეფიიდ ჩვენგანე სახელ-დებული, ვინცად ნახაქს, აწ ნახოს, აპა დლე, ელემს ხლებული, გვერდსა დაისე, ორნივე სრას დამხვდით, მოვალ შეებული".

477/477

მოვინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა;
იყო სიმრაველე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა.
აღრე დაფინუნით, ვიარეთ არ კჯი გბისა შორისა.
აღარ იტერთეს, დაშლა ქმნეს თამაშობისა ორისა.

478/478

ჩემთა მჭერებელთა მოცევა ქალაქი, შეკა და ბანი.
ოთ-გარებაზღიულაში მშენებოდეს მაქიანი კაბინი;
ფერმისძილ-გვარი ეტენიდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი,
ვინცა მიჭირებდის, ძნელებოდის, - მართლად არს, არ კაფაბანი.

479/479

რიცხვი რომე მეშვიერეს ქალაქსა ხატაელთასა,
იგი მეხვიერეს, მშენებოლეს, ვახელვბ გულა ხელთასა.
მეფე გარდხდა, დარაბაშსა შეევით ჩემთა მზრდელთასა,
შექედენ, დავჭკროთ ელვასა დაწერია მშეებრ ნათელთასა.

480/480

მას შესა ფანსა ემოსენეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი,
ბურგით უთქს ჯარი ხალემთა, დას-დასად უაბან-უანი;
სრულად ნათლითა აესო სახლი, შეკა და უანი,
მუნ ვარდა შეკა მშენებოდეს ძოწ-მარგალიგნი ფუებანი.

481/481

ნაიმარისა, დაკოდილსა ხელი კედა ჩამომება.
დელფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მომეგება,
ვითა შეიძლი გარდამიცუნა, დაწერი ვარდი დამიღუბა,
მითხრა: "წე ჭებ ამას იქით, თუდა მგერი შე-და-გება".

482/482

ახლოს დამისევეს აღგილსა, მუნ, სადა მეამებოდა.
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე გული ვისთვიცა კვდებოდა.
მალვით კუჭრებლი, მიჭვრებლის, სხვად არად მეუბნებოდა;
თვალი მოუწყვილი, სიცოცხლე ამითა მეამებოდა.

483/483

შეიმჩა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძაღისა;
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა!
ჯამი და ჭიქა - ყველა ფერობისა და ლალისა.
არვისი ბრძანა მეფემან არცა გაშეება მთრგალისა.

20 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა

490/490

მონა მოვიდა, მიამბო ამბავი მან მართალია:
"თქებენსა ამბავსა იკითხაგს აჯადისანი ქალია".
მაშინვე ვიყან, აყიქერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამრთალია;
მოვიდა, ვინხე ასმათი ჩემ თანა მიმავალია.

491/491

მე ვისთვის ვევდები, მეამა ასმათის ნახეა მე მისად.
აღარ მიფეშვა, ვაკოუე, ქმნაღდა თაყვანის-ცემისად;
ხელი მოვეკოდე, დაისევი ახლოს ტახტისა ჩემისად,
ვჰეითხე, თუ: "ნეტარ, მისრულ მორჩი ალვისა ხე მისად?

492/492

მიამბე მისი ამბავი, სხვად ნერას მეუბნებია!"
მითხრა, თუ: "გადაღუბ მართალია, აწ ჩემგან არ-სათხებია,
დღეს ერთმანერთი გინახაეს და ტურფად მოგწონებია,
აწ კვლაცა ცნობა ამბვისა მას ჩემგან უბრძანებია".

484/484

მე მუნა მყოფი მიეცე შვებასა მეტის-მეტასა.
რა შემომხელნის, შექედნი, ცეცხლმნი დამიწყის შრეტასა;
კაცთა კრძალვასა ეაწვევდი გულია შმაგლა და რეტასა.
რა ვამეა პირის-პირ საყვარელისა ჭერეტასა!

485/485

დააგდეს მღერა მეტრიბთა, "სულეთო!", თავი ხარიან;
მიბრძნების: "შეილო ტრიელ ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან?!"
ნეტარი გაცემს, მებრძოლი მით ჩვენნი გაგლახ არიან;
მართალან შენნი მშენებელი, არ ცედად იძევეხარიან.

486/486

აწ თუკა გემართებს შემოსა, ვის მორშმით მოგიედუნიან,
არ შეგმოსო, მაგა კაბათა არ აგხდით: ტურფად გშენიან;
აწ გეინდეს ასი საჭურჭლე, ვის შექნი მოგიუნიან,
თვით შეიკრუ, რაცა გწალს, ჩეგნგან წელარა გრუხენიან".

487/487

მომართუენს ასნი კლიფენი ასთავე საჭურჭლეთანი;
თაყვანის-ევეც და დაელოცეც დაელანი მათთა სვეთანი;
მაკოცეს, ადგეს თრივეც, თვით იგი მშენი მზეთანი,
რა გასცეს, ბომნი ვით გითხრე ლაშქართა სისაცსეთანი!

488/488

კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმაგა სმა და მღერა;
კვლა გაგრძელდა ნადიმობა, ბარძითი და ჩანგთა კლერა.
დელოფალი წამოეიდა, შეეყარა მწუხრია დღე რა,
მიღ-პირამდის სიხარული სიხარული ჰგვანდა ვერა.

489/489

ავიყარენით, მიგვჰირდა სმა დოსტაქნისა მეტისა.
საწოლს შემოუე, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ტმილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა.
მეგონებილის, ძალხებდის გონება მისგან ჭერეტისა".

493/493

წიგნი მომართვა, ჩახედენ, პირისა თემთა მთენისა.
ეწერა: "გნახა სიტურუე წყალ-ჯაგარისა შენისა.
ომ-გარდაბებილი შეენობა, შენაგვევები ცხენისა,
არ-ავი მიმის მიბები ჩემისა ცურელთა დენისა.

494/494

ღრერთმან თუ მცა ენა ჩემი ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვდარი აღარ ვიტყვი, მაშა მომელაც უშენოსა;
მჩემნი ლომსა ვარდ-ვიშერი ბაღას ბაღად უშენოსა;
შენმან მჩემან, თავი ჩემი არების ჰმართებს უშენოსა!

495/495

ოუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცედად არ იღენო,
ამას იქით ნედარ ილენ, ჭირსა თავი არიდენო;
შენნი მშერეტნი ჩემთა მშერეტთა აგინებენ, არ იღენო;
რომე წელან მოგეხვინეს, იგი ჩემთვის არიდენო.

496/496
იგი მე მომცენ რიდენი, რომელი წელან გშვენოდეს,
რა მნახო, შენცა გეამოს, შენეულითა მშვენოდეს;

ესე სამკლავე შეიძი, თუ ჩემი გა-და-გვლენოდეს,
ერთი ასეთი ცოტხალსა სხვა დამე არ გაგთენოდეს".

21 ტარიელის ტირილი და დაბნედა

497/497
აქა მხეც-ქმნილი ფარიელ ტირს, ჭირი ეათასების;
თქვა: "მე მაქს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!"
იგი შეისხნა, მოიღო, თვალვით მა დაიფასების,
პირსა დაიღვა, და-ცა-ბნდა, ქვე მკედართა დაწედასების.

498/498
ასრუ წვა, რომე არ ჰგავნდა მკედარი სამარის კარისა,
ორუნით ჩანს ლები ძალისა, მართ გულსა გარდნაკარისა;
ასმათს სდის ლვარი სისხლისა, დაწეთაგან ნახოკარისა,
კვლა წყალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წანწერისა.

499/499
აეთანდილეცა სულოქენა მწარედ, დაბნედილა შემოსჭვრიტნა;
ასმათ ვანი გაამრავლნა, ცრუმლამან მისმან ქვანი ხერიგნა;
მერმე სულდა მოაქცია, ცეცხლი წყლითა დაუშრიტნა;
თქვა: "ცოტხალ ვარ? საწუთორომან აწცა ჩემი სისხლი
ხერიგნა!"

500/500
გე წამოჯდა ფერ-მიხდილი, აყოლებდა თვალთა რეტად
ვარდი სრულად შექმნილიყო ბაფრანად და ვითა საეტად
დიდნან მათად არა სკალდა საუბრად და არც ჰქონეტად
დღირწმინდა და არ-სიკედილი მას უმძიმდა მეტი-მეტად.

501/501
აეთანდილს უთხრა: "ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა,
გითხრა ამბავი ჩემი და ჩემისა დამმარტველისა;
ლხინად მისს შეკრა მოყვრისა მის, შენგან შეუყრელისა,
მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრუ დარჩომა მრთელისა!

502/502
ასმათის ნახვა მეამა, ჩემგან დად საესავისა.
წიგნი რა ვნახე, მომართვა ესე საბამი მკლავისა.
მკლავსა შევიაბ მაშინვე, მოვიხსენ რიდე თავისა,
იგი უცხო და დარიბა, მტკიცისა რასმე შავისა".

22 წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა პასუხად

503/503
მიეკერე: "მზეო, შექი შენი, შენგან მონაფენი,
გულსა მეცა, გამოცუდეს სიხაუქე-სიალფენი;
ხელმან შენნი გაფიცალუნ სინაგოფე-სიტურფენი,
სულთა ნაცვლად სამსახურნი რამცა ვითა გიმუქჭენი!?

505/505
განაღამება ვიწინაშე: აპა რიდე, რომე მთხოვე;
ყაბაბაცა ასეთივე, ანისებრი ვერა ეპეთვე;
დაბნედილა ჩე დამბაგლე, მიშველე რა, მარგე, მოვე;
სოფელს მყოფა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევემოვე!"

504/504
მაშინ, თღეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამყარე,
აწ ჩეეთვიცა ესე უამი მასევ ქაშა დაყაღარე;
სამხრე შენი მომიყიდა, შემოვიძი, მკლავსა გარე,
რომე მმართებს სიხაურლი, ეგზიმიმცა რა ვიხარე?

506/506
ქალი აღგა გამეყარა. დაგწევ, ამოდ დამეძინა,
მაგრა შეგვრთი, საყვარელი ჩემი ვნახე ძილია შინა;
გამელეიძი, აღარა მყარა, სულ-დამულობა მომეწყინა,
დამე ასრუ გავათენე, მისი ხმაცა არ მეტინა".

23 რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა

507/507
დილისა ადრე სრას მიხმეს, დღე რა ქმნა მწერმან ქამითა;
ავდეგ ვცან მათი ამბავი, წასლებ ვემენ მითვე წამითა;
ქახე, ორხოევ ერთგან სხლეს ხსითა თღენ სამითა,
რა მივე, მითხრეს დაჯლომა, წინაეე დავჯე სკამითა.

509/509
აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოენახოთ,
რომე მიეცეთ ტახტი ჩენი, სახედ ჩვენად გამოცახოთ,
სამეფოსა გაპატრიოთი, სახელშეწოფო შეებახოთ,
არ ამოეწყდეთ, მტკრთა ჩვენთა ხრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ".

508/508
გვაძრმანების, თუ: "ღმერთმან ასრე დაგვაბერნა, და-ცა-გვლია;
ქამი გვახლავს სიბერისა, სიყმაწვილე გარდგეოვლია;
უმა არ მოგვცა, ქალი გვიფის, ვისგან შექი არ გვაელია,
უმისა არ-სმა არა გვაგვა, ამად ზედა წაგვითველია

510/510
ვთქვით: "თქევენის ძისა არა-სმა გულსა ვით მიეფარუბის,
მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ მზესა დაედარების;
ვისცა სოხოვთ შეიოლსა სისიძოდ, მას დიდად გაეხარების,
სხვამცა რა გაბაღრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების".

511/511

დავიწყეთ რჩევა საქმისა, გულა მიც, თუცა მელია;
კოქი: "ჩემგან დაშლა ამისა არ ითქმის, არ-საქმნელია!"
მეფემან ბრძნა: "ხვარაბმშა, ხელშიც ხვარაბმელია,
თუ მოგვცემს შეიღია საჩვენოდ, მისებრი არ-რომელია".

512/512

რომე პირველვე დაქსევნა, მათ ესე შეეტყვებოდა;
ერთმანერობაცა უჭირებდეს, სიტყვაცა აგრე სწებოდა.
ჩემგან დაშლისა კადრება მართ ამბვად არ ეგებოდა,
ოდენ დაგრიშდო, დაენაცრდო, გული ში და მთ კროებოდა.

513/513

დელოუალმან თქი: "ხეარაბმშა მეფეა მორშემით მჯდომელი,
მათსამცა შეიღია სასიძოდ ჩვენიეის სხვა სკოდა რომელი!"
შეცალებამცა ვინ ჰქალრა, რათგან თვით იყი მნიომელი!
მოწმობა დაკრიო, დაქსევნა დღე ჩემი სკელთა მხდომელი.

24 გარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა

517/517

მეტმან სევდამან მიმწურა გულსა დაცემად დანისად.
ასმათის მონა შემოლეა, მე ვჯე ლადი და ჯანი სად,
წიგნი მომართეა, ეწერა: "ვინ სხან აღვისა ტანისად,
აღრე მოლიო, გიბრანებრა, დაუყოფნებლად ხანისად".

518/518

შევჯე, წაგე, ბადჩას მივე, ვით სცნობდე ლხინთა ბომით!
ბადჩა შევვლე, კოშკი დამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა დეომით;
ვნახე : "გსჭრებლი ნატარებად, ცრემლი ახნდა დაწვრთა წრომით,
ამით უფრო დამაწყლელა, არა წყლელთა მიაქიმდა".

519/519

იფი ვნახე დაღრეჯილი, ესე მეტად დამიმძიმდა.
ვითა წინას შემომწინის, არდა ეგრე გამიამდა.
ყოლა სიტყვა არ მომიგო, ოდენ ცრემლოთ გარდოსტვიმდა,
ამით უფრო დამაწყლელა, არა წყლელთა მიაქიმდა.

520/520

ჩემი ერთინი გონებანი მეტად შორად გამიერნა,
შინა კოშკად შემოყანა, ფარლაგსაცა ამინიდნა.
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ყოვლმან უკემრიდნა,
გულსა შექნი შემომაღვნა, მაგრა გული არ დამიდნა.

521/521

იყო არ-ნათლად ნათელი, ფარლაგსა შემომდევომელი;
ებურა მომლით პირ-იქრო რიდე, მე მივეც რიმელი,
მითვე მწერანით უებრო მიწოლით ტაბესა მჯდომელი,
ცრემლისა დაგრასა მოცცვა ძირი, ელვათა მკრთომელი.

522/522

ქვე წევ, ვით კლდისა ნაპრალსა ეფეხი პირ-გამეხებული,
არცა მშე ჰეგანდა, არც მოვარე, ხე ალვა, ედემს ხებული;
ასმათმან დაშვეა შორს-გვარად გულსა მე ლაბეარ-ხებული;
მერმე წამოჯდა წარ-შერგმით, გამწყრალი, გარისხებული.

523/523

მაძრანა: "მიკვირს, რად მოხვე შმდელი პირისა მტკიცისა,
გამწირავი და მეხთალი, შენ, გამტეხელი ფიცისა?!
მაგრა ნაცვალსა პატისა მიგცემსო ზენა, მი, ცისა!"
გვეკალრე: "რა გადრო პასეხი მის ჩემგან მე უვიცისა?"

514/514

გაგბიანენს კაცი ხეარაბმშას წინა შეიღია მოხოელი;
შესთვალეს: "გახდა უმეცილოდ სამეფო ჩვენი ყოელი;
არ ერთი ქალი საძეო, არ კოლ-გასაოხოელი,
თუ მოგვცემ შეიღია სამისოდ, სხვასა ნედარის მოელი".

515/515

კაცი მოვიდა, აევსო ჯუბაჩითა და რიდითა,
გამხარებოდა ხეარაბმშას სიბარელითა დიდითა;
გერძნა: "მოგვეხდა დმრთისაგან, ჩეენ რომე ვინაგრიდიდთა!
და თვით მაგისებრსა შეიღია სამისოდ, სხვასა ნედარის მოელი".

516/516

კელა გაგბიანენს სხვანი კაცი სასიძოსა მოუვანებად
დააველრეს: "ნე აყოვნებოთ, მოლით ჩვენად ნაბრძნებად".
მე მაშვრალი, ხაბურთალი საწოლს შეე მოსვენებად
გველა სევდა შემკვარა, ვიწყე ჭირთა მოპოვნებად".

524/524

ვთქი: "პასეხსა ვერას გადრებ, თუ არა ესცნობ მე მართალსა:
რა შეგვოდე, რა მიქმნა უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა?"
კელა გამოცხად მითხრა: "რას გეუბნა მტყვასა და შენ მუხთალსა?
დიაცერალ რად მოვდორდი? მე ლავუწვავ ამით აღსა".

525/525

შენ არ იყო ხეარაბმშასი საქმროდ ჩემად მოუვანება?!
შენ ჯღომილხარ სავაბირით, შენი როულა ამბს ნება,
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მეწება,
ღრერთმან ქმნა და დაგირჩინა ცუდად შენი ხელოვნება!

526/526

გახსოუს, ოდეს "ჰა-ჰა-ჰა" შემიდი, ცრემლი შენნი ველთა
პანალებს,
მკურნალი და დასტექარნი წამალსა-ყე მოგიტანდეს?
მამაცისა სიცრევეთა, ნეტარ, სხვანი რამცა ჰეგანდეს!
რათგან დამთმე, მეცა დაგომობო, ვინი უფრო დაბიანდეს!

527/527

ამას გრძნებნებ: ვინცა გინდა ეპატრონის ინდოეთსა,
ეპრეც მე მაქეს პატრიონიბა, უგმის კლიდენ, თუნდა გზეთსა!
ეგე აგრე არ იქმნებას, წა, მომცოთა ხარ მოსაცეთსა,
ამრნი შენნი შენვე გგვანან, მტყუინა და შენ აგეთსა!

528/528

ცოტხალ ვიყო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაპყო!
თუ ეცალ დაყოფისა, ხორცთა შენთა სული გაპყო!
სხვა ჩემებრი ვერა ჰერო, ცათმდისცა ხელი აპყო!
ეს სიცეცა დაასრულა, უმა ატირდა, სულთქენა, აპ-ყო.

529/529

თქება: "რა მესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად
კელა მტეცა თვალითა ძალი მის ნათლისა ეგრე ჰერეტად.
აწ დაეკარგე; რად არ გიკვირს, რად ცოტხალ ვარ, რად ვარ
რეტბად?

ვაა, სოფელი უხანოთ, რად ჰეთი სისხლთა ჩემთა ხვრეტად?

530/530

შეკადრები, ვნახე სასოფუნალ მუსაფი გაშლით მდებარე, აკლებ, აკლებ მე ღმრთისა და შემწე მათი მქებარე, ვტკადრე, თუ: "შშეო, დაწეწვავ, ჩემიცა დაწეწვი მშე ბარე, რათგან არ მომკლავ, პასუხი ერთაი გეადრო მე ბარე.

531/531

რომე გკადრებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცულად ნალიქნია, ცატა მრისხას, მზისა შექნი ყოლა ჩემთვის ნე შექნია! თუ მადირებ გაქოთხისა, აეი არა არ მიქმნია". მან მიბრძანა: "რაცა იცა, თქვით!", თავი დამიქნია.

532/532

კვლაბა ვტკადრე: "მე თუ, მშეო, შენთვის ფიცი გამეტების, ღმერთმან აწვე რისხვა მზის შეცეთ ჩემთვის გაამჰების! ვისა გინდა უშენისა პირი მემტოს, ტანი მეხის, მაშინ მაშინ რაგუარ დაერჩე, რა ღახვარი გულსა მეხის!

533/533

მე მეფეთა დარბაზს მიხმეს, შექმნეს დიდი ვაშირობა. მათ წინასვე დაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა. დამემადა, ვერ დაგმლილი, დამრჩებოლ უშეცრიობა; თავსა ვეთხისა: "მიყმოწმე, ქამად გიჯობს გულმაგრობა".

534/534

მეტა დაშლა ვითა ვტკადრე, რათგან იგი ვერ მიმხდარა! არ იტყვის, თუ: "ინდოეთი უპაგრონოლ არ მომხდარა? ტარიელ არს მემამულებ, სხვასა პმართებს არყის არა! ვის მოიყვანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა?

535/535

ვთქვი: "ამითა ვედარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო"; თავსა ვეთხისა: "ნე მოგიცავ, ვონებაო მრავალ გვარი!". მედება გული მხევისაუბრ, ათასჯერცა მინდონს ვარო, ვისმეცა მივეც თავი შენი, შენევე რაღმე არ წამგეარო?!"

536/536

სულთა ვკეყიდლი გულისათვის, კოშე ამად გამებაზრა; იგი წვემა და-რუ-ნელდა, რომე პირებლ ვარდი აბრა; ვნახე, ღოწა მარგალიტი გარე ტურფად მოემამრა. მიბრძანა, თუ: "ეგე საქმე მემცა მართლად რად მეაზრა?!

537/537

არ დავიჯერებ მე შენსა დალაქსა, ორგულობისა, უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მაღლობისა; აჯალი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთის ფლობისა! მე და შენ დაგუსხდეთ ხელმწიფებ, სჯობს ყოვლა სიძე-სძლობისა!

538/538

მე ღმრთისაუბრად მომიტება გამწყრალი, გამქისებული, ანუ მშე იყო ქეყანად, ან მთვარე პირ-გაესტებული; ახლოს დამისვა, მაღლისა აქამდის არ-ლირსებული; მეუბნებოლა, დამიკსო ცეცხლი ამითა გტებული.

539/539

მიბრძანა, თუ: "გონიერი ხამს აროდეს არ აჩქარდეს, რაცა სჯობდეს, მიაგვაროს, საწუთორისა და უწყნარდეს; თუ სისამო არ მოუშება, ვა თუ მეუე გავიმწარდეს, შენ და ისი წაიკიდნეთ, ინდოეთი გარდაქარდეს!

540/540

კვლაბა ვტკადრე: "მე თუ, მშეო, შენთვის ფიცი გამეტების, ღმერთმან აწვე რისხვა მზის შეცეთ ჩემთვის გაგვიფლასლენ, მათ მორჭმული მოივლინო, ჩვენ პატივი გაგვიასლენ, ესე ამბად არ ეგების, რომე საპრისნი გაგვიხასლენ".

541/541

მე ვტკადრე: "ღმერთმან ამოროს მას ყმასა შენი ქმარობა! რა შემთვიდენ ინდოეთის, შევიგნა მათი გვარობა, ვეზვენი ჩემი ძალ-გვლი და ჩემი მეომარობა: ასრუ დავხოუნი, შეეძლოს აღარა, არ, სისმარობა!"

542/542

მიბრძანა, თუ: "ხამს დიაცი დიაცერად, საქმე-დედლად, დიდია სისხლა ვერ შეგაქმნებ, ვერ ვიქმნებ შეა კედლად, რა მოვიდეს სიძე, მოკალ მისთა სპათა აუწყევედლად, ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელა ნედლად.

543/543

ასრუ ქმებ, ჩემთ ღონო და მჯობო ყოველობა გმირობი, მოპარვით მოკალ სისიძო, ლაშქარითა ნე მოირთაო, მისთა სპათაცა ნე და-ხხოც, ბროხათა ვითა, ვირთაო, - დიადი სისხლი უბრალო კაცმანმცა ვით იგვირთაო?

544/544

იგი რა მოჰქლა, ეუბენ პატრონისა, ჩემსა მამასა, ჰკადრე, თუ: "სპარსითა ვერა ვიქმ ინდოეთისა ჭიმასა, ჩემია მევიღრი მამული, არ მივსცემ არცა ღრამასა, არ დამებსხები, გაგიხდი ქაღაქსა ვითა ტრამბასა!"

545/545

ჩემი ყოლა ნერა გინდა - სიყვარული, ნეცა ნდომბა, ამით უყრი მოეცამის სამართლისა შენ მოხდომა; ქმნას მეფემან ყელ-მოტებით შემოხევწა, შემოკვლომა, ხელთა მოგცემს თავსა ჩემსა, შეგვფერობდეს ერთგან სხდომა".

546/546

ესე მეგად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა, ჩემთა მტერთა დავაქმდე დასახოცლად ხრმლისა ქწევა; მერძე აკლებ წამოსაველად მინ დამიწურ ქვევე წვევა, მწადლა, მაგრა ვერ შევპმარო შექმდება, შემოხვევა.

547/547

ხანი დაგვება, გავეყარე, მაგრა გაეხე ვითა ხელი. ასმათ წინა ხამომიძლე, ხამდიოდ ცრემდი ცხელი. ჭირი ბევრჯელ ვაათასა, ღხიმი ჩემი ვაერთხელი, მერძე წასლება არა მწადლა, ამად მივალ არ-ფიცებული".

25 ხეარამშებას შვილის ინდოეთს მოსლევა და ტარიელისაგან მისი მოკლევა

548/548

მოვიდა კაცი: "სასიძი მოვათ", მოსლევა გვიხარა, მაგრა თუ ღმერთი რას უჩამს, არა იცოდა, გლახ, არა; მეფესა მიძხდა სიამზ, არ სიგევა ივაგლაბა რა, მიარიძანა, ახლოს მიმისუა, "მოვით", თავი დახარა.

549/549

მიარიძანა: "ჩემთვის ესე დღე ლხინი და სიხარულია. გარდავიხალოთ ჭორწილი, ხამს ვთა დასა, სრულია; კაცი გავგაბავნებო, მოვილოთ ყოფლებით საჭერჭლე სრულია, უხეად გავსცემდეთ, ვაქსცემდეთ, სიძუნწე უმეცრულია".

550/550

მე გავგაბავნენ ყოფლებით კაცი საჭერჭლეთა წამომხმევნი; სისიძოცა მოვგიყიდა, იყვნეს ხანსა არ-დამშებლი; შიგნით ჩეენი გაეგებნეს, გარეთ მოლებელ ხეარამშებლი; მათ დაშეართა ერთგან მყოფთა ერ იტევლეს ვერც ხმელი.

551/551

მეფემან ბრძანა: "მოკაბმეთ კარგითა მოედანია, გამოისცეონის სიძემან, დაყოს ცოტა ხანია; მენ მისად ნახეად გავიღენ უშენიდ სპანია სხვანია, შენ აქა ხახენ, კმარიან იქა ნახვისად ყმანია".

552/552

მოედანს დავდგით კარვები წითლისა ძალისებისა. მოვიდა სიძე, გარდახდა, დღე, ჰეგნდა, არს ალცებისა, შეიქმნა გასლევა შიგანთა, ჯარია მენ ხასებისა, დაიწყეს დგომა დაშეართა თემ-თემბად, დას-დასებისა.

553/553

მე დაუშერ, ვით წესია საურაგ-გარდახილისა; შინა წამოვე, მაშერალსა ქმნა მიმნდომოდა ძილისა; მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის ტბილისა: "აღრე მოლით, გიბრძანებს მსგავსი ალვია ბრდილისა".

554/554

ცხენისაგან არ გარდაეხე, წავე ფიცხდა, დავპეტორჩილდო; ქალი დამხედა ნაგირები, ვჰეითხე: "ცრუმლსა რასა პმილდო?" მითხრა: "შენი შესწრობილი ფირილსამება ვით ასცილდო? გაუწეულდად ვით გამართლო? რაგვარალმცა გავვაქილდო?!"

555/555

შევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზედა წარ-შერჭმით მჯდომარე; მშე ვეღარას იქმს მის მეტსა, მას გაწათლა რომ არე, წავდეგ, მიარიძანა: "რასა სდგა? დღე მიგწს წინ საიმარე! ანუ გამწირე, მიიყევე და კვლაცა მოიმცდომარე?!"

556/556

მე მეწყინა, ადარა ვთქეო, ფიცხდა გარე შემოვბრუნდი. უკუჭყივილე: "აწ გამომჩნდეს, არ მინდოლეს, ვისცა უწნდი! ქალი ომსა რაგვარ მაწევე, აგრე ვითა დავმაბუნდო?" შინა მოვე, მოკლევა მისა დავაპირე, არ დავყმუნდი.

557/557

სსა ვებრძანე მონასა: "საომრად დაემზადებით!" შექსელით, გავვლეთ ქალაქი, არავის გავეცხადებით. კარაქსა შევე, იგი ყმა ვითა წებ, გარ-მაც თქმად ენით, უსისხლოდ მოვეალ იგი გლახ, თუცა ხმდა სისხლთა დადენ.ით

558/558

კარვის კალთა ჩახლათული ჩაეჭერ, ჩაეგარაბაკე, ყმასა ფერნთა მოვეეიდე, თავი სეეტა შეეუტაკე; წინა მწოდით დაბახნეს, გლოვა მიძხდა საარაკე; ცხენსა შევჯვე, წამო-ცა-ვე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე.

559/559

ხმა დამიერდა, შეიქმნა გახილი მოსაწევარი; წამოვე, წევნა დამიწეუს, დავხოცე ჩემი მდევარი. ქალაქი მერნდა მაგარი, მტკრითაგან მოურევარი, მენ შიგან შევე მშვილობით, ამოდ იგივე მე ვარი!

560/560

კაცი გავგაბავნენ, კაცნობე ყოფლებინ ლაშქარსა ყველასა: "აქა მომმართეთ, ვინცად ჩემსა იქმოლეთ შეეღსა". არ გაწყდა მოსლევა მდევართა დამესა და ბეღლასა, ჩემი რა ცნიან, სცვიდიან თავებსა მათსა მრთელასა.

561/561

ცისკრად ავდეგ, შევეკამშე, რა გათენდა დამე დილად გნახენ სამნი დილებული მეფისაგან მოგბანილდად; ებრძანა, თუ: "დმერთმან იყის, გამებარლე ვითა შეიღლად, ჩემი არე რად შესცებად სიხარული სიმძიმლად?

562/562

ხეარამშებას სისხლი უძრადო სახლად რად დამალებინე? თუ ჩემი ქალი გნდოლი, რად არა შემაგების? მე, ბერსა შესნა გამზრდელსა, სიცოცხლე მაარმებინე, დღედ სიკვდილამდის შენიცა თავი არ მაახლებინე!"

563/563

მე შევეთვალე: "მეფეო, ვარ უმაგრესი რეალისა, თვარა რად მიმღის სიკვდილსა ცეცხლი სირცხვილთა ალისა? მაგრა, თვით იცით, ხელმწიფე ხამს მქმნელი სამართალისა, მე, თქვენმან მჩემან, მაშორის ნიღმა თქვენისა ქალისა!

564/564

იცით, ინდოთა სამეფო რამითმი სრა-საჯდომია! - ერთიად მე ვარ მეგავიღრე, - ყველაი თქვენი მოგხდომია: ამოწყდა მათი ყველი, მამული თქვენ დაგრძებია; დღესამდის ტახტი უჩემოდ არავის არ მოპედომია!

565/565

ვერ გათხევ, თქვენმან კეთილმან, აწ ეგე არ-მართალია: ღმერთმან არ მოგცა ყმა შეიღლი, გიბის ერთაი ქალია, ხეარამშება დაშეცე ხელმწიფედ, დამრჩების რა ნაცვალია? სხვა მეფე დაჯდეს ინდოეთს, მე მერცყას ჩემი ხრმალია?

566/566

შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე! ინდოეთი ჩემი არის, არვის მიეცემე ჩემგან კიღე. ვინცა ჩემსა დამეცილის, მისით მისცა ამოუფერილე, სხვად მეტელსა გარეგანსა, მიმპალ, ვისცა ვინაჭრილე!"

26 ამბვის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა

567/567

ესე კაცი გამეგბაენებს, გონებასა გავეშმაგე
რომე მისი ვერა შეცნა, ამას უფრო დაევლაგე.
მას ბლედება გარღავალებ, მინდორთაც რომე ვაგე,
მეშმა საქმე საშინელი, თუკა თავი ვერ წავაგე.

568/568

გამომხნდეს ორნი ქვეითნი, მე მივეგბე წინა-რე.
ქალი ჰყება ერთსა მონასა, ვეპანც, თუ მოტბა ვინ არე:
თავ-გაგლეჯილი ასმათი, პირსა სისხლ-ჩამომდინარე,
აღარ მიიფლა დიმილით, არცადა გამიიცინა-რე.

569/569

იყი გნახე, დაეგბინევ, გონებანი გამიშმაგნა;
შერით ვუმტე: "რას შიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად
დაგვლაგნა?"
მან საბრალოდ შემომტირნა, ძლიერ სიგყვინი გამოაგნა,
მითხრა: "დმერთმან სამგრგვლე ცისა ჩეკნოვის რისხვით
წამოგრაგნა".

570/570

ახლოს მივე, კვლაცა ვჰეითსე: "რას შიგან ვართ? თქვი
მართალი!"
კვლა საბრალოდ ამიგირდა, კვლა მოედვა ამით აღი,
დიღანა სიგყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნაათალი,
მკერდა წითლად უდებებიდა სისხლი დაწვეთა ნაწვეთალი.

571/571

მერმე მითხრა: "მოგახსენებ, ესე რაღცა დაგიმალე?
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემიწყალე;
ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარჩე, შემიხევწე, შემიმრალე,
დამხსენ ჩემსა საწეროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე!"

572/572

მიამბო: "ოლეს სასიძო მოჰკალ და ხმა დაგივარდა,
მეფება ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატყივარდა,
შენ დაგიმახნა: "მიხმეოთ", ხმა-მაღლად გახმამყივარდა;
მოგახსეს, შინა ვერ გორგეს, მით მევე გამომხივარდა.

573/573

ჰელორქს: "აქა აღარ არის, კარნი საღმე გაუევლიან".
მეფე ძრძნებს: "ვიყი, ვიყი, მეტად კარგად შემიგნიან:
მას უკარიდ ქალი ჩემი, სისხლი ველთა მოუღვრიან,
რა ნახან რომიშანერთი, არ-შექედვა ვერ დათმიან.

574/574

აწ, თავმან ჩემმან, მას მოვჰელაც, ჩემად დად ვინცა მალესა!
მე ღმრთისა ვეთხარ, დაუბამს მას ეშმაკისა ბადესა!
მათ ბობ-ჟერითა სსეთი რა მისცეს, რა უქნდესა?
თუ დავარჩინო, ღმერთი ვგმთ! მისად პატიუბ მზად ეს-ა".

575/575

მის მეფისა წესი იყო: თავი მისი მეირად ფიცის,
და, თუ ფიცის, არ გატეხის, მისევე წამსა დაამტკოცის.
ესე წყრომა მეფისაგან ვისცა ესმა, ვინცა იცის,
მან უამბო დავარ ქაჯა, ვინ გრძნებითა ცაცა იცის.

576/576

დავარს, დასა მეფისასა, უიხრა ვინმე ღმრთისა მტერმან:
"თავი ფიცა მმამან შენსან, არ დაგარჩენს, იცის ერმან".
მან ეგრე თქვა: "უძრალი ვარ, იცის ღმერთმან სახიეროერმან!
ვისგან მოვევლე, ვისთვის მოვევლე, მიახვედროს იგი ვერ მან".

577/577

პატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამიხვე შენ ოდეს;
შენეულნივე რიღენი ებურნეს, ტურფად ჰშეგნოდეს.
დავარ მოსიტქმიდა სიფყვათა, რომელი არა მსმენოდეს:
"ბორო, შენ ბორო, რად მოჰკალ? ეეჭე, შენცა არა გლეხნოდეს!

578/578

როსიერო, ბორო დიაცო, საქმრო რად მოაკლევეგინე?
ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოაბლევეგინე?
არ ცედად მომკლავს მმა ჩემი. რა გოყაც, რა გაქმნევინე?
აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიშვლე, ვის ესე დაამლევინე!"

579/579

ხელი მიჰყო, წამიზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუშნა,
დაალება, დაალერჯა, მედღრად პირნი მოიქეშნა.
მან პასუხი ვერა გასკა, ოლენ სულოქენა, ოლენ უშნა,
ქალმან შეგმან ვერა არგო, ვერსა წყლელნი დაუშუშნა.

580/580

რა დაგრა გაძლა ცემითა, მისითა დალერჯებითა,
წამიღვევს ორნი მონანი, პირითა მით ქაჯებითა, .
მათ კიღიანი მოჰქიინდა, უებნეს არ აჯებითა,
მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰეგავს, იქმნა დარაჯებითა.

581/581

მან უთხრა: "წადით, დაკარგეთ მენ, საღა ზღვისა ჭიპია;
წმიდისა წყლისა ვერ ნახოს მყინვარე, ვერცა ლაპია!";
მათ კაეხარნეს ხმა-მაღლად იყიღლეს: "იძი, იძია".
ესე ვნახე და არ მოვკევ, არა მგავს არცა სიძია.

582/582

ბლეითე გაარნეს სარკმელი, მაშინვე გაუჩინარდა.
დავარ თქვა: "მქმნელი ამისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არ, და-!
ვინე მომკლევილს, მოუკელისა, სიფობლე გასაწყინარდ".
დანა დაიცა, მო-ცა-კედა, დაეცა, გასისხლმდინარდა.

583/583

რად არ მიკირვებ ცოცხალია, მე დახვარ-დაუსობელია!
აწ იგი მიყაც, რა მმართებს ამისა მახარობელია!
გენარ, დამხსენ სიცოცხლე სულითადგმა-დაუთმობელია!"
საბრალოდ ცრუმლასა აღნდა უკლებსა, დაუშრობელია.

584/584

მე ვეთხრა: "დათ, რად მოვკელა, ანუ რა შენი ბრალია?
რამცა ვქმნებ ნაცვლად, თვით რომე მისი ჩემზედა ვალია!
აწ თავსა მისად საძერად მიიცეს, საღ კლდე და წყალია".
სრულად გაექცეაგდ, შემექმნა გული მართ ვითა საღია.

585/585

მეტმან ბარმან გამაშმაგა, მომიკიდა ცხრო და თრთოლა;
გულია ვეთხრა: "ნე მოჰკელია, არას გარგებს ცედი წოლა,
გიჯობს გაჭრა ძენად მისად, გავარდნა და ველთა რმოლა.
აპა ქამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა!"

586/586

შევე, ფიცხლად შევეკამზე, ცხენსა შევჯე შეკამზელი;
ას სამოცი ეარგი მოყმე, ჩემსა თანა ხან-დამზელი,
წამიმყვა და წამოველით კართა გარე დარამზელი,
ბლვის პირს მივე, ნავი დამხვდა, მენავემან მხახა შმული.

587/587

ნაესა შევჯე, ბლვისა შევე, ბლვისა შიგან გავალაგდი,
არსით ნავი მომავალი უნახავად არ დავაგდი;
მოველოდი, არა მექმა, შმაგი უფრო გა-ვე-ვშმაგდი,
რომე სრულად მომიძელვა, ღმერთია თურე ასრე ვსძაგდი.

588/588

რომე დავყაյ წელიწადი, თვე თორმეტი გამეოცა,
მაგრა მისი მიხავიცა სიმმრივე კაცი არ მეოცა;
თანა-მყოლი ყველაკა ამომიწყდა, დამეხიცა,
ვთქვი, თუ: "ღმერთია ვერას ვჰკადრებ, რაცა სწადდეს, აგრე
ვყოცა".

27 ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელს შეეყარა

591/591

დამით მევლო, მოვიდოდი, ბლვისა პირსა აჩნდეს ბაღი;
ჰეგანდეს ქაღაქს, ვეხლებით, ცალ-კერძ იყენეს კლდეთა ნაღნი;
არ მეამს ქაცა ნახეა, მიღალეიდეს გელსა დაღნი;
მუნ გარდახე მოსვენებად, დამხვდეს რამე ხენი ლაღნი.

592/592

ხეთა ძირსა მივიძნე, მათ მონათა ჭამეს პური;
მერმე ავდეგ სევლანი, მიღამებდა გელა მური:
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელდა ვერ ჭორი და ვერ დასტური,
ველთა ცრუმდა ასოველებდა, თებლოთ ჩემია მონაწური.

593/593

ზახილი მესმა. შეეხედო, მოყმე ამაყად ყითდა,
შემოირნევდა ბლვის პირ-პირ, მას თურე წელული სტკითდა;
ხრმილია ნატეხი დასკრილი აქეს, სისხლი ჩამოსდითდა,
მგერთა ექადდა, წერუმდა, იგინებოდა, ჩითდა.

594/594

ზედა ჯდა შაესა ტაიჭა, აწ ესე მე მითქს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოქროდა გაფიცხებული, მწყრომელი;
მონა მიცხწივ, მისისა შეყრისა ვიყავ მნღომელი;
შეესთვალე: "დადეგ, მიჩევენე, ლომსა ვინ გაწყენს, რომელი?"

595/595

მას მონასა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა;
ფიცხლა შევჯე, ჩაგეგბებ, მე ჩაგესწარ, ჩაეე წინა,
ვეთხარ: "დადეგ, გამაგონე, შენი საქმე მეცა მინა!"
შემომხედნა, მოვეწონე, სიარული დაითმინა.

596/596

გამოცადა, ღმერთია ჰეკადრა: "შენ ასეთი ხენი ვით ჰეგ!"
მერმე მითხრა: "მოგახსენებ, აწ სატყვანი რომე მეითხენ;
იგი მცერი გამილომდეს, აქანამდის რომე ვითხენ,
უკამბაგა მიღალაგეს, საჭურუელი ასრე ვითხენ!"

597/597

მე ვეთხარ: "დადეგ, დაწყნარდი, გარდახედეთ ძირსა ხეთასა;
არ შეედრეების ჭაბუკი კარგი მახვილოთ კვეთასა.
თანა წამიმყვა, წაველით უტებოსნი მამა-ძეთასა.
მე გავეკარუე ჭერეტასა მის ყმისა სინაზითასა.

589/589

ბლვა-ზლვა ცერვა მომეწყინა, მით გამოვე ბლვისა პირსა,
გელი სრულად გამიმიშეცლა, არ ვესმენდა არც ვაშირსა;
ყველა კაი დამზფანტა, დაპრჩომოლა რაცა ჭირსა.
კაცსა ღმერთი არ გასწირავს ასრე, მისგან განაწირსა!

590/590

ერთია ესე ასმათი და დამრჩეს თრნი მონანი,
ჩემნი გელისა მდებელი და ჩემნი შემაგონნი.
მისინ ვერა ვენენ ამავნი ვერცა დრამისა წონანი,
ტირილი მიჩნდის ლხინად და ძღინდიან ცრუმლოთ ფონანი.

598/598

ერთი მონა დისტაქარი მყეა და წელული შეუხვივნა,
ისრის პირნი ამორეხნა, დაკოდილი არ ატკიფნა.
მერმე ვკითხე: "ვინ ხარ, ანუ შკლაემან შენან ვისგან ივნა?"
სამმობლად დამირიგდა, თავი მისი გაამზიფნა.

599/599

პირელ მითხრა: "არა ვიცა, რა ხარ, ანუ რას გამსგახოთ?
ანუ ეგრე რამ დაგლია, ანუ პირელ რამ გაგაცსო?
რამან შეგწნა მოყვითანილ ვარდ-გიშერი რომე პრგაცსო?
ლტერიომან მისგან ანთებელი სინიელია რად დაგაცსო?

600/600

მულდაბანბარის ქალაქი, ახლოს მე მაქესო რომელი,
ნურადინ-ფრიდონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჯდომელი;
ესე საბლეური ჩემია, სადა ხარ გარდამხდომელი,
ცოტა მაქეს, მაგრა ყოველგნით სიკეთუ-მიუწდომელი.

601/601

მამის ძმა და მამა-ჩემი პაპამ ჩემმან გაყენა ოდეს,
ბლვისა შიგან კუნძულია, - ჩემბად წილად მის იტყოლეს, -
თვით ბიბასა ჩემსა მიშვდა, ვისთა შეილთა აწ დამკოდეს;
მათკენ დარჩა სანალირო, არ მიყსცემდი, მომერჩოდეს.

602/602

დლეს გამოვე ნადირობის, ბლვისა პირსა ვინალირე,
მუნა გასევლა მომნილომდა, მით მრუკალი არ ვახშირე;
საპათ ვეთხარ: "მომიცადი, მოვილოდე მეცა ვირე!"
ხეთია ოდენ ბაზიერთა მეცი არა დავიჭირე.

603/603

ნავითა გაეც, ბლვისაგან შტო რამე გამოვიდოდა.
არა მოუპრეული გამჭირეთა, ვოქეი, ჩემთა რად დაგვრიდო, და?
დამეძაბუნებს, სიმრაველე მე მათი არ გამიღოდა,
ვნალირობდი და ვიჩხდი, ხმა ჩემი არ უდიღოდ-ა.

604/604

მართლად იჯარეს, წენიბა მათი თუ ესრე ხმდა ვითა;
გამომეპარნეს ლაშქარნა, გზანი შემიკრეს ხავითა,
თვით ბიბასენი ჩემნიცა შესხდეს მათითა თავითა,
ჩემთა გაეხედეს ლაშქართა ომად თავისა მკლავითა.

605/605

მათი მექანიკა, დაეინახე ბახილი და ხრმალთა ელვა,
ნავი გსობოვე მენავეთა, მით ვიყივლე მე ერთხელ ვა,
მღვისა შევფ მომეტება მეომარი ვითა დელვა,
სწალდა, მაგრა ვეღარა ქმნეს ჩემი ზედა წამოქელვა.

606/606

კვლა სხვანი დიდნი ლაშქარი უკანა მომეწეოდეს,
იქით და აქათ მომიხვეს, ერთგნით ვერ მომერეოდეს,
არ მომწერვოდეს წინანი, ზერგით შესროდეს მე თდეს,
ხრმალა მივენდეს, გამიტყდა, ისარი დამელეოდეს.

607/607

მომეჯარნეს, ვეღარა ვემენ, ნავით ცხენი გარღვიხელგუნვე;
მღვა-მღვა ცურგით წამიუევე, ჩემნი მჭერეტნი გაეატბუნვე;
თანა-მყოლნი ყველაკანი დამიხოტენეს, დამრტეს შეწვე,
ვინცა მღვედის, ვერ შემომხედის, მივუპრუნდი, მივამრუნვე.

608/608

აწ იგი იქმნას, რაცადა ენებოს ღრმოსა წადილსა!
ვეჭე, ჩემი სისხლი არ შეპრჩეს, ძალი შემწევდეს ქადილსა!
ოხრად გავეხდი ყოფასა მათ საღამოსა და დილსა,
ფუხმობ ყვავთა და ყორანთა, მათ ზედა გაქმნევ ხადილსა!"

28 შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა

613/613

მოჯობდა, ომი შეეძლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა;
დაგეაბმეთ ნავი, კატარდა და რიცხვი სპათა ჯარისა;
კაცი ხმდა, მისთა მშერეტოვის ღონემცა ეაჯა რისა!
აწ გითხრა ომი მოყმისა, მებრძოლოთ დამსაჯარისა.

614/614

მათი მექანა დაპირება, ჩაბალახთა ჩამობ-ერგა;
ნავი წინა მომეტება, არა ვიცა, იყით თუ რება.
ფიქხდა ზედა შევეჯახე, მათ დაიწეს ამოდ ცურგა;
ჭესლი ვჰერა და დავუქცივე, დაიბახეს დიაცერ ვა!

615/615

კვლა სხვასა მივე, მოვჰეიდე ხელი ნავისა ბაგესა,
მღვისა დაგანიხენ, დახტოუენ, ომიმუა რალა აგესა!
სხვანი გამექცეს, მიამართეს მათ მათსა საჭულბაგესა;
ვინცა მიჭერეტდეს, უკაირდა, მაქებდეს, არ მაძაგესა.

616/616

ზლეა გაეიარეთ, გავედით, შემოგვიტეეს ცხენია,
კვლა შევებენით, შეიქმნა ომისა სამარტხენია.
მენ მომეწონა ფრიდონის სიქველუ-სიფიცხენია:
იძრძის ღორმი და პირად მზე, იყი ალვისაც ხენია.

617/617

თვით ორნივე ბიძასძენი მისნი ხრმლითა ჩამოყარნა,
ხელი წმიდად გარღვევეთნეს, იყი სსრე ასამყარნა,
მოიყანნა მხარ-და კრელი, ერთმან თრნი, არ დაყარნა,
მათნი ყმანი გაამტირლნა, მისნი სპანი ამაყარნა.

609/609

ამა ყმამან შემიკეთა, გული მისე მიმიბრუნდა.
მოვახსენე: "აჩქარება შენი ყოლა არა უნდა,
მეცა თანა წამიგვევბა, დაიხოტენენ იყი მუნ, და-!
ჩვენ თრითავე მეომარი განაღამეს შეგვიძრწუნდა!.

610/610

ესეცა ვეოთხარ: "ამბავი ჩემი არ გაგეგონების,
უკროო წყნარად გაამბობ, თუ კამი ჩვენ გვექინების".
მან მითხრა: "ღიანი საჩემო მაგის არ შეეწოხების!
დღედ სიკვდილამდის სიცოცხლე შენ ჩემი დაგემონების".

611/611

მივედით მისსა ქალაქისა ტურფისა, მაგრა ციფსა;
გამოეგებნეს დაშქარნი, ისტემდეს მისიერის თფასა,
პირსა იხოკდეს, გაპერიდეს ნახიესა ვით ნაფოგასა,
ებვოლიან, ჰკოცნიდეს ხრმალა და სალფე-კოფას.

612/612

კვლა მივეწონე, ვეტურფე მე მისი გარღნაკიდარი;
შემასხმილინ ქებისა: "მშეო, შენ ჩვენთვის იღიარი!"
მივედით, ენახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
კველასა გმისა გმოსა ჩარქაში განაბიდარი.

618/618

მათნი ლაშქარი გაგვექცეს; ვეცნით, გა-სა-უფანტენით.
ფიცხლად წაველეთ ქალაქი, არ თაენი გავიხატენით;
ქიოთა დაგვლეწეთ წვივები, ჩვენ იგი გავანატენით.
მომკალ, თუ ღარი დაპლიოთ ან აკიდებით, ან ტენით.

619/619

ფერილინ ნახნა საჭერჭლენი და ბეჭედნი მისნი დაშესხნა.
თვით ორნივე ბიძასძენი დაპერიბილინი წამოასხნა.
მისად ნაცვლად სისხლი მათნი მოღვარნა და ველთა ასხნა;
ჩემი თქვეს, თუ: "ღმერთსა მაღლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!"

620/620

მივედით, მოქალაქეთა ბარი წნდა, რომე გმილიან,
აჯათა მქმნელი მშერეტლითა გულა მუნ დაბაბმილიან;
მე და ნერადინს ყველანი ქებისა შეგვასხმილიან,
გვითხრობდეს: "მკლავთა თქვენთაგან ჯერთ მათნი სისხლი
მიდიან!"

621/621

ლაშქარი ფრიდონს მეფედ და მიხმობდეს მეფე-მეფობით,
თვით თაესა მათსა - მონად და ჩემსა - კველასა სეფობით;
დაღრეჯით ვიყავ, ვერ მპოეს ვეროდეს ვარდის მერეფობით,
ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ იეფობით.

29 ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბვის მბობა

622/622

დღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნალირობას გამოვედით,
ბლვასა ბედა წარუცილა ქედა რასმე გარდავედით;
ფრიდონ მითხრა: "გითხრობ რასმე, ვთამაშობდით, ცხენა
ქსებდით;
ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეთ ამა ქედით".

623/623

მე ვკითხევდი, ფრიდონ მეტყვის მართ ამბავსა ესოდენსა:
"ღლე ერთ მწარდა ნალირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა, -
ბლვათა შიგან იხესა პაგას და ხმელობ ზედა შავარდენსა, -
აქა ვდევ და თვალს ვუგებდი ქორსა, იქით განაფრენსა.

624/624

ბოგჯერ ბლვისენ მიყიხელნი, წაგსდეომტოდი ამა გორსა;
ბლვასა შიგან ცოტა რამე დაინიხე, თუცა შორსა.
ეგრე ფიტხლა სარული არის ძალუც მისა სწორსა,
კურად ვიცან, კონგასა გაუკიროე ამად როსა:

625/625

ვთქვი: "რა არის, რას ვამსგავსო, მფრინველია, ანუ მხეცი?"
ნავი იყო, გარ ეფარა სამოსელი მრავალ კეცი;
წინა კაცი მომიღილე; თვალი ამად დავაცეცი,
მოვარე კჯდა კილობანსა, ცა მეშვიდე მასმა ვეცი.

626/626

ამოქტრეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი.
ქალი გარღმოსეს, სისხონი ვნახენ მისია თმისანი.
მას რომე ელვა პერთებოდა, ფერიმცა პეგანდეს რისანი!
მან განანათლა საეკარო, გაცედდეს შექნი მზისანი!

627/627

სიხარულმან ამაჩქარა, ამათრთოლა, და-ცა-მლეწა,
იგი ვარდი შემიყვარდა, რომე თოვლსა არ ეხეწა;
დავაპირ შეტევება, ვთქვი: "წავიდე მათკე მე, წა-,
ჩემსა შავსა სელიერი რამცა ვითა გარღებულა!"

628/628

ცხენი გავჭესლე, იქმოდა შაბაბი ხმასა და ხრიალსა,
ველან მიტესწარ, გამესწრენი, რაბოტა ესებუმდი წრფიალსა.
ბლვის პირსა მივე, შეტევება, ჩნდა თლენ მზისა ტიალსა,
გამშორებოდეს, წამსლეოდეს, ამისოვის დაეწერ ალსა".

629/629

ესე მესმა ფრიდონისაგან, მომემატა ცეცხლთა სიცხე,
ცხენისაგან გარღავიჭერ, თავი სრულად გავიკიცხე,
ჩემთა დაწყოა დანადენი მე ჩემივე სისხლი ვიცხე.
ვეთხრა: "მომკალ უწემოსა ენახამცა ვისცა ის ხე!"

630/630

ესე ჩემგან გაუკირდა ფრიდონს, მეტად ეცეცოვა,
მაგრა მეტად შევებრალე, ტირილითა მესათოვე;
ვითა შევდო დამაღება, მეტადარა, შემეპოვა,
თვალითათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარღმოთოვა.

631/631

ვაგლის მეო, რა გიამბე ფათერაპად მცთარმან, შმაგად!"
მოვახსენე: "ნერა გაგეა, ნე ინაელდი მაგას მაგად!
იგი მოვარე ჩემი იყო, მით მელების ცეცხლი მდაგად;
აწ გიამბობ, რათგან თავი გინდა ჩემად ამხანაგად".

632/632

ფრიდონს ვეთხარ ყველაკაი ჩემი, თაქსა გარდასრული;
მან მითსრა, თუ: "რას ვიგყოლი მოცოომილი გაბასრული!"
შენ, მაღალი ინდოთ მეფე, ჩემსა რაღმე ხარ მისრული,
სახელმწიფო საჯდომი და ფახტი გმართებს, სრაცა სრული".

633/633

კელაცა მითხრა: "ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა ტანად უხებს,
მას დახვარა მოაშირვებს, თუცა მირევლ გულსა უხებს,
იგი მოგვცემს წერალისა მისასა, ბეცით მოგვიძებებს,
ჭირსა ღიანად შეგვიცვალებს, არაოდეს შეგვაწებებს".

634/634

წამოვედით ნაბირებნი, სრას დავსხედით თავის წინა;
ფრიდონს ვეთხარ: "ჩემი შემწე შენგან კიდე არავინ ა-,
ვითა ღმერთიმან შენი მსცავსა სიულად არა მოავლინა,
მაშა, რათგან შეგემჟენნ, ამის მეტი რად რა მინა?

635/635

არ აფა გესვა მოყვარე, ქამი თუ მომხედეს ქამისად,
ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად;
რა მოვაგვარო, რა მიჯობს სალეხნლად ჩემად და მისად?
თუ ვერას ვარგებ, ვიქენები ვერ-დაშემოვენელი წამისად".

636/636

მან მითხრა: "ბედი ღმერთისაგან მიჯობსად ამას რომელი?
მისრევლ ხარ ჩემად წერალისად მეფე ინდოეთს მჯდომელი;
მემცა რად ვიყავ ამისოვის მაღლისა რასმე მნდომელი?
ერთი ვარ მონა მონებად წინაშე თქენება მდგომელი.

637/637

ესე ქალაქი გზა არის ნაეთა, ყოველგნით მავალთა,
შემომკურფველი ამაბათა უცხოთა რათმე მრავალთა;
აქა მოგვესმის ამანავი, შენ რომე ღაწვევა ალთა.
ნეუთ ქმნას ღმერთიმან გარდახდა მაგ შენთა ჭირთა მრავალთა!

638/638

ჩენ გავგმაგნეთ მენავენი, რომელთაცა კელა უვლია,
მოგინახონ იგი მოვარე, გისთვის ჭირი არ გვაცლია;
მენამდისცა მოიჭირვე, გონებამან არ დაგლია.
ყოლა ჭირი არ ეგების, თუ-მცა ღხინმან არ დასძლია".

639/639

კაცნი იხმნა მასვე წამია, ესე საქმე დავიურვეთ,
უძრამანა, თუ: "ნაეებითა წაღით, ბლვა-ბლვა მოიცურვეთ,
მოგინახეთ, საკვარელა მისას მისოვის მოაცურვეთ;
თავთა ჭირი უათასეთ, რაღმც უმეოდეთ, რაღმცა ურვეთ?"

640/640

ახინნა კაცნი, საღაცა საღვეურნი ნაეთა სჩენოდეს;
უძრამანა: "ძებნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გმიშნოდეს".
მოლოდნა მინწდა სალხინოდ, პაგიცნი მო-რე-მლხენოდეს,
უმისოდ ღხინი მინხაგს, ამა დღისათვის მრუბენოდეს!

641/641

ფრიდონ საჯდომნი დამიღენა ადგილსა საპატრიონოსა,
მითხრა, თუ: "მცთარ ვარ, აქამდის ვერ მიეპევდი გასაგონოსა!
ხარ ღილი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა!
ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამოხისა?!"

642/642

რას ვაგროელებდე! მოფიდეს ყოფლენით ამბეისა მბობელნი, ცულნი და ცულთა აღვილთა თავისა დამაშრობელნი; ვერა, ვერ ეცნა, ვერ იყენეს ვერას ამბეისა მცნობელნი, შე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუმრობელნი.

643/643

მე ფრილის ვეტხარ: "ესე დღე ვითა მესაზაროების, ამისად მოწმად დმერთი მყაქს, საოქმელად შეეცხოების; უშენიდ მყოფსა დამშე და დღეცა მესაღმოების, დასხსნიდ ვარ ლინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

644/644

მაშა მე მისა ამბაქსა რათგან აღარას მოველი, ვეღარ ვაქმენია, გამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!" ფრილის რა ესმა, აფირდა, სისხლითა მუნ მორწყო ველი, მითხრა, თუ: "მშათ, დღვისოფგი ცედ ჩემი ლინი ყოველი!"

645/645

თუცა დია მოიჭირეს, ვერცა ვგრუ დამიჭირეს; მისთა სანათა მეხლ-მოყრილთა თავი მათი ჩემ-კერძ ირეს, მეხევოლეს, მაკოცელეს, აფირდეს და ამაგირეს: "ნე წხევალო, დაგაწამოთ, სიცოცხლეა ჩენი ვირეს!"

646/646

ეგრე ვეტხარ: "თქვენი გაყრა მეცა დია მემნელების, მაგრა ლხინი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიძლების; ჩემსა ტყვესა ვერ გავსწირავ, თქვენცა დია გებრალების, ნეფინ მიშლით, არ დავდები, არცა ვისგან დამეშლების".

647/647

მერმე ურილონ მოიყანა, მიძლენა ესე ჩემი ცხენი, მითხრა: "ჰედავ, პირი მისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი, ვიცა, მეტი არა გინდა, ძლევნინ რაღმცა გავკაიხენ? თვით ამანევ მოგაწონის სახელრობა-სიფიცხენი".

648/648

ფრილონ გამომყენა, წაგედით, ორთავე ცრემლნი ვლეარენით; მუნ ერთმანერისა ვაკოცეთ, გახილით გავიყრენით. სრულად დამქარნი მგიროლეს გულითა მართლად, არ ენით. გამრდილ-გამბრდელთა გაყრასა ჩენ თავნი დაგადარენით.

649/649

ფრილისისით წამოსრულმან წაეე ძენად, კვლა ვაარე, რომე არა არ დამირჩა ხმელთა ბედა, ბლვათა გარე, მაგრა მისა მნახახაცა კაცსა ვერას შევეყარე; გველი სრულად გამიშმაბდა, თავი მზეცთა დავადარე.

650/650

ვთქვი, თუ: "ჩემგან აღარა ხამს სიარული, ცედი ცერფა, ნეთუ მხეცითა სიახლემან უკემყაროს გულსა ურფა!" მონათა და ამა სამათის სიტყვა ვეტხარ შეილი, თუ რვა: "ვიცა, რომე დამირჯიხისართ, დია გმართებს ჩემი მდურვა.

651/651

აწ წადით და მე დამაგდეთ, ეტერენით თავთა თქვენთა, ნეღარ უჭერეთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთათ მონადენთა!" რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოლენთა, მითხრეს: "ჰაა-ჰაა, რასა პძრმანებ, ნე მოასმენ ყერთა ჩევენთა!

652/652

უშენოსა ნემტა ვნახავთ ნე პატრიოსა, ნე უფალსა! ნეთუ ღმერთმან არ გაგვყარენეს ცხენითა თქვენია ნაგერფალსა! თქვენ გატერეგლეთ საჭერეფელა შევნიერსა, სატერეფელსა!" თურე ბედი მოაღაფლებს კაცსა უგმიშ არ-დაფალსა.

653/653

ვეღარ გავგბავნენ, სიტყვანი მესამნეს მონათა ჩემთანი, მაგრა დაყვარენ არცხი მე კაწრიელოთა თემთანი; სახლად სამყოფი მიმახნდეს თხათა და მათ ირემთანი. გავიჭერ, სრულად დაგტემენენ ქვე მინდორნი და ბე მთანი.

654/654

ესე ქაბანი უკაცერნი გამოენ, დევთა შეეკაფნეს, შემთვები, ამოუწყვილენ, ყოლა ვერ მეხაფნეს, მათ მინანი დამიხოცენეს, ჯაჭვია ავად მოექაფნეს. საწუთორიმან დამაღრივა, ცქანი მისნი კედა შეცეკვნეს.

655/655

დევთა ყყირილი, ბიხილი ბეცამდის აიწეოდა; მათისა ლახების ცემითა ქვეყანა შეირყეოდა; მშე დააბრენდეს მტვერითა, ალვის შტო შეირწეოდა, ასი ერთ კერძით მომიხდეს, დაუფრისწვ, დაიხეოდა.

656/656

აპა, მმათ, მაშინდითგან აქა ვარ და აქა ვეცდები; ხელი მინდორს გავიტრები, ბოგჯერ ვგირ და ბოგჯერ ვბნდები, ესე ქალი არ დამაგდებს, - არს მისოფისვე ცეცხლ-ნაღდები, - ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვეცდები!

657/657

რომე ვევხი შვენიერი სახედ მისად დამისახავს, ამად მიყვანს ცყავი მისი, კბად ჩემად მომინახავს; ესე ქალი შემიკერავს, ბოგჯერ სულთქვას, ბოგჯერ ახავს; რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრმალი ცედად მომიშახავს.

658/658

მისა ვერ იყევის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები; მას დაკარგელია ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მომენები; მას აქათ ვახლავ ნაღდორთა, თავსა მათებრვე მხსენები; სხვად არას ვიაჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები".

659/659

პირსა იცა, გაიხეთქა დაწვი, ვარდი აახეწა, ლალი ქარგად გარდაიძეა, ბროლი სრულად დაილეწა; ავთანდილისკა ცრუმდი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა; მერმე ქალმან დააღმა, მუხლ-მოყრილი შეეხვეწა.

660/660

გრძიელ ვთხრა აფინანდილს, ასმათის დად სამებულმან: "შენ ყველაგა გამამე მე ვერას ვერ ამებულმან; გამამე ჩემი ამბავი სიცოცხლუ-გაარმებულმან, აწ წალი, ნახე მშე მთენი მოამებულმან".

661/661

ავთანდილ ვთხრა: "მე შენი გაყრა არ მომეთმინების; თუ გაგეურები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების, მართალია გითხრობა არ გაწესინების, შენ ვისოფის ჰევდები, მაგითა მას არა ელხინების.

662/662

რა აქიმი დასნეულდეს, რამომ გინდა საქებარი,
მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯაშისა შემტყობარი,
მას უმშორი, რაცა სჭირდეს სენა, ცეცხლოთ მომზებარი:
სხიოსა სხეაშინ უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი.

663/663

რაცა გიოხოდა, მომისმინე, ბრძენი გეტყვი, არა ხელი:
ამა გმართიეს გაგონება, არ გეყოფის, არ, ერთხელი;
კარგად ვკრის ვერ მითიღლებს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი.
აწ მე მისძა ნახვა მისა, ვისგან დამწვანეს ცეცხლი ცხელი.

664/664

იგი ვნახო, სიყვარული მისი ჩემთიეს დავიტყიცი;
მოვახსენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცი;
შენ განუკეკ, შემაჯერი, ღმერთი იღმრთი, ცაცა იცო,
ერთმახრთი არ გაუწირთი, მაფიცო და შემთმფიცო.

665/665

რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო,
მეცა ფიცო შეგაჯერო, არსათვის არ გაგწირო,
კვლა მოვილე შენად ნახვად, შენთვის მიცეკვლე, შენთვის ვირო,
ღმერთისა უნდეს, ვისთვის ჰელდები, მისთვის ეგრე არ გაგირო".

666/666

მან მუკი: "უწის უცხო ეგრე ვითა შეგიყენდი?
გასაყრელად გენერები, იაღონსა ვითა ვარდი;
რაგვარამცა დაგვიაწყე, რაგვარამცა უკუმქარდი!
ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალგა მორჩი, განამარდი.

30 ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა

672/672

იგი მუკით წარმოსრული სევდამანცა განა მოკლა!
პირსა იხოკს, ვარდა ამრობს, ხელი მისი გაამხოკლა;
სისხლსა, მისგან დალენილსა, მხეცი ყოვლი გაამლოკლა;
მისმან ჟირხლა სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა.

673/673

მუნ მიყიდა, საღა-იგი მისინ სპანი დაეყარნეს.
ნახსე, იყნეს, რაგვარადა შეართუბს, აგრე გაეხარნეს.
შერმადინიცა ახარებდეს, ფიქხლა კაცთა თაგნი არნეს:
"მოვიდოთ, აქანამდის ვისთვის ლხინი გაგვემწარნეს!"

674/674

გაეგება, მოეხვია, ზედა დასდეა პირი ხელსა,
აკოცებდა, სიხარულით ცრუმლოთ დერილ ველთა მრწყველსა;
ესე თქება, თუ: "ნებარ, ღმერთო, ქახალა ვხედავ, ანუ მხელსა?
მე ვით დირს ვარ ამას, რომე თვალი ჩემი გჭრებლე
მრთელსა!"

675/675

ყმამან მდაბლად მოიკითხა, ზედა დასდეა პირი პირსა;
უბრძნა, თუ: "ღმერთისა ვპრადლო, შენ თუ ჭირდ არა გჭირსა!"
დილებულთა თაყვანის-სცეს, აკოცებლეს, ვინცა დირს -ა,
გარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსა და თუნდა მცირსა.

676/676

მოვიდეს, საღა საყოფად სახლი დეგა მუნ აგებული.
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული.
მაშინვე დაჯდა ნაღმიდად მორჭმით დაღი და შეგბული.
ენა მის დღისა შეებასა ყოლა ვერ იტყვის კლებული.

667/667

პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხის,
გული მინდორის არ გაძტრეს, არ ირმის და არცა ითხოს;
თუ გიგუვი, მოვაღორი, ღმერთისან რისხეით გამიკითხის!
შენმან ჷეროფა-სიახლუმან მომაქარვოს სევდა, მითხოს!"

668/668

ამას ზედა შეიფიცნეს მოყვარენი, გულ-საღაგნი,
იაგუნდი ქარვის-უერნი, სიგყა-მიტენინი, ცხობა-შმაგნი;
შეუყვარდა ერთმახერითი, სწოდეს მიწყვივ გულა დაგნი,
მას დამესა ერთგან იყვნეს შეენიერნი ამხანაგნი.

669/669

ავთანდილუა მისევე თანა გიროლა და ცრემლი ღებარა;
რა გათენდა, წამითიდა, აკოცა და გაეყარა;
ტანიელს თუ ვით ეწყინა, რა ქმნის, ამას ვერ მიმხედარა;
ავთანდილუა ჩაგირითად, შაბაზი შიგან ჩიაარა.

670/670

ავთანდილს ასმათ ჩამოჰყეა, ზენარით ეუბნებოლა,
მექბლით უყრიდა, გიროლა, თითოთა ეხევეწებოლა,
აღრე მისლებისა ჰეველრებიდა, შარით ვითა ია ჭებოლა;
მან უთხრა: "დაი, უთექენოდ სხვა რამცა მეგონებოლა!

671/671

აღრე მოგალ, არ გაგწირავ, არას დაეგბაშ შინა ხანსა,
ოლებ სხვაგან არ წაგდეს, ნუსად არებს იმა ტანსა;
აქათ ორ თუე არ მოგალ, ვიქმ საქმესა დაუგვინსა,
შეიგენით, მიცემულ ვარ ჭირსა რასმე თანისთანსა"

677/677

შერმადინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული,
ანუ ვით პერა იგი ყმა, მისგანვე მჩედ დასხელდე.
ავთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბობდა თვალ-დაფიხული:
"უმისოდ მყოფა სწორად მისს ჩემთვის დარბაზი და ხელი".

678/678

მუნ ამბავი შინაური ყველაერა მოახსენა:
"შენი წსლევა არიონ იყის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმნა!"
მას დღე მუკით არ წაგიდა, ინადიმა, გაისვენა,
ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მზემან გაათენა.

679/679

არცადა დაჯდა ნაღმიბად, არცადა ქმნად ხალვათისა;
შერმადინ მახარობელი წაგა მისლებისა მათისა,
ფიცხლა წაგიდა, საგალი სამ დღე ვლო დღისა ათისა.
მას ღომას ხახვა უხარის მის მზისა მოკამთისა.

680/680

შესთვალა: "მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდებით!
ამა საქმესა ვიაღრებ შიშით, ერძალევით და რილებით:
მის ყმისა ვერას ვერ მცნობი ვუმტობდა თაგესა ფლიდებით,
აწ ვცან და გაცნევ ყოველსა, მოვალ შეებით და მშვიდებით".

681/681

როსტევან - მეფე უკადრი, მორჭმული, შეეპოველი!
შერმადინ მოცატელობა თვით მოახსენა ყოველი:
"ავთანდილ მოვა წინაშე, მის ყმისა ვისმე მპოველი".
ბრძანა: "ვცან ჩემი ღმერთისაგან საბაზო და სათხოველი".

682/682

თინათინს პკადრა შერმაღინ, ნათელსა მას უდამოსა:
აკონტილ მოვა წინაშე, გკალრებს ამბავსა ამოსა".
იგი შთა პკროცხს ელვასა, მშისაცა უთამამოსა,
მხს საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაზ დამოსა.

683/683

მეფე შეჯდა, გაეგება ყმისა, მუნით მომავალსა;
ამას პირ-შე მეფისაგან იგალუბდა ვითა ვალსა.
მიეგება, მიუგება მხიარული გულ-მხურვალსა,
დილებულოთა ჯარისაგან ჩოგი ჰგვანდა ვითა მორვალსა.

684/684

რა მიეხდა, გარდახდა, ყმიმ თაყვანის-სკა მეფესა;
აკოცა როსტინ, მიმხვდარმან ნიშაგოთ სიეფესა;
გულ-მხიარული, შეებული მივლენ დარიაშისა სეფესა;
მის ყმისა მოსლვა უხარის ყოველა შუნ მეკრეფესა.

685/685

მხს აფთანდილ თაყვანის-სკა - ღომთა ღომთან მზეთა მზესა.
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაუგურფა სინაშესა.
პირი მისი უნათლეა სინათლესა ზესთა-ტესა,
სახლ-საყიფი არა ჰქმარებს, ცამცა გაიღარბაზესა!

686/686

მხს ღლე დასხდვს ნალიმიბად, გაამრავლეს სმა და ჭამა;
ყმისა მეფე ასრუ უჭერებს, ვითა შვილა ტებილი მამა.
მათ ორთავე აშვერებდა: ფიფქსა - თოვნა, ვარდსა - ნამა.
უცხად გასცეს საბოძვარი, მარგალიგი ვითა ღრამა.

687/687

სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიყარნეს მსმელი შინა;
დილებული არ გაუშერეს, ყმა დაისცეს ახლოს წინა;
მეფე ჰკითხაგს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაუთმინა,
მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა:

688/688

"მხს გახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწყივ ახისა!
მშე თუ გოტეა მსუბავი მისი და ანუ მისია სახისა,
ვინ უნახავ ქმის გონება ყოველთა კატა მნიხისა;
ვარდი დამჭნარი ეკალთა შეა, მორს მყოფი, ახ, ის ა!"

689/689

რა ჭირი კაქსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცე ლერწამმან, ბაფრანა იმსგაცსოს ფერდა მინამან,
აკონტილ, მისმან მხსენებმან, დაწეო ცრემლითა მინამან:
წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონამინამან:

690/690

"ქაბნი ომითა წაუქმან, სახლად აქეს დევთა სახლები,
საყვარელისა მისისა ქალი ჰყიცს თეთი ნახლები,
ვეფხისა ტყევი აცვია, ცელდა უქს სფარა-ნახლები,
არღარა ნიხაეს სოფელსა, ცეცხლი სწვაცს ახალ-ახლები".

691/691

რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა,
ნახვა მის მშისა ნათლისა, მის თვალდად არ დუქტირისა,
ეამა, უქეს გარდისა ხელი, მძლედ დინამჭირისა:
"ეგ ქმა სიმხნე სიმხნისად, რაღდა ხარ მომხვეჭი რისა!"

692/692

გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა;
მას ღლე იხარებს სმისა და ჭამისა არ-მოწყენითა,
კვლა საწოლის დაშვდა მის მშისა მონა სიტყვითა ბრძენითა:
მისლვა ებრძანა, - ეამა, თქმა არ ეგების ენითა.

693/693

ყმა წავიდა მხიარული, ღმობიერი, არ გამწყრალი,
ღომი მინდორო ღომთა თანა მინდორის რელი, ფერ-ნამერთალი,
ყმა სოფლისა ხასიათი, ჯაგარი და სრული ღლი,
მაგრა ჟქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალი.

694/694

მშე უკალრი ფახსა გედა მის მოწმელი, არ ნადევრი,
წყლად ეფერიგსა უხვად ერწყით ედეში რგული ალვა მჭევრი;
ბრილ-ბადახშისა აშვენებდა თმა გიშერი, წარბი ტევრი,
მე ვინ ვაქებუ? ათენს მრძენთა, ხამს, აქემდეს ენა ბევრი!

695/695

ყმა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა;
სხენან საესენი ღხნითა, თრთავე შესაგევისითა;
უხნოებე ღალი, წყლიანნი არა სატყვითა შექსითა;
უთხრა: "ჰპოვეა, პატიუნი ჰნახენი ქებნითა ვისითა?"

696/696

ჰკალრა: "რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით ღღისა გარდასრულისა.
ვეოვე ხე, ტინი ალვისა, სოფლისა წყალთა რწყელისა,
მე პირი, მსგაცსი ვარდისა, მაგრა აწ ფერ-ნაკლელისა.

697/697

ჰენ სარო, მსგაცსი ვარდისა, ვნახე, მისჭირდა, მი, ნები;
იტყვის: "დავკარგე ბროლი და სადა ჰრთაეს ბროლისა მინები".
მით ვაწვი, რათგან ჩემებრევე ცეცხლი სწვაცს მოუკიმინები"
მერმე კვლა ჰკალრა ამბავი მან, მისგან მონამინები.

698/698

სიარულსა მისგან ძებნად, სრულ პატიუთა მოსთოლის, ჭირსა,
მერმე ჰკალრა, საწადლისა ღმერიმბნ პოვნა ვით აღირსა:
"საწუთორ და სოფელს ყოფა, კაცი უჩსო, ვით ნაღირსა,
ოლენ ხელი მხეცეთა თანა იარუბის მინდორს, ტირსა.

699/699

ნე მითხავ, ქება რა გკალრო, ჩემგან რა გაგეონების?
მისა მხახაესა ნახელი აღარა მოუწონების;
თვალი მშვერეგელთა, ვით მშისა ცაგაცსა, დაედონების;
ვარდი შექმინდა გაფრინად, აწ ია შეიკონების!"

700/700

წერილად ჰკალრა, რა იცოდა, რა ნახელად, რა ნასმენად:
"ვით ვეფხსა წაუქმან და ქებაძი სახლად, მენად;
ქალი ახლაცს სისერეფელი, სულთა დემბად და ჭირთა თმენად".
ვამ, სოფელმან სოფელს მყოფი ყოვლი ღასვები ცრემლითა დენად!

701/701

ქალსა რა ესმა ამბავი, მიპენედა წადილი ნებისა,
განათლდა პირი მთვარისა, ვით ნათლად ნაენებისა;
იტყვის: "რა ვეთხრა პასუხი მას საონებლისა თნებისა,
რაა წამალი მისისა წყლულისა განკურნებისა?"

702/702

ყმა ეტყვის: "ვის აქეს მინდობა კაცისა მომცქაფავისა? მან ჩემთვის დაწეს თავისა დადგა, არ-დისაწევავისა; დრო დამზად ჩემგან მისლვისა, მითქვამს დადგინ თავისა, მშე შემიფიცავს თავისა, ჩემგან მჩედ სახედავისა.

703/703

ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად, გველი მისეცს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდზე; კვლა მიჯნურია მიჯნურია ჭირი უწნდეს ჭირად დიდად, ანა, მაქესტცა უმისოსა დახინი არმად, თავი ფლიდად!"

704/704

მშე ეტყვის: "მომხედა ყოველი ჩემი წამილი გულისა: პირველ, მენ მოხვე მშეძილით, მპონებდი დაკარგულისა, მერმე, მრდა სიყვარულისა გაქეს, ჩემგან დანერგულისა, ვორე წმინდა გულისა, აქამდის დაღაგულისა!

705/705

საწუთოო კაცსა ყოველსა ვითა ტაროსა უხვდების: ბოგჯერ მშე და ოდესმე ცა რისხვით მოუქულების. აქმდის ჭირი ჩემმედა აწე ესე ლხინი უხვდების, რათგან შევება აქეს სოფელსა, თვით რად ვინ მეუწეხდების?

706/706

შენ არ-გაგება კარგი გჭირს ბენაარისა, ფიცისა. ხამს გასრულება მოყვრისა სიყვარულისა მტყაცისა, ძენბა წამდისა მისისა და ცოლნა ხამს უყიცისა, ჩემი თქენი, რა ვერა ბენე-ქმილმან, მშე მიმჭფაროს, მი-, ცისა?"

707/707

ყმამან ჰკადრა: "სიახლითა შევპროთ ჭირი შვიდსა მე რეგა, ცელი არის დამზრადლისა გასათბობლად წყლისა ბერვა, ცელი არის სიყვარული, ქვეით კონგა, მშისა წვერვა, თუ გაეხლო, ერთხელ ვა და, რა მოგშორდე, ათასჯერ ვა!

708/708

ვამ თუ გავიჭრა, გაჭრილსა სადა, გლაბ, დამწერებს სამ ალ! გველი ძეს საგნად ისრისა, მესრის საკრავად სმაბლი; დრო სიცოცხლისა ჩემისა დელისითგან ჩას ნასამაღლი; მალვა მწადს, მაგრა გარდახდა კამი პატიჟთა სამაღლი!

709/709

მესმა თქეენი ნაუბარი, გავიგონე, რაცა ჰპრმბენე! ვარლა ქაცვი მოაპონებს, ეკალთამცა რად ვეჭხანე! მაგრა, მშეო, თავი მშესა ჩემთვის სრულად დააგვანე, სიცოცხლისა სამედო ნიშანი რა წამატენე!"

710/710

ყმა ტბილი და ტბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხედელი, ამსა ზედა უებნების, ვით გამრდილსა ამო მშრდელი; ქალმან მისენა მარჯალიგნი, სრულ-ქმნა მისი საწადელი, ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ლხინი ესე აწინდელი!

711/711

რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლალსა თანა ახიოს, ანე ბაღს აღვა საროსა ახლოს რეოს, მორწყის, ახიოს, მისსა მჭერებელსა აღხინოს, ვერ მჭერებსა ავაგლახიოს! ვამ მოყვარისა გაყრილსა, ახი ის კეოს, ახი ის!

712/712

მათ მიახვდა ლხინი ყოველი ერთმანერთისა ჭყრეტითა. ყმა წამოვიდა გაყრილი, მივა გულითა რეგითა. მშე ფირს სისხლისა ცრემლითა, მღვისაცა შეგის-მეგითა. იტყვის: "ვერ გაძეა სოფელი, ვაა, სისხლთა ჩემთა ხვრეტითა!"

713/713

ყმა წამილი სევდიანი, მკერდსა იცემს, ამად იღებს, რომე კაცსა მიჯნურიობა აფირებს და გააფრილოლებს; რა ღრუბელი მიევარების, მშე ხმელეთსა დააჩრდილებს. მის მოყვრისა მომროვება კვლა აბინდებს, არ აღიღებს.

714/714

სისხლმან და ცრემლმან გარევით დაწეო ქმნის დარად და დარად; იტყვის: "მშე ჩემგან თავისად კმა დასალებლად აღარად! მიკინის, თუ გველი აღმასა შეამან წამწამმნ დადა რად! ვირ ენახილე, სოფელი, მინდ სალხინიდ აღარად!

715/715

ვინ გვემს ედემს ნაბარდი ალვა მრგო, მომრწყო, მახია, ღველ საწუთომან ღახვარსა მიმცა, ღანასა მახია, ღველ გველი ცეტხლა უმრესსა დაბმით დაბმით მახია. აწყა ვცან, საქმე სოფელისა ბლაპარია და ჩმახია!"

716/716

ამას მოსოდებამს, ცრემლსა აფრქვებს, ათრთოლებს და აწანწარებს, გველ-ამოსკენით, ოხვა-სელოტევმით მიხრის ტანსა, მიაწარებს. საყვარლისა სიახლესა მომორვება გაამწარებს, ვაა, საწუთო ბოლოიდ თავსა სტელარებს-აჩეწარებს!

717/717

ყმა მივიდა, საწოლს დაჯდა, მოგვერ ტირს და მოგვერ ბნელის, მაგრა ახლავს გონებითა საყვარელსა, არ მოსწყლების; ვით მწეანებილა თრთვილისაგნი, ნირსა ფერი მოაკლდების. ჰქედავთ, ვარლა უმშეობა რაბგვარ აღრე დააჩნდების!

718/718

გველი კრელია კაცისა, ხარბი და გაუძლომელი, გველი ქაბ-ქამად ყოველითა ჭირით მიმო, ლხინითა მნღომელი, გველი - ბრმა, ურჩი ხელისა, თვით ვერის ვერ გამბომელი, ვერცა პაპარონობს სიკვდილი, ვერცა პატრონი რომელი!"

719/719

რა გველსა უთხრნა გველისა სიტყვანი საგულისონი, თვით მარგბლიფნი მოიხენა მის მშისა სამეცვისონი, მის მშისა მკალესა ნაბამი, მათ კაილითა შესაგვეისონი, ჸირი დასლეა და აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

720/720

რა გათენდა, კაცი მოვა მოკითხავი, დარბაზს მხმობი. ყმა წაგიად ლალი, ნაბი, ნალეიიბი, ძილ-ნაკრიიბი. ერთმანერთსა ეჯარვანე, დგას მჭერეგელთა ჯარი მსწრობი; მევე მინდორს ეკამბოდა, მოემზადა დაძღაბ-ნობი.

721/721

მეფე შეჯდა, მაშინდელი გარი აწება ვით ითქმოდა! ქის-დაბდაბთა ცემისაგნი ფერით სიტყვა არ ისმოდა, მშესა ქორნი აბნელებელს, ძალლითა რბოლა მიღამოდა; მას დღე მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოესმოდა!

722/722

ინადიორეს, შემთიქცეს მხიარული მინდორს რელიზი,
შეითანხეს დაღბული, თავაღი და სპინი სრული;
დაჯდა, დახვდეს მოკაბმული საჯდომისა და სრული,
ხმას სცემს ჩანგი ჩაღიანისა, მომღერალი იყენეს სრული!

723/723

ყმა ახლოს უჯდა მეფესა, ჰეითხვილა, ეუბნებოდა;
ბაგეთათ გასტვირს ძროლ-ლალი, შათ ჰილოთა ელვა
ჰკროებოდა.
დირსი ახლოს სხდეს, ისმენდეს, შორს ჯარი დაიჯრებოდა,
უფარიელოდ ხსენება არვისგან იკარებოდა.

724/724

ყმა მივიღა გულ-მოკლელი, ცრემლი ველთა მოედინა.
რარო მისივე სიყვარული უარუნდის თვალითა წინა.
ბოგჯერ ადგის, ბოგჯერ დაწვის, ხელსა რაღმცა დაემინა!
რაცა აჯა დათმობისა გულმან ვისმცა მოუსმინა!

31 დათხოვა ავთანდილისა როსგევან მეფესთანა

728/728

რა გათენდა, შეეკამბა, ყმა გავიღა აღრე გარე;
იგეების "ნეფარ, მიჯნერობა არ დამანედეს, და-მცა-უფარე!"
დათმობისა ეაჯების გულია: "შენ რა მოუგვარე!"
ცენტრი შეჯდა, წამოვიდა გაბირისა სახლსა მთვარე.

729/729

ვაზიორმან ცნა, გაეგება: "ჩემთა მზეა ამთხარული,
ამას თურე მახარებდა დღეს ნიშნი სახარელი!"
მიეგება, თავევანის-სკა, ჰეადრა სრულა ქება სრული:
ხამს სცემარი სასურულელი, მისპინძელი მხიარული.

730/730

ყმა გარდასვა მასპინძელმან, არ დაფალმან, აემან, უქმან;
ფერთა ქვეშე ხატაურია უფენენ და მიწად უქმან.
ყმამან სიხლი გაანათლა, ვით სამყარო მზისა შექმან;
თქვეს: "სურნელი სული ვარლთა დღეს მოგვბერა ქენამ ბუქმან".

731/731

დაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლად ხელვა,
მისთა შეკრეგთა მისთვის ბერდა თავისათვის ისახელეს,
სელოტექმა ბეგრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს.
გაყრა ძრმანეს, გაიყრნეს, ჯაღაბობა გაათხელეს.

732/732

რა ჯაღაბი გაიყარა, ყმა გაბირისა ეუბნების,
იგეების: "შენი დამაღლელი დარბაზს არა არ იქნების;
რაცა გწადდეს საურავი, მეფე იქნის და შენ გეთხების,
გაიგონენ ჭირი ჩემი, მკურნე, რაცა მეკურნების.

733/733

მის ყმისა ცეცხლი მედების, წვა მისისა მჭირის მწვევლისა;
მკლას სერებილი და ვერ-ნახეა ჩემისა სასურულელისა;
მის ჩემთვის სული არ ჰშეულეს შეტლება ხამს შეეტლევლისა;
ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უშეურველისა.

734/734

მისი ნახეა გულსა ჩემსა ვითა ბალე დაებდა,
მუნეე დარჩა, დათმობაცა მას თანაეე დაება, და-;
რათგან დაწვაცეს მოახლეოთა, ღმერთისა მზელც დაებადა,
მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო დაებადა.

725/725

წევს, იტყვის: "გულსა სალხინო რამუაღადა დავუსახეო?
მოგშორდი, ელემს ნაბარლო ფანო ლერწამი და ხეო,
შენთა შეცერებელობა ნიშაფო, ვერ-მშეცერებითა სავაგლახეო,
ცხადად ხახვასა არ დირს ვარ, ხეგამცა სიშმრად გნიხეო!"

726/726

ამას მოთქმიდის ტირილით ცრემლისა დასალვართოა;
კელა გულსა ეტყვის: "დათმობა ჰგვინდეს სიბრნისია წყაროთა;
არ დაგომოთ, რა ვემნათ, სევდასა, მითხარ, რა მოვეგვართოთა?
თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგინ, ჭირიცა შევიწყნაროთა".

727/727

კელა იტყვის: "გული, რამომცა გაქეს სიკედლისა წადება,
სკობის სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დაღება,
მაგრა დამაბლე, არ გამჩნდეს შენი ცეცხლისა კელა დება,
აკად შეცეცერობს მიჯნერისა მიჯნერობისა ცხადება!"

735/735

თლეს წამოვე, შევპფიცე ფიცითა საშინელითა:
"კელა მოვალ, გნხახა პირითა არ მტერთა საწუნელითა;
შენსა მე ვებებ ნათელსა, შენ ხა გულითა ბელითა";
კამია ჩემგან წასლვისა, მით მწვაცს ცეცხლითა ნელითა.

736/736

ყოველსავე მართლად გითხრობა, არ სიცევასა საკეტელია.
მიმელის და ვერ მისრულ ვარ, ესე მიღებს ცეცხლია ცხელსა;
ვერ გავეტებ ბენარისა, ვერ გაგვიწირავ ხელი ხელსა,
რამცა სალა გაუმარჯელდა კაცა, ფიცითა გაძმეცხელს!

737/737

რაცა გითხრა, ჩემ მაგიერ როსტანს ჰეადრე, მიედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცითა გატყვი შენ, ვაზირსა, თსყასრასა:
არ შემიპყრობს, არ დაუდგები, თუ შემიპყრობს, მაქმნებს რასა?
მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ დამიჭრას, არცა სრასა!

738/738

ჰეადრე: "გინ გაქის ცოველმან პირმან არ მეუმზრახემან?
ვითა ვიშმიშვა, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელია მსახემან!
მაგრა მან ყმამან ცეცხლითა დაწვა, აღვისა სახემან,
გული წამსავე წამილო, - ვერათ ვერ შევინახე, - მან.

739/739

აწ, მეფეო, უმისობა ჩემგან ყოლა არ ეგების;
გული მის აქეს უგულოსა აქა ხელი რა მეხდების?
თუ რას ვარგებ, პირულ ხვალმე თვით სახელი თქვენ
მოგხედების;
ვერას ვარგებ, გულსა დაესლებ, ჩემი ფიცი არ გატყდების.

740/740

წასლვა ჩემი გულსა თქვენისა არ ეწყინოს, არ დაჭმუნდებს;
თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაცა ღმერთისა უნდეს;
მანვე ქმნას და გაგიმარჯელეს, თქვენი თქვენებე და-ვე-ბრუნდეს.
არ მოუმრუნდე, თქვენმცა ჰსუფევთ, მგერი თქვენი დამაბუნდებს!"

741/741

კვლა პირ-მზე ეტყვის ვაშინსა: "მე სიგყვა შევამცირეო, წა, ესე ჰადრუ მეფესა, შე- ვინ -ვალოეს ვირეო; მიაჯე ამოღ გაშვება და თავი გაიგმირეო, ასა ათასი წითელი შენ ქრიამად შეიტირეო".

742/742

ვაშირმან უთხრა სიცილით: "ქრიამი შენ გქონდეს შენია! შენგან ქმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგოჩენია. მაგას რა გქალებუ მეფესა, რაცა აწ თქენებია მსმენია, ვიც, უცილოდ ამაგსებს, შოვება არ-საწყენია.

743/743

თავებან მისმან, მუნევ მომკლაეს, ევჭე წამიცა არ წამარის! შენი თქრო შენევე დაგრძეს, მე, გლახ, მიწა მესამარის; მომკალ კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმარის! არ ითქმის და ვერცა ვატყვა, რა განდა ვინ მისაგმარის.

744/744

გზა არ წაგა თავესა წინა, სიცოცხლე, გლახ, ვით გათნიო? ამიყლებს და ანუ მომკლაეს: "ეგ სიგყვა ვითა სოქვიო?! რად არ შექვე გაიგორე, რად ხარ შმაგი აგეოიო?!" სკოდს სიკვდილი აკლებასა, ამას თავესა აწვე კინ ვწვრთით.

745/745

თუ მუფება გაგოშვებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოღორდენ! რად გაგიშვან, რად დაღონდენ, ანუ მშესა რად მოშეორდენ! შენ წახვილე, მტერნი ჩვენნი დაგვითამამლენ, გაგვისწორდენ. ეგე ასრე არ იქმნების, ვითა ჩიგი არ გაქორდენ".

746/746

ყმა აფირდა, ცრემლით უთხრა: "ხამს, თუ დანა გულსა ვიც; ჟე ვაშირი, შეგეცყობის, სიყვარული არ თურ იცი, ანუ სხვაცა არ გინხახეს მოუყრობა და არცა ფკიცი, თუ გინახახეს, უმისოსა ჩემი ლხინი ვით ამტკიცი?!"

747/747

მშე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მშესა რამცა დააბრუნებდეს! აწ ვეშველით, გვიზობს, იგი ნაცვლად დღვესა დაგვითბუნებს, ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატბუნებს; ცელთა კაცთა საცებარი კაცსა მეტად დააჭმენებს.

748/748

მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეგარ, ხელია რასა მხლიან! აწ ვითაცა გაუწყველდა უცნობისა ცრემლი მდიან. სკოდს წავდე, არ გავტეხნე, კაცსა ფიცი გამოსცედან; ჭირნი, მისგან უნიხავნი, დია, ვის-მე გარღებდიან?

749/749

აწ, ვაშირი, მაგა პირსა გული კრელი ვით მოგთმინდეს? რკინა, ჩემი მინაცვალე, ხამს, გაცვილდეს, არ გატინდეს; ვერ გარღვებდა ცრემლით მისთა, ჯეონიერ თვალით მდინდეს, მომქმარე, ნეთუ ჩემგან მოხმარება შენცა განდეს.

750/750

არ გამიშებს, გავიპარე, წავალ მათგან შეუგებლად; ვითა მწერეეს, ეგრე დაგვრთო გული ცეცხლთა მოსალებლად; ვიცი, ჩემთვის არას გიბამს, თუ არ უნდი გასაძებლად; თქვი, რა გინდა წაგენილის, თავი დალევ საწამებლად!"

751/751

ვაშირმან თქეა: "მენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომედების, ვეღარ ვაჭვრებ ცრემლთა შენთა, სოფელიცა გაქარლების; ზოგი თქმა სჯობს არა-თქმასა, ზოგი თქმითაც დაშავდების. ვიგყვი, მოვკვდე, არა მგამა, ჩემი მჩეცა თქვენ მოგხვდების!"

752/752

რა ვაშირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა. მეფე დაპერებ შეკაბრელი, პირი მზეებრ ეწალმართა. შეუშინდა, საწყენებლისა მოხსენება ვერ შექმართა, დაყრიო დაღგა, იფონებდა არ საქმეთა საომართა.

753/753

მეფემან ნახა ვაშირი დაღრიუჯით, დაყმუნვებული, უცნობანა: "რა გვირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭრვებული?" მან ჰადრი: "არა ვიცი, მართ ვარ თავისა ვებული, მართად ხართ, მომქედან, რა გერმას ამბავი ვაკარუნვებული.

754/754

ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა ჰმაფს და არცა სდიდობს; მეშინიან, თუცა შიშმა მოციქული არ დაპრილობს. აწ აეთანდილ გეთხოვების, შოაჯეობს, არ წამკიდობს, უმისემისოდ სოფელისა და საწუთოსა მისთვის ფლიდობს".

755/755

რახა იცოდა, ყველაი ჰადრა მოშიშრად ენითა, კვლა მოხსენა: "რამცა სცან სიგყვითა ესოლენითა, თუ რაგვარ მყოფი მინახაეს, თუ რაგვარ ცრემლია დენითა! მართად ხართ, თუმცა რისხვანი ჩემთვის იანაბდებითა".

756/756

რა მეფემან მოისმინა, გაგულისდა, გააგცნობდა, ფერი ჰერთა და გასაშიშრდა, შემხედველით შეაშთობდა; შეუბანა: "რა სოქე, შმაგო, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა! ავსა კაცსა ურჩევნია, აესამცა რას ადრე სცხობდა!

757/757

ვითამც რამე სახარული საქმე მითხარ ვითა ადრია! მაგის მეცა რა ვინ მიყოს, თუ არ მომკლას შეხთლად, დაღრად? შმაგო, ენა ვით იხმარე აწ მაგისად ჩემად კაღრად! აგრე შმაგი არ ვაშირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად.

758/758

ხამსა, კატმან პაფრონისა საწყინარსა არ დახეონეს, თლენ სიგყვა უმეცრელი უალაგოდ დაიყებდნეს!?" მე მაგისად მოსმენამდის რად არ კურნი შემეჭედნეს! შენ თუ მოგკლა, სისხლი შენი ჩემმან ქედმან მიიქედნეს!"

759/759

კვლა უძრავანა: "თუ-მცა მისგან აწ არ იყევ მოგბაენილი, თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთ, არად უნდა ამას ცილი! წა, უკულე! ავი, შმაგო, უმეცარი, შლევი, წაბალი! მბაბაშ სიგყვა, მბაბაშ კაცი, შაბაშ საქმე, მისგან ქმნილი!"

760/760

დაღრეა, სკამნი შემისტყორუნა, ჰერნა კელელსა, შეალეწნა; დაბურენა, მაგრა მისთვის ააღმანა, არ აძეწნა: "ვით მიამბე წასლვა მისი, ვინ აღვისა მორჩი ხე წნა!" ვაშირისა ცრემლმან ცხელმან დაწვნი თეთრინი აახეწნა.

761/761

ვაშიორმან, გლახ, გამოიპოლნა, მართ ვეღარას ვერ იძრწივნებს;
გამოიძრწა და გამიძმელდა, გულსა წყლელსა მიამტკაინებს;
შეის ხასოპს, გაის ჭუშობს, ენა ასრუ მიაყიიღნებს,
მტერი მტერსა ვერას აცნებს, რომე კაცი თავსა იცნებს.

762/762

თქვა: "ცოდვათა ჩემთა მსგავსი ღმერთმან მეტი რა მიზენოს?
რად მოვდორდი, რად დავმნელდი, ნეფარ, ვინდა გამითენოს!
ვიწყა კაცმან კადნიყრად პატრიისა რა მოახსენის,
ჩემი დავნი მისმა ადგან, რაძი ვითა გაისვენოს!"

763/763

ვაშიორი გაწილებული მიეა ბედითა შავითა;
ავთანძლის უთხრა დაღრეხით, პირითა გამჭეშავითა:
"მაღლი რა გაკადრო, აწ თქვენგან გაეხასდი მე მშა ვითა,
ვაა, კარვი თავი უებრი დავკარიყა, დაგოშავითა!"

764/764

ქრისამა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრუმლასა არ იშურვებს:
- მიკვირს, რად სცადს წყლინიბად, რად არ გულსა შეიურვებს!
"ვინ არ შისცეს ქადებული, მოურავსა მოიმდევრვებს,
თქმულა: "ქრისამი საკურავსა ჯოჯოხეთსცა დაიურვებს".

765/765

ვით გამხადა, რა მიძრიანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა:
რა სიავე, რა სირეგანე, რა შლევიბა, რა შემაგობა!
მე თვით კაცად აღარ ვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა;
ესე მიკვირს, რად არ მომკლა, მისცა თურუ ღმერთმან თმობა.

766/766

მეცა ვიცოდი, რაცა ვექმენ, ცოთმით არ წამკიდებია,
ვიაბრუ, გამიწყრებოდა, ჭმუნება მით გამდილებია;
განგებით ქმნილა რისხვისა ვერავინ დაპრიდებია!
შენთვის სიკედილი ლხინად მიჩნს, ჭირი არ გამცულებია".

767/767

ემამან უთხრა: "აღარ-წასლევა არ ეგების ჩემგან აროს.
აიღონა მაშინ მოკეცეს, თლეს ვარდმინ იღამჭარიოს.
ხამს, უძენოს ცვარი წყლისა, მისთვის თავი ყოვლგან აროს,
ვერ უპოვოს, რა ქმნას, ანუ გული რითა დაიწეროს!

32 ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი

774/774

შერმადინს ეფევის, უძრმანებს პირ-მზე, ნათელთა მფენელი:
ესე ღლე არის იმედი, ზემის გულისა მლენელი,
შენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამომზენელი".
მქებრად ამბისა მათისა ხამს მკითხავი და მსმენელი.

775/775

იგევის: როსტინ არ გამიშვა, არცა სიგვეა მომისმინა;
მან არ იცის, რა მჭირს, ანუ სულ-დგმული ვარ ვისგან ვინა;
უმისიობისა ნე ცოტხალ ვარ ნეცა გარუ ნეცა შინა!
რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმა შეარჩინა!

776/776

თუცა მისი არ-გაწირვა ჩემგან მტეიცობს, არ სათეობს,
ყოვლი ცრუ და მოღალაგე ღმერთსა ჰგმიობს და აგრე ცრუობს;
გული, მისი უნახავი, ტორს და სულთქვამს, ვაებს, უშობს,
ლხინსა არას არ იახლებს, კროების, კუჭმობს, ვახშობს, უშობს.

768/768

უმისოდ მყოფი ვერ გავსძლებ ჯდომასა, ვერცა წოლასა,
მართ ნალირთაებრ გაჭრისა ვიოჩევ, მათ თანა რიცოლისა;
ასრუ გასრულსა რად მწუკებს მისთა მებრძოლთა ბრძოლისა?
სჯობს უკოლობა კაცისა მომდურავისა ყოლასა.

769/769

მოცახსენებ ერთხელ კვლაცა, აწ რამიმცა მეფე წყრების,
ნეოთე გამოწოს, გული ჩემი ვით იწეოს და ვით ენიების;
არ გამიშვებს, გაიაპარვი, რა იმედი გარღმიწყდების,
მე თუ მოვკვდე, ჩემი კერძი სოფელიმცა გარღიფხერების!"

770/770

მოიუბნეს. ვაშიორმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი,
უმასპინძლა, ძღვენი უძლენია შვენიერსა შევნიერნი,
მისინი მუცილნი ა-ვე-ავსნა, მოუმენი და თუნდა ბერნი.
გაიყარნეს, ყმა წავიდა, სახლად ჩადგეს შშისა წვერნი.

771/771

შეკრა წითელი ასი ათასი პირად მზემან და ფანად სარომან,
სამისა თავი სცავრა-აფლასი უხემან, ნიადაგ შიუმცთარომან,
სამცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად შართ ვითა
მიუმხედარისან.

კაცი გაგზავნა ვაშიორისასა, ესე ყველაი მისთვის არო შინ.

772/772

შესთვალა, თუ: "რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გატონო,
ვალო შენია გარიღასახლდად რა ნაცებდა მოვიგონო?
თუდა დაგრჩე, შენივის მოვკვდე, თავი ჩემი დაგძმონო,
სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო".

773/773

მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იყო საქმისაც შესაფერი, შესაცყვისი;
ასრუ უნდა მოხმარება, გაპვილოდეს ვისცა ვისი.
ოლეს კაცსა დაეჭიროს, მაშინ უნდა მმა და თვისი.

777/777

საში არის მოუყრისაგან მოუყრიმისა გამოჩენა:
პირველ, ნდომა სიახლისა, სიშორისა ვერ-მოთმენა,
მიცემა და არას შერი, ჩუქებისა არ-მიწყენა,
გავლენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა.

778/778

რადღა გაგრძელებ სიგვეასა, კამია შემთკლებისა!
აწ გაპარვა წამალი ამა გულისა ლებისა.
რისაცა გვედრებ, იმენდი, ვირუ დრო გქონდეს ხლებისა;
შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნისწავლებისა.

779/779

აწ მეფეთა სამსახურად პირველ თავი დაამზადე,
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე;
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთბ ეთავადე,
სამსახური აქამდისი, კედა გაულენა გააკვლადე.

780/780

მგერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნუმცა მოგადულების,
ერთგულითავის კარგი წე გშერსა, ორგულიმცა შენი კვლების!
შემოფექცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდიხდის;
პატრონისა სამსახური არაოდეს არ წახდების".

781/781

ესე ესმა, ცრუმლი ცხელი შერმადინსა თვალთა სინიდ;
მოასუნა: "მარგოუბით ჭირსა რადმცა შევუმნიდ!
მაგრა რა ვქმნა, უშენოსა დამეცემის გელსა ძინდი!
წამიგანე სამსახურად მოგეხმარო, რაღაც გინდი.

782/782

ვის ისმია მარტოსაგან დარიბიბა ეგბომ ღიდი?
ვის ისმია პატრონისა ჭირსა შიგან ყმისა რიდი?
დაკარგულა გაგონებოდ, რა ვიქმები აქა ფლიდი?"
ყმამან უთხრა: "ვერ წაგიგნ, რაბომსაცა ცრუმლისა ჰდეორიდი.

783/783

შენგან ჩემი სიყვარული ვითამც არა დამეჯერა,
მაგრა საქმე არ მოხდების, კიმი ასრე დამემტერა!
ვის შივანდო სახლი ჩემი, შენგან კილე ვინმც მეფერა??"
გელი დალევ, დაიჯერე, ვერ წაგიგნ, ვერა, ვერა!

33 ანდერძი ავთანდილისა როსგევან მეფის წინაშე

788/788

დაჯდა წერად ანდერძისა, საბრალოსა საუმრისად:
"ვე მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგნ საძერძისად!
ვერ დავლები შეუყრელად ჩემთა ცეცხლთა მომლებრისად;
შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთებრისად.

789/789

ვიცი, ბოლოდ არ დამიგმობ ამა ჩემსა განზრახულსა.
კაცი ბრძენი ვერ გასწირაეს მოყვარესა მოყვარულსა;
მე სიტყვასა ერთსა გადრებ, პლატონისგან სწავლა-თქმელსა:
"სიცრუე და თრაპირობა აკნებს ხორცსა, მერმე სულსა.

790/790

რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბედობისა,
მე რად გაეწირო მოყვარე, ძმა, უმტკიცისა მომისა!
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგბის ფილასოფისთა ბრძობისა!
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა.

791/791

წაგიოთხაეს, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ წერუნ?
ვით იცყვან, ვით აქებნ? ცან, ცნობანი მაიფერენ.
"სიყვარული აღგვამალებს", ვით ეკვანნი, ამას ქლერენ,
შენ არ ჯერ ხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შევაჯერენ!

792/792

ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლევებად მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი შემწედ ყოვლთა მიწიერთად,
ვინ საბლეარნა დაუსაბლერებს, ზის უკვდავი ლმერთი ლმერთად,
იგი გამხდის წამის-ყოფით ერთსა ასაღ, ასსა ერთად.

793/793

რაცა ღმერთისა არა სწავლების, არა საქმე არ იქმნების.
მშისა შექმთა ვერ-მჭერეგელი ია ხმების, ვარდი ჭების,
თვალთა ტერფა საჭერეტელი ყველა რამე ემდინების;
მე ვით გაესძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთხების!

784/784

თუ მიჯნერი ვარ, ერთი ეხამ ხელი მინდორთა მე რებად;
არ მარცო უნდა გატრილი ცრუშელისა სისხლია ფერებად?
გაჭრა ხელია მიჯნერთა, რად სცადს თავისა ბერებად!
ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერებად!

785/785

რა მოგშორდე, მახსენებდი, სიყვარული ჩემი გქონდეს;
არ კვიშიში შტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს.
ხამს, მამაცი გაგულიოხდეს, ჭირსა შიგნ არ დაღონდეს.
მძელს, რა კაცა საავეგო საქმე არა არ შესწონდეს.

786/786

მე იგი ვარ, ვინ სივეგლა არ ამოკჲერეუ კიფრად ბერად
ვის სიკედლი მოყვირისათვის თამბშად და მიჩინ მღერად;
ჩემსა შჩესა დავეთხოვე, გაუეშივიან, დავდგე მე რად?
მას თუ დაქსომობ, სახლია ჩემსა ვეღარ დაქსომობ ვისა ვერად?

787/787

აწ ანდერძისა ჩემსა მოგცემ, /როსტანს წინა დაწერილსა;
შენ შეგვერებ, დაგჭიროს, ვითა გმრთოებს ჩემსა მრდოლსა.
მოცეკვე, თავსა წე მთიკლავ, საგანისგან წე იქმ ქმნილსა,
ამას ზედა იფირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა".

794/794

რაბიმცა სწყურები, შემინდევ შეცელა თქვენისა მეწებისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თხებისა;
აწ წასლევ იყო წამალი ჩემთა სისმილთა გმნებისა,
საღა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდა წებისა!

795/795

არას გარეგებს სიმძიმილი, უსარგებლო ცრემლთა დენა;
არ გარდება გარდევალად მომავალი საქმე ზენა;
წესი არის მამაცისა მოჭირება, ჭირთა თმენა,
არების ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

796/796

რაცა ღმერთისა გაეგია თავსა ჩემსა გარდისავლად,
გარდამხესა და შემიტყებს, აღარ დამრჩეს გელი აელად;
თქენებე გნახნე მხიარული დილებით და დაელა-მრავლად;
მას რა ვარგო, დილებად და ქმარის ესე ჩემად დაელად.

797/797

მეფეო, ესე თაბიძირი, მომკალ, ვინ დამიწერისა!
მეფეო, წეოთ წასლეამინ თქენენ ჩემმან დაგჭმუნისა?
ვერ ვერცევება, ვერ ვეგიამ საქმესა საძაბუნისა,
პირის-პირ მარცხენას, თრინიე მივალთ მას საუკენისა.

798/798

არ-დაგიწეუბა მოყვირისა აროდეს გვიჩამს ბიანსა;
ვპემობ კაცსა აუგიანსა, ცრუსა და დალაგიანსა!
ვერ ვერცევება, ვერ ვეგიამ მას ხელმწიფელისა მშიანსა.
რა უარებ მამაცისა სულ-დილსა, წასლეა-გვიანსა!

799/799

რა უარებ მამაცისა იმშიგან პირის მხმეჭელსა,
შემდრკალსა, შემიტეულსა და სიკედლისა მეჭერელსა!
კაცი ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა ქსლისა მბეჭელსა?
სჯობს სახელისა მოხვევსა ყოველისა მოსახურებელსა!

800/800

ვერ დაიჭირავს სიკედილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვინი;
მისგან გასტიონის ყოველი, სუსტი და ძალ-გულოვინი;
ბოლოდ შეკარნეს მიწამან ერთგან მოყმე და მხეოვანი.
სჯობს სიცოცხლესა ნამრახსა სიკედილი სახელოვანი!

801/801

მერმე ვაშიშვი, მეფეო, ოქენდა კადრუბად ამისად:
სცობისა და სცობისა, სიკედილს ვინ არ მოედის წამისად;
მოვა შემწრელი ყოველთა ერთგან დღისა და დამისად
თუ ვერა გნახე ცოცხალმან, სიცოცხლე გქონდეს კამისად.

802/802

თუ საწუთოომან დამამხოს, ყოველთა დამამხობელმან,
დარიან მოვაცდე დარიანად, ვერ დამიგიროს მშობელმან,
ვედან შემსულონის დამრიცხდოთა და ვერცა მისანდობელმან, -
მუნ შემიწყალოს თქენმანვე გულმან მოწყალე-მდმობელმან.

803/803

მაქს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები,
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუელე მონება,
შენ დამდილე ყოველი თბილი, არას მქონები:
მიღწიან, მომიგონებენ, დამღოცენენ, მოვეგონები.

804/804

რაცა თქვენთვის არ ვარგ იყის საჭურჭლესა დასადებლად,
მიეც ბოგი ხანაგითა, ბოგი ხიდითა ასაგებლად
ნურა ნუ გშერს საქინედა ჩემი ჩემთვის წასაგებლად!
შენგან კილე არვინ მივის ცეცხლთა ცხელოთა დამავსებლად.

34 ლოცვა ავთანდილისა

809/809

იღოცას, იღყის: "მაღალო ღმერთო ხმელთა და ცათაო,
ზოგჯერ მომცემო პატიოთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო,
უწანურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო,
მომცე დათმობა სურვილთა, მფლობელო გელის-თქმათაო!

810/810

ღმერთო, ღმერთო, გეაჯები, რომელი ჰჟლობ ქენათ ზესა,
შენ დაპალე მიზნერითა, შენ აწესებ მისა წესა,
მე სოფელმან მომაშორება უკეთესსა ჩემსა მშესა,
ნუ ამოჰეტერი სიყვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა!

35 ცნობა როსტევან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა

813/813

აწ ამბავი სხება დავიწყო, ყმას არ წავჰევე წამაგალას.
არ შეექმნა დარბაპითა მას დღე როსტის გულ-გამწყრალსა;
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგაეს, თუ ადგნის პირით აღსა,
ხმობა ბრძანა ვაშირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრთალას.

814/814

რა ვაშირი მოწიწებით დარბაშს ხახა შემოსრული,
როსტან უთხრა: "არა მახსოვეს გეშინდელი შენგან თქმელი.
მაწყინე და გამრისხე, ვერ დავიდე დიღხან სელი,
აგომ რომე გაგათრიყ შენ, ვაშირი გელის-გელი.

805/805

ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვეღრებ სელსა ჩემსა, წიგნი გკადრებს, არ გეთნევის,
არას არცების, ეშმაკისა საქმეთაგან დამდევის,
შემინდევ და შემივეღრე, მკვდარსა რაღა გარდმეხდევის!

806/806

გვეღრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა, -
ნაკად აქეს ჭირი სამისიოდ ამ წელიწადსა წლეველსა, -
ნუგეშინის-ეც წყალობით, ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა,
ნუ დაადიხებ თვალთაგან ცრემლის, სისხლითა ფრქვეულსა.

807/807

გასრულდა ჩემი ანდერი, ჩემგან ნაწერი ხელითა.
აპა, გამზრდელო, მოგმორდი, წაცე გელითა ხელითა!
ნუ სტმუნავთ ჩემთვის მეფენა, ნუ ხართ მოსილნი ბეღლითა,
სულევითამც ხართ თავითა, მგერთაგან საკრძალველითა!"

808/808

მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავა წერითა,
უთხრა: "წერძრეთ მეფესა საქმითა მეცნიერითა,
შენ დაგამჟეტებს ვერავინ მსახურებითა ვერითა".
მოეცვია და ატირდა ცრემლითა სისხლითა ფერითა.

811/811

ღმერთო, ღმერთო მოწყალეო, არგინ მივის შენგან კილე,
შენგან კოთხოო შეწევნასა, რაბომსაცა გბასა ვვლილე:
მერთა ძლევა, ბლგათა ლელვა, დამით მაცნე გამარილე!
თუდა დაგრჩე, გმახევრებლე, შენდა მსხვერპლსა შეესწირვილე".

812/812

რა იღოცა, ცხენსა შეჯდა, მაღვით კარნი გაიარნა,
შერმადინება დააბარუბა, თუცა ვამნი აღიაღნა;
მონა ტირს და მეერდა იცმს, საბრალომბან ცრემლნი ლვარნა;
აგროონისა ვერა-მჭერებმან ყმამან რაღმცა გაიხარნა!

815/815

თუდა გახსოვს, რა უნდოდა, ისრე ავალ რად გაგხალე?
მართლად უთქმამს მეცნიერთა: "წყნააო ჭირთა ბალე";
ესეგარნასა ნუოდეს იქმ, საქმე ხილე გაიცალე,
აწ მითხარ, თუ რას იღყოლი, თქეთ და სიტყვა გააკლალე".

816/816

კვლა მოახსენა გაბირმან სიღყვა ნაგუშინდელევე,
რა გაიგონა, შესთვალა პასეხი არ-ნაგრძელევე:
"შენ თუ უშმაგო მგონიხარ, ვარმცა ურა მე ლევი!
კვლა მაგის მეტად ნუ მისმენ, თუარა მე სრულად გელევი!"

817/817

რა გამოვიდა, ვამირმან ძებნა, კერ პოვნა მინანი,
მართ გაპარეგასა უთხრით დღეს მონანი, ცრუმლოთ მდინანი.
მან თქია: "მე დარბაშს კერ შევალ მახსოვები დღენი წინანი,
ვინცადა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაც ვთქვი, მასცა ვინანი".

818/818

რა ვამირი არ შევიდა, კელა მეფემან კაცი გზავნის;
კატან ცნის და გარეთ დაღის, წასლვა კერწებ გაამედავნის;
რისკანს კევი შეუვიდა, ჭმერწება ამით გაათავის;
თქვა: "უცილოდ გაიპარა, ვინ მარტომან ასთა ავნის".

819/819

თაფლალრეკით იგონებდა, გულსა ჰქონდა ჭმენვა დიღი,

უში ქმნა და ასხელნა, უძრძნებდა მონას: "მიღი,
მოვიადეს და აწ მამბოს, შემოვიადეს იგი ფლიდი!"

რა ვამირი შემოძრუნდა, ფერი ჰკრით და ჰქონდა რიდო.

820/820

კელა შევა დარბაშს ვამირი დაღრეჯით, არ მხიარულად;
მეფემან ჰკითხა: "წასრულა მშე დაუდგომდად, მთვარულად?"
მან მოახსენა უკელა, ვით წასრულიყო ფარულად:
"მშე ადარ მშეოს ჩვენთანა, დარი არ დაროს დარულად!"

821/821

რა მეფემან მოისმინა, დაიმახნა მეფის-მეფნი;
პირსა ხოკით, წევრსა გლეჯით გააკირვნა მისნი მშერეცნი,
მოსოქეამს, იტყვის: "ვამ, გამრდილო, კელა გნახვენ თვალნი
რეგნი!"

სად წაშე და სად დაპკარგენ სინათლისა ეც სეგჭნი?

822/822

თუ თავი შენი შენ გახდავს, დარიბად არ იხსენები,
მაგრა მე რა ვქმნა, გამრდილო, აწ სახლად მმართებს სენები!
გამადარიბე, დამაგდე, გულსა, გლაბ, ვისოვის ენები!

823/823

ოდეს გნხავ მხიარულია, ნადირობით შემოსრულია?
კელა გაჭერეტ ნაბერობალსა, ტანსა მშევრსა, ჯავარ-სრულსა,
კელა ვისმენ ხმასა შენა, სისმენელად მე მის რულსა,
აწ უშენოდ რა, გლაბ, ეუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა?

36 წასლვა ავთანდილისაგან ტარიელის შეყრად მეორედ

830/830

მთვარე მშესა მოეშორეოს, მოშორევება გაანათლებს,
რა ეახლოს, შექი დასწვაეს, გაეყრების, კერ იახლებს,
მაგრა გარდსა უმშეობა გაახმობს და ფერსა აკლებს,
და ჩვენ კერ-ჰერტა საყვარლისა ჰინსა ძველსა გაგვიახლებს.

831/831

აწყბ დავიწყებ ამბაესა, მის ყმისა წამავლობასა:
მიყბ და მიტორს გულ-მძეულრად, კერ ვატყევი ცრუმლოთ მცრობასა,
წამ-წამ მოპრუნდის, იაჯდის მისოვის მშისავე მშობასა,
და უჭერეტის, თვალნი კერ მოჰსნნის, თუ მოჰსნნის, მიჰსლის
ცნობასა.

824/824

ვიცი, არ მოგკლავს შიმშილი, რამიმმცა დია ირები:
შენ შენი მშეცლდა დაგარჩენის, შენთა ისართა იირები,
ნუთუ კელა დმურობის წელიბით გაგადლებლის ჭირუბი,
მაგრა, თუ მოვკლე, გამრდილო, ვისგანდა დავიგირები?"

825/825

გარი გამისმა, შემთერბა ჯარი მრავალი კაცისა,
დარბაშს ხსნთაგან ჯარია ხელითა წევრთა ტაცისა,
იგლევს და იცემს ყველაი, ხმა ისმის თავსა ტკაცისა;
თქექს: "ძნელი გვმართებს დღე-კრულთა, რათგან მზე
მიგვიღრკა ცისა!"

826/826

რა მეფემან დილაბული ნახნა, სულთქმით შემოსტირნა,
უთხრი: "ჰქედავთ, მზემან ჩემნმან შენი სრულად დაგვიძებირნა!
რა გაწყინეთ, რა შეესცოლეთ, რად დაგვყარნა, რად გაგაწირნა,
სპანი, მისგან დაჭირული, ვინმცად ვით დაგვიძებირნა?"

827/827

ყოვლის გოროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწყნარდეს გეიანად,
მეფემან ბრძანა: "იკოთხეთ, მარცო, ანუ ყმიანად?"
მოვიდა მონა შერმადნ მოშიშრად სირცხვიალიანად,
ანდერძი ჰკადრა, აფირდა, სიცოლელე უწნედა ზიანად.

828/828

მოახსენა საწოლს გორევე ესე მისგან დანაწერი;
დექს მოხანი ნაგირები, დაეგლიჯა თმა და წვერი;
იგი მარტო გაპარულა, ყმა არ ახლავს, არცა ძერი.
მე თუ მომკლათ, მემართებით, სიცოლელე მეორის შეუფერი!"

829/829

რა ანდერძი წაიკითხეს, კელა იტირეს დიდი ხანი;
მერმე ბრძანა: "მხიარულსა ნუ ჩაიტენ ჩემნი სპანი,
ვამლოცეველეთ დაერდომილნი, ობოლნი და ქვრივნი სხვან,
შევეწივნეთ, მშევილობისა ნუთუ მისცნეს დმურთმან გბანი!"

830/830

რა მიეახლის დაბწედად, კერ ხელ-ჰყევის გაძრევად ენისად,
მაგრა სდის ცრუმლი თვალთაგან მსაგესად დიჯლისა დენისად,
გოგუკერ დაბრუნდის, იჭერეგლის ღონედ პატიმთა თმენისად,
და რა გაგმართის, არ იცის, მის თუ არბევდის ცხენი სად.

833/833

თქექა: "ჩემო, შენი შირს ყოფი კრულია ვინცა დადემდეს,
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენებევ დაბრუნდების,
თვალთა მგირალთა შეხედა შენივე სწალდეს და უნდეს.
და სჯობს, საყვარელსა მოყვარე რაბომც არ დაუძაბუნდეს!

834/834

მე რა ვეშნა შენად შეყრამდის, ანუ რას ვეჭედე ლხენასა,
თაქსა მოვიკლავ, მე თუ-მცა შენგან არ ვეჭედი წეენასა,
მაგრა შენ გაწყენ ჩემისა არ-სიცოცხლისა სმენასა,
მოდი და მიცხენე ცოქხალმან თვალნი ცრუმლისა დენასა!"

835/835

გირს, იგეფის: "დადევა კეშანი ლახვარმან ჩემთვის ათმანი; ინდოთა რამთი ჩემად კლვად თქება, ქსე ტევრი ვთხბია თმანი. თვალთა გიშერი აშვენებს, საომანი რად მომკლა, საომანი! და ბაგე-კბილო და თვალ-წარბო, მომცემდი პატიუთა, თმანი!"

836/836

იგეფის: "ჰე, მშეო, ვინ ხატად გთქვეს მზიანისა დამისად, ერთ-არსებისა ერთისა, მის უკამთსა ქმისად, ვის გმორჩხლოუენ ციერნი ერთის იოფის წამისად, და ბეჭა წე მიქცევ, მიაჯე, შეყრამდის ჩემად და მისად.

837/837

ვის ხატად ღმრთისად გიგებიან ფილასოფისნი წინანი, შენ მიშველე რა ტეკე-ქმინილსა, ჯაჭვი მაბიანი, რკინანი! ბროლ-ბადხშისა მძებელებინ საონი დავეარგენ, მინანი; და მაშინ ეკრ გაესქელ სისხლე, აწ სიშორესა ვინანი

838/838

ამას მოსთქმიდის, იწვოდის, ვითა სანთელი ღწებოდის, დაყოვნებისა მოშიში ისწრაფიდის, იარებოდის; რა შეუდამდის, განსკელავთა ამოსლვა ეამებოდის, და მას ამსაგასებდის, ილხენიდის, უჭერებდის, ეუბნებოდის.

839/839

მთვარეესა ეტყვის: "იფიც სახელი ღმრთისა შენისა! შენ ხარ მომცემი მიჯნერთა მიჯნერობისა სენისა, შენ გაქვს წამადი მისისა მოთმინებისა იმენისა, მიაჯე შეყრა პირისა, შენ გამო შენებრ მშვენისა!"

840/840

დამე ალხენდის, დღე სჯიდის, ელის ჩისლებასა მზისასა; რა წყალი ნახის, გარდხების, უჭერებდის ჭალაა წყლისასა, მის თანა-პროვიდის ნაკალა სისხლისა ცრემლოთ გბისასა, და კვლა გაემართის, ისწრაფიდის წავლასა მისვე გზისასა.

841/841

მარგო მოსთქმიდის, გიროდის ტანად აღვისა ხინი, მინდონს თხა მოკლის, სადაცა აღვიდო დახხების კლდიანი, შეწეოს, ჭამის და წავიდის პირ-მზე გულ-მარიხიანი, და იგეფის: "დავყარენ ვარდი და, აპა მე, ვაგლახ, იანი!"

842/842

აწ ერ ვიგეფი მაშინდება მე მის ყმისა ნაუბარსა, რას უბინდის, რას მოსთქმიდის, რას ტერფასა, რამთო ვაბრსა! ზოგან თოვლი გაეწიოლის ვარდას, ბრჭყლითა ნახოკარსა. ქვაბინ ნახნა, გაეხარნეს, ბე გავიდა ქვაბითა კარსა.

843/843

რა ასმათმან დაინახა, მოყება, ცრემლი სწოთების, ვით ვამა, სიხარულა მართ ვეღარის ვერ მიპევდების; ემა გარდხება, მოყებია, აკოცებს და ეუბნების. კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსლვა დია ეამების.

844/844

ყმა ქბლა ეტყვის: "პატრონი, ნეტორ, სად არის და ვითა?" ქალი აგირდა ცრემლითა, ბლვათაცა შესართავითა, ეტყვის: "რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ყოფა მისჭირდა ვითა; აწ მისი არა არ ვიცი, არ ნახვით, არ ამბავითა".

845/845

ყმა დაჭმუნდა, ვითამც რამე ჰერეს ლახვარი გულსა შეა; ქალსა ეტყვის: "აპა, დაო, ეგეთიმცა კაცი წეა! იგი ფიც ვით გაფეხს! არ ვეცრევე; ვით მეცრეა? ვერ იქმოდა, რად მიქადა? თუ მიქადა, რად მიტყეა?!"

846/846

მე უმისოდ სოფელს ყოფა რათგინ ჩირად არ მიღირდა, რად დაეკოწყდო, რად მიყსკილდო? რად ვერ გასძლო, რა მისჭირდა?

მან გატება ზენარისა რად შეჭმართა, ვით გაპირდა? მაგრა ავის ბედისაგან ჩემი რამწა გამიკირდა!"

847/847

კელა ქალი ეტყვის: "მართალ ხარ მაგისა დამძიმებასა, მაგრა, რა გაებრჭო მართილუ, ნე მეჭე რასაცა თნებისა: არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებისა? იგი უგულო მოელის მართ ღლეთა შემთკლებასა.

848/848

გელი, ცნობა და გონება ერთმანერთშედა ჰკიდიან. რა გული წაგა, იგიც წაგლენ და მისკე მიღიან; უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცითაგან განაკიდიან. შენ არ გინახვან, არ იცი, მას რომე ცეცხლინი სწიოდიან.

849/849

შენ უმართდე ხარ, ემდერვი, შენ გაეყარე მმობილსა, მაგრა, ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გამმით ცნობილსა! ენა დაშვერუბსა, გაცვეთების, გულსა შეელმის ლმობილსა, ამას მით ვამრობ, მინხავს მე უგელერსა შიობილსა.

850/850

ჯერთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბად ჸსმენია. არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შემარწენია, დიჯლადუ, ემარის, მას რომე თყალოთაგან ცრემლი სლენია; თვით რაცა პძრმანოთ, მართალ ხართ: სხვა სხვისა რმსა ბრძნენია.

851/851

მას წამავალსა ვპიოთხევდო, დამწერანსა, ცეცხლ-მოლებულსა: "მოვილს, რა ქმნის აფიანდილ? მისა დამვეღრე დებულსა". მიბრძნან: "მო-და-მახახილეს მე, მისოვის გაცედებულსა, ამათ არ დაგჰყრი არუთა, არ გაჟეფებ მის ქაღდებულსა.

852/852

მას ბენაარისა არ გაესტებ, მის ფიცსა არ ვეცრებები, მად პაემანმდის მოვიცდა, რაბო-მ-მცა გამდის რეები; თუ მკვდრი მნახოს, დამმარწის, თქვას ვაგლახი და უები, ცოცხალი დავშეცდე, უკარდეს, სიცოცხლე არს სათუები".

853/853

ჩემთვის გარდახბა მას აქთ გაყრა შშისა და ქედისა; თლენ მოლენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა. მსჯის გამრაცელება ხელ-ქმინილსა სულთექმისა ბედა-ბედისა, და დაეკიწყებივარ სიკედილსა, ნახეთ ნაქმარი ბედისა!

854/854

ესე არაკი მართალი ჩინს ქეასა ზედა სწერია: ვინ მოყვარესა არ ეტებს, იგი თავისა მტერია. აწ ბაფრანია, ვის წინას ვერ ვარდი ჰგვინდის, ვერ ია; თუდა მომნახავ, მონახე, ქმენ, რაცა შენი ფერია".

855/855

ყმამან უთხრა: "ემართდე ხარ, არ მამართლო მდერვად მისად, შაგრა გაბრჭვე, რა მიქმნია სამსახური ფყვესა ფყვისად; გამოწილ ვარ სახლით ჩემთი, ვით ირეში ძებნად წყლისად, მას კეძებ და მას ვიგორებ, ვიარები ველთა ვლისად.

856/856

ბროლ-საბატონი მარგალიგსა ლალის-ფერსა სცენ და პბერვენ, მას მოქამითიდ, ვერ ვეახელ ვერ მისურვეს, ვერ ვასურეენ, გამოიპარეთ წამთსლვითა ძმრთისა სწორი მოვიმდერვენ, ნაცელად მათთა წყალობათა გულნი მათნი შევაურვენ.

857/857

პატრონი ჩემი გამზრდელი, ღმრთისაგან დადად ცხოველი, მშობლერი, ტბილი, მოწყველე, ცა, წეალობისა მთოველი! მას კეორელდე, წამოვე, მარი დავითიწყე ყოველი, მისა შემცირდე ღმრთისაგან კარგსა აღარის მოველი.

858/858

ესე ყველაი ასრე მჭირს, დაო, ბელითა მისითა, არ ვატყევე, მოსრულ ვარ მგზავრი დამით და დღისითა; აწ იგი საღმე წასრულ, ვაწე ცეცხლითა ვისითა, ცულმაშერალი და მფირალი ქვე ვზი პირითა მქისითა.

859/859

დაო, მეტსა საუპარისა აღარ მომცემს ქამი და დრო, არ ვინანი გარდამარელსა, ბრძენთა სიტყვა გაგაბრო; წაგალ, ვებრინი, ანე ვრიელ, ან სიკვდილი მოვიაღოო, თვარა ბედი ამომ თურე მიკვეთს, ღმერთისა რაღა ვჰკაღო!

860/860

ამის მეტი აღარა თქვა, აფირდა და წამოვიდა, ქვაბი ჩავლო, წყალსა გახსნა, შამბი გავლო, ველს გავიდა; ქარი, ველითა მინაქროლი, ლალის-ფერსა ვარნა ბრჯილი; "რად მიმეტი ამა ჭირსა?" ბედსა ამას უტრახვიდა.

37 პოვნა აუთანდილისაგან დაბნედილის გარიელისა

866/866

მიეგოლდა, მიუბნობდა ყმა მტირალი, ფერ-შეცვლილი, ქედსა რასმე გარდაადგა, ველი აჩნდა შშიან-ჩრდილი; ნახა, შეაი შამბთათა პირსა დგა სადავე-უკუკრილი; თქვა: "უცილოდ იგიაო, არა უნდა ამას ცილი!"

867/867

რა შეხედნა, ყმასა გულმან გაუფეოქნა, გაუნათდა, აქ ლხინი დაღრეჯილია უათასდა, არ უათდა; ვარდმან ფერი გაანათლა, ბროლი ბროლი, სათი სათდა, ვით გრიგალმან ჩაირინა, არ მოცეალდა ჭერებად მათდა.

868/868

რა ფარიელ დაინხა, გინაღამება დაელრიჯა: ახლოს მყოფი სიკვდილისა ჯდა და პირი დაებლიჯა, საყველინი გარიებინებს, თავი სრულად გაეცელია, მას აღარა შექსმოდა, სოფლით გაღმი გაებიჯა.

869/869

ერთ-კერძ უც ლომი მოკლელი და ხრმალი სისხლ-მოცებული, კვლა სხვაგნით - ვეფხი უსელო, მევარი, ქეც-დანარცხებული; მას წყარისაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული. მუნ აგრე გულსა უნთებდა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული.

861/861

იღყვის: "ღმერთო, რა შეგცოდე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა, რად გამყარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამა ბეღსა? ერთი ორთა მგონებელი ვარ საქმესა წასაწყმელსა, მოცეკვე, თავი არ შეწყალვის, სისხლი ჩემი ჩემსა ქეღსა!

862/862

მოყვარემან ვარდის კონა გულსა მკრა და დამიწყლულა, იგი ფიცი, ჩემგინ სირელი, მან აღარა გამისრელა; მას თუ გამყრი, საწუთოთ, ჩემი ღმინი გარდისრელა, სხვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაბასრელა.

863/863

კეღა იღყვის: "მიკიორს ნაცელელი კაცისა ჭეკიანისა. რა მჭმენვარებდეს, რას არეგეს ნაკადი ცრემლით ბანისა? სჯობს გამორჩევა, ამრობა საქმისა დისაგვინისა, აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მშისა დერწამ-განისა".

864/864

ყმა გაემართა საძეპრად მგირალი, ცრემლით მფრქვეველი, ეძებს, უმიახის, უყივის, დღეებრ დამეთა მთეველი; სამ დღემდის მოვლო მრავალი ხევი, შამბნარი, ტყე, ველი; ვერ მოვა, მიცა მჭმენვარე, ვერას ამბვისა მცნეველი.

865/865

იღყვის: "ღმერთო, რა შეგცოდე, ვებომ დიდი რა გაწყინე? რად შემასწარ ამა ბეღსა, რა სისჯელი მომიღლინე! გამკითხეველო, გამიკითხე, აჯა ჩემი შეისმინე, დაამოკლენ დღეხი ჩემნი ამით გამიღხინე!"

870/870

თვალობა ახმადება ბარ-ედვა სრულად მიპხდოდა ცნობასა, მიახლებილი სიკვდილსა, მოაშემოებოდა თმობასა. ყმა სახელ-დებით უყივის, დამის სიღყვითა კრთობასა, ვეღარ ასმინა, გარდიჭრა, მმა გამოაჩენს მმობასა!

871/871

ხელითა ცრემლაა უწურაეს, თვალითა ავლებდა სახელსა, ახლოს უბის და უბახის მართ სახელ-დებით სახელსა; ერყვის: "ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხეღსა?" მას არა დია შეესმის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა.

872/872

ესე ყველაი ასრება, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა. ცრემლი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტად-რე მოაცინიბილა. მაშინდა იცნა, აკოცა, მოცებო, მოემობილა. ვიმოწმებ ღმერთისა ცხოველსა, მათებრივ არვინ შობილა!

873/873

უთხრა: "მმაო, არ გიტყევე, გიყაც, რაცა შემოგვიცე, გნახე სულითა გაუყრელმან, ფიცი ასრე დაეგმტკიცე; აწ დამებესნ, სიკვდილამდის ვიგირო და თავისა ვიცე. მაგრა გვეღრებ დამოხვასა, მხებეთა საჭმლად არ მივიცე".

874/874

ყმამან უთხრა: "რას შიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ ავსა? ვის მიჯნერი არ ყოფილა, ვის სისტილი არა სწავაგასა? ვის კემბია შენი შევაგასა სხვისა კაცოა ნათეაგასა? რად საგანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა?"

875/875

თუ ბრძენი ხარ, ყოვლინი ბრძენი აპირებენ ამა პირსა: ხამს მამაცი მამაცერი, სჯობს, რაბთიმცა ნელად ტირსა. ჭირსა შიგან გამაგრუბა ასრუ უნდა, ვით ქვითკირსა. თავისისა ცნობისაგან ჩავარღიბის კაცი ჭირსა.

876/876

ბრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმელება, მინდონს სტირ და მხედვთა ახლავ, რას წადიღას აისრულება? ვისივის ჰკვდება, ვერ მატხევლება, თუ სოფელის მოიცელება, თავის მრთელის რად შეიკრახ, წყლელის ახლად რად იწყდელება?

877/877

ვინ არ ყოფილა მიჯნერი, ვის არ სახმილი სლებიან? ვის არ უნიხევან პატივზი, ვისივის ვინ არა ბნელებიან? მითხარ, უსახო რა ქმნილა, სულინ რად ამთხებდებიან? არ იცი, ვარდი უეკლოლ არავის მოკრებიან!

878/878

ვარდის ჰკითხება: "ეგბომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად, პირად? მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი? პოვნა შენი რად არს ჭირად?" მან თქქა: "ტყბილსა მწარუ ჰპოვებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვრად:

ოდეს ტურფა გაიყვდეს, არღარა ლირს არცა ჩირად".

879/879

რათგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უასაკო, მამა ლხინსა ვინ მოიმკის პირველ ჭირთა უმუშავო, უბოროფო ვის ასმია რაცა საქმე საქმეაკო, რად ემდერვი საწუთოსა? რა უქმია უარაკო?!"

880/880

ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯვ, წავიდეთ ნებასა, ნე მიპერლიხარ თავისია თათბირსა, გაგონებასა, რაცა არ გწალდეს, იგი ქმენ, ნე სლევ წადიღოთ ნებასა, ამრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, რად მეჭკ რასაცა თხებასა!"

881/881

მან უთხრა: "ძმაო, რა გითხრა, ძრეაცა არ ძალ-მიც ენისა, ძალი არა მაქს ხელ-ქმინილსა შენთა სიტყვათა სმენისა; რა აღვილად გიჩს მოთმენა ჩემთა სასჯელოთა თმენისა! აწ მიცსწურვივარ სიკლილსა, ღრო მოქეხლა ლხენისა.

882/882

ამას მოკედავი გილობაფა, აროდეს ვითხოვ, არ, ენით: აქა გაყრილი მიჯნერი მუნამცა შევიყარებით, მენ ერთმანერთი კელა ვნახენით, კელა რამე გავიხარენით, მო, მოყვარეთა დამმარხეთ, მიწანი მომაყარენით!

883/883

საყვარელმან საყვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს! მისკე მივალ მხიარული, მერმე იგი ჩემ კერძ იროს, მივეგებვი, მომეგებოს, ატირდეს და ამაგიროს. ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდა ვინ გივამიროს!

884/884

მართ გარდაწყველით იცოდი, გეტყვი მართალსა პირისა: სიკვდილი მხხლავს, დამტესენ, ხასიალი დაგვჭოფ მცირასა; არ ცოტალ ვიყო, რას მაქმეც? რა დავრჩე, ხელია მხლი რასა? დამშლიან ჩემი კავშირინი, შევმოვიდარ სულთა სირასა.

885/885

რა სოქევი, რას იფყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად მაგისად, სიკვდილი მხხლავს ხელ-ქმინილსა, სიცოცხლე არის წამისად; აწ გამიარმდა სიცოცხლე მეტად ყოვლისა ქანისად, მან მეცა მიყალ, ცრემლისა მიწად სად გამდის დამი, სად.

886/886

ბრძენი? ვინ ბრძენი, რა ბრძენი? ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა? ეგ საუბარი მაშინ ხამს, თუცადა ვიყო ცნობასა; ვარდი ვერ არის უმზეოდ; იყის, დაიწყებს ჭირისა; მაწყენ, დამეცხენ, არა მცალს, არცად ვახლავ ომობასა".

887/887

ეკლა ეებნების ავთანდილ სიგყვითა მრავალ-ფერითა, ეტყვის: "თუ მოცკვლე, რას არგებ ქცევითა მაგ თხერითა? ნე იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნე ხარ თავისა მფერითა!" ვერ წაიყვანა, ვერა ქწნა სიტყვითა ვერა-ვერითა.

888/888

მერმე უთხრა: "აპა, რათგან არ მომისმენ არას, არა, აღარ გაწყებს ენა ჩემი, აქამდისეცა ცუდად მცორა; თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკენ, ვარდი დაჭხეს, და-ცა-მჭარა! ერთსა რასმე გეაჯები, მიყავ!" - ცრემლი ამდელარა.

889/889

"სადა ინდონი ბროლ-ვარდა სარვენ გაშრისა სარითა, მას მოვეშორვე, წამოვე სიჩქარით, არ სიწენარითა; ვერ დამიტირა მეფემან შმობლურად საუბარითა, მენ არ შემიყრი, გამიყრი, აწ ჩემი ლხინი ვიტეა რითა?

890/890

ნე გამგბაზნი გულ-მოკლელესა, ერთი მიყავ საწადელი, ერთხელ შეჯვ, ცხენისანი გნახო ჩემი სულთა მხედლი, ნეთუ მაშინ მოვიქარეთ სევდა ესე აწინდელი; მე წავალ და შენ დაგაგდებ, იქმნას შენი საქადელი!"

891/891

ებებებოდა: "შეჯეო", აჯას ხევწნითა არვებდა, იცოდა, რომე შეჯღომა კაუმბის მოაქარევებდა, ლერწმიასა სარისა დასიღრეებად, გომერსა დაიკარვებდა; დაიმორჩილა, ეამა, არ ივაგლახა, არ ვებდა.

892/892

ცხადად უთხრა: "შევჯდებით, მომიუვანე ცხენი წინა". მან მოგებარა, წყარიად შესევა, არ სიჩქარით ააქმინა; მინდორთაკე წაიყვანა, ფანი შევერი აძრვეებინა, ხანი წაელეს, სიარულმან მოჯობება დააჩინა.

893/893

შეაქცევს და ეებნების საუბარითა შევნიერთა, მისთვის სძრეიდა სასაუბროდ მათ ბაგეთა ძოწის-ფერითა, მისი სმენა გააყრმობდა მსმენელისა ყურთა ბერთა; მოიმორება კაეშანი, დაიმობავე შეაერთა.

894/894

რა შეატყო მოჯობება მან, სევდისა მუფარახმან,
განანათლა პირი-კარცი სიხარულმან დაქახმან,
ცნობიერია დასტატურმან, უცნობოთა თხრება-ხმან;
ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობისა რასმე მზრახმან.

895/895

შერასმე-ჰყევეს საუბარსა, სიტყვა ჰკადრა არ-მაღული:
"ერთა რასმე მოგახსენებ, გამიტადე დაფარული:
ეგე სამხრე მისუელი, შენ გაჩნია ვისგან წყლელი,
რაგვარ გიყვარს, რაგვარ გიღირს? თქვი, დავიღო მერმე სული".

896/896

მან უთხრა: "სახე რა გითხოა მის უსახოსა სახისა!
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა,
მჯობი ყოფლისა სოფლისა, წყლისა, მიწისა და ხისა;
არ-სასტენისა მოსმება არს უმჯავესი წმახისა!

897/897

ავთანძლილ უთხრა: "ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევისა;
აწ რათგან გითქამს, პასუხსა გაკალებ და ნუ მეჭვ თნევისა:
სკოდს ამათისა არ-ლევა მაგა სახმისის არ-ლევისა,
ამად არ გიქებ საქმისა უარესისა რჩევისა.

898/898

სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა დნობილი,
უსაკო და უსულო, არ სიტყვიერი, ცნობილი;
ადარად გინდა ასმათი, - ნახე მართალი ბრჭყობილი! -
პირველ გლახ, მისი ნაჭვრეტი, თვით მერმე შენი დობილი.

899/899

თქვენს შეა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი დობისა,
თქვენი შემყრელი მსახური, შენგან დირს-ქმინილი ხმობისა,
მისი გამზრდელი, გამრდილი, მისითვის მიხდილი ცნობისა,
გლახ, დაგიგდია, არ ჰაბაჟ, შეაბაშ მართლისა ბრჭყობისა!"

38 მბობა გარიელისგან ლომ-ვეფხთ დახოცისა

906/906

რა წამეკილა, ყველაი წერილად გაამბო ენითა,
მერმელა გამრჭებე მართალი მაგა გელითა ბრძენითა;
შენ მოგელოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
ქვას ველარ გაესმელ, მინდორთა მოვლა მომინდა ცხენითა.

907/907

იმა ქედა გარდავალებ, შემბი ისი მომეარნეს;
ერთი ღორი ერთი ვეფხი შეერნეს, ერთად შეიყარნეს,
ჰეგანდეს რათმე მოყვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს,
მათ რა უკეც ერთმანერთა, გამოკირდეს, შემებარნეს.

908/908

ქედა გარდავეც, ლომ-ვეფხი მოვიდეს ორგნით რებულინი, -
სახედ ვამსგახეს მიზრურთა, ცეცხლი დამეტსნეს დებულინი, -
შეიყარნეს და შეიძნეს, იძრძოდეს გამწარებულინი,
ღორი სლექს, ვეფხი მოურნის, იყვნეს არ ჩემგან ქებულინი.

909/909

პირველ ამოდ იღაღობეს, მერმე მეღვრად წაიკიდნეს;
თვითო ტიფი ერთმანერთსა ჰკურეს, სიკედილია არ დაპრიდნეს;
გამოპრიდნა ვეფხმან გული, - დედათა-მცა გამოპრიდნეს! -
ღორი მეღვრად გაეკიდ, იფი ვერინ დაამშეიდნეს.

900/900

მან უბრძანა: "რაცა გითქვამს, უმართლე ხარ მეტის-მეტად:
საბრალოა ასმათ მისად შეონებლად და ჩემად მჭერულად;
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლოა შერეტად
რათგან დავრჩი, გვადლე, გნახოთ, თუცავე ვარ ჯერთცა რეტად".

901/901

დაპმორწილდა, გაემართნეს აეთანდილ და ამირბარი.
ვერ შეგი ქება მათი, ვერ ქება საქებარი:
კბილი - ვითა მარგალითნა, ბაგე - ვარდი ნაპობარი.
გვედას ხერელით ამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი.

902/902

ამას ევეკის: "შენთვის დაესდებ გონებასა, სულისა, გელისა,
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწყლელებ ახლად წყლელსა;
არას გარებებს სწავლელება, თუ არა იქმ ბრძენითა თქმელსა:
არ იმარცებ, რას ხელის ჭედი სურჯესა დაფარულია?

903/903

არას გარებებს შეჭირვება: რომ სტმენებიდე, რა გერგების?
არ თუ იყ, უგნებებოდ არა კაცი არ მოკვლების?
მშისა შექითა შომძლობინე ვორდი სამ დღე არ დაჭრების.
ბედი ცდა, გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მოცა-გხვდების".

904/904

მოასტენა: "ეგე სწავლა ჩემთვის ყოფლად სოფლად დირდეს -
გონიერთა მწვრთელი უკეცის, უგაუროთა გულსა ჰგმირდეს, -
მაგრა რა ექმნა, რაგვარ გაესმელო, მეტის-მეტი რა მიმჭირდეს!
შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკიორდეს?

905/905

ცეილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგაქს, ამად აენთების,
მაგრა წყალსა არსითა ახლავს, თუ წვარდეს, ღა-ცა-შრებების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირის, სხვათათვისცა ევარგების,
თავიდალმა რად არ იყ, გული ჩემი რაგვარ ღწების!"

910/910

ლომსა დაეგეგმე ნაქმარი, ვარქეი: "არა ხარ ცნობასა,
შენ საყარელსა რად აწყენ? ფუ მაგა მამაცობასა!"
ხომალ-გამირწვდილი გაფეხებ, მივეც ლახვართითა სიბასა,
თაქსა გარდავჭერა, მოცა-ვეპალ, დაგვესენ სოფლისა თმობასა.

911/911

ხომალი გაგსტყორუსე, გარდევჭერ, ვეფხი შეეპყარ ხელითა;
მის გამო კონა მომინდა, ვინ მწვაცს ცეცხლითა ცხელითა;
მიღინებიდა და მაწყენდა ბრჭყალითა სისხლითა მდერელითა,
ვედარ გაფეხებ, იგიცა მოვკალ გულითა ხელითა.

912/912

რაბომსაცა გამშეიდებლი, ვეფხი ვერა დავამშეიდე,
გავგულისძი, მოვიქნევე, ვპარ მიწასა, დაგაწყვეტიდე;
მომეგონა, იღვს ჩემსა საყარელსა წაგევიდე;
სულინი სრელად არ ამომხდეს, რად გიკირს, თუ ცრემლოთა
ვპლერიოდე!

913/913

აპა, მმათ, მითხობით ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა;
სულთა დგმაცა არა მმართებს, ასრე გასლვა რად გიკვირდა?
სიცოცხლესა გაეცემა, სიკედილიცა დამიძერდა".
ესე სიცეცა დაასრულა, ყმამან სულთქენა, ა-ცა-ტირდა.

914/914

ავთანდილუა მას თანაეე ფიროდა და ცრემლება ჰლერიდა;
უთხრა: "დათმე, ჩე მოჰკვდები, გულა სრულდა ჩე დასტრი, და! დმერთი მაგის მოწყალეობს, თუცა ჭირმან არ გაგრიდა;
თუმც უნდოდთ გასაყრელად, პირველ ერთად არ შეგვრიდა.

39 გარიელისაგან და ავთანდილისგან ქვაბს მისლვა

916/916

იგირეს და გაემართნეს, ქვაბისაეე თაენი არნეს;
რა ასმათმან დაინახნა, განაღმება გაეხარნეს!
მოეგება, მოგროლა, ცრემლმან მისმან კლდენი დარნეს,
აკოცეს და პ-ცა-ზირდეს, კვლა ცნობანი ააჩქარნეს.

917/917

ასმათ თქქა: "დმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა,
შენ ხარ სახესძა ყოველთა, აღვაგესებ მშებრი ფნითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ-საქებელო სტენითა!
დილება შენდა, არ მომებდ ამბოთვის ცრემლითა ლენითა!"

918/918

ტარიელ ეტყვის: "ჰე, დაო, მით ცრემლი აქა მდინად,
საწუთო ნაცვლად გვატირებს, რაც თლეს გავგიცინა.
ძევლი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსამინია.
ვა შენი ბრალი, დავ, თვარა სიკვდილი ჩემი ლხინია!

919/919

სწუროლეს, წყალსა ვით დაღერის კაცი უშმაგო, ცნიბილი?
მე თვალთა ჩემთა მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ლეგობილი!
უწყლოობა პელაგს, წყალი სდის, აროლეს არ გამტობილი.
ვა, წახლა ვარდი პობილი, ვა, მარგალიგი წყობილი!"

920/920

ავთანდილუა მოეგონა მისი მზე და საყვარელი;
იგიყის: "ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სელთა მდგმელი?
შენ არ გახლავ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლედა სახანელი,
გითხრამა ვინ, რა მჟირს, ან- რა ცეცხლი მწვაეს, რაგვარ
ცხელი!

921/921

ვარდი ამბას ვით იამრებს: მზე მომშორდეს, არ დაეჭერეთ,
ან- ჩეგნ, გლახ, რა გვერგების, რა ჩასევნდეს გორსა მზეთ?
გველო, გიჯობს, გაუმაგრდე, თავი სრულად გაიკლდეთ,
ნუთუ მოგხვდეს ნახვა მისი, სელთა სრულად ჩე დაპლეთ".

922/922

სელი დაილეს, დაღემლეს, თრთაეე ცეცხლი სლებოდა;
ასმათი შეჰყვა, შევიდ, ცეცხლი მათებრევე პეტებოდა,
დაუკო ტყავი ვეზისა, რიმელ კვლა მიწვიო პეტებოდა;
ორნივე დასხდეს, უნხოლეს, რაცა მათ ვამებოდა.

923/923

წვადი შეიწვეს, შეიქმნა პურობა მსგავსი ქამისა,
მუნ უპურობა პურობა, არ-სალიალე ჯამისა,
მას შეეხვეწნეს: "ჭამეო", ძალი არ ჰქონდა ჭამისა,
გასცოხნის, ლუქმა გასცყორცის, წონა ძლივ ჩანთვის ღრამისა.

924/924

ამოა რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბრებოდეს!
მან გაუგონის, რაცა თქქას, არ ცედად წაუხდებოდეს,
ცოტად ეგრეუბა დაუკეტებს, ცეცხლი რამომცა სლებოდეს.
დიდი ლხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს.

915/915

სლეგს მიჯნერსა ფათურაკი, საწუთოისა დაანაედლებს;
მაგრა ბოლოდ ლხინია მისცემს, ვინცა პირველ ჭირსა გასძლებს;
მიჯნერთბა სიგორია, მით სიკვდილა მიგვახლებს,
გასწავლელსა გააშმაგებს, უსწავლელსა გაასწავლებს".

925/925

მას დამესა ერთგან იყვნეს იგი ლომნი, იგი გმირნი,
იუბნეს და გააცხადნეს თავის-თავის მათხი ჭირნი.
რა გაოწენდა, კელა დაიწყეს საუარნი სიტყვა-ხმირნი;
ერთმანერთსა გაუგონეს ფიცნი პირველ დანაპირნი.

926/926

ტარიელ ეტყვის: "რად უნდა სიტყვისა თქმა მრავალისა?
რაცა შენ ჩემთვის გიმნია, დმერთი მშლელია ვალისა;
ქმა ბენაარი ბენაარი არ ნაქმარია მირგალისა,
არ დაიყიშუე მოყვრობა მოყვრისა წარმაგალისა.

927/927

აწ შემიხეწვე, ჩე დამწვავ კელა წვითა უცხელესითა;
მე რომე ცეცხლი შელების, არ ნაგზებია კვესითა.
ვერ დამშრეტ შენცა დაიწვი სოფლისა ქმნისა წესითა,
წალი, დარუნები, შეიქც მუნითვე, შენი მჩე სით -ა.

928/928

ვინ დამბადა, გან კურნება ჩემი უჩანს მასცა ძნელად,
ვისცა გესმისი, გაიგონეთ, მით გაჭრილ ვარ ხელი ველად;
რაცა პერათებს გონიერთია, ერთხელ ვიყავ მეცა მქმნელად,
აწ ხობათი ხელობისა მომხდიმია, მით ვარ ხელად".

929/929

ავთანდილ ეტყვის: "რა გითხრა პასუხი მაგა თქმელისა?
შენვე თქვი, ეგეა სიტყვა კაცისა ბრძნად სწავლელისა:
ღრერთსამცა ვით არ შეეძლო კელა განკურნება წყლელისა?
იგია მშრლელი ყოვლისა დანერგულ-დათუსულისა!

930/930

ღრერთსამცა ესე რად ეტმა, ეგეთნი დაებალენით,
აღარ შეგარნა, გაგარნა, ხელი გეწნა ცრემლითა დადენით!
სლეგს ფათერაკი მიჯნერსა, გაჭვრიცეთ, გაიცალენით,
თქენებ ერთმანერთსა არ მიხედეთ, მე სულნი ამომხალენით!

931/931

ნეტარ, მამაცი სხვა რაა, არ გასძლეოს, რაცა ჭირია!
ჭირსა გაღრეუბა რად უნდა, რა სასაუბრო პირია!
ნე გეშის, ღრერთი უცხია, თუცა სოფელი ძეირია,
რაცა მიწვრთისარ, წვაროთ; გადღირ, უწვრთელი ვირია.

932/932

თუ რა გესმის, გაიგონე, ესე ქმარის სწავლა სწავლად;
ჩემსა მზესა დავეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსაგლებად,
მოვახსენე: "რათეგან ჩემი შეექმნა გული ავლად,
არას ვარგებ, არ დაუდგენი, სხვა ვთებნო რადა მრავლად?"

933/933

მან მიბრძნა: "მაღლიერ ვარ, კარგად ხარ და მამაცურად,
შენგან მისხა გაელენასა მე დავიჩენ სამსახურად".
მისით კითხვით წამისრუელ ვარ, არ-მორვალი და არ მახმურად
აწ შევიქც, რა ვუამბო? რად მოვეო ჯაბან-ხრდლერად?

934/934

მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი
მქმნელი საქმისა ძნელია კაციმცა იყო ცოდნილი;
ვერს კერ შეიქმის ნაკოფისა ვარდი უმზელი ჭნობილი.
შენ ვერს არგებ, მე გარგებ, მმა მმისა უნდა მმობილი!

935/935

საღაცა გწადლეს, მენ იყავ მითვე წესითა მაგითა,
გწადლეს - გულითა ბრძენითა, გწადლეს - ცხობითა შმაგითა;
მაგა ქცევითა ტურითა, ანაგვითა ნაგითა,
ოდენ გამაგრდი, არ მოჰკვდე, არ დასდნე ცეცხლთა დაგითა.

936/936

ამის მეტა არის გრუკე: წელიწადსა ერთსა მსგეფსა
აქვა ქვაბსა მომნახევდი მე, ამბავთა ყოვლგნით მკრეფსა;
ამა ქამსა ნიშნად მოგცემ, ღრისა ამისა ვარდი-იყსა,
ვარლია ნიხეა გაგაკრიობდეს, მართ ვითა-მცა ძალდი ყველა.

937/937

ამა ღროსა გარღაესცილდე, აქავ ქვაბსა არ მოვიდე,
ცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღიონოდ მოვავე კილე;
ეს ამისად ნიშნად ქმარის, შენ თუ ჩემთვის ცეცხლსა ჰლვრილე,
მაშინ გწადლეს - იხარებდი, გწადლეს - ჭმენვა გაიძილე.

938/938

აშ რაცა გაკდრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჭმუნავი!
მოგშორდები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი;
არ, უთქმელობა არ ვარგა, არ პირეგეცი ვარ მჩმუნავი,
არ ვიცი, ღმერთი რას მიბამს, ანუ ცა მიწყივ მბრუნავი".

939/939

მან უბრძანა: "აღარ გაწყენ, არცა სიტყვა გამეტადლეს,
არ მომისმენ, რამომ გინდა საუბარი შილიალეს;
თუ არ მოყვეს საყვარელი, შენ მის მიშყევ, რაცა სწადლეს,
ბოლოდ ყოვლი დამაღლელი საქმე ცნადად გამოცხალდეს.

940/940

არ დაიჯერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა ძნელობა;
ჩემთვის ყველია სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
შენ რაცა გთქეამს, მაგის ვიქმ, მრჯის რამომ გინდა ხელობა,
უშენოდ მომხცდეს, რაღა ვემნა, არ დია დღეთა გრძელობა!"

941/941

საუბარი გარღასწყვილეს, დაპირეს ესე პირი;
ცეცხა შექსდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, ააგირეს გული, კელყა ანაფირი,
ხვალ გაყრისა გონებამან სხვა მიპშაფა ჭირსა ჭირ.

942/942

ლექსთა მკითხელნო, თქეენნიმცა თვალნი ცრემლისა
მღვრელია!
გულმან, გლახ, რა ქმნას უგელოდ თუ გული გულს ელია?
მოშორვება და მოყვრისა გაყრა კაცისა მკლველია,
ვინცა არ იცის, არ ესმის, ესე დღე რაგვარ ძნელია!

943/943

დიღა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამნეს.
ტარიელ, ასმათ, ავთანდილ თვალთაგან ცრემლნი დალამნეს;
სამთავე დაწყოთა ალამთი არღავნის ფერად ალამნეს,
მათ ლომთა, მიწყივ მხეც-ქმილთა, თავინ მხეცთავე ალამნეს.

944/944

ქვაბი ჩავლეს და წავიდეს ბიხილით ცრემლოა მღენანი,
ასმათ გირს, მისითექამს: "ჰე ღომნო, ვისი ვით მოგთქმენ ენანი!
მშემან დაგწვნა და დაგდგნა ცისა მხათობი შენანი,
ვა ჭირნი ჩემი ემომნი! ვა სიცოცხლისა თმენანი!"

945/945

მათ ყმათა, მუნით წასრულოთ, იგი დღე ერთგან იარეს,
ზღვის პირს მიეიღდეს, მუნ დადგეს, არ ხმელოთ არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას დამით, კელა ცეცხლი გამზარდეს,
ერთმანერთისა შორს ყოფნა იგირეს, იძელოვამოეს.

946/946

ტარიელს ეტყვის აუთანდილ: "რე გახმა ცრემლოა ლენისა!
რად მოიმორვე შენ ფრილონ, მომცემი მაგა ცხენისა?
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მმისა ღხენისა,
აწ მე მუნ მივალ, მასწავლე გზა ძალა-ფიცისა შენისა".

947/947

ტარიელ სიგვეით ასწავლის მხარსა ფრილონის გზისასა,
მართ გაბონა, რაც ოდენ შეეძლო ძალსა თქმისასა:
"აღმოსაველით ეს წადოთ, პირსა იარე ზღვისასა,
თუ ჭიათ, ჩემი უამბე, გაითხაეს ამბავსა მმისასა".

948/948

თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა პირსა,
სცეს და ჭამეს, რაცა ჭამა შეჰურობდა მათსა ჭირსა;
მას დამესა ერთად იუნეს, ერთგან მიწევს ხეთა ძირსა.
ვჰგმობ მჷქოთალსა საწუთოსა, ბოგჯერ უხვესა, ბოგჯერ ძვირსა.

949/949

ცისკრად აღგეს გასაყრელად, ერთმანერთისა მოეხვივნეს;
მაშინ მათიან ნაუბარისა, დაღწეს, ვინცა მოისმინეს;
თვალობა, ვითა წყაროს თვალია, ცრემლნი ველობა მოაღინეს,
დიღხან დგანან შეჰურობილი, მკერდი მკერდსა შეარკინეს.

950/950

გაიყარნეს ტირილით და პირსა ხოკით, თმათა გლეჯით,
ერთი აღმა, ერთი ჩაღმა, უგმოდ მივლენ შამთა ვეხით;
ვირე უჩნდა ერთმანერთი, იბისხდან პირსა ბენეჯით;
იგი ნახნეს დაღრეჯილი, მჩე დაიღრეჯს მისით ღრეჯით.

40 წასლვა ავთანდილისგან ფრიდონისასა

951/951

ვა, სოფელი, რას შიგან ხარ, რას გვაპრუნება, რა ზნე გჭირსა! ყოველი შენი მონდობილი ნიაღაგმება ჩემებრ გირსა! სად წაიყვან სადაურსა, სად აღუფხვრი სადათ ძირსა! მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაქსა, შენგან განაწირსა.

952/952

ავთანდილ მისი გაყრილი ტირს, ხმა მისწოთების ცათამდის, იგუის, თუ: "დვარი სისხლისა კვლაცა მლენია, კვლაცა მდის; აწ აგრე გაყრა მწელია, ვთ მამის შეყრა და-უ-ამდის. კაცი არ ყველა სწორია, დიდი ძეს კაცით კაცამდის".

953/953

ველს მაშინ მხევნა ძევბოლეს სისხლითა მუნ ნაგირითა; ვერ დაისცებდა სიხმილსა, იწვის ცეცხლითა ჩმირითა; კვლა თინათინის გონება აესებს უფრო-რე ჭირითა; ბაგეთათ ვარდსა ანათობს ბროლი ძოწისა ძირითა.

954/954

ვარდი ჭიებოლა, ღვრებოლა, ალვისა შტო ირხეოლა; ბროლი და ლალი გათლილი ღაუვარდად გარდიქეოლა; გაპჰაგრებოლა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდ -ა; იგუის, თუ: "ბენელი რას შიკვირს, რათგან დამაგლე, მშეო, და!"

955/955

მჩესა ეტყვის: "მშეო, გიტყვი თინათინის დაწვთა დარად შენ მას ჰება და იგი შენ გგაეს, თქვენ ანათობი მიად და ბარად; ხელსა მაღლენს ნახეა შენი, ამად გიჭერეტ არ-დამცორად, მაგრა ჩემი რად დააგდეთ გელი ციფად, გაუმითარად?

956/956

თუ ერთისა მიშორება მზისა გამორის გაგვამცირებს, მე, გლოხ, ორნი დამიყრიან, გელი ამად რად არ იღნებს? მაგრა კლდესა არა შესწონს, არათოდეს არ იმტკიცებს; წყლელსა დანა ვერა ჰეკურებს, გამკვეთს, ანუ გაამსარებს".

957/957

მიმაგალი ცასა შესტირს, ექნების, ეტყვის მჩესა: "აპა, მზეო, გეაჯები შენ, უმდლესთა მძლეოთა მძლესა, კი მდაბალთა გაამაღლებ, მეფობისა მისუმ, სვესა, მე ნუ გამჟრი საყვარელსა, ნუ შემიცელი დამტე დღესა!

958/958

მო, ზეაღო, მომიმაგი ცრემლი ცრემლისა, ჭირი ჭირსა, გელი შავად შემიღებე, სიბერელესა მიმეტ ხმირსა, შემომყარე კაეშანი, გვირთი მძიმე, ვთა ვირსა, მას უთხარ, თუ: "ნუ გასწირავ, შენია და შენთვის ტირსა".

959/959

ჰე მუშთარო, გეაჯები შენ, მართალსა ბრჭესა, ღმრთულესა, მო და უყავ სამართალი, გაეპრჭობის გელი გელსა; ნუ ამრულებ უმართლესა, ნუ წაიწყმედ ამით სულსა! მართალი ვარ, გამიკითხ! რად მაწყლელებ მისთვის წყლელსა?

960/960

მოღი, მარიხი, უწყალოდ დამჭერ ლაბერითა შენითა, შე-ცა-მლებე და შემსეგარე წითლად სისხლისა დენითა, მას უთხრენ ჩემი პაგირი, მას გააგონენ ენითა, რაგვარ გასრულ ვარ, შენ იცა, გელი არღმნის ღებითა.

961/961

მოღი, ასპირობ, მარგე რა, მან დამწვა ცეცხლობა დაგითა, ვინ მარგალიტა გარეშე მოსცაეს ძოწისა ბაგითა; შენ დააშენებ კეალეცათა დაშეეხებითა მაგითა, ვისმე ჩემებრისა დააგდებ, გაპხლი ცნობითა შმაგითა.

962/962

ოფანიო, შენგან კიდე არგის მიგავს საქმე სხვასა; მჩე მარუნებეს, არ გამიშვებს, შემიყრის და მიმცემს წვასა; დაჯე წერად ჭირია ჩემთა, მეღნად მოგცემ ცრემლითა ფასა, კალმად გიკვეთ გაწლობილსა ფანსა, წერილსა ვითა თმისა.

963/963

მო, მთვარეო, შემიბრალე, ვილევე და შენებრ ვმჭლდები, მჩე გამაჟესეს, მზევე გამლევს, მოგჯერ ქსხვლები, მოგჯერ ვწვდებია; მას უამბენ სჯანი ჩემი, რა მჭირს, ანუ რაგვარ ებნდები, მიღი, უთხარ, ნუ გამწირავს, მისი ვარ და მისთვის კეცები.

964/964

აპა, მმოწმობენ ვარსკელავნი, შვიდნივე მემოწმებიან; მჩე, ოგარიდი, მეშირარი და ბეალ ჩემთვის ძნებიან, მთვარე, სპირობ, მარიხი მოვლენ და მოწმად მყვებიან. მას გააგონენ, რანიცა ცეცხლი უშრეგნი მღებიან".

965/965

აწ გელსა ეტყვის: "ვითამცა გდის ცრემლი, არ გაგხმობია, რას გარზებს მოკლეა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია; მეც ვიცა, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად ყორნის ბოლო სთმობია, მაგრა თუ ჭირსა არ დასთმობ, ღიხინ რა დასათმობია!

966/966

თუ დავრჩეო, ესე მიჯობს, - სიცოცხლისა იტყვის თუსა-ნეფი მომხელეს ნახეა მზია, ნუ კიბით მიწყვი უსა". მიმღერის ხმასა ტბილსა, არ დასწყებლის ცრემლითა რესა, მისა ხმასა თანა ხმაცა ბულბულისა ჰგვანდის ბუსა.

967/967

რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად შეენი მოვიღიან, მისვე ხმასა სიტბოსაგან წყლით ქვანიცა გამოსხდიან, სმენდიან, გაპეირდიან, რა აგირდის, აგირდიან; იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ლეპარისაუბრ ცრემლი სდიან.

968/968

მოვიღიან შესამკობლად ქვეყნით ყოვლინი სულიერნი: კლდით ნაღირნი, წყალშიგ თევემნი, ბლეით ნიანგნი, ცით მფრინველნი, ინდო-არაბ-საბერძნებითით, მაშრიყით და მაღრიბელნი, რესნი, სპარსნი, მოფრანგენი და მისრეთით მეგვიპტელნი.

41 მისლვა ავთანდილისგან ფრიდონისასა

969/969

ყმა მტირალი სამოც-ათ დღე ბლვისა პირსა მიგა გზასა;
შორით ნახნა მენავენი, მოლიოლის შიგან ბლვისა;
მოიცადა, ჰკითხა: "ეინ ხართ, თქვენ ამისა გრუევე თქმისა,
ეს სამეფო ვის არის, ან შეორჩილობს ვისა ხმასა?"

970/970

მათ მოახსენეს: "ტურფათ სახით და ანაგებითა,
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მთ გეუბნებით ქებითა;
აქმდის ბლვარი თურქთა, მოტლვრე ფრიდონის ბლვებითა;
ჩვენება ვისნი ვართ, გაიმბობთ, თუ ჭრეტით არ დაებნდებითა.

971/971

ნურაღნ-ფრიდონ მეფეა ამა ქვეყნისა ჩეგნისა,
მოუმე მხნე, უხევ, ძლიერი, ფიქხლა მომხლეომი ცხენისა;
ვნება არაგის არ ძალ-უც მის მშისა თღანად მშენენისა,
იგია ჩეგნი პატრონი, მსგავსი ცით შექთა მფენისა".

972/972

ყმამან ჟითხა: "ძმანო ჩემნო, კარგთა კაცთა გარდევეიდე;
მე მეფესა თქეენსა ვეძებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე,
რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გზასა აქს რა სილიდ?"
მენავეთა უწინამძლეორება, არ დააგლეს ბლვისა კილე.

973/973

მოახსენეს: "ესე გზაა მულდაბაზარს მიმავალი,
მუნ დახხვდების მეფე ჩეგნი შშიოლდ-ფიქხლი, მახვილ-ხრმალი;
აქმდალმა ათ დღე მიხვალ ნაკეთად სარო, ფერად ლალი;
ვა, რად დაგეწვენ, უცხოს უცხო რად მოგვიდევ ცეცხლებრ ალი?"

974/974

ყმამან ჟითხა: "ზიკურის, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ
მოკლელი,
ანუ ეგრე ვით გვეკეთნეს გამორის ვარდნი ფერ-ნაკლელნი!
თქვენმცა მაშინ გენახენით, ლალი ვდევით, არ საპყრულნი.
ჩვენი მჭერები დავაშვენით, ჩვენგან სხდიან მხიარული".

975/975

კაცი წავიდეს; დაბრუნდა ყმა გზასა თავის-წინასა,
ვისა ჰავას ფინი საროსა და ვისი გული- რკინისა;
მიაცორევებს და მაუბრობს, მოსთქეამს მისსავე ლხინასა,
ნარგისნი ქუან, ცრუმლა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა.

976/976

ვინცა გზას ნახნის უცხონი, პესახეურებდიან, ჰქმობდიან,
მოვიდოდან საჭკრულებლად, მას ბედა სტრუაბლობდიან,
ექნელებოდის გაშეგბა, გაყრასა ძლივ დასტომობდიან,
გზის ყოლაუზი მისცან, ჰკითხის რა, უამბოდიან.

977/977

მულდაბაზარს მიიგხლა, აღრე დაპლეეს გზასა გრძელსა;
მონდორს ნახა სპა ლაშქართა და ნალირთა ჰეგანდეს მსრულესა,
ყოვლგნით ალყა შემოუკრა, მოსდეომოლეს გარე ველსა,
ისრიან და იმახიან, მხეცა სჭრიან ვითა მჭელსა.

978/978

კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის დაშქარისა,
უბრძანა: "ისი ვისია ხმა გათქისა და გარისა?"
მან ჟითხა: "ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულდაბაზარისა,
იგი ნაღირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა".

979/979

მათ ლაშქართაც წავიდა მით უსახოთა ქცევითა,
გამხიარულდა; შეენება მის ყმისა ვოქვიმცა მე ვითა!
მისთა გამყრელთა დაბრობის, შემყრელთა დასწევას მშე ვითა,
ნახოს, მჭერეტელთა ახელებს, ფანი ლერწამის რჩევითა.

980/980

მათ ლაშქართა ყოლბსა შეა თრბი სიომე გარდმოფრინდა;
ყმამან ცხენით შეუტყარა, გამამყადა, არ შეშინდა,
შესგყორება და ჩამოაგდო, დაეცა და სიხლი სდინდა,
გარდახდა და ფრთენი დასჭრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქმინდა.

981/981

იგი რა ნახეს, მესროლნი სროლასა მოეშლებოდეს,
ალყა დაშალებს, მოვიდეს, მოცხვეოდეს, ბნდებოლებს,
იქით და აქათ უცდიდეს, მოგნი უკანა ჰყებოდეს,
ვერცა ჰკადრულებს: "ეინ ხარ", ეერცა რას უებნებოდეს.

982/982

მინდორსა შეა გორი დგა, ფრიდონ მას ბედა დაებოლდა;
დინსნი მას თანა სროლასა თრმუცი კაცი შხლებოლდა;
მენ დაემართა ავთანდილ, მას თანა ყოლბი ჰყვებოლდა.
ფრიდონს უკავილდა: "რა ქმნეოთ", მისთა სახთათვის წყრებოლდა.

983/983

ფრიდონ მონა გამოგბაზანა: "წა, ნახეო ისი სპანი,
რა ქმნეს, ალყა რად დაშალებს, სად წალიან ვითა ბრმანი?"
მონა ფიცხლა მოეგება, ნახა სარო, მორჩი ფანი,
დაღა, თვალი გაურეტდეს, დაავიწევდეს სიტყვის თქმანი.

984/984

აფთანდილ ცნა, თუ: "ისია მოამბევედ ჩემად რებული.
-ჟითხა: "არქეო შეს პატრიონსა ეს ჩემი დაუედრებული:
ვარ უცხო ვინმე დარიძა, საყოფათ მოშორვებული,
მმალ-ფიცი ტარიელისა, თქვენს წინა მომგბავრებული".

985/985

მონა წავიდა ფრიდონის თხრობად ამბეისა მისიანდ,
ჟითხა: "მშე გნახე მოსრული, ჩანს მანათობლად დღისასად;
ვამრობ, იგიცა დაშმაგდნა, თუ ბრძენითა ნახოს ისი სპა;
"ვარ ძმათ ტარიელისა შეურად ფრიდონს მქისიანდ".

986/986

რა "ტარიელ" მოისმინა, ფრიდონს ჭირი უსუბუქდა,
თვალობ ცრუმლინი გარდმოსცივილებს, გული უფრო აუზექდა,
მონაქროლმან ვარდი დამზად, წამწავმაგან ბეჭი ბექდა;
შეიყარნეს, ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა.

987/987

ფიცხლა იგი ქედი ჩაეღლო, ჩაეგება ფრიდონ წინა;
რა შეენდა, ესე თქვა, თუ: "თუ არ მშეო, ისი ვინ- ა?"
მას ჰქეციძებ, რაცა ქედა მონისაგან მოესმინა;
ერთმანერთისა გარდაუხდეს, ლხინმან ცრუმლი აფრქვევინა.

988/988

მოეხვიენს ერთმანერთისა, უცხოებით არ დარიდონ;
თვით უსახოდ ფრიდონს ება და მოცემინა ყმისა ფრიდონ;
რა მჭერეტელთა იგი ნახონ, მშე მათ თანა გააფლიდონ,
მომკალ, ბაბარის სხვა მათებრი ივაჭრონ რა, ანუ ყიდონ.

989/989

ურილონისებრნი მოყმენი ვინწცა ვით ვინ ეგებიან! მაგრა მას ახლავს ქეანი, მართ შეტი არ მიხვდებიან; მშე უჩინო იქმის მნათობოთა, რა ახლის შეიყრებიან, დღისთვის ვერ ნათობს სანთელი და დამით შეუქნი ჰკროებიან.

990/990

ცხენია შესხდეს, გაემართნეს, ურილონისა მივდენ სრასა. დაიმსაღა ნადირობა, მოეშალნეს შეცინა სრებრა; აკონდილის ჭვრეტად სანი იქით-აქთ იქმენ ჯრისა, თქვეს: "ასეთი ხორციელი შეუქმნია რაგვარ რასა?"

991/991

ყმა ურილონის ეტყვის: "ისწრაფი, ვიცი, ამბეისა თხრობასა, გამბო, ვინ ვარ, სით მოვალ, - ვინათგან პლამი ცნობასა, - ანუ სით ვიწოდ ტარიელს, ანუ რად ვიტყვი ძმობასა, იგი მშად მიხმობს, მშა ხარო, თუცა ძლიერ დირს ვარ ყმობასა.

992/992

მე ვარ ემა როსტგან მეფისა, მოყმე არაბეთს ბრდილობით, დიდი სახსეული, სახელდა მიხმობენ აკითანდილობით, ძე დილურელი დიდ გვარითა, ბრდილი მეფეთა შეიღლობით, საქრძალავი და უკალრი, მყოფი არვისგან ცილობით.

993/993

დღესა ერთია მეფე შეჯდა, ნადირობას გამოიყიდა; მინდონს ვნახეთ, ტარიელი, ცრემლთა დურიდა, ველთა რწყვიდა, გაგვიკვრიდა, გვეუსხოვა, გაწვეით და არ მოვიდა, ჩვენ გვეწყინა, არ ვიცოდით, მას თუ ცეცხლი რაგვარ სწვიდა.

994/994

მეფემან საპანი შეპყრობად შეეგბანა და წყრებოდა; მან უჭირუელად დახოცენა, იმი არ მისჭირლებოდა, ბოგა ა მარ-თებო დაბლეწა და მოგთა სული ჰსდებოდა; მუნდა ცნეს, ეტლი მოგარისა რომე არ დაბრუნდებოდა.

995/995

მათ სპათაგან ვერ-შეპყრობა ცნეს მეფეთა მეტად მწყრალოთა, თვით შესხდეს და შეეგივეს მაბეფთა და არას მკრძალოთა. რა ტარიელ მეფე იცნა, მუნდა დაპერთა მათთა ბრმალოთა, ცეცხა მისცნა საღაენი, დაგვეკარგა წინა თვალოთა.

996/996

ვებენეთ და ქვალი ვერ ვეოვეთ, დაგსწამეთ ეშმაურობა. მეფე დაჭმუნდა, დამალა სმა, ნადიმობა, ჟერობა. მე ვეღარ გაესძელ მისია ამბეისა არ-დასკურობა, გამოვიაპრე საძეპრად მწვიდა ცეცხლი და მურიბა.

997/997

იგი ვებენე წელსა სამსა არ ვიამე არცა ძიღი. მათ მასწავლეს, ხატაელი ვნახენ მისგან დაკოდილი; ვეოვე ვარდი მოყვითანე, შექ-მკრთალი და ფერ-მიხვდილი, შემიტებოთ და შემიყვარა, ვითა მშა და ვითა შეიღი.

998/998

ქვაბინ წაუხმან დევთათვის, სრულად გაპმესისხლებია; მუნ ასმათ ახლავს მარგოსა, სხვა არენინ უახლებია; მას შედამ ძეელი ცეცხლი სწვაეს, არ ახალ, არ ახლებია, ვა ჰმართებს მისა გაყრილსა, მავი ხლა თავსა ჰსლებია.

999/999

ქალი მარტო ქვაბისა შიგან ზის მგრიალი, ცრემლ-ნაწილიმ; ყმა ნადირია უნადირებს, დომის ლეკვისა ვითა დომი, მიართვამს და აგრე არჩენს იგი ერთგან ვერ-დამდგომი, მისგან კიდე სანხავად არა უნდა კაცითა ტომი.

1000/1000

მე უცხოს უცხო მანაგრა მოსმენა სანაგრელისა, მითხრა ამბავი მისი და მისია სასურველისა. რა ჭირი დათმნა, ვერ იტყვის აწ ენ ეს ხელისა, ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჭერება მისია დამმარხველისა.

1001/1001

ვითა მოეკარე დაუღვეომლად იარების, არ დაღვების; მასევე ცხენსა შენებელია ზის, არიოდეს გარდამხლების; არას ნახავს პირ-მეტყველია, ვით ნადირი კაცია ჰკრიფების. ვა მე, მისა მგონქეცელსა, ვა მშა, ვინცა მისოფის კვდების!

1002/1002

მის ყმისა ცეცხლი მეღების, დამწერა ცეცხლითა მისითა; მემებრალნეს და გაუშმაგდა, გაქე ცნობითა ვისითა; მიმინდა მისია წამაბლია ძებნა ბლვითა და ქიშითა; მევიქც ვნახენ მეფენა, მყოფი გულითა მემისითა.

1003/1003

დავეთხოვე და გამიწყრა, მეფე მიეცა ჭმუნებას. დავყარებ ჩემი დაშტარნი, მით იბხიან მუნ ვსსა; გამოვიპარე, დავეცხენ სისხლისა ცრემლთა წერვასა, აწ ვეძებ მისია წამალითა, ვიქ იქით-აქთ ბრუნვასა.

1004/1004

შენი მან მითხრა ამბავი მისგან მმობისა შენისა, აწ მაპოვენიხარ უებრიო, შენ - საქებელი ენისა; გამომირჩით, სით მიჯობს ძებნა მის მშისა ზენისა, მისთა მჭკრებლობა ლხინისა, ვერ-მჭკრებთა ამაბრზენისა".

1005/1005

აწ ფრილონ იწვის სიგყვითა მის ყმისა ნაუბარითა; თრნივე სწორად მისომებილეს მოთქმითა საქებარითა, გელ-ამოსკენილნი გულითა ტარან ვერ-დამთმობარითა, მუნ ვარლა წყლითა ცეცხლითა რწყვენ ტევრთა საგუბარითა.

1006/1006

ლაშტართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა, ბოგთაგან ხოკა პირისა, ბოგთაგან სრევა რიდისა. ფრილონ ფირს, მოსთქვამს ხმა-მალლად გაყრილი წლისა: "უხანობა და სიცრუეები, ვა, საწუთორისა ფლიდისა!"

1007/1007

ფრილონ მოსთქვამს: "რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმებლო! ხმელთა მშეოთ, სამყაროსა მშისა ეტლთა გარდამხელო, მოახლეოთა საღისიოო, სიცოხებლეო, სულთა მდგმელო, ცისა ეტლთა სინათლეო, დამწერელი და დამანიქმელი!

1008/1008

რა მოგეშტორე, მას აქათ სიცოცხლე მომძელებია; თუცა შენ ჩემად არა გცალს, მე შენივის მომსურვებია, შენ უხემობა ლხინად გიჩს, მე და მიმჭირვებია, თხერ სიცოცხლე უშენოდ სოფელი გამარმებია!"

1009/1009

ურილონ თქვნა ესე სიტყვები მოთქმითა შვერიერითა; სული დაიღუს, დადემდეს, მივღენ არ თურე ლერითა. აკონიცილ შევრეგოთა აშვერის ტურითა აერ-ფერითა, მელნისა ტბათა მიჯარვით ჰბურავს გიშრისა ჭერითა.

1010/1010

ქალაქს შევიღეს, მუნ დაშედა სრა მოკაზმული სრულითა, სხელმწიფოთა ყოვლითა გასაგებლითა სრულითა; მონანი ტურფად მისიადნი წესითა იუქნეს რელითა! შეჰვერფინგილიან აკონიცილს გულითა სულ-წასელითა.

1011/1011

შევიღეს და დიდი შექმნეს ჯალაბობა, არ ხალვათი: იქთ-აქთა დილეტელი წარიგებით ათჯერ ათი; თვით თრინვე ერთოგან დასხელეს; ვითა ვინ თქეას ქება მათი! ბროლ-ბადხშია აშვერის ბიუგან მინა, ბოგან სათი.

1012/1012

დასხელეს, შეიქმნა პერიბა, გაამრავლებლეს მახალსა, უმასპინძლებლეს აკონიცილს, ვითა მშახალი მშახალსა, მოილებლიან ჭურჭელა ტურფისა, ახალ-ახალია, მაგრა მის ყმისა შევრეგელთა გული მიეცა, გლახ, ალსა.

1013/1013

მის ღვე სკეს, ჭამეს, გარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა. გათენდა, ბანეს აკონიცილ, რიცხვი ძეს შენ ატლისია, შესამოსელი შეპროსეს დრაპენისა ბევრ-ათსისა, შეარტყეს წელთა სარტყელი, დაუდებელი ფასისა.

1014/1014

ყმამან დაუენა დლენი რამე, თუცა ყოენას ვერა სომობდა, ურილონს თანა ნადირობას გავიდის და თამბშობდა, სწორად ჰერცლა შორს და ახლოს, თუ რას ხელა მიაძყობდა, მისი სორლა მშეიღლოსასა ყველა კასა აწილობდა.

1015/1015

ყმა ურილონს ეტყვის: "გესმოდეს ჩემი აწ მონასხენები: მე შენი გაყრა სიკედლად მიჩის და მით თაქა ვევენი, მაგრა არა მცბდს დლე-კრულსა, ცეცხლი მწვავეს მოუთმენები, გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც დია დაუეყენები.

1016/1016

მართალ-ა, შენი გამყრელი თვალი თუ ცრემლსა დერიდესა, დღეს წაუგადი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვაცა მწვიდესა; დგომა მგბავრისა ცოთმაა, კარგსა იქმს, თაქა სწროიდესა; სადა ვინახავს იგი მზე, წამომყევ მღვისა კიდესა".

1017/1017

ურილონ უთხრა: "დასაშლელი ჩემგან არა არ გეთხრობის; ვიცი, რომე აღარი ვცალს, შენ აღხვარი სხვა გესობის: წადა, ღმერთი ვიწინამდევრობის, შენი მცერი დაემხობის, მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა დაითმობის?

1018/1018

ამას გადარებ, არ ეგების მარგოსაგან წასლვა შენი; თანა ყმათა წამოგაგან, მისახერებ, იახლენი, აბჯანი და საგუბელი, ერთი ჯორი, ერთი უხენი. არ წაიგან, გაირჯები დაწვი-გარდი, ცრემლთა მდენი".

1019/1019

მთასხნა ოთხნი მონანი, მისანდობელნი გულითა, სრული აბჯანი საკაფო ქაფითა, საბარკულითა, სამოცი ღიგრა წითელა აწინით, არ-ნაკლულითა, ერთი ფაჭი უემრო, მით უნაგრითა სრულითა.

1020/1020

ერთსა ჯორსა წვიფ-მაგარსა საგუბელი აუკიდა; წავიდა და ურილონ შეჯდა, მის თანავე გამრიყიდა. აწ გაყრისა მომლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა, მისისტევამს: "თუმცა მჩე გვეახლა, ჩვენ გამითარი ვერ დაგვტრვიდა".

1021/1021

გარი მის ემისა წასლვისა გახდა, მიეცნეს წეხილსა. მთაგყდეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ ჰყილდა, თუ ხილსა; ხმა ბახილისა მათისა ჰევანდა ჰაერთი ქეხილსა, იყყოდეს: "მზეა მოკაშორიდო, მო, თვალი მიეცნეთ წეხილსა!"

1022/1022

ქალაქი გაგლეს, მივიდეს პირსა დიდისა მღვისისა, მაშინ ურილონის ხახელსა, ნისაჯდომეესა მზისასა, მუნ დაადგნდეს ხაკალა სისხლისა ცრემლთა გბისასა, ურილონ უმბობს ამბავსა მის მნათობისა ტყვისას:

1023/1023

"აქა მათ ბანგთა მონათა მჩე მოიყვანეს ნაეთა, კბილ-თეორი, ბაგ-ბადახში, სახელავითა შევითა; ცხენი გაექცესლე, გაუაგე წაგერა ხრმლითა და მკლავითა, მირს მნახეს, აღრე გამექენს, ნავი მფრინალე წხდა ვითა".

1024/1024

მოეხვიენეს ერთმანერთსა, გაამრავლეს ცრემლთა დერანი, აკოცეს და გაუახლეს მათ ორთავე მათნი წვინი, გაიყარნეს გაუყრელი მმად-ფიტი და ვითა მმანი, ურილონ დადგა, კმა წავიდა, შემხედველთა მკლველი ტანი.

42 წალვა აუთანდილისგან ნესტან-დარეჯანის საძებრად და ქარავანთა შეყრა

1025/1025

ყმა მიმავალი მოუპნობს, მსგავსი მთეარისა სრულისა.
არს თინათინის გონება მისად სალებენლად გულისა;
იგუებს: "მოგშორდა, სიცრუე, ვა, საწუთოთა კრელისა!
შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამროელებელი წყლელისა".

1026/1026

რად სიცე გულის ნიალაგ მწვავს გმირთა სამს ალებისა?
რად გული კლდისა ფინისა შემჭმნა სამ სალებისა?
არ შეეძლია ღახვარსა ღახენა სამსა ლებისა,
უკა ხარ მიზეზი სოფლისა სარე გასამსალებისა".

1027/1027

აუთანდილ მარტო ბლეის პირსა მიგა ოთხითა მონითა,
წამბლა ტარიელისა ექმეს ყოვლითა ღონითა,
დღისთა და ღამით მგირალი იღვრუბის ცრუმლითა ფონითა,
ჩალად უნს ყოვლი ქვეექნა მისევ ჩალისა წონითა.

1028/1028

საბაკა ნანისის, უებნის, მგზავრნი ბლეის პირსა რებულნი,
ჰეთისის მის მზისა ამბავი; ღვენი ღლანა გაასტელინი.
ქედასა გარდადგეს, აქლემნი აუწენდეს ლარ-კოდებულნი.
მოქარაენი ბლეის პირსა დაყრით დეეს, შეჭირუებულნი.

1029/1029

მენ ქარავანი ურიცხვი მისდგმოდა ბლეისა კიდესა.
შეჭირუებულეს, ჭტენებისა, ვერა დაქს, ვერუა ვლიდეს.
ყმამან საღალი უძრიძნა, ქებისა შეასმილესა,
ჰეთისა, თუ: "ვინ ხართ, ვაჭარნო?" - მათ საუბარი ჰეთიდესა.

1030/1030

უსამ იყო ქარავნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი.
მოასენა ხოგბა სრული, დაღოუა და უქნა ჩნენი.
ჰეთირეს: "ჩელითა სინათლეო, შენ ამოცხე ჩეენი მღენი,
ჩამიხე და მოგახსეხოთ ამბავი და საქმე ჩეენი".

1031/1031

გარდახდა. ჰეთირეს: "ჩეენ ვართო მობალდალელნი ვაჭარნი,
მარმადის სჯელის მჭირავნი, არიოდეს გვისმნ მაჭარნი,
ბლეითა შეფისა ქალაქესა სავაჭრიდ გარდმონაჭარნი,
საქონელ-სრულნი, მღიდარნი, არ ლარნი გვეთნან ნაჭარნი.

1032/1032

ჩვენ აქა ვალეთ ბლეის პირსა კაცი უსულოდ მღებარე,
უშემელეთ, ენა მოეცა სიცყვისა გამომგებარე;
ვჰეთიხეთ, თუ: "ვინ ხარ, დარიძო, რასა საქმისა მძებარე?"
გვითხრა: "თუ შეხვალო, დაგხოცენ, კადე ცოცხალ ვარ მე
ბარე?"!

1033/1033

თქვა: "ქარავანი ეგვიპტით გამოვემართეთ ერითა,
ბლეისა შეველით ტვირთულნი ლარითა მრავალ-ფერითა,
მენ მეკაბრეთა დაგვხოცენს ძელით, სახნისას წევრითა;
ყველათ წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულეარ მე რითა!"

1034/1034

დომო და მზეო, ქედა მიზეზი აქა დგომისა,
დაბრუნებითა გვეცემის ბიანი არ-სამომისა;
შევიდეთ, ვა თუ ღაგვხოცენ, ძალი არა გვაქს ომისა,
ვერუა ვდგათ, ვერუა წასრულეართ, ღონე წაგვსლებია რჩომისა".

1035/1035

ყმამან უოხრა: "ვინცა ჭმუნავს, ცედია და ცედად სცოტების!
რაცა მოეგა საქმე ზენა, მომავალი არ აგვცოტების;
მე მივინდონ სისხლთა თქვენთა, შემოვისმამ, დაცა-მწვოტების,
ვინცა გალრივის, ხრმალი ჩემი მმრიძოლთა თქვენთა
დააცვოტების".

1036/1036

მოქარაენი აიგსნეს სიხარულითა დიდითა,
თქეეს: "ყმა ვინმეა ჭაბუე, არა ჩეენებრე რიდითა,
აქეს თავისაგან იმდე, ვიყვნეთ გულითა მშვილითა".
შევიღეს, ხასხლეს ხვამალდა, გამართეს მღვისა კიდითა.

1037/1037

სამოცხესა დარითა იარეს, არ სიძნელითა
მათი ბალრაგა აკონდილ უძღვის გულითა ქეელითა.
გამოხნდა ნავი მეკომრე ღრიშითა მეტად გრძელითა,
მას ნაესა ნავთა საღეწლად სახნისი ჰელი ძელითა.

1038/1038

კოლეს და მოღილეს, იზახლეს და ბუქსა ჰკრესა;
შეუშინდა ქარავანი მათ ლაშქარითა სიღილესა;
ყმამან უოხრა: "ნე იმიმგით თქეენ იმათა სიაღვესა,
ანუ დავხსოვ იმ ყველისა, ან სიკვდილი ჩემი ღლესა-ა.

1039/1039

უგანგიბოდ ვერის მიზმენ, შე-ცა-მებნენ ხმელთა სპანი;
განგიაა, არ დავრჩები, ლახვარნია ჩემთვის მზანი;
ვერ დამხსნაან ვერ ციხენი, ვერ მოყვასნი, ვერუა ძმანი, -
ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრევა გულოვანი.

1040/1040

თქეენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხართ, ომისაცა უმეცარნი,
შეირს ისრითა არ დაგხოცენენ, ხაიძშენით თინა კარნი;
მარტო მზახეთ, ვით შეება, ვით ვინმარნე ლომნი ჰელავნი!
მეკობრისა ხავისანი სისხლით წნახნეთ მონაღვარნი".

1041/1041

ჩაიცად ტანსა აბჯარი ქეველით ვეფხებრ მკრჩხალითა.
მას ხელითა აკემი რიგისას ჰქონდა ხელითა ცალითა;
ხავისა თაგასა გულითა წაღალ შიშ-შეუვალითა,
ვითა მშერეტელი ჰქონებითა, მტერნი დახოცნა ხრმალითა.

1042/1042

კოლეს იგი დაშქარნი, ხმა მათი არ გაწყედებოდა,
აძგერეს ძელი, რომელსაც ზედა სახნისი ჰელითა;
ყმა ნავისა თაგასა უშიძრად ქედა დფა, არ თურე კრითებოდა,
კეტი ჰკრა, ძელი მოსტენა, სხვით არათ არ მოსტედოდ.

1043/1043

ძელი მოსტედა და აეთანდილ დარჩა ნაფ-და-ულეწელი;
შეშინდეს იგი დაშქარნი, გბა ძებნეს გარდსახევეწელი;
ველარ გარდესწრენეს, დარდებლება მტერთა მი და მო მდეწელი;
არ დარჩა კაცი ძელი ცოცხალი მისგან დაუფრეწელი.

1044/1044

მათ ლაშქარითა გულ-უშიძრად ასრე ჰქოცდა, ვითა თხასა;
ზოგი ხაესა შეანარენის, ზოგისა ჰკრიდა შიგან ზღვასა;
ერთმანერთსა შემთხვეულის, რეგა ცხრასა და ცხრა ჰკრის
რეგასა;
დაკოლიდნი მკვდარითა შეა იმაღვიან, მაღვეენ ხმასა.

1045/1045

გაუძმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწადდა მისა გულსა.
შოგთა პკადრების ჩენარი: "წე დაგეხტოცი, შენა სჯელსა!"
არ დახოცნა, დაიმონნა, დაძრჩიმიდა რაცა წყლელსა.
მართლად იტყვის მოციქული: "შიში შეიქმის სიყვარულსა".

1046/1046

კაცი, ძალას წე იქადი, წეცა მოჰკეებ ვითა მთრვალი!
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეეწებს ღმრთისა ძალი!
დიღთა ხეთა მოერევის, მცირე ღისწვავს ნაბერწკალი,
ღმერთი გფარაებს, სწორად გაჰკეთს, შემა ვის პკრა, თუნდა
ხრმალი.

1047/1047

მენ აკონდიდ საჭერჭლენი მათეულნი დიღნი ნახნა,
ნავი ნაგსა შეატყება, ქარავანია დაუბახნა.
უსამ ნახა მხიარული, - გაეხარნეს, არ იახნა,
პკადრეს ხოტბა ქებად მისად სასახავნი დიღნი სახნა.

1048/1048

აკონდილის მაქებელთა ათისიმცა ენა ენდა!
ვერმება მათ თქვეს, ნაიმრობა როგორ ტერფად დაუშეენდა;
ქარავანზენ იმრიადა, თქვეს: "უფალო, მაღლა შენდა!
მშემან შექნი შემოგვალგნა, დაშე სხელი გაგვითენდა".

1049/1049

მოეგებნეს, აკოცებდეს თავსა, პირსა, ფერხთა, ხელსა;
პკადრეს ქება უსაშომხი მის ტერფისა საქებელსა:
- მისი ჭვრეტა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა:
"შენგან დაუპრჩიო ჩენ ყველანი ფათურაკა ერთმ ძნელსა".

1050/1050

კამამან უთხრა: "მაღლი ღმერთისა, შემოქმედსა, არსთა მხადვა,
ვისგან ძალი ბევერი გააგებუნ აქა ქმნასა,
იგი იქმან ყველაკასა, ღლემალსა, ბოგსა ცხალსა;
ხამს ყოვლისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწევნანდასა.

1051/1051

ღმერთმან სელა ეგოდენსა თქვენ გათნია სისხლი თქვენი.
მე, გლოხ, რა ვარ? მიწა ცუდი; თავით ჩემით რამცა ვემენი?
აწ დაგხოცენ მტერი თქვენი, გავასრულენ, რაცა ვთქვენი;
ნავი სრულად საქონდითა მომიდა, ვითა ძღვენი".

1052/1052

ამოა, კარგსა მოყმესა რა იმი გამარჯვებოდეს,
ამხანაგთათვის ეჯობნოს, ვინცა მის თანა-ჰსლებოდეს.
მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწოროდეს,
პშევენ დაკოდილობა, ცოტაი რაშე პენებოდეს.

1053/1053

იგი ნავი შეკობრეთა მას დღე ნახეს, არ ახვალეს,
მუნ დებულთა საჭერჭლეთა ამარიტა ვით დაიგალეს!
მათსა ნაგსა გარღმოიდეს, ნავი სრულად გარღმოცალეს;
დაღუწეს და ბოგი დაწვეს, შემა დრამად არ გაცვალეს.

1054/1054

აკონდილს უსამ მოართვა ვაჭართა შემოთვლილობა:
"შენგან ვართ გამაგრუებლი, ჩვენ ვიყით ჩვენი ცვილობა;
რაცა გვაქტს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა,
რასაცა მოგვცემ, გვიძომე, გვიქმნია აქა ყრილობა".

1055/1055

კამამან შესთვალა: "ჴ, მმანო, წედინცა მოგისმენია,
ღმერთისა შეესმა, ნაკადი რაცა თქვენ თვალთა გლენია,
მან დაგარჩნენა; მე რა ვარ? მე, გლახ, რა მომიღენია!
რა ვინდა მომცეო, რას ვაქმნებ? მე ვარ და ჩემი ცხენია!

1056/1056

მე თუებ რამცა მინდოდა საჭერჭლე დისაღებელი,
ჩემსაცა მქონდა ურიცხვი, უსახო ლარ-საგებელი;
როს ვაქმნებ თქვენსა? რად მინდა? თლენ ვარ თქვენი შხვებელი;
სხვაგან რაშე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი.

1057/1057

აწ რაცა აქა ვიშოვე საჭერჭლე დაუთვალისები,
რაცა ვის გინდა, წაიდეთ, არყისი ვიყით მლალავი,
ერთსა ვიაჯი, მააჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი:
საქმე რაშე მიც თქვენ შიგიან თავისა დასამაღავი.

1058/1058

კამამდის ჩემსა წე იტყვით არ თქვენსა პატრონობასა,
თქვეთ: "თავადია ჩენენ"-თქო, წე მიხმობთ ჭაბუკობასა;
მე სავაჭრისა ჩავიცამ, დავიწყებ ჯუბართებას;
თქვენ შემინახეთ ნაშესა, თქვენსა და ჩემსა მმობასა!".

1059/1059

ეს საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად დია;
მოვიდეს და თაყვანის-სცეს, პკადრები: "ჩვენი იმედია,
რაცა აჯა ჩენ გვერთებლა, იგი თქვენვე გიაჯია,
მას ვპმსახუროთ, ვისი პირი მშისა პირად გაგვიცდია".

1060/1060

მუნით წაეიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა შმიდიან,
მიპხედეს ტარისსა ამოსა, ნიაღავ ამოდ ვლიდიან;
შეჭორუენიდიან /ავთანდილის, ქეპასა შეასმიდიან,
მას მარგალიგსა მას ყმასა, კითლოავე ფერსა, სძღნიდიან.

43 ამბავი ავთანდილისა გულანშაროს მისლვისა

1061/1061

ბლგა გაიარა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭევრითა.
ნახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტერითა,
გვარად უქნინი ყვავილინი, ფერითა ბევრითა.
მის ქეყანისა სიტყრევე რა გაგაგონო ენითა!

1062/1062

მათ ბაღით პირსა დააბეჭს ნავი საბლითა სამითა;
ავთანდილ ფისა ჯებანი ჩაიცენა, დაჯდა სკამითა;
მოასწეს კაცი მზიდავინი, დამიმდებულინი ღრაშითა;
იგი ყმა გაჭრობს, თავაღობს და თავსა მაღავს ამითა.

1063/1063

მოვიდა შისი მებაღვე, ბაღისა იახლენეს რომელსა,
მის ემასა უჭრებუს შეფრიფინით პირსა, ელვათა მკრთომელსა;
ავთანდილ უშიო, უებნა კაცია არ სიცეცა-მციომელა:
"ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰეჭიან მეფესა აქა მჯდომელსა?

1064/1064

წვრილად მითხარ ყველაკაი, - ყმა მას კაცია ეუბნების, -
რა ლარია უფრო ძვირად, ან იეფად რა იხსნების?"
ჰეჭირა: "გებაღვე, პარი შენი მზია პირად მემეუნების;
რაცა ვიცი, მართლად გაკალებ, მრუდი არა არ გეტენების.

1065/1065

ესეა ბლგათა სამეფო თვისა ათისა საელითა,
თვით გულანშარო ქაღაქი, საესე ტერიფითა მრავლითა;
აქ მოღის ტერიფა ყველად ბლგა-ზღვა ნაგითა მავლითა;
მელიქ-სურხავი ხელმწიფობს, სრული სყითა და დაყლითა.

1066/1066

აქბ მოსლეთა გაუმდების, კაციცა იყო ბერები:
სმა, გახარება, თამაში, ნიაღაგ არნ სიმღერები,
ჩამითარ და ბაფხულ სწორად გვაგებს ყვავილი ფერად-ფერები;
ვინცა გვიცნებენ, გვნაგრიან, იგიცა, ვინ-ა მეტრები.

1067/1067

დიღ-ვაჭარნი სარგებელსა ამისებრისა ვერ პეოვებენ:
იყიდიან, გაპყიდიან, მოიგებენ, წააგებენ;
გლახა თვე ერთ გამდიღლების, საგაჭრითა ყოვლინით
ჰერებენ;
უქონელი წელიწადის საქონელსა დაიდებენ.

1068/1068

მე ვარ მებაღვე უსენის, ვაჭართა უწესესისა;
ესეცა გაპარო ამბავი, საქმე მისისა წესისა;
თვით ესე ბაღი მისია, თქევნი სადგიმი დღესისა;
პირველ მას ჰმართოებს ჩვენება ყოვლისა უტერენესისა.

1069/1069

რა მემოლებ დიღ-ვაჭარნი, მის ჩახვენ და ძღვენისა სძღვნიან,
უწევებენ, რაცა ჰეჭირებს, სხვაგან ლარსა ვერ გასსნიან,
უტერენესითა სევედ დასხმენ, ფასა მუნევ და უთვლიან;
მათ მაშინვე ააბატებს, ვითა სწადლებს, დაპყიდიან.

1070/1070

თქევნებრთა საბატიოთა მათ ჰმართოებს გამოსევენება;
დამყენებელთა უბრძანებს, ჰმართოებდებს ვის დაყენება.
აწ იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება!
გამოგებვა და წაყვანა მას ჰმართოებს, თქევნი ქენება.

1071/1071

ფატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
პერად ეარგი მასპინძელი, მხაირული, არ თუ მქისი;
მას ვაცნიობი მოსლვა თქვენი, წაგიცვანის ვითა თვისი;
წინა კაცითა მოგაგებებს, ქაღაქის შეხვად ნათლიკ, დღისი".

1072/1072

ავთანდილ უთხრა: "წადიო, აგრე ქმენ, რაცა გწადიან".
მებაღვე მირნის, ახარებს, თვლი ქვე შერდამდის ჩისლიან.
ხათუნსა უთხრა ამბავი: "მე ესე დამტეადიან:
ყმა მოვა, მისთა მჭერეტელთა შექნი მჩედ გაიცადიან.

1073/1073

ჰაჭარი ერნებ პატრონი არს ქარავნისა დიდისა,
სარისა მსგავსი ნაბარიდი და მოვარე ლღისა შეიღისა;
შემოვიად დაწვა-ვარდი, ბროლ-ბაღძხში, მინა-სათი;
მისთა მჭერეტა დაუსახეს ევფხსა ტოფი, ლომსა - თათი.

1074/1074

ფატმან ხათუნს გაეხარნეს, გააგება მონა ათი,
მოცეაგმინ ქარვასრანი, დაყენება ბარგი მათი;
შემოვიად დაწვა-ვარდი, ბროლ-ბაღძხში, მინა-სათი;
მისთა მჭერეტა დაუსახეს ევფხსა ტოფი, ლომსა - თათი.

1075/1075

გარი გახდა, შემოაკრებს ქაღაქისა ერნი სრულად,
იქით-აქთა იჯრებოლებს: "უკეტრიფიოთო ამას რელად!"
ბოგნი ნდომით შეჭორუინიდებს, ბოგნი იყენეს სულ-წასრულად;
მათთა ცოლთა მოიძევნეს, ქმარნი დარჩეს გაბასრულად.

1076/1076

ფატმან, ცოლი უსენისი, გაეგება კართა წინა,
მხაირულმან უსაღამა, სიხარული დაიხინა;
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხლეს შინა;
ფატმან ხათუნს მისლვა მისი, შე-ვით-ვაბუვე, არ ეწყინა.

1077/1077

ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ-ყმაწვილი, მაგრა მშმელი,
ნაკუთად ეარგი, შეგ-გვრემანი, პირ-მსუქებინი, არ პარ-ხმელი,
მეტრიათა და მომღერალთა მოუყარული, დვინის-მსმელი;
დია ეღვა სასაღეჭირო დასაბურავ-ჩასაცმელი.

1078/1078

მას დამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა.
ყმამან უძღვნა ძლევნი ტურფა, მიმღებელთა თქევეს, თუ: "ვარგ-ა".
ფატმანს მისი მასპინძლობა უდინს, მღერით, არ დაკარგა;
სეეს და ჭამეს, დასაწოლად ყმა გავიდა დამით გარ, გა.

1079/1079

დიღსა ლარი ყველი უწევენა, გაახსნევინა,
ტერფანი სეფედ გარდასხნა, ფასიცა დაბთვლევეინა,
ვაჭართა უთხრა: "წაიღეთ!" აპეიდა, გააწევენა,
თქა: " ვითა გინდა, ვაჭრიაბით, ნუ გამძმელაგნებთ, მე ვინა".

1080/1080

ყმა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისა.
ბოგჯერ უშმის ფატმან მისსა, ბოგჯერ იყვის ფატმანისსა;
ერთგან სხდიან, უბრძანდიან საუბარსა არა-მქისსა;
ფატმანს ჰელვიდა უმისობრივა, რამინისი ვითა ვისსა.

44 ფაგმანისგან ავთანდილის გამიჯნურება

1081/1081

სჯობს სიშორე დიაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის:
გილიტბებსა და შეგიკვეთებს, მიგინდობს და მოგენდობის,
მართ ანაზღად გილალტებს, გაპევეთს, რაც დაქსობის,
მით დიაცა სამალავი არას თანა არ ეთხოობის.

1082/1082

ფაგმან ხათუნს აეთანდილის გულისა ნდომა შეკვიდა,
სიყვარული მეტის-მეტი მოუმატა, ცეცხლებრ სწვიდა.
დამალებასა ეცლებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ ჰმალვიდა,
იგუების: "რა ვქმნა, რა მერგების?" - აწვიმებდა, ცრუმლთა
ჰლერიდა.

45 წიგნი ფაგმანისა ავთანდილს თანა სამიჯნურო

1084/1084

დაწერა წიგნი საპრალო, მის ყმისა მისართმეველი,
მისისა მაჯნერობისა, მისთა პაგითა მცნეველი,
მისთა მაშენელოთა გულისა შემძრეველი, შემძრეველი,
უსამარ შესანხავი, არ ცელად დასახეველი:

1085/1085

"ჟ მშეო, ღმერთსა ვინათვან მშედ სწადდი დისაბალებლად,
მით შეგქმნა მოშორებულთა ლინიად, არ ჭირთა მწადებლად,
ახლოს შემყრელოთა დამწევლად, მათად ცეცხლისა მაღლებლად,
მნათობითა შენი შეხედვა ტკილად უჩს, დისაქადებლად.

1086/1086

შენ გნერუალობენ მჭერეფელნი, შენთვის საპრალოთ ბრდებიან,
ვარდი ხარ, მიკორის, ბულბულნი რად არ შენ ბედა კრუებიან!
შენი შეეხება ყვავილთა აქინის, ჩემიცა შენიან,
სრულად დამწერა ვარ, თუ მზისა შექნი არ მომესწრებიან.

1087/1087

ღმერთი მყაფს მოწმად, ვიშმიშვი თქვენსა ამისა თხრობასა,
მაგრა რა ვირგო დღე კრულმან, სრულად გაგვჰყიფარ თმობასა,
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ შავთა წამწამთა სობასა,
თუ რას შეწევი, მეწიე, თვარა მიგმედები ცნობასა!

1088/1088

ჟე ვირე ამა წიგნისა პასუხი მომიშვილოდეს,
ქსნიბოლე, გონლოდე საკლავად, ან ჩემი რა გაგდილოდეს
მუნამდის გაფიმლო სელთა დგმა, გული რამომცა მტკიოდეს,
სიცოცხლე, ანუ სიკვდილი გარდმიწყდეს, ნეტარი, ოლე!"

1089/1089

ფაგმან ხათუნ დაწერა და გაუეტავნა წიგნი მისი.
ყმამან ასრე წაიკითხა, და ვინმევა, ანუ თვისი;
თქვა: "არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშიკობს, ვისია ვისი,
რომე მიმის სამიჯნურო, რათ ვამსგაეს მე მას ისა!"

1083/1083

"მიღმა ვუთხრა, ვა თუ გაწყრეს, შეხელვაცა დამიძვირდეს!
თუ არა ვთქვა, ვედარ გაესძლება, ცეცხლი უფრო გამიხმირდეს.
ვთქვა და მოვკვლე, ანუ დაერჩე, ერთი რამე გამიძვირდეს;
მას მკურნალმან ვერა ჰქონის, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს".

1090/1090

თქვა: "ყვავი ვარდა რას აქმნებს, ანუ რა მისი ფერია!
მაგრა მას ბედა ბელბულსა ჯერთ ტბილად არ უმდერია.
უსხვავსი საქმე ყოველი მოვლენა, მით თხერია.
რა უთქვაშის, რა მოუწმებავს, რა წიგნი მოუწერია!"

1091/1091

ესეგვარი საბრახავი ღაუზრახა გულისა შინა;
მერმე იგყვის: "ჩემგინ კალე ჩემი შემწე არავინ-ა;
რასათვისცა გამოჭრილ ვარ, მისი ძებნა რათვან შინა,
რათაცა ვით ვარებ, მას ვიქმ, გულმან სხება-მცა რა ისმინა!

1092/1092

ისი დიაცი აქა გის, კალა მნახავი მრავალთა,
მოსადგურე და მოყვარე მგბივრთა, ყოველგნით მაგალთა;
მივჰყევ, მიამბობს ყველისა, გამაგალ-შემომაგალთა,
ნუთე რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგინ ვენა ვალთა".

1093/1093

თქვა: "ღიაცსა ვინცა უყვარს, გაექსვის და მისცემს გულსა,
ჟეგი და მოყიერება არად შესწონს ყოლა კრულსა;
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვაშიაღსა უთხრობს სრულსა,
მიჯობს, მივჰყევ, განაღ რასმე ვსცხობ საქმესა დამალულსა".

1094/1094

კვლა იგყვის: "ვერფინ ვერას იქმის, თუ ეტლი არ მოსთმინდების;
მით რაცა მინდა, არა მაქქის, მაქქის რაცა, არ მ-მინდების;
ბინდის გვარია სოფელი, ესე თურ ამაღ ბინდების,
კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წამოლინდების!"

46 წიგნი ავთანდილისა ფაგმანს თანა

1095/1095

მოუწერა: "წაგიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება.
შენ მომასწარ, თვარი შენგან მე უფრო მტკიცს ცეცხლთა დება.
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწყველდად შენი ხლუბა,
შეყრია არის პარაზი, თოთავეა რათაგან ნება".

1096/1096

ფაგმინისა ვერ გიამბობ, მოემატა რა სიამე!
მოუწერა: "ქარის, რაცა უშენომან ცრუმლი ვლამე,
აშ ვიმენები თავის წინა, აქა მპოვე შარცი სამე,
მომისწრაფე შეყრა შენი, რა შედამლეს, მოლი დამე".

1097/1097

მას დამითვე საჭვეველი რა მიართვეს წიგნი ყმასა,
შეღამდა და წა-ცა-ვიდა, სხვა ემთხვია მონა გბასა:
"ამას დამე ნე მოხვალო, ვერა მპოვებ შენოვის მჩასა".
მას ეწყინა, არ დაბრუნდა, თქვა, თუ: "ჰგავსო ვევე რასა?"

1098/1098

წვეველი აღარ დაბრუნდა კვლა ზევე უპაწევითა.
ფაგმან გის წყენით, შევიდა ავთანდილ მარცებ ხე ვითა,
დაასა წყენა შეატყო, ნახა შესლვითა, შე, ვითა,
ვერ დაიხინა შიძითა და მისითავე თხევითა.

1099/1099

ერთგან დასხლეს და დაიწყეს კოუნა, ლალობა წყლიანი;
შემოდგა კარსა ყმა ვიჩე ეკელუება, ტბნ-ნა კვთანი,
შემოვლო ახლოს, შემოკეუა მონა ხრმალ-დრაკიანი,
დაპერთა, რა ნახა ავთანდილ: ჰგავსო, თუ გბაბ კლდიანი.

1100/1100

ფაგმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწის და მიეცა ძრწოლისა.
მან გაკვირვებით უჭვრიგა მათისა ლალობა-წლოლისა;
უთხრა: "არ გამდი, დიაცო, ფერთა მი და მო კრთოლისა,
გამითენდების, გინანგი მაგა მოყმისა ყოლისა!

1101/1101

გამტიერე, ბოტო დიაცო, და დამლევ გასათრეველად
მაგრა სენობ ხვალე პასუსა მაგა საქმისა მშედვეველად:
ვარ შენია შევლთა შენითა ბილითა დამაჭვეველად
დაკმალო, წვერთა ფუ მიყავ ხელიდა ვრმოდე მე ველად!"

1102/1102

ეს თქვა და კაცმან წვერთა მოიჩიდნა, გავდნა კარნი;
ფაგმან შექმანა თაესა ცემა, დაწერი ესხნეს ხახოკარნი;
ცრუმლით მისითა შეეკარნეს, წყაროსაჟბრ ისმენს წაკარნი;
თქვა: "დამქოლეთ, მოლით, ქითა, მომალვეით მომაკარნი.

1103/1103

მოთსქვამს: "მოვკალ, თავი, ქმარი, ამოვწევიდენ წვრილი
შეიღნი,
აიგარ-ცევა საქონელი, უსახონი თვალი თლილი,
გავეყარე საყარალითა, ვა გამტრდელი, ვა გამტრდილი.
ბოლოდ ვემზენ თაესა ჩემსა, სიგვანია ჩემი წბილი".

1104/1104

ამას ყველასა ავთანდილ ისმენდა გატბუნვებული;
უბრძანა: "რა გჭირს, რას იგვეო, რასთეის ხარ აგრე ვებული?
რას დაგჭიბდა იგი ყმა, რა ნახა შენგან კლებული?
დალემდი, მითხარ, ვინ იყო, ანუ რად საქმედ რებული?"

1105/1105

დიაცმინ უთხრა: "ჰე ლომი, ხელი ვარ ცრუმლთა დენითა,
ნურის ნე მკითხავ ამბაქსა, ვერცა რას გითხოვის ქითა;
დავხოცეს შეიდნი ხელითა, მით ვარ აღარის ლხენითა.
თავი მოეკალ უთმინოდ სიყვრელითა შენითა.

1106/1106

ესეგვარი დია მიპხედეს სიტყვა-მცთარსა, ენა-მეტსა,
ხვამიალთა ვერ-მხმლაქსა, უჰკუოსა, შმაგსა, რეტსა;
ვაგლახითა მეწიენით, გეტყვი ყოვლისა ჩემსა მჭვრეტსა,
მკურნალმანცა ვერა ჰკურნის თავისისა სისხლთა მხერეტსა.

1107/1107

ორიავან ერთი ქმენით, ამის მეტსა ნურის პლამით:
მო- ვითა -ჰკლავ იმა კაცსა, წადა, მოკალ მალვით დამით,
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაგეხსენ ამით!
მიხევალ, გითხრობ ყველაკასა, მო- ვით-ვითხრა ცრუმლთა
ლამით.

1108/1108

თვარია დამითვე ტვირთები შენი წაიღე ვირითა,
დააგდე ჩემი მიდამო, სრულად მიკრიფე, მო-, რითა.
ვეჰკ: რომე ჩემთა ცილდებათ შენცა აგავსონ ჭირითა,
თუ დარბაზს მივა იგი ყმა, შეიღლთა დამტჭეცს პირითა".

1109/1109

რა ეს ესმა აეთანდილს ლალია, ბენება-ზიარსა,
ადგა და ლახტი აიღო, რა ტურფა რამე მხნე არსა!
"ამა საქმია ვერ-ცნიბა, - თქვა, - ჩემი სიძუწე არსა".
ნე ეჰკ სულ-დგმულსა ქევეანად, თუ ვითმე მისებრი არსა!

1110/1110

ფაგმანს უთხრა: "კაცი მომეც მასწავლელად, წინამძღვარად;
გებასა მართლად წამიეცანის, თვარია მეშვლად მინდა არად;
იმა კაცსა ვერა ხელავ მეომარად ჩემად დარად,
რაცა ვეუო, მოგასენებ, მომიცალუ, იყავ წყნარად".

1111/1111

მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წა-ცა-მყვანელად,
ველავე შეჰკიფლა: "ვინათგან ცეცხლი ცხელია აშ ნელად
თუ მო- ვითა -ჰკლავ იგი ყმა ჩემიად გულისა მტხანელად,
ეჰკედი ჩემი აცვია, მას გვეღრებ მოსაგინელად".

1112/1112

აეთანდილ გაელო ქბლაქი მით უებროთა ტანითა;
ბელის პირსა სახლი ნაგებნი დგეს ქეთითა წითელ-მწვანითა,
ქეეშეთკე სრითა ტურფითა, კელა ბედათ ბანის-ბანითა,
დიღორებითა ტურფითა, მრავლითა თანის-თანითა.

1113/1113

მენ მიჟეცს პირ-მზე აეთანდილ მას, მისა წინამძღოლელსა;
ხმა-მდამლად ჰკაღრუს: "ისია სრა მისი, ეძებ რომელსა".
უზეენებს, ეჰკეცს: "ჰევდათ ბანია ზე და ქევ მდგომელსა?
იქი წეეს ძილად, იცოდ, ანუ ქევ პეოვებ მჯდომელსა".

1114/1114

კარსა წინა დარჯანი ორნი უწევს მას, გლახ, ემასა.
ყმა გაეიდა, გაეპარა, დააგდებდეს ვირე ხმასა,
თვითოთ ხელი ყელსა მიჟეო, მუნცე მისცა სულთა ხდასა,
თავი თაესა შეეტაპა, გაურია ცვინი თმასა.

1115/1115

იგი კმა საწოდლს მარცო წევა გულითა ჯავრიანითა;
ხელ-სისხლიანი ავთანდოლ შედგა ტანითა ჯანითა;
ვერდა აქწრა, იღებიალ მოკლა, ვერცა თუ ვცანითა,
ხელი მოჰკიდა, მიწასა დასკეპნა, დაკლა დანითა.

1116/1116

მჭერეტელთა მზე და მებრძოლთა მზეცი და ვითა ზარია.
ბეჭდითურო თითო მოწევეთა, ვევესკენელს მიწათა გარია,
ზღვათაკე სარკმლიან გასტყორცა, ზღვისა ქვიშათა დარია,
მისოვის არცალა სამარე, არცა სათხარალ ბარია.

1117/1117

ხმა მათისა დახხოცისა არ გაისმა არსით არა.
წამოვიდა გარდი ტბილი, რასამწა ვით გაემწარა!
ესე მიკვირს, სისხლი მათი ასრე ვითა მთამარა!
რომე წევან წამოვიდო, გზა იგივე წაიარა.

47 ფაგმანისეგან ნესტან-დარეჯანის ამბვის მბობა

1121/1121

ამა ქალაქსა წესია: დღესა მას ნაერობობასა
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭრი, არცა ვინ წავა გმიბასა;
ყოველი სწორად დაგიწევებო კაშმასა, ლამბობასა,
დიღა შეიქმნე მეფენი ჟურობა-დარბაზობასა.

1122/1122

ჩვენ დღდ-გაჭართა ზედა-გაბა დარბაშს მიღება ძღვენისა,
მათ საბოძრისა ბოძება ჭმართებს მსგავსია ჩვენისა;
ათ დღემდის იმის ყოველგრი ხმა წინწილისა, ებნისა,
მოედას მღერა, ბურთობა, დგრიალი ცხენთა დგენისა.

1123/1123

ქმარი ჩემი დიდ-ვაჭართა წაუძღვების, უსენ, წინა,
მათთა ცოლთა მე წაგისამ, მაწევეველი არად მინა;
დელოფალსა ძღვენსა ვეძლებით, მდიდარი თუ გლახა ვინ-ა,
დარბაშს ამოდ გავისარებო, მხიარული მოეალთ შინა.

1124/1124

დღე მოვიდა ნაერობობა, დელოფალსა ძღვენი ვსძღვენით;
ჩვენ მივართეთი, მათ გვიძოძეს, აგასეთ და აიგისენით;
ქამიერად მხიარული წამოვედით ნებით ჩვენით,
კვლა დაქსედით გახარებად უნებურნი არ ვიყვენით.

1125/1125

ბაღა შიგან თამაშობად საღამოსა გავე კამსა,
გავითანე ხათუნები, - მათი ჭმევა ჩემგან ხამსა;
მომყევებოდეს მომღერალი, იგულითი ტბილსა ხმასა,
ვიმღერდი და კუმაწელობდი, ვიცგალუბდი რიღე-თმისა.

1126/1126

იქ ბაღა შიგან გურუანი სახლინი, ნაგიფად გაბულინი,
მაღალინი, ყოველგრი მხედველინი, ზღვის ზედა წაკიდებულინი,
მუნ შეიგანენ ხათუნი, იგი ჩემ თანა ხელულინი,
კვლა დავიდევით ხაღიმი, დაქსედით ამოდ შეებულინი.

1127/1127

ვაჭრის ცოლთა მხიარულმან ვემასპინძლე ამოდ, დურად
სმასა ზედა უმიტებოდ გაეხე რამე უგმურად
რა შემაცყენს, გაიყარა, სხდომილ იყო რაცა პურად
მარგო დაერზი, სევდა რამე შემომექცა გულსა მურად.

1118/1118

რა ფაგმანისა შევიდა ლომი, მზე, მოყმე წყლიანი,
უბრძანის: "მოვეკალ, მან კმამან დღე ვეღარ ნახოს მშიანი,
თვით მონა შენი მოწმად მყაფს, ფიცი აფიც დმრთიანი,
აპა თითი და ბეჭედი, და დინა მაქეს სისხლიანი.

1119/1119

აწ მითხარ თუ: რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად?
რას გექალდა ისი კაცი? მეწრაფების მეტის-მეტად".
ფაგმან ფერწოთა მოქებია: "არა დარს ვარ პირსა ჭვრეტად,
გამიმრთელდა გული წყლიალ, აწყა დავჯე ცეცხლთა შრეტად.

1120/1120

მე და უსენი შეილითურო აწ ახლად დავიბალენით;
ლომო, ქებანი შენინმე ჩენ ვითა ვაღაბალენით!
ვინათები სისხლთა მისითა დაღვრენება დავიქალენით,
თავითები გითხრობ ყველისა, თქვენ სმენად დაემზადენით".

1128/1128

უქმოვახევნ სარკმელი და შევაქციე პირი გზასა,
ვიხედვიდა, ვიქარვებდი კაეშნისა ჩემგან მრდისა,
მირს ამინხდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ბლვასა,
მორინგელდა ვთქვი, ანუ მხეცად სხეას ვამსგაცს მე-მესა!

1129/1129

მაშორიიდა, ვერად ვიტან; მომექალა, იყო ნავი;
თრთა კატა, ტანად შაგოთა, თვით პირიცა ელგა შავი;
იქით-აქით მისლდომოდეს, ახლოს უწნდა თლენ თავი,
გამოიღეს, გამიკირდა იგი უცხო სანახავი.

1130/1130

გამობიძებს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მიახედებს, მოიხედებს, ვინ გვიჭვრებსო, საღა, ვინა,
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა;
მე იღებალ ვიხედვიდა, სულ-დებული ვიყავ შინა.

1131/1131

მით ნაიოდადმა მათ რომე გარღმოსეეს კიღობანითა,
აპხადებს, ქალი გარღმოხდა უქითა რათმე ტანითა,
თაქსა რიღითა შავითა, ქვეშეთ მოსილი მწვენითა,
მჩესა სიტურვედ ეყოფის, იყოს მისითა გვანითა.

1132/1132

რა მობრუნდა ქალი ჩემე, შემოაღეს სხიენი კლდესა,
დაწვთა მისთა ელვარება ელვარებდა ხმელთა, გესა;
დავიწებულ თვალინა, ყოლა ვერ შევაღებინ, ვითა მზესა,
უქმოვახებ კარი, ჩემგან მათი ჭვრეტა ვერა ცნესა.

1133/1133

მოიხებენ თოხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მღვიმელინი,
ვუზევენ: "ჰედავთ, ინდოთა ცყველ ჰყვანის შექნი რომელინი?
ჩაეპარენით, ჩვედით წენარად, წე ჩეარად მხლეომელინი,
მოგყიოთნ, ფასი მიეცით, რისაცა იყენენ მნღომელინი.

1134/1134

თუ არ მოგცენ, ნედა მისცემთ, წაპგვარეთ და დახოცენით,
მოყვანეთი ისი მთვარე, ქმენით კარგად ეცალენით!"
ჩემნი ყმანი გედალალმა ჩაეპარენს, ვითა ფრენით,
დაევაჭრებს, არ მოჰკიდეს, შავინი ვნახენ მეტად წყენით.

1135/1135

მე სარტყელთა გარდაცალება, რა შევიგენ, არ მოჰყილეს,
მევეუზახენ: "დახიცენით!" დაიძერნეს და თავსა სჭრილეს;
იგი მუკასა შეისრივნეს, შემთაღეს ქალსა, სუვილეს;
ჩავეგებებ, გამოუპარე, ზღვის პირს ხანსა არ დაშილეს.

1136/1136

რა გაამბო ქება მისი, რა სიტურუე, რა ნაჩობა!
ვფიცავ, რომე იგი მშეგა, არა ჰერთოებს მშეგა მჩობა!
ვინ გაიცის შექთა მისია, ვინ-მცა ვით ქმნა ნახაშობა!
მე თუ დამწვავს, აპა მშად ვარ, ალარ უნდა ამსა მჩობა!"

1137/1137

ეს სიტყვა დაასრულა, ფატმან იქნა პირსა ხელნი;
აკონდილუკა აეგორნეს, გარდმიციარნა ცრემლნი ცხელნი;
ერთმანერთი ლავიწყვა, მისოფის გახდეს ვითა ხელნი,
დეარმან, ზედათ მოლენილმან, გააწყალნა ფიფქნი თხელნი.

1138/1138

მოიგირესკამან უთხრა: "წელარ გასწყვედ, გაასრულე".
ფატმან იფყვის: "მივევებუ, გული მისოფის ვაერთგულე,
გარდევეუხე ყოვლი სათ, თავი ამად მოვაძლევ,
ზედა დაესვი ფასტსა ჩემსა, შევეკვეუთ, გავშეულე.

1139/1139

ვპატარუ: "მითხარ, ვინ ხარ, მშეო, ანუ შეილი ვისთა ფომთა?
იმბა განგთა სათ მოჰყენდი შენ, პატრიზი ცისა ხომთა?"
მან პასეუხი არა მითხრა მე სიტყვათა ესტომთა,
ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა, მისგან მინაწილომთა.

1140/1140

რა მივაჭირე კითხვითა, მეტითა საუბარითა,
გველ-ამოსხინეით ატირდა მით რათმე ხმითა წყნარითა;
ბროლ-დალა დეარი ნარგისთა მოსდის გიშრისა დარითა;
მისა მწვრეფელი დავიწყი, გაეხე გულითა შევდარითა.

1141/1141

მითხრა: "შენ ჩემთვის, დედაო, ხარ უმჯობესი დედისა,
რას აქნევ ჩემსა ამბატვა, ზღაპარი არის ყედისა!
დარიძი ვანმე, შემსწრობი ვარ უბედისა ბედისა;
თუ რაცა მეთხო, ძალა-მცა გიგმია არსთა მხედისა!"

1142/1142

ვთქვი: "უქიმოდ არ წესია მოუვანა და მშისა ხმობა;
მომყვანელი გაშმაგლების და წაუკა ერთობ ცნობა;
ხმობა უნდ კამიერად, სააჯორა ყიფლა თხრობა.
და რად არ ვიცა ამა მშისა საუბრისა უკამობა?"

1143/1143

ავყვანებ იგი პირ-მშე ნაქები და ვერ ვთქვი უქი;
სერვილმან და მშემან მისმან, ძლივ დაემალე მისი შექი,
ჩამიებურუ მრავალ კეცი სტარა მძიმე, არ-სებუქი;
ცრემლსა სეტყვეს და ვარდა ამრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი.

1144/1144

მოვიყვანე შინა ჩემსა იგი პირ-მშე ტანით ალეით,
მოვეუპმე სახლი ერთი, შიგან დაესვი მეტად მაღვით;
არგის ეკითხარ სელიერსა, შევინიხე ფარეით, კრძალვით,
ერთი განგი ვამსახურე; მე შევიდი, ვნახი ხალვით.

1145/1145

ვით გაამბო საკვირველი მე, გლაბ, მისი ყოფა-ქცევა,
დღე და დამე გაუწყველად ტირილი და ცრემლით ფრქვევა!
შევეხევაში: "დაღუმდით", წამ ერთ ჰქონდის ჩემი თხევა.
აწ ემისოდ ვით ცოტხალ ვარ, პაი ჩემთვის, ვაგლახ მე, ვა!

1146/1146

შინა შევიდი, მის წინა ედგის ცრემლისა გუბები,
შიგან სისხლისა მორევეა ეკრძის გიშრისა შებები,
მეღინია ტბათათ იღვრების საესე სათისა რებები,
შეა ძოწა და აყიფა ჭვირის მარგალიტი ტებები.

1147/1147

ეამი ვერ ვპროვე კითხვისა ნიადაგ ცრემლით დერისაგან,
თუ-მცა მევითხა: "ვინა ხარ, ეგრე გასრული რისაგან?"
მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მისლის ალვისა ხისაგან,
და მსა ხირცევდი ვით გასმდებს სხევა, კიღვაგან ქისაგან!

1148/1148

არად უნდის საბურაეი, არცა წოლა საგებლითა,
მიწყიო იყვის რიდითა და მით ერთითა კბაბაზითა,
მკლავი მისი სასთაულად მიიღეს და ძიწვის მითა,
ძლივ ვაჭამი ცოტა რამე ათასითა შეხვეწითა.

1149/1149

სხვა გაამბო საკვირველი რიდისა და ყაბაჩისა;
ვარ მხახავი ყოლისავე უქხოსა და ძეირუასისა,
მაგრა მისი არა ვიცა, ქმილი იყო რაგვარ რისა:
სილბო ჰეთინდა ნაჯსოფისა და სიმტკიცე - ნაჭედისა.

1150/1150

მან ტერუამან სახლსა ჩემსა ეგრე დაყო ხანი დიდი.
ვერ გავანდევ ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ვთქვი: "თუ ვუთხრიბ, ვიცი, დარბაზს გაამჟღავნებს ისი ფლიდი".
ესე შევო საგონებლად, კვლა შევიდი, კვლა გავიდი.

1151/1151

ვთქვი: "თუ არ ვუთხრა, რა ვუყო ჩემგან რა მოეგვარების?
არცა რა ვიცა, რა უნდა, რა ვისგან მოქმედისის;
ქმარი რა მიგრძნოს, მო-ცა-მელაქს, ვეღარა მომეფარების;
ვითა დავმალო ნათელი, ვინ მზესა დაედარების?!"

1152/1152

მე, გლაბ, მარცომან რა ვუყო, მიმაგებს ცეცხლითა დებასა!
მო და გავანდო, ნე შევალ უხენის შეცოდებასა;
არ გამამჟღანის, ვაფიცო, თუ მომცემს იმედებასა,
სელა ვერ წასწყმებს, ვერა იქმის ფიცისა გაცელებასა.

1153/1153

მივე მარცო, ქმარსა ჩემსა ველაღობე, ველაციცე;
მერმე ვუთხრა: "გითხრიბ რასმე, მაგრა პირველ შემომფიცე,
არის უთხრა სელიერსა, საფიცარი მომეც შეგაიც".
ფიცი ფიცა სამინელი: "თავიცაო კლდესა ვიცე!

1154/1154

რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არეის ვუთხრა სულიერსა,
არა ბერსა, არა ემსაბ, მოუვარესა, არცა მგერსა".
მერმე ვუთხრა ყველაკაი უსენს, ეაცსა ლმობიერსა:
"მოდი, მომყვევ აქა საღმე, მე, გიჩვენებ მშისა ფერსა".

1155/1155

ადგა, ამყენა და წაველით, შევლუნით კარნი სრისანი.
უსენ გაძვირდა, გა-ცა-ერთა, რა შექნი ნიხნა მზისანი;
ოქებ: "რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეგარ, რისანი?!
თუ ხორციელი არის-მცა, თვალნიმცა მრისხევნ დმრთისანი!"

1156/1156

ვოქვი, თუ: "არცა რა მე ვიცი ამისი ხორციელობა,
რაცა არ გითხარ, მის მეტი არა მაქტს შეცნიერობა;
მე და შენ ვპერთხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისა ხელობა,
ნეუთ რა გითხრას, ვეაჯნეთ, ქმნის დიდი ღმობიერობა".

1157/1157

მიევდით, გვეზნდა ორთავე კრძალევა მისია კრძალისა;
ვპერაღოთ, თუ: "მზეთ, სახმილი გველების შენგან ალისა;
გვითხარ, რა არის წამალი მოვარისა შუქ-ნამ კრთალისა?
რას შეუქმიხარ ზაფრანად შენ, ფრად მსგავსა ლალისა?"

1158/1158

რაცა ვპერთხეთ, არა ვიცი, ესმა, ინუ არ ისმენდა:
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიფა არ აჩენდა;
გველნა მომძიოთ მოეკეცენს, ბადი შეღმა შე-რე-შენდა,
მშე ვეშაპსა დაებნელა, გედა რაღმცა გაგვითენდა!

1159/1159

ვერა დაგვეჭყარეთ პასევი ჩეენ საუბრითა ჩეენითა:
ვეფხი-ავაჩა პირ-ქუშად ბის, წყრომა ვერ ვეგრძენითა.
კვლაბა ვაწყინეთ, აფირდა მზექურად ცრემლისა დენითა,
"არა ვიციო, მიმიშვით!" - ეს ოდენ გვითხრა ენითა.

1160/1160

დაგვხელით და მას თანავე ვიტირეთ და ცრემლი ვლამეთ,
რაცა გვეიტქა, შეეინახეთ, სხვამცა რაღა შევიწამეთ!
ძლივ ვაჯავეთ დალემება, დაკადემეთ, დაკამეთ,
ჩეენ მივართვით ხილი რაშე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

1161/1161

უსენ იტყვის: "ბევრ-ათასნი ჭირნი ამან ამიხოტენს;
ეს დაწენი მზისად ხმანან, კაფიაგანენსა ვით იკოტენს!
უმართლეა, ვერ-მშევრტელმან თუ პატირი იასოუნს,
მე თუ შეიღნი მირჩევნიან, ღმერთმან იგი დამიხოტენს!"

1162/1162

მას ფაჭვრიგეთ დიდი ხანი, წამოველით სულთქმით, ახით;
შეყრა გვიჩნდის სიხარულად გაყრა დიდად ვივაგლახით;
გამრთობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით,
გველი ჩეენი გაუშვებდად დაეტკევენს მისით მახით.

1163/1163

რა გარდახდა ხანი რაშე, გამოვიდეს დამე-დღენი,
უსენ მითხრა: "არ მინახავს მოღანდითგან შევე ჩეენი.
შივაბირუე, წაგად, ვნახავ, ვედანიაბო, ვეძევნა ძღვენი".
მოვახსენე: "დია, ღმერთო, ბრძანებაა ეგე თქვენი!"

1164/1164

უსენ ტბაგასა დააწყო მარგალიფი და თვალები.
დაგვეღელრე: "დარბაშს დაგხვდების დარბაზის ერი მორვალები;
ამა ქალისა ამბავსა, მომკალ, თუ არ ეკრძალები".
კვლა შემომფიცა: "არ ვიტყვი, თაქსაც შეცეს ხრმალები!"

1165/1165

უსენ მივიდა, ხელმწიფე დაპხვდა ნადიმად მჯდომელი-
უსენ არიფი მეფისა, შეფენა მისი მნდომელი-
წინა მიისვა, შეიძლება, ძლევნი მიართვა რომელი.
აწ ჰნახო მთრვალი ვაჭარი, ცქაფი, უწროელი მწომელი.

1166/1166

რა მეუემან უსენს წინა სეა მრავალი ღოსტაქინი,
კედა შესცეს და კვლა აკენენს სხვა ფარწინი და სხვა ჭიქანი.
დაავიწედა იგი ფიცი, რა შესაფი, რა მაქანი!
მართლად თქმულა: "არა ჰმართებს ყვაბვსა ვარდი, ვირსა რქანი".

1167/1167

უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უჭკუოსა უსენს, მითრებალსა:
"დია მიკეინს, საძღვროდ ჩვენად სიო მიიღებ ამა თვალსა,
მარგალიფსა დიდროასია, უმსგავსისა პპოვებ დაღლა?
ვერ გარდიგიხდა, თავემან ჩემმან, ძღვენია შენითა ნაათალება".

1168/1168

თაყვანის-სცა უსენ, ჰკალრა: "ჰე მაღალო ხელმწიფეო,
გეცით შეეთა მომჟენელო, მარჩენელო არსოა, მჩეო!
რაცა სხვა შაქტს, ვისა არის თერო, თუნდა საჭერტლევი?
დედის შეცლით რა გამომყვა? მბოძებია თქვენგან მეო.

1169/1169

ამას გადაწყებ, თავემან თქენენმან, არა გმართებს მაღლი ძღვნისა;
სხვა რამე მითქს სასძლო თქენენ, შესართავი თქვენის ძისა;
მას უცილოდ დამიმაღლებოთ, ოდეს ჰნახოთ მსგავსა მზისა,
მაშინ მეტად გაამრავლოთ თქენენ ბრძანება ნეგარძისა".

1170/1170

რას ვაგრძელებდე! გატეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯელისა,
უამბო მოვნა ქალისა, მჭერტეთაგან მჩედ სახულისა.
მეფესა მეტად ეამა, მიეკა ლხინი გულისა,
უბრძანა დარბაშს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა.

1171/1171

მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამდის არ მიკვნესია.
შემთღა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია,
თანა ჰყა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია,
მოვიღეს; მეტად გავკეირდი, ვთქვი: "რამე საქმე გესია".

1172/1172

მისალამეს, "ფატმან! - მითხეს - ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა:
ღლეს რომელი უსენ შესძლენა ქალი, მსგავსი მჩეთა იორთა,
აწ მოგაგვარუ, წავიყანოთ, ვლა არ გითხად გაბათა შორთა".
ეს მესმა, დამტყედს ცანი, რისხე ღმრთისა ეცა გორთა.

1173/1173

მე გაკვირებით კვლა ვპერთხე: "რა ქალი გინდა, რომელი?"
მათ მითხეს: "უსენ შემოსძღვნა პირი ელვათა მკრთომელი".
არას მარგებდა, დაქსენა დღე ჩემი სელთა მხდომელი,
და აკორთოლდი, ავდებ ვეღარა, ვერცა ქეე ვიყა მჯდომელი.

1174/1174

შევე, ვნახე იგი ტურფა მტირალად და ცრემლ-დასხმულად,
ვპერაღებ: "მზეო, ბელმან შაქმან ვით მიმჟეთლა, ჰევდებ, რელად!
ცა მობრუნდა რისხვით წემეკ, იავარ-მყო, ამფხრა სრულად,
შემასმინეს, მეფე გითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლელად".

1175/1175

მან მითხა: "დაო, ნუ გიკვირს, ეგე რაზომცა მჩელია! ბედა უძედო ჩემჩედა მიწყივ ავისა მქმნელია. კარგი რამ შფრლეს, გი კვირლეს, ავი რა საკვირლელია! სხეა-და-სხეა ჭირი ჩემ ბედა არ ახალია, ძველია".

1176/1176

თვალთათ ვითა მარგალიფი გარღმოყარა ცრემლი ხშირი, ადგა ასრე გულუშიშრად ვეფუ იყო, ანუ გმირი, ლხინი ლხინად არად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი. მოხვევა, გარე აჯილითა მოიძერა ფინა, პირი.

1177/1177

შეევ საჭერჭლეს, რომელსა ფისი არ დაედებოთა, თვალ-ზარგალიფი ავიდე, რაც ოდენ ამედებოთა, თვით და თვით თვითისა ქალაქსა ქვისებოთა, მიეკ მას წელთა შევარტყა, შეუ-გული ვისოფის კვდებოთა.

1178/1178

ვარქეი: "ჩემო, განად საღმე გეხმარების ესევგვარი". მათ მონათა ხელთა მიეკ იგი პირი, მისია დარი. ცნა შეფერმან, მოეგბან; ჰერქს ტაბლა კსა, გახდა ბარი; იგი მივა თავ-მოლრეკით წენარი, არას მოეუბარი.

1179/1179

ბედა მოატყადა მჭერეტელი, გახდა ბათქი და ბარები, ვერ იჭირებოდეს სარანგი, მუნ იყო არ-სიწენარები; იგი რა ნახა შეფერმან, საროსა მსგავსი ნარები, გაკრომით უთხრა: "ჟე, მზეო, აქა ვით მოიგვარები?"

1180/1180

ვით მზებან, მისნი მჭერეტელი შექმნა თვალისა მფახველად; მეფემან ბრძანა: "გამხად ნახელი მე უნახებელად, ღმრთისაგან კილე ვინ-მც იყო კაცი ამისად მსახველად! ჰმართებს ამისთა მიზნერთა, ხელნი თუ რითენ, გლახ, ველად!"

1181/1181

გვერდა დაისევა, ვებნა ტბილითა საუბარითა: "მითხარო, ვინ ხარ, ვისა ხარ, მოსრული ვისით გვარითა?" მან არა გასკა პასუხი პირითა, მზისა დარითა; თავ-მოლრეკილი დაღრუჯით ქეე ზის ცნობითა წენარითა.

1182/1182

არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებდა, სხევაგან იყო გული მისი, სხვისა რასმე იგონებდა; ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიფისა არ ალებდა, მჭერეტი მისნი გააკვირენა, რასა-მცა ვინ იამრებდა!

1183/1183

მეფე ბრძანებს: "რა შევიგნათ, გული ჩენენი რით იხსნების? ამა ორთა კილეგნითა ამრი არა არ იმზების: ან ვისმე მოზენერია, საყვარელი ევონების, მისგან კილე არვისად სცალს, ვეღარუცა ვის ეუბნების.

1184/1184

ანუ არის ბრძენი ვინმე, მაღალი და მაღლად მხედი, არცა ლხინი ლხინად უჩანს, არცა ჭირი ბედის-ზედი; ვით ბდაპარი, ასრე ესმის უბედობა, თუნდა ბედი, სხევაგან არის, სხევაგან ფრინავს, გონება უც ვითა ტრედი.

1185/1185

ღმერიმან ქმნას, შინა მოვიდეს ძე ჩემი გამარჯვებული, მე დავა ხელრო ესე მზე, და-, მისოვის დამზადებული; მან ათქმებონს ნუთე რა, ჩვენცა ვცნათ გაქადებული, მუნამდის მთვარე შექ-ერთომით ჯდეს, მზისა მოშორვებული".

1186/1186

ხელმწიფისა შეიღსა გითხრობ კარგსა ყმასა, გულოვანსა, უებრისა შენდ და თეადად შევნიერსა მირსა, ფინსა; მაშინ აღმქანს წასრულ იყო, მუნ დაპყოფდა დიდსა ხინსა, მამა მისოვის ამზადებდა მას, მნათობოთა დასაგვანსა.

1187/1187

მოღეს, ტანსა ჩააცეს შესამოსელი ქალისა, მას შედა შექი მრავალი ჩნდა მნათობისა თველისა, დააღვეს თაგა გვირგვინი ერთობილისა ლალისა, მუნ ვარდსა ფერი აშვენებს ბროლისა გამჭვირვალისა.

1188/1188

მეფემან ბრძანა: "მოკაშეთ საწოლი უფლის-წელისა!" ღალაგეს ტანტი თქონსა, წითლისა მაღრიბულისა; ადგა თვით დიდი ხელმწიფე, პატრინი სრისა სრულისა, მას შედა დასკა იგი მზე, ლხინი მჭერეტელობ გულისა.

1189/1189

უბრძანა ცხრათა ხალუმთა დაღვომად მცველად კარისად; ხელმწიფე დაჯდა ნაღმად, მსგავსად მათისა გვარისად; უბობა უცნს უბობო მუქფად მის მზისა დარისად. სკემებ ბეჭეა და ტაბლა კსა მოსამაცებლად ბარისად.

1190/1190

გააგრძელეს ნაღიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი, ქალი პირ-მზე ბეღა ეტყვის: "რა ბედი მიც ჩემი მკლველი! საღალრი სად მოსრულ ვარ, ვის მივეხვდები ვისოფის ხელი, რა ვებნა, რა ვეო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად მჩელი!"

1191/1191

კელაბა იტყვის: "ნუ დავაჭინობ შევნებისა ვარდთა ფერსა, ვეცალი რის, ნუთე დმერიმან მომბრიოს ჩემსა მცირსა! სიკვდილამდის ვის მოუკლატს თავი კაცსა მექნიერსა? რა მისირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!"

1192/1192

ხალუმი უხმნა, უბრძანა: "ისმინეთ", მოღით ცნობასა! მოღორუებულ ხართ, დამტიარ ხართ თქვენ ჩემსა პატრიონობასა, დამტიარა თქვენი პატრინი, ჩემსა თუ ლამის სძლობასა, ჩემთვის ბეჭეა და ტაბლა კსა ცუდად, გლახ, იცემს, ნობასა.

1193/1193

არ ვარგ ვარ თქვენად დაღოფლად, ჩემი გზა კილეგანია; მაშორის ღმერიმან მამაცი, მირად მზე, სარო-ტანია! სხევასა რად მტერებოთ საქმესა? ჩემნი საქმენი სხეანია! თქვენ თანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია.

1194/1194

უცილოდ თაგესა მოვიყლავ, გულსა დავიცემ დანისა, თქვენ დაგხოუს თქვენი პატრინი, სოფელს ვერ დაპყოფოთ ხანისა; ესე სჯობს: მოგცე საჭერჭლე, მძიმე მარგება ტანისა, მე გამაპარეთ, გამიშვით, თვარა დაიწევებთ ნანისა".

1195/1195

შემოიხსნა მარგალიფი, შემოერტყა რაცა თვალი,
მოიხადა გვირგვინიცა გამჭვირვალი ერთობ ლალი;
მისცა, უთხრა: "გამომიღოთ, გეაჯები გულ-მჩურვალი,
მე გამიშვით, ღმერთისა თქენება მთავალეთ დიდი ვალი".

1196/1196

მონათა მიმხვდა სიხარბე მის საჭერჭლისა ძეირისა,
დაპეტიტყა შიში შეფისა, კითა ერთისა გზირისა,
გამოიპარება დაისკვენებს მის უებროისა პირისა.
ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკოთ ძირისა!

1197/1197

რა ოქრო მისთა მოუყასთა აროდეს მისუმეს დახენასა,
დღედ სიკედილმის სიხარბე შეაქმნებს ქილით ღრუჭენასა:
შესდის და გასძის, აკლია, ემდერეის ეტლით რაბენასა,
კვლა აქა სულა დაიბამს, დაუშდის აღმაფრუენასა.

1198/1198

რა ხალემთა აუსრულეს საქმე მისი საწადელი,
ერთმან ტისა აიხადა, მისცა მისი ჩასაცმელი,
სხეანი კარნი გამოარენეს, იჯარუოდა დარბაზის მსმელი.
დარჩა მოყარე გაესეტელი, გველისაგან ჩაუნოქმელი.

1199/1199

მონანიცა გარდიხევწენეს, გაიპარნეს მასკე თანა.
ქალმან კარსა დამირეკა, ფატმანობა ჩემი ბომანა.
გავე, ვაცან, მოვეხევიც გამიკვირდა მეცა განა!
შინა ყოლა არ შემომყებ: "რად მაწვეო?", შემანანა.

1200/1200

მიძრმანა: "თავი ვიყიდე მოცემ-ელითა შენითა,
მუქაფა ღმერთმან შემოგზდის მოწყებულითა ბენითა!
ველარ დამმაღავ, გამიშვი, ფიცხლავ გამგმავნე ცხენითა,
საღამდის სურომდეს ხელმწიფე, კაცთა მომწევდეს რაბენითა".

1201/1201

შევე ფიცხლავ საჯინიბოს, აქესენ ცხენი უკეთესი,
შევეგამმე, ბელა შესეცი მხარული, არ მიკვენეს;
ჰგვანდა, თლეს ლომსა შეხლეს მზე, მნათითია უკეთესი.
წახდა ჩემი ჭირნახული, ვერ მოვიმკე, რაცა უსთესი.

1202/1202

დღე მიიყარა, ხმა გახდა, მოვიდა მისი მდევარი,
მოიცეს შეგა ქალაქი, შეიქმნა მოსაწევეარი;
მე მკითხეს, ვარეკი: "თუ პერიოთ მენ სისლას, სადა მე ვარი,
მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლითა მშდლევარი!"

1203/1203

მონახეს, ცერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებული,
მის აქათ იგლოეს ხელმწიფე და ყოვლი მისნი ხლებული.
დაშედენ დარბაზის ერთა! შევლენ ისფრითა დებული:
"მე მოგვეშორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებული."

1204/1204

მის მთვარისა სადათბა კვლა გიამბო, საქმე კვლაცი;
აწ უწინა ესე გითხრა, რას მექალდა ისი კაცი:
მე, კლას, კიცა მისი ნები, იფი იყო ჩემი ვაცი.
კაცსა დისტის უგულობა და დიაცსა ბოტი ნაცი.

1205/1205

მით არ ჯერ ვარ ქმარისა ჩემსა, მჭდე არის და თვალდად ნასი.
ისი კაცი ჭამნაგირი დარბაზს იყო შეტად ხასია;
ჩვე გვიყენდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასა,
ჩეტარი ვინ სისხლი მისი შემახერიდა ერთი თასი!

1206/1206

ესე ამბაცი მას თანა გოქვი დაცურად ხელურად:
ჩემსაცე მისლევა მის მზისა და გაპარება მელურად,
გამელავენებასა მექალდა არ მოყვარელად, მტერულად,
აწ ისრა მკვდარია ვიონებ, იშ, თავი ვისენ მე რულად!

1207/1207

დამექადის, რაბომჯერცა წავიკიდნით თავის წინა.
ოდეს შეხმე, არ მეგონა მე იმისა ყოფა შენა;
მისრულიყო, მოსლევა ეთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა,
ამად გაკაღრე: "ნე მოტვალო", მოგაგებე შონა წინა.

1208/1208

აღარ დაპარუნდით, მითხედით, შუქნი თქენებ ჩემთვის არენით;
შეიყარენით ორნივე, ჩემზედა დაიჯარენით;
ამად შევმნიდა, ღონები ვედარა მოვაგეარენით,
იმას, გლას, ჩემი სიკედილი გულითა სწალდა, არ ენით.

1209/1209

თუ-მცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა,
შემასმენდა ჯავრიანი, გული ელვა ცეცხლებრ წეითა;
მეფე მწყერალი გარდასწმელდა სახლსა ჩემსა გარდავფითა,
შეიოლთა, ღმერთო, დამაჭმევდა, დამჭოლვიდა შერმე ქეითა!

1210/1210

შექაფა დემერთმან შემოგბლის! - მაღლასა გაღღრებლე მე რასა-
რომელმან დამხსენ შეგილობით იმა გველისა მშერასა!
აწ ამას იქთ ვანაგრილე ჩემსა ეტლსა და წერასა,
აღარ ვიშმივი იმისგან, პაი, ჩავიჭერ ქეე რასა!"

1211/1211

ავთანდილ უთხრა: "ნე გეშის, წიგნსაცა აგრე სწერია:
მოყვარე მგერი ყოვლისა მტრისაგანც უფრო მტერია;
არ მიყნდობის გულითა, თუ კაცი მეტნიერია.
ნედარ ვიშმივი იმისგან, აწ იგი მკვდარითა ფერია.

1212/1212

იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაპგბაენე შენ ოდეს,
რაცადა გეცნას ამბაცი, აწ რა მისი გსმენოლი!".
კელა იტყვის ფატმან ფირილით, კელა თვალითათ ცრუმლი
სლენოდეს:
"წახდესთ შექნი, რომელნი მშისაებრ ველთა ჰფენოლეს!"

48 ამბავი ნესტან-დარეჯანის ქაჯთაგან შეპყრობისა

1213/1213

ვა, საწუთოთ, სიცრუეით თავი სატანის აღარე!
შენი ვერავინ ვერა ცნის, შენი სიძეხთოლე სად არე;
პირი მშისაუბრ საჩინო სად უზინი ჰეყვ, სად არე?
მით ქედივ, ბოლოდ სოფელია ოხრად ჩანს ყიფლი სად არე!

1214/1214

ფაგმან იტყვის: "მომეშორეა მზე, მნათობი სრულად ხმელთა,
სიცოცხლე და სულ-დგმულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა;
მას უკანით გაეწყელდება დება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა,
ვერ გამახმი წყარო ცრემლთა, თვალთათ ჩემთა
გაღმომდევრელთა.

1215/1215

სახლი და შეილი მომძულის, ვჯდი უგულოთა გულითა,
მას ვიგორნებდი მღვიმარე, რა მიმებისის ღულითა;
უსქნ, გამტეხი ფიცისა, მისს უსჯელითა სჯელითა,
ვერ მიმახლის საახლოდ კრელმან პირითა კრელითა.

1216/1216

დღესა ერთსა, საღამო ქამს - ჩასლვა იყო თვენ მზისა -
წავდევ წინა დარიჯაგთა, კარი მინჩდა ხანაგასა;
ვიგორებდი, სევდა მკლვიდა მისისაუე გონებისა,
ვთქვი: "კრელია ბენარი ყოვლისა-მცა მამაცისა".

1217/1217

მოფია სითმე დარიბი მონა მოყენითა სამითა,
მონა მონურად მოსილი, სხენი მგბარეულად ხამითა;
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნისკილი ღრამითა,
სმიღეს, ჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს მხიარული ამითა.

1218/1218

მე ვუკრებდი, ვუკრებდი; თქექს: "ამოდ გავიხარენით,
მაგრა ჩენ აქა მოყვასი უქხონი შევიყარენით,
არცა რა ვიცით, ვინ ვინ ვართ, ანუ სით მოვიარენით,
ხამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენიცა ვუთხრათ ბარ ენით".

1219/1219

მათ სხვათა მათი ამბავი თქექს, ვითა მგბავრთა წესია;
მონამან უიხრა: "შე, მმნი, გაზგება რამე ჰესია;
მე მარგალიტა მოგიმკი, თქექნ ქერიმი დაგითესია,
ჩემი ამბავი ამბავთა მაგათგან უკეთესია.

1220/1220

მე ვარო მონა მეფისა მაღლისა, ქაჯთა მფლობლისა;
მათ მიახედა ცემა სენისა, მათისა დამამხობლისა;
მოგვიყვა შემწე ქერივისა, შემწენარებელი თბლისა,
აწ შეილთა მისთა და მისი ზრდის, უკეთესა მშობლისა.

1221/1221

დელარდებ არის დიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოდია,
უსქა არ დაპოდს, ყბა მისი ვერავის ღულითა;
მას უსქნ წერილი მმის-წელი: რისან და ერთი როდია, -
აწ იგი ქაჯეთს ხელმწიფელ ქვე ზის, მორწმული სწოდია.

1222/1222

გვესმა ამბავი, გდეათ იქით სიკვდილი დისა მათისა,
შეფირვებდეს ვაზირნი, დაშიალეს ქმნა ხალვათისა:
"ვითა ვტკალროთო დაგსება პირისა, ხმელთა მნათისა?"
რომაქ მონაა, თავადი მონისა ბევრ ათასისა.

1223/1223

როშაქ ბრძანა: "მოცა-ვინ -მკლას, მე ფირილსა არ დაუპტედები.
მინდორს წავალ, ვიმეკობრებ, ალაფითა ავიესები,
მინა მოვალ შოეებული, აღრე ბედა მივესწრები,
მეფე დისა დაგირებად წავიდოლეს, წაცა-ვჰეცები".

1224/1224

გვითხრა მისთა ხელისათა: "წავალ, თანა წამომყევით!"
წაგვითანა მონა ასი, ვევლადა მისგან რჩევით.
ღღისით, მშისით ვმეკობრობით, დამეორებ ვიყვნით თევით;
და ვლაწეტ ქარავანი, დარი ჩვენეე გარდმოვდევით.

1225/1225

მინდორ-მინდორ მოვდიოდით ჩენ დამესა დია ბნელსა,
დიდი რამე სინათლენი გამოგვინდეს შეა ველსა;
ვთქვით, თუ: "მშეა, ნუთუ ბეტე წამოჭრილი ბედა ხმელსა!
დაბნეულინი მიუეცნით გონებასა ჩენსა მსჯელსა.

1226/1226

გოგოთა ვთქვით: არის ცისკარი; გოგოთა ვთქვით: არის მთვარეო;
მას დარამშელთა მივემართეთ, ახლოს-მცა ვნიხეთ ბარეო!
შორს მოვეარეო, მივედით, შემოვალევით გარეო;
მით ნათლიდაბდა გამოხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

1227/1227

გვითხრა: "ეინ ხარო, ცხენოსანნო? თქვენ სახელნი თქვენნი
ოქენენით;
გელანშაროთ მოცაქელი ქაჯეთს მივალ, მერიდენით!"
ესე ვგვესმა, მოვალევით, ალყად გარე მოვერგებით,
პირ-მზე რამე ცხენოსანი გაუიცალეთ თვალით ჩვენით.

1228/1228

ვაჭერითეთ პირსა მნათობსა, ელევათა მაელვარესსა;
მისი ცამებიმი მშისაუბრ უფინებოდა არესსა;
ძვირ-ძვირად გვეუწენებოდა სიტყვასა რასმე წყარესსა,
კაილთაგან შექი შეადგა ბედა გირისა სარესსა.

1229/1229

კელა ვეუბენით მას მშესა ტბილ-მოუბრითა ენითა.
არ მონა იყო, ტყეობა, ჩენ ესე შევიგენითა;
როშაქ შეატყო ქალიაბა, გვერდსა წაუდგა ცხენითა,
აღარ გაფაშვით, დაჭირება ვტკალრეთ ხელითა ჩვენითა.

1230/1230

კელა ვეუბენით მას მშესა ტბილ-მოუბრითა ენითა.
ნათელისა,
ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?"
მან არა გვითხრა გაემშეა წყარო ცრემლისა ცხელისა.
რა საპრალოა გაესილი მოვარე, ჩანთქმული გველისა!

1231/1231

არცა რა ცხადი ამბავი, არცა რა დასამალავი,
არა არ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნამუხიალავი;
ქეშ-ქეშად გვეუბენებოდ კუშტი, თავისა მკრძალავი,
ვითა ასპიტი, მჭკრებელთა მისთა თვალითა მლალავი.

1232/1232

როშაქ გვიპრძანა: "წე ჰეითხაეთ, აწ თურე არ-სათქმელია,
ამისი საქმე უცხოა, საამბობლალეა მნელია;
ბედი მეფისა ჩვენისა პირსაგან სანაგრელია,
მით რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია.

1233/1233

ესე ღმერთსა მისაგვრედად მისად ჩვენთვის მოუგვრია,
შიფრებით არმადანდ დაგვამაღლებს მეტად დია.
თუ დაგმალავო, დაგმულავნდით, მეფე ჩვენი ამაყა,
პირველ - მათი შეცოლება, მერძე დიდი აუგია".

1234/1234

მიეკმოწმენით, თათბირი არ კილე გაეაკილენით;
დაუზრუნდით, ქაჯის მივჭმაროეთ, მას წინა მოვეელენით,
არცა რა ვჰკადრეთ ხელდახელ, არცა თუ წავეკილენით;
იგი ფირს, დაწესა გელ-მდელრად ჩაპრეხის ცრემლისა კი დენით.

1235/1235

მე როშაქს ვპეადრე: "გამიშვი კელა ადრე თქვენი მხლებელი;
აწ გვეანმარის ქალაქსა ვარ საქმისა რასმე მდებელი".
მან გამომიშვა, აქ საღმე ლარი მიც წიაღებელი,
თან წავიგან, წაცა-კალ მე მათი შეღა-შეწრებელი".

1236/1236

მათ კაცთა დია ეამა ესე ამბავი მონისა.
მე გავიგონე, შე-რე-შერა ნაკადა ცრემლობ ფონისა,
მენიშნა, ყოვლი ნიშნა ვიცან ჩემისა ღონისა,
ცოფაი ლხინი მომეცა, მსგავსი ღრამისა წონისა.

1237/1237

მოვიყანე იგი მონა, ახლოს დაესყი ჩემსა წინა,
ვპეითხე: "მითხარ, რას იტყოდი? გაგონება მეცა მინა".
მან იგვე კვლა მიამბო, რაცა მენით მომესმინა,
მან ამბავმან გამაცოცხლა, სული-მობრძავი დამარჩინა.

1238/1238

მე ორნი შეანი მოვანინ სავსენი გრძნებითა:
უზინოდ მიყვან, წამოელენ მათითა ხელოენებითა;
მოვასხენ, ქაჯეთს გაგვგავნენ, ვარქვი, თუ: "წე დასდგებითა,
მან ამნიშვნელი მისი ამბავით თქვენით მოქმედებითა".

1239/1239

სამ დღე მოვიდეს, მიამბეს, ფიცხლავ ემთავ გზისადა:
"მოვგრიათ მეფისა, პლეს იქით წამხვდისადა,
ვერგის შეუდგმან საჭერეტლად თვალი, მართ ვითა მშისადა,
ქვე დაუწინდავს საცოლედ როსან ცოფისა ყმისადა.

1240/1240

როსანს შევპროიოთ, - დულარლეხს შეფესა უბრძანებია, -
ჯერ ქორწილობად არა მცალს, აწ გული ცეცხლ-ნაღია;
შემოვიცევა, შევისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქებია".
ციხეს დაუსვამს, ხალემი ერთია უახლებია.

1241/1241

ყოვლი მცოლელი გრძნებისა მას თანა წაუგანია,
მით რომე გგა საჭიროა, მტერნი საომრად მშინია;
ქვე დაუკრია მოყმები, ვიზ უფრო გულოვნია,
დაეყოვნების: წასრულა, ჯერეთ ცოფაი ხანია.

1242/1242

ქაჯოთ ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლებელია:
ქალაქსა შეგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია,
მას კლდესა შეა გვირაბი, ასაძრომელი ხერელია,
მუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემყრელითა მწველია.

1243/1243

გვირაბის კარსა ნიადაგ მოუმე სცაქს არ პირ-ნასები,
ათი ათის ჭაბუკი დებს, კევლა კაი ხისები,
ქალაქის კართა სამიავე - სამთიას-სამათისები.
გელო, გაგსაჯა სოფელმან, არ ვაცი რასა, გლის, ები!"

1244/1244

ესე ამბავი ავთანდილ პირ-მჩემან, მაგარ-კადამან,
რა მოისმინა, ეამა, სხვად არა გაუქმადი მან,
შესწიორა ღმერთსა მაღლობა ტერფამან დანაბადამან:
"ამბავი ჩემი საღხინო მითხრათ ვისმანდა დამან!"

1245/1245

ფაგმანს უთხრა: "საყვარელო, კმა ხარ ჩემგან სისერელელად,
მე ამბავი სანაცროელი მომასმინე არ პირ-ბენელად,
მაგრა საჯმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთელად,
ქაჯი კველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად?

1246/1246

მის ქალისა სიბრალელი ამანთებს და მიღებს აღსა,
მაგრა ქაჯნა უხორცონო რას აქმნევნ, მიკვირს, ქალსა?"
ფაგმან უთხრა: "მომასმინე, მართლად გხელავ მანდა შერთალსა,
არ ქაჯია, კაცნიათ, მიმნდობიან კლდესა საღსა.

1247/1247

ქაჯნი სხელდად მით ჰქიან, არიან ერთად კრებული
კაცნი, გრძებისა მცოლენები, ბედა გხელოფხებული,
ყოველობა კაცთა მავნებინი, იგი არვისგან ენებული;
მათი შემბელი წამოვლენ დამბრმალი, დაწილებული.

1248/1248

იქმან რასმე საკვირელსა, მტერსა თვალთა დაუბრმობენ,
ქართა აღიძრენ სამინელთა, ხავსა ზღებ-ზღვა დაამხობენ,
ვთა ხმელსა გაირენენ, წყალსა წმიდად დამშრიბენ,
სწადლეს - დღესა ბენელად იქმან, სწადლეს - ბენელსა ანათლობენ.

1249/1249

ამისთვის ქაჯად უხმობენ გარეშემონი კველენი,
თვალი იგიცა კაცნია ჩვენებრუე ხორციელისი".
ავთანდილ მაღლი უძრავან: "ცეცხლი დამიგეს ცხელანი,
დიღად მეამნეს ამბავნი, სიტყვანი აწინდელანი".

1250/1250

გელითა ღმერთსა ადიღებს ავთანდილ ცრემლითა მღენელი;
თქვა: "ღმერთო, გმაღლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომაღლენელი;
ყოველი, მყოფი, უთქმელი, კერთაგან მოუსმენელი,
წყალობა თქვენი იქმითად არს ჩვენი გარდმომვენელი!"

1251/1251

მის ამბეისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა ადიღებდა.
ფაგმან ეჭედა თავისითვის, ამად ცეცხლსა კვლა იღებდა;
ყმა ნამესა ინხვიდა, სიყვარელსა იფერებდა;
ფაგმან კველსა ეხვეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა.

1252/1252

მას დამით ფაგმან იამა ავთანდილს თანა წოლითა;
ყმა უნდომ-გვარად ეხვევის კელსა კელითა ბროლითა,
ჰელავს თინათინის გონება, ძრწის იღემლითა ძრწოლითა,
გელი მხეც-ქმნილი გასჭრია მხეცთავე თანა რბოლითა.

1253/1253

აკონიდილ მაღვით ცრემლსა სწეიმს, სდის მღვათა
შესარიავისად
შიგან მეღნისა მორექსა, ცურაცეს გიმრისა ნაფი სად;
იტყის, ოუ: "მნიხეთ, მიჯხურით, იგი, ვინ ვარდა-ა ვისად
უმისოდ ნებზთა ბედა ვრი ბულბული მსგავსად ყვავისად!"

1254/1254

შუნ ცრემლი, შიგან ნალენი, ქეათაცა დასაღმონია;
გიმრისა ტევრი აგუბებს, ვარისა ველსა ვონია;
ფატმან მას ბედა იხარებს მართ ვითა იაღონია.
თუ ყვავი ვარდა იშოვნის, თავი ბულბული პეტია.

1255/1255

გაოუნდა, ბანად წავიდა მჩე, სოფელს შუქ-ნაკიდები;
დაიტმან უძღვნა მრავალი კაბა, ყაბაჩა, რილები,
მრავალი ფერი სულნელი, ტერფა პერნგა, წმიდები:
"რაცა გწადესო, ჩაიცვი, მე ნერას ნუ მერიდები".

1256/1256

აკონიდილ თქვა: "საქმე ჩემი გაეცახადო ამა დღესა!"
სასისისა გაჭრელის ცმა აქამდის დაეწეა;
მის ღლე ყოვლი საჭაბუკო შეიმოსა ფისა მხნესა,
მოიმაგა დაშვერება, დაემსგავსა დომი მჩესა.

1257/1257

ფატმას პური შეეაბმა აკონიდილის საწვეველად;
ყმა შევიად მოკამტული მხიარულად, არ პირ-ბეღლად;
ფატმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრელისა უმოსელად,
შემოსუნინა: "აგრე სჯომის შენიერის ხელით სასურველად".

1258/1258

ფატმან მისა შეენებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა.
მის პასუხი არა გისცა, თავის წინა დიმდებოდა:
"შეეტყვების, არ მიტხომს", რეგვნადა და რაგეარ შემთბდა!
თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გაცვიდოდა.

1259/1259

პური ჭამეს, გაიყარნეს, ყმა მივიდა მისა შინა,
ღვინო-სმელი, მხიარული დაწვა, ამოდ დაიძინა;
საღამო-ჟმე გაიღვიძა, შექი ველთა მოაფინა,
ფატმან უხმო: "მოდი, მნახვ, მარცი ვარო, თავის წინა".

1260/1260

ფატმან მივიდა, აკონიდილს ხმა ესმა მისგან თხისა;
იტყოდა: "მომკლაცეს უცილოდ ტანი ალვისა, მო-, ხისა!"
გვერდსა დაისვა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა,
ვარდისა ბაღსა უწრდილობს ჩრდილი წამწომთა ქოხისა.

1261/1261

აკონიდილ ბრძანა: "ჰე ფატმან, ვიცი ეს საქმე შენია,
დაპკროები ამა ამბავსა, მართ ვითა გველ-ხაკენია,
მაგრა აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გასმენია,
ჩემნი მოძელველი წამწამთი შავნი გიმრისა ხენია.

1262/1262

გვონივარ ვინმე ვაჭარი, პატრონი ქარავანისა;
მე ვარ სასასეტი მაღლისა მეფისა როსევანისა,
თავადი სპისა დდისა, მათისა შესაგვანისა,
მაქს პატრონისა მრავლისა საჭერჭლე-ზარალხანისა.

1263/1263

შენ გიცი კარგი მოუყარე, ერთგული, მისანდობელი.
მათ უკის ერთი ასული, მჩე ხელოთა მანათლობელი, -
იგია ჩემი დამწეველი და ჩემი დამახტობელი, -
მან გამოტავნა, დაგაგდე პატრინი, მათი მშობელი.

1264/1264

რომე შენ ქაღლი გყოლია, მე ძებნად მისვე ქაღლისად
მივლია ყოვლი ქეცენა, მის მზისა მონცვალისად;
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ღომი ფერ-ნაძერთალი სად,
გამცულბელად თავისად მის გულისა და ძალისად".

1265/1265

აკონიდილ ფატმას ყოველი უთხრა ამბავი თავისა,
ამბავი ტანიელისა, შემოსა ვეფხის ტყავისა;
უბრძანა: "შენ ხარ წამალი ჯერთ შენგან უნახავისა,
ღონე წამწმისა ხშირისა, ყორნის ფრთებრ ნაფუშავისა.

1266/1266

მოდი და, ფატმან, მეწიე, ვეცალნეთ მისა რგებასა,
ვეშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიცენენ შეებისა;
ვინცა სუნისა, კაცი ყველი ჩვენსა დაიწყებს ქებასა,
ნუთუ კედა მიახვდენ მიზნურნი ერთმანერთისა ხლებასა.

1267/1267

მომგვარე, ქაჯეთს გაეგგბაენოთ იგივე მონა გრძნეული,
ქაღლა ვაწინიოთ ყველი, ამბავი ჩვენგან ცნეული;
მანცა გვაცნობის მართალი, ვემნათ მისი გამორჩეული,
ღმერთმან ქმნას, ქაჯოთ სამეფო მოგემის ჩვენგან ძლეული!"

1268/1268

ფატმან თქვა: "ღმერთისა ღილება, საქმენი მომხელეს, მო-, რანი,
ღლეს რომე მესმნეს ამბავნა, უკვდავებისა სწორანი!"
მომგვარა მონა გრძნეული, შავი მართ ვითა კორანი;
უბრძანა: "ქაჯეთს გაგგბაენი, წა, გმანი გასხენ შორანი!

1269/1269

აწ გამოხნდების სახმრობა ჩემთვის შენისა გრძნებისა,
ფიცხლავ დამიტეს სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გმნებისა,
მას მზესა ჰკალრე მიტები მისისა განერნებისა".
მან უთხრა: "ხვალე მოგაროვა ყოვლი ამბავი ნებისა".

49 წიგნი ფაგმანისა ნესტან-დარეჯანს თანა

1270/1270

ფაგმან სწერს: "აპა, მნათობო, სოფლისა მზეო ზენაო,
შენთა შორს-მყოფთა ყოველია დამწეველი, ამისიშენაო,
სიცევა-მჭერით და წყლიანო, ტურფია, ლიხიშე-ენაო,
ბროლი და ლალო - იროვე კელა ერთგან შენისხენაო!

1271/1271

თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მომასმენიე,
მე ეგრეუა კან მართალი, მით გულსა მოვალენიე;
შენის ხელ-ქნილსა ტარიელს ამბეითა, მო, აღზენიე,
ორნივე მიხვდეთ წალილსა, იგი ვარდობელი, შენ იე.

1272/1272

მოსრულა შენად საძებრად მისი მმად-შეფიცებული,
ავთანდილ, მოყმე არაბი, არაბეითს შიგან ქული,
სასაპეტი როსტინ მეფისა, ვერვისგან დაწეუბებული;
შენ სწერდი შენსა ამბავსა, ლალი, ბრძნად გაგონებული.

1273/1273

ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოვგმავნეთ თქვენსა წინა,
ცვინათ ამბავი ქაჯეთისა, მოსრულინება ქაჯი შინა?
მანდურთა მეომართა ანგარიში წერილად გვინა:
ვინ არიან მცველი შენი, ან თავადი მათი ვინ-ა?

1274/1274

რაცა იყი მანდაური, მოგვიწერე, გაამქდავნე;
მერქე შენსა საყარაულსა ნიშნი რა გაუგმავნე!
შენი ცეცელა აქანამდის ჭირი ლხისა გაათავნე,
ღმერთსა უნდეს, მოყვარენი შესააფერნი შეგაბავნე!"

1275/1275

წალი, უსტარო, ისწრაფე, თუ მჟებლი გქონდეს მალები;
დაგნაგრი, მიხეალ დაგხვდების ბროლი, სათი და ლალები;
ბედად შენ მჯობებარ, უსტარო, გნახენ დამწეველის თვალები,
შენს კან ჩემი სიცოცხლე, თუ გვსმის, არ გვებრალები?"

1276/1276

ფაგმან მისცა დაწერილი მას გრძნეულსა ხელოვანსა:
"ესე წიგნი მიართეთ ქბლას, მშისა დასაგვანსა!"
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისხა ზედა ტანსა,
მასცე წამსა დაიკარგა, გარდაფრინდა ბანის-ბანსა.

1277/1277

წავიდა ვითა ისარი კაცისა მშვიდლ-ფიცხელისა.
რა ქაჯეთს შეხდა, ქმნილ იყო ლენ ბინდ-ბანდი ბნელისა,
უჩინოდ შეცელ სიმრავლე მოუმისა, კართა მცელისა,
მას მშესა ჰკალრა ამბავი მისისა სასურველისა.

1278/1278

ციხისა კარნი დახშული შევლანა მართ ვითა დიანი,
შევიდა ბინგი პირ-შევი, თბა-გრძელი, ფან-ნაბძიანი;
იგი ეტე დაპკროთა, ეგონა სამისო რამე გიანი,
შეცვალა ვარდი ბაფრინად ლაუფრიდი-ფერიად - იანი.

1279/1279

განგმან უთხრა: "ვინ გგონივარ, ანუ აგრე რად დაპბნდები?
მე ვარ მითა ფაგმანისი, თქეენს წინაშე ნამგზავრები;
ამა წიგნან გამამართლის, არ ფეფილად გეებნები,
მისია შექნი მოიცალენ, ვარდო, აღრე წე დასჭნები!"

1280/1280

პირ-შევ გაპკვირდა ფაგმანის ამბეითა საკეირუელითა,
ნუშნი გაანა, შეიძრენს სათნა გიშრისა წნელითა.
მას იგი წიგნი მითამან მისცა თავისა ხელითა;
იკითხაეს სულთქამის, უსტარისა აღცოს ცრემლითა ცხელითა.

1281/1281

მონასა ჰკითხა: "მიამბე, ვინ არის ჩემი მძებნელი?
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მიწასა ზედა მტკებნელი?"
მან მოახსენა: "ვიკადრებ, რასცა ლდენ ვარ მწებელი,
რა წამოსრულ ხარ, მას აქათ შენგან ჩვენია მჩე ბნელი.

1282/1282

ფაგმანის გული მას აქათ ლიხვართა შენახვია;
მას რომე ცრემლი სენინა, ბლვათაცა შენართევია;
მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კელა მიმრთმევია,
ღრერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ ტირილი არ დაპლევია.

1283/1283

აწ ვინმე მოყმე მოციდა შეენიერითა პირითა,
მან უთხრა წერილად ცეცელი, თქეენ ხარი რითაცა ჰირითა.
იგია შენი მძებნელი მკლავითა ვითა გმირითა;
მე გამოგმაენეს, დამვედრეს სწრაფა სწრაფითა ხშირითა".

1284/1284

ჰალმან უთხრა: "მემართლების, ყმაო, შენი ნაუბარი!
ფაგმან ჩემი არ იცოდა, ვიყავ ვისი წანაგვარი?
უღინოოდ არის საღმე ჩემი ცეცხლითა მიმდებარი,
მე მივუწერ, შენცა ჰკალრე, ვარ ვითამცა გელ-მდელარი".

50 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფაგმანს თანა

1285/1285

პირ-მჩე სწერს: "აპხ, ხათუნო, დედისა მჯობო დედაო! მისგან გყვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიყო, იმსა ჰედო? მე, გლოს, მათ ჩემთა პატიოთა სხვაცა დამერთო ზედაო, აწ ვნახე შენი უსტარი, მე დიღდ მეტმედაო.

1286/1286

შენ ორთა დამხსენ გრძნეულთა, გამიადვილე ჭირები, აწ აქა სრულთა ქაჯოაგინ ვარ ასრე დანამჭირები: ერთია მცავს ერთი სამეფო, ბეკორჯერ ათასი გმირები, აგან მომიხდა თათბირი და ჩემი დანაპირები!

1287/1287

სხად ამბავი აქაური მეტი რა-მცა მოფიწერე: ქაჯო მეფე არ მოსრულა, არცა მოვლენ ქაჯინ ჯერე, მაგრა სანი უთვალავი მცვენ და მათი სიაღვე-რე, რასა ჰქეიან ძებნა ჩემი? არ ეგების, დაიჯერე!

1288/1288

ვინცადა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცედ-მამერალია, იქმორის, ცწვის, ენთების, ჩემი სწვაგს ცეცხლებრ აღია, მაგრა მას ვჰნაფრი, უხახაეს მშე, ამად არ-დამმრალია, უმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიღი ბრალია!

51 წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა

1292/1292

აწ საყვარელსა მოწერს გულ-ამოსკენილი, მფირალი, მისმანე ცრუმლმან დაუქსის, ეს ედებოდა ეს აღი! დაწერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაგმირალი, ვარდი გააპის, გამოწნდის მუნ ბროლი გამომჭვირალი.

1293/1293

"ჰე ჩემო, ეს უსტარი არს ჩემგან მონადვაწები, განი კალმად მაქეს, კალამი- ნავლელსა ამონაწები, მე გული მენი ქადალდა გულსაცე ჩემსა ვაწები, - გულო, შაფ-გულო, დაბმელხარ, წე აქხსნები, აწ ები!

1294/1294

ხედვება, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია! რამომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბეჭლია. ბრძნინი იქნისებ, სწერისებ, მით მათგან საწერელია; უშენოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიღი მქელია!

1295/1295

ჰედავ, ჩემო, ვით გაგვიარნა სოფელმან და ჟამმან კრულმან? ვეღარ გნახე საყვარელი მხიარული გულმან, ნეტარ, რა ქმნას უშენომან გულმან, შენგან დაღახერელმან! გაგოცხადა დამბლული გონებამან დაფარელმან.

1296/1296

შემან მზებან, აქანამდის შენ ცოცხალი არ მეგონე; ჩემი მეთქვა: გარდასრულდა სიცოცხლე და ყოვლი ღონე; აწ რა მესმა, შემოქმედი ვაღილე და ღმერთია ვემონე, ჩემი ყველა აქამდის ჭირი ლხისა შევაწოე.

1289/1289

შენ ამბავი არ ვაამბე, მაშინ ამად დაგიმალე, ვერ იყოთა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გავაკრძალე; გეაჯები, საყვარელსა შემხვეწე, შემიძრალე, ნე წმოვა ძებნად ჩემად, მოუწერე, შე-ცა-სოუალე.

1290/1290

მე რომ მჟირის, ქმარის, წე მომკლაგს ამისითავე სწორითა: მას მკვდარსა ვნასავ, მოვეკლები მე სიკედილითა როითა. ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა, არ დაგმორჩილდეს, დამქოლე შავისა ქვისა ყორითა.

1291/1291

გეოჭეა ნიშნისა გაგმავნა, აწ ესე განამედავნია, მისეულთავე რილეთა ნაკეთი გამიგმავნია; ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფინი სანხავნია, თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსგავსად შავნია".

1297/1297

შენი სიცოცხლე მეყოფის ჩემად იმედად გულისად, გულისა ერთობ წყლელისა და ასრე დადაგულისად! მომიგონებდე, გახსოვდე მე შენთვის დაკარგული საღ; გზი მშრლელად სიყვარელისა, მის ჩემგან დანერგულისად.

1298/1298

სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგაწერების; ენა დაშერების, მოსმენით არფისგან დაიჯერების. ფატმან წამგვარა გრძნეულთა, ღმერთი-მცა მას ეტერების! აწ კელი ქინა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფვერების.

1299/1299

აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირისა დამისართა, არ დასჯერდა ბეღი ჩემი მათ პატიოთა მრავალ-გვართა, კვლაცა მიმდა შესაპერისლად ქაჯთა, მნელად საომართა; ბეღმან გვიყო ყველაპაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა!

1300/1300

ციხეს გზი გეომ მაღალსა, თვალწი ძლიე გარდასწელებიან, გბა გვირაბითა შემოვა, მცველი მუნ ბედა-დგებიან, ღღისით და ღამით მოყმენი ნობათსა არ დასცელებიან, მათთა შემბმელთა დაშეოცენ, მართ ცეცხლად მოელებიან.

1301/1301

ნეთუ ესენი გეგონენ სხვათა მებრძოლთა წესითა! ნეცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა; შენ მკვდარსა ვნახავ, დავიწევი, ვითა აბედი კვესითა; მოგშორდი, დამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა!

1302/1302

შენ, საყვარელი, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა,
ჩემი სოექა: სხვათა მიშვედების იგი ალვისა ტანითა.
არამ სიფოხელი უშენოდ! ვარ აქამდისცა წანითა;
ან თავსა კლდეთა ჩავიქცევ, ანუ მოვიკლავ დანითა.

1303/1303

შენმან მზემან, უშენისა ვერფის მიშვედეს მთვარე შენი,
შენმან მზემან, ვერფის მიშვედეს, მო-ცა-ვილებ სამნი მზენი!
აქათ თავსა გარდავიქცევ, ხელის მიხლვენ დადი კლდენი,
სული ჩემი შეივეღრე, ტეცით მომშველენ ჩეთუ ფრთენი.

1304/1304

ღმერთსა შემევღრე, ნუთუ კვლა დამსხნას სოფლისა შრომასა,
ცეცხლა, წყალა და მიწასა, პაერთა თანა ძრომასა;
მომენის ფრთხინ და აღვრინდე, მივშევდე მას ჩემსა ნდომასა,
დღისით და დამით ვჰევდილე მშისა ეღვათა კრიომსა.

1305/1305

მზე უშენოდ ვერ იქმნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი,
განდამცა მას ეახელ მისი ეტლი, არ თუ წილი!
შენა გნახო, შალე გსახო, გამინათლო გული ჩრდილი,
თუ სიცოცხლე მჴარე მქონდა, სიკედილი-მცა მქონდა ტკბილი!

1306/1306

მე სიკედილი აღარ მიძინეს, შემოვეღრებ რათგან სულა,
მაგრა შენი სიყვარელი ჩაიგანე, ჩამრჩა გულა;
მომეგონის მოშორვება, მემატების წყლელი წყლელისა;
ნუცა მფირ და ნუცა მიღლოვ, ჩემო, შენთვის დაკარგულა!

1307/1307

წადი, ინდოეთს მიმმართუ, არგე რა ჩემსა მშობელსა,
მგერთაგან შეიწრებულა, ყოვლინით ხელ-აღუპრობელსა,
გულა ალზინ ჩემისა მოშორვებისა მთმობელსა,
მომეგონებდი მფირალა, შენთვის ცრემლ-შეუმრბელსა!

1308/1308

რაცა ვაზივლე ბედისა ჩემისა, ქმა საჩივარად;
ცან, სამრიალი მართალი გულისა გულსა მიგა რად,
შენთვის მოვკელია, გახელები ყორანთა დისაყივარად,
ვარე ცოტას ვარ, გეყოფი საგირლად და სატკივარად.

1309/1309

აპა, ინაშენ ნაშანი შენეულისა რიდისა!
გარდმილეთია ალამი, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ესედა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა.
რისხით მიარენდა ბორბალი ჩევნ ზედა ცისა შეიღისა".

52 წიგნი ავთანდილისა ფრიდონს თანა

1318/1318

დაწერა: "ფრიდონ მაღალო, სეე-სრულო მეფეთ-მეფეთ,
დღიმისა მსგავსო ძალ-გულად მზეო შეუწ-მიიეფეთ,
მოვლენილო და მორჭელო, მტერთა სისხლისა მჩქეფეთ,
უმეროსმან მმამან შირი-შორ საღამი დავიყეფეთ!

1319/1319

ჭირი გნახენ და მო-ცა-მხედა ნაცვალი ჭირ-ნახელისა,
კარგა მოხდომა საქმისა ჩემისა გამრახელისა;
მიენია მართლად ამბავი პირისა მზედ სახელისა,
დამარტენელი ღომისა მის ჭველენლისა.

1310/1310

ესე წიგნი, საყვარელისა მისსა თინა მინაწერი,
რა დაწერა, გარდაპევეთა მათ რილეთა ერთი წვერი.
თაგ-მოხდელია დაუწევნდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი,
ალვისაგინ სული მოქრის, ყორნის ფრთათათ მონაბერი.

1311/1311

იგი მონა წამოვიდა, გულანშაროს მომავალი,
წამ-ერთ მიხდა ფაგმანისსა, დღე იარა არ-მრავალი.
რა აფიანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურველი,
ხელ-აღძყრობით ღმერთსა მშადლობს ცნობა-სრული, არა
მირგალი.

1312/1312

ფაგმანის უთხრა: "გამისრულდა უამად საქმე საწადელი,
დღი მენი მოჭირვება ჩემგან არის გარღებულელი,
წავალ, დაომად აღარა მცალა, დრო მოსრულდა შარმანდელი,
ფიცხლავ ქაჯეთს მოვიყვანო მათი მომსპობ-ამწყველელი".

1313/1313

ხათუნმან უთხრა: "ჰე ლომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების,
მოემორების ნითელია, გული ამისთვის ბევლდების;
ისწრაფუ, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ეგრეცა ხელდების,
თუ ქაჯხი მოგესწრებიან, მენ მისლვა გაგიმნელდების".

1314/1314

ყმამან ფრიდონის მონანი უშენა, მას თანა ხლებულნი,
უბრძანა: "მკვდარნი აქამდის აწდა ვარო დაცოცხლებულნი,
რაცა გაინდოლა, მისითა სტენითა გახარებულნი,
ჩემნია მეგრობინი გიცვენე წყლელი მით გაგლახებულნი!

1315/1315

მიღით და ფრიდონის უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფავი;
მე ვერა ენახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნისწრაფავი.
მან გაახაფოს ხმა ხავი, კვლა უფრო გაასხაფავი,
თქენ მოცცე ლარი ყეველი მე, ჩემი ნაალაფავი.

1316/1316

ჩემსა შედა დღი არის ვალი, თქვენგან დანადები;
მაღლა სხვაებრ გარდავიხდი, თუდა ფრიდონის შევეყრები;
აწ წაიღეთ ყველაკაი, მეკომძრეთა წანაღები,
ამის მეტსა ვერას მოცცე, ვიცი, ამად გეტენწები.

1317/1317

სახლი არ მახლაეს, არ ძალ-მაქეს გაცემა საბოძვარისა".
მისცა მართ საცსე ხომალდი, რიცხვი ტურფათა ჯარისა,
უბრძანა: "წადით, წაიღეთ, გზა წავლეთ მისცე არისა,
ფრიდონის მიართვით უსარაო ჩემგან, მმალ-ნაფიცარისა".

1320/1320

იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰყაეს, ქაჯეთს პატიმარია.
მენ მისლვა მიჩანს თამაშად, თუცა გზა საომარია.
ნარგისთათ წვიმბ ბროლისა წვემს, ვარდი ნაწვემარია,
ჯერ ქალსა ქაჯხი არ ახლვან, მაგრა სპა უამარია.

1321/1321

გულ-მხიარული ვიხარებ, ამად არ ცრუმდი მმიღლების,
საღაცა შენ და შენი მზა ხართ, ძნელი გააღვილდების;
რაცა მოცინდეს, უცილოდ იქმი, იგი არ აგცილდების,
არ თურე ეაცმან დაგიღნანს, კვეჭ, კლდესა გაგიღნილიღდების.

1322/1322

აწ შემნიდევ; ვერა გნახე, შორს ამისთვის წაგიარე,
გზა-გზა ყოფაბად აღარა მცალკ, პაგიმრაღა იგი მთვარე;
აღრე მოვალო მხარულნი, ჩეენი ნახვა გაიხარე,
ამის მეტი რაღა გკაღრო, ძმასა ძმურად მოქმარე.

1323/1323

ამ მონათა ჩემ ზედა გარდაუხდელი გულია:
ამოდ მმახურეს, თქეენა-მცა გული ამათვის სრულია!
ქება რაღა უნდა ძმს, ვინცა თქვენ თანა ხან-დამზელია?
"მსგავსი ყველაი მსგავსა შობს", ესე ძრძენთაგან თქმულია".

1324/1324

ესე უსაფრი დაწერა, შეერა და წა-ცა-ხვა მან,
მისცა ფრილინის მონათა ვარდმნა და ვთა იამან;
შესოფალა ბეპირ, რაცა ხმა სრულად, მართ ვთა პგა, მან,
მათ მარგალიტ უწევნის ძოწისა კარმან დამან.

53 წალვა ავთანდილისა გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა

1327/1327

გამოვლანა ბრვანი აეთანდილ მგბავრითა რათმე ნავითა,
პირ-მხარული აცორვებს მართ ოდენ მარჭო თავითა;
მას შეერა ტარიელის უხარის მით ამბავითა,
სელ-განპერობილი გულითა არს ღმრთისა საქავითა.

1328/1328

მოწერებილ იყო გაფხული, ქეყნით ამოსლეა მწერანისა,
ვარდის უერცლობის ნიშანი, ღრით მათის პაჟმანისა,
ედლის ცვალება მშისაგან, შეჯდომა სართისებანისა.
სელთქვნა, რა ნახა ყებვილი მან, უნახაემან ხანისა.

1329/1329

აგრგვინდა ცა და ღრუბელნი ცროდეს ბროლისა ცვარითა;
ვარდობა აკოცა ბაგითა, მითვე ვარდისა დარითა;
უძრანა: "გიჭვერე თვალითა, გულ-ტკბილად შემხედვარითა,
მისად სანაცვლო მოვილებენ თქვენ თანა საჟარითა".

1330/1330

რა მოყვონის მოყვარე, სდინდიან ცრემლინი მწარენი.
ტარიელისკე იარნა მძინ განი საწყინმრენი,
უდაბერნი და უგრინი, უქონი რამე არენი,
სადაცა ნახნის, დახოუნის ღომ-ვეფხნი მოშამბარენი.

1331/1331

ქებინი გამომწნდეს, ეამა, იცნა, თქვა: "იგი კლდენია,
საღა-ა ჩემი მოყვარე და ვისთვის ცრემლი მღვნია;
ღირს ვარმცა, ვნახო პირის-პირ, ვუამბო, რაცა მშენია,
არ მოსრულ იყოს, რაღა ვქმნა, ცედ ჩემი გინავლენია!

1332/1332

თუ მოსრულა, უღონითოდ შინა ხანსა არ დაპშმიდა,
მინდორს საღმე წავიღოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა;
სკობს, თუ შამბ-შამბ წაგიარი", - იგორებდა, იხედვიდა,
ესე თქვა და მიუქცია, მინდორითაკე წამოვიდა.

1333/1333

მიაცორვებს და იმღერის მხარულითა გულითა,
მართ სახელ-დებით უყიფის ხმითა მით სახარულითა.
ცოგაი წაგლო, გამომწნდა მშე სინათლითა სრულითა;
შამბისა პირსა ტარიელ დგა ხრმლითა მომახულითა.

1325/1325

მონახა, პოვა ავთანდილ ნაევი მისისა მხარისა,
გამოემარითა იგი მშე პარია საქსე მთვარისა,
მაგრა დაგდება უმძიმდა ფატმინის გულ-მღელარისა;
მისთა გამყრელთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა დვარისა.

1326/1326

ფატმან, უსენ და მონახა ტირან ცრემლითა ცხელითა,
იყყვიან: "შეო, რა გვიყავ? დაგვეტენ ცეცხლითა მწველითა!
რად დაგამანელენ შენისა მოშორვებისა ბნელითა?
და-ცა-გვერანხენო ხელითა ჩვენისა დამშარხველითა?"

1334/1334

ტარიელს ლომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა;
შამბისა პირსა ქვეითი დგა, ცხენი არა ჰელვებოდა;
ყვილი აეთანდილისი ესმოდა, ეოცებოდა,
შეხელნა, იცნა, გაიცეა, მისკე მირბოდა, ხლეცებოდა.

1335/1335

ხრმალი გასცყორუბა ტარიელ, მიპშართა მისისა ძმობილად.
ყმა ცხენისაგან გარდიჭრა, პგვანდა ეგლისა სწრიბილად.
მათ ერთმანერისა აკოცეს, პგვანან ყელ-გარდაჭლობილად,
ხმა შაქრის-უერად გაუხდა ვარდა, ხშირ-ხშირად პობილად.

1336/1336

ტარიელ მოთქვა ტირილით სიტყვა ნატიფი, მჭერები:
- სისხლისა დაგამან შელება წითლად გაშრისა ტევრები,
ალვასა წყარო ცრემლისა მორწყავს, ნაკადი ბევრება, -
"რათგან შენ გნახე, რა მგამა, პატიფი მჭირდეს მევ რები!"

1337/1337

ტარიელ ტირს და აეთანდილი სიცილით ეებნებოდა;
გაღიმდის, ძოწენი გააპნის, კიღლთაგან ელეგა პერიებოდა;
ეყყოლა: "ეცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა,
აწ გაახლდების ყვავილი, ვარდი აქამდის ჭნებოდა".

1338/1338

ტარიელ გიორგი: "პე ძმიო, კმა არს, დღეს რაცა მღაბენია,
ყოველი ჩემი საღინო მინახებს, - ნახვა შენია;
სხვად ნე ყოს ღმერიმან წამალი, არცა რა მოგისმენია:
კაცმინ-მცა სოფელს ვთო პოვა, რაცა არა საქმე ზენია!"

1339/1339

რა ტარიელ არ შესჯერდა, აეთანდილუბა არ დაწერანდა,
მის ამბეისა დაყოუნება ველარ გასმლო, აუჩქარდა,
გამთილ რიცე მის, კინ ბაგეთით ვარდი ვარდა.
რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოუელო, შემოვარდა.

1340/1340

წიგნი და კიდე რიდისა იცნა და გა-ცა-შაბდა მან,
პირსა დაიღება, დაეცა, ვარდმან ფერითა მერთალამან,
სულნი გაექცეს, მოდრიკა თავი გაშრისა ტალამან.
მისნი ვერ გასმლნეს პატიფი ვერ ყაუნ, ვერცა საღამან.

1341/1341

ავთანდილ უჭრებს ტარიელს, უსეულოდ ქვე-მდებარესა, შეფრინდა, შეველად მიშმართა მას, ტბილად მოუბარესა, კურა კურ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარესა; მისთა ხიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა.

1342/1342

ავთანდილ დაჯდა ტრიოლად, ტირს ხმითა შვენიერითა, ყორანსა გააპელებს ხშირ-ხშირად, აფრთხოებს ბროლისა ჭერითა; გახეოთქა დაბლი, გათლილი ანდამაგისა კვერითა, მენთი წყაროს გამოხდეს, ძოშა ვაშსაგასქსნ ფერითა.

1343/1343

პირსა იხილს, დაწერა სისხლი ჩასდოლა მისა მჭერებსა: "რაცა კემნი, არ უქმნია არცა შემაგსა, არცა რეგსა; წყალი სწრაფით რად დავასხი ცეცხლსა, მნელად დასაშრებსა! ჩქრიდ ეცეს, კერ გაუძღვეს გული ლხინსა მეტი-მეტსა.

1344/1344

მე მოგაბალ ჩემი მოყვარე; რა მმართებს გაწბილებულსა? თავსა გაბრალიდ საქმესა, არ დასმთ გაგონებულსა! ცრუ კაცი კარგიდ კერის იქმს საქმესა გაძენელებულსა, თქმელა: "სიწყარა გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა!"

1345/1345

უცნობი-ქმნილი ტარიელ ძეს შეგაესად ნაჯესალისად. ავთანდილ ადგა, გამოულნა შამბი საძებრად წყალისად, მან მოეგ სისხლი ლომისა, მოაქეს საჟსებლად აღისაბად, მკერდა დასხსა, გა-ვე-ხდა ლაუკარლი ფერიდ ლალისად.

1346/1346

ავთანდილ მკერდა დასხსა მას ლომისა სისხლი ლომისა; ტარიელ შეკრთა, შეიძრა რამმი ინღოთა ტომისა, თვალი ახახნა, მიეკა ძალი ზე წამილებომისა. ლურჯად ჩას შექი მოვარისა, მშისაგან შექ-ნაკრთომისა.

1347/1347

ჩამთარი ვარდობ გაახმობს, ფურცელნი შთამოსევიან, ჩაგებულის მშისა სახლე დასწვაეს, გვალებას ჩივან, მაგრა მას ზედა ბულბულნი ტურიება ხმბასა ყივან, - სიცხ სწვაეს, ყინვა დააბრობს, წყლელნი ორჯერვე სტკივიან.

1348/1348

აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია, ჭირსა და ლხინსა თრიავე ზედა მართ ვითა ხელია, მიწყიო წყლელების, საწუთო მისი აროდებს მრთელია. იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა დააბრობს, წყლელნი მერქონისად.

1349/1349

ტარიელ ნახა ნაწერი კელაცა მელელისა მისისა, იკითხაეს, თუცა აშეთებს კოთხეა წიგნისა მისისა; დაუყის ცრუმლმან სინათლე, ძნელად ჩინს შექი დღისისა. ავთანდილ ადგა, დაუწყო თხრობა სიგყისა მქისისა.

1350/1350

იგყის, თუ: "ნაქმრად არ ვარგა კაცისა გისწავლილისად, აწ რადღა გემართებს ტარიელი? ხამს, დაქესხლეთ ქმნად დიმილისად; ადეგა წავიდეთ საძებრად მის მშისა წარხდომილისად! აღრე მიგირვან, მიყვანა არს შენგან მონდომილი სად.

1351/1351

ვითა გვმართებს გახარება, პირველ აგრე გავიხარნეთ, მერმე შევსხლეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკე თავინ ვარნეთ, ხომალნი ჩვენი ვიწიამძვერნეთ, მათინ ზერგით დავიყარნეთ, უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ".

1352/1352

მერმე ტარიელ ამბაესა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოდა. შექხედის, თვალი ამართნის, შაგ-თეთრი ელგა ჰკროებოდა, მართ ვითა ლალსა მშისაგან, მას ფერი ებარდებოდა; ვინ დირს-ა, თუ-მცა წყალობით ცა მიწყივ მობრუნდებოდა!

1353/1353

ავთანდილს მაღლი უბრძანა, ქმან უკო საუბარისა: "მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა! ვითა გე-მიისა წყარომან, მომრწყე ყვავილი ბარისა, დამწყვიდვ დანა ცრუმლისა, ნარგისითი ნაგებარისა.

1354/1354

მე ვერა გიყო, ნაცვალსა დმერთი გარდიხდის ციერი, ზეგარმოთ მისით შემოგრძოს მუქაფა ჩემ-მაგიერი! შესხლეს და შინა წავილეს, მათ ლხინი ჰქონდა ძლიერი; აწ გა-ვე-აძღო სოფელმან ასმათ, აღრიოთგან მშიერი.

1355/1355

ქანიას კარსა ასმათი მარჯო გის, არ-ბარუოსანი. შექხედის, იყნა ტარიელ, თანა უბა ჭარმაგოსანი, - თრინევ ტურიყად იმდერდეს, ვით იაღონი მგოსანი, - მაშინევ იყნა, ავარდა მოშლილი, პერანგოსანი.

1356/1356

აქამდის მიწყივ ენახა ქებას მისლევა მოფირალისა, აწ გა-ვე-კორდა დანახვა სიცილით მომდერალისა. გარ-აღებული ავარდა, ცნობა უც ვითა მირგლისა, არ იცას მერა ამბესა ჯერთ მისებან სასერებლისა.

1357/1357

მათ რა ნახეს, შემოჰყიველებს სიცილით და კილოთ ჩენით: "ჰე ასმათი, მოიგიერად მიწყალება დმრთისა გენით: ვერევე მთვარე დაკარგული, რაცა გვწალდა, იგი ვქმებით, აწ გავხედით ბედისაგან ცეცხლით შრეგით, ჭირთა ლხენით".

1358/1358

ავთანდილ ცხენსა გარდახდა ასმათის მოსახეველად; მან მიჰყო ხელი ალვასა, შეო მოჰყება მოსარწეველად ყელსა და პირსა აკოცეს, არის ცრუმლისა მფრიჭეველად: "რა სკანო, რა ჰქენე, მიამბე, ვგირ შენი მოაჯე ველად".

1359/1359

ავთანდილ ასმათის უსტარი მისცა მისისა გრდილისა, ალვისა შეო-დამჭნარისა, მთვარისა ფერ-მახდილისა; ჟიხრა, თუ: "ნახე ნაწერი მის პატიუ-გარდხებილისა; მჩე მოგვეხლა, მოგვეცა ჩენენ მოშორება ჩრდილისა".

1360/1360

ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი დანაწერობა, გაკვირდა, გარმან აიღო, ათროთოლებს, ვითა ხელობა, ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირელობა; იყყვის: "რა ვნახე, რა მესმის? არს-მცა ამისი მრთელობა?!"

1361/1361

ავთანძლიდ კოხრა: "წე გეშის, ეგე ამბავი მრთელია; ლინი მოგვეცა, მოგვმორიდ ყოველი ჭირი მხელია, მშე მოგვიახლა, უკანი ჩვენივის აღარა ბქელია, ბოროტსა სძლია კეთილმინ, არსება მისი გრძელია!"

1362/1362

ინდოთ მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა; ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატარებდა; ვარლა შედა ყორის ბოლო ნაშაა თხელია აპკურებდა. კასა დმერთი არ გისტარავს, თუ-მცბ კაცი შეიგებდა.

1363/1363

დმერთსა მისცეს დილი მადლი, თქეეს: "გვიყოო, რაცა სჯობდა; აწლა გვინით, უარესა პირი თქვენი არ გამპრჭობდა", ინდოთ მეფე მხიარული ხელ-განპერიბით ამას ხმობდა. ქაბას შევიდეს მხიარული, ასმათ რასმე მასპინძლობდა.

1364/1364

ტარიელ ეცყვის ავთანძლილს: "ისმინე სიტყვა ასები, გაამბობ რასმე ამბავსა, მოამბედ წე გრანაშია: შე ოდეს ქვაბნი წავურენ, დავხოცე დევოთ დასები, მხს აქათ მათი აქა ძეს საჭერჭლე ძეირ-ნაფასები.

1365/1365

შე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნღომია; მოღი და გაეხსნათ, შევიგნეთ, საჭერჭლე თუ რა ბომია". ემა, აღვეს ორნიევ, არცა ქეე ასმათ მჯღომია, დალეწეს კარი ირმოცი, მათგან არ ბედა ომია.

1366/1366

პოვეს საჭერჭლე უსახო, კვლა უნახავი თვალისა, მუნ იღვა რიყე თვალისა, ხელ-წმიდად განათაღისა, წნიდის მარგალიფი, თლენი ბერთისა საბურთალისა; ვინმცა ქმარა რიცხვი თქრისა, ვერფისგან დანათვალისა!

1367/1367

იგი სახლი ირმოციევ შიგან იყო გატენილი. პოვეს ერთი ბარატანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი; მუნ აბჯარი ყოვლიუფერი ასრუ იღვა, ვითა მწნილი, შიგან ერთი კიღობანი დაბეჭდელი, არ-გახსნილი.

54 ტარიელისა და ავთანძლისებან წასლვა ფრიდონისასა

1374/1374

რა გათენა, გაემართეს, წაიგანეს ასმათ თანა, ნერალინი ქვეყანამდის შეისებიან მათ უკანა; მუნ ვაჭარმან თქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა; ავთანძლიდ კმა ყოლა უბად, სხეუ-მცა ვინდა წაიგან!

1375/1375

იარეს და ზედა შექცდეს ნერადინის მეჯობეეთა; ჯოგი ნახეს, მოეწონა, ფრიდონისთვის ეაგეთა. მუნ ავთანძლის ინდო ეცყვის: "გავმწნევ კარგოთ სიშმაგეთა, მოღი, ფრიდონს კედაღილეთ, ჯოგისა მისსა მოვალეეთა!

1376/1376

ჯოგი წავუდოთ, მოსრული ვესმით ჯოგისა წალებად, გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლითა დაღებად, ანაბდად გვიყრობს, გაერთების, გულა შეპლამის დალებად, - ამოა კარგი ლალბა, ლალსა შე-ვე-იქმს ლალებად.

1368/1368

გედა ეწერა: "აქა ძეს აბჯარი საკეირელიო, ჯაჭვ-მუტარადი ალმასი ხრმალი ბასრისა, მჭრელიო; თუ ქახნა დევთა შეებნენ, იყის დღე იფი მხელიო! უმისესმისოდ ვინც გაჰსხსის, არის შეფეთა მკლელიო".

1369/1369

კიღობანი გახსნეს, პოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი, რასაცა ვით შეომისეც შეომარნი სამნი ყმანი: ჯაჭვი, ხრმალი, მუტარადი, საბარკული მათი გვანი, - ბურმუხხისა ბუღდითა იყენეს ვითა ლესკუმანი.

1370/1370

თვითიმან თვითოთ ჩაიცვეს, თავის თავს გამოსუდილიან, ჯაჭვ-მუტარალა, აბჯარისა მართ ვერ ვერ მოჰკიდიან; ხრმალი რკანასა მოეცრიან, ვით ბამბის მეედსა სტრიდიან, მათ უღირს ყოველად ქვეყანად, შევაცყალ არ გაჰყიდიან.

1371/1371

თქეეს: "ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართოთ კარგითა ბედითა; ღრეულიმან მოგვხედა თვალითა, ზეგანდმოთ მონახედითა". აიღს იგი აბჯარი თავის-თავისა ქედითა, თვითოთ მათ, ერთი ფრიდონის საძღვონბლად შეკრეს დევდითა.

1372/1372

ოქროუ რამე წაიტანეს, მარგალიფი დარიბები; გამოვიდეს, გამობეჭდეს თრმოცივე საჭურჭლები. ავთანძლიდ თქეა: "ამას იქით დაგამაგრო ხრმალსა ნები, ამას დამე არსად წავალ, რა გათენდეს, არ დაუღვები".

1373/1373

აქა, მხაგვარო, დახაგენ მმათ უმტკიცესნი მმობილინი, იგი მიზნერნა მხათობთა, სხვისა ვერფისგან სწრობილინი, თრნივე გვირნი მოუქმნი, მამაციბისა ცნობილინი; რა ქახეთს მივლენ, გასინჯოთ იმი ლახვართა სობილინი.

1377/1377

დაუწყეს მერობა ტაიჭთა ფრიდონის უკეთესებსა. მუნ მეჯობეთა ფანისი შეექმნა, ეკრა კვესებსა; უყივლეს: "ვინ ხართ, მოყმენი, ვინ იქმით საქმესა ზესებსა? ჯოგი მისია, ვინ მგერნა ჰერავს ხრმალსა, არ აკვნესებსა".

1378/1378

მათ შეიღლები დაიწვალეს, მეჯობეთა გაეკიდნეს. მეჯობენი მიიბახდეს, ხმანი მათნი გააღიღნეს: "გვიმტებეთიო, გვიშევლეთო, მეტობრეთა ამთგეწყვეიბენეს!" ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰერავს, არ დაპრიღნეს.

1379/1379

შეეკამბა ფრიდონ, შეკრდა, შეკამტელი გამოვიდა. ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რამში ველთა დაპფარვილი. იგი მზენი მოეგებნეს, ვის გამთარი ვერ დაპტრვილი; დაეხურა ბარაღები, პირსა მათსა უფარვილი.

1380/1380

რა გარიელ ფრიდონ იცნა, თქვა: "გნახეო, ვინცა მინა".
მუტარადი მთიხად, გაიღმინა, გაიცინა;
ფრიდონის უთხრა: "რასა ჰლამი, ჩეგნა მთისლვა რას ვეწყინა?
პურად აკი მასპინძელი მოგვეგებით მიმად წინა!"

1381/1381

ფრიდონ ფიცხლავ გარდაიჭრა, დავარდა და თაყვანის-სუა.
იგინცა გარდაუხდეს, მიეხვიოჩნეს, აკოცისუა.
ფრიდონ დემერთსა ხელ-აღძურითით უსაშომო მაღლი მისცა;
დილექტი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

1382/1382

ფრიდონ უთხრა: "რასა სდეგით? მოგელოდი უწინარე,
მე მჩა გარი, სამსახური თქვენი რა-მცა დავიზარე!"
ჰეგანდა, ოუ-მცა შეერთო იყვნეს თრი მჩენი, ერთი მთვარე,
ერთმანერთი ლამწევენეს, გამართნეს, იქცეს გარე.

1383/1383

ფრიდონის სახლსა გარდახდეს თრივე, ტურფად გებულია.
გარიელ დაჯდა საჯლომისა, ოქსინ-გარდაგებულია,
ახლოს დაისკამს ავთანხოდს, მისა მმალ-შეფიცებულია;
მათ უძღვეს იგი აბჯარი ფრიდონის, ჭაბუკად ქებულია.

1384/1384

უთხრეს: "ჯერთ კამად არა გვაქეს სხვა შენთვის არმალია,
მაგრა ტურფანი მრავალზე ქვე საძმე გვისხევ სხვანა".
მან დასდეა პირი მიწასა, არ დაიყინა ხანია:
"ჩემთვის ამისი ბოძება არს თქვენი შესაგვანია".

1385/1385

გამოისვევენეს მას დამით ფრიდონის მასპინძლობითა;
აბანოს ბანნა, ააესნა შესამოსლისა ძლიერიბითა,
დამონხა ტურფა-ტურფითა, ერთმანერთისა მჯობითა,
თვალ-ზარგალიგი დარიაბი უძღვნა თერთსა გობითა.

1386/1386

უთხრა, თუ: "ესე სიტყვაა ავისა მასპინძელისა,
ჰეგას, მომწერნოდეს სეუმირია თქენი ბრძნისა ვითა ხელისა,
მაგრა აწ ყოვნა არ ვარგა, წალვა სჯობს გმისა გრძელისა,
თუ ქაჯი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიძნელისა.

55 თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა

1393/1393

ფრიდონ თქვა: "ვიგევი სიტყვასა, ვეჭვე, ჩემი არ დამცთარია:
ჩეგნ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიღითაგან საომბრია;
პირის-პირ ომი არ ძალ-გვიც არ კამი საკვებანია,
ათას წელ ვერსით შევეგალო, თუ ზედ დაგვიხშან კარია.

1394/1394

ჩემსა სიმწროსა გამბრდელნი სამუშაოთოდ მშრდიდან,
მასწავლენეს მათნი საქმენი, მახლოუნებელიან, მწერთიიდიან;
ასრე გავიდი საბელია, რომ თვალი ვერ მომიღიდიან,
ვინცა მჭვრეტდიან ყმაწვილნი, იგიცა ინაფრიდიან.

1387/1387

დიდია რას ვაქმნევთ ლაშქართა? კარგნი გვინდან და ცოტანი;
სამხია კაცი გვეყოფისო, წავიდეთ შართ მეოფინი;
ჩეგნ ქაჯენს ქაჯია საომბრად დაფაგნეთ ხრმალოთ კოფანი,
მას აღრე ვპოვეუბით, ვისიცა მოგვკლაფს ალვისა, მო-, ტანი.

1388/1388

ქაჯეთს ერთხელ კვლაც ყოფილ ვარ, შეახავთ, თქვენცა
გემაგრუბის;
ყოვლგნით კლდეა, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების;
თუ იღებად არ შევევალო, ცხადად შებმა არ ეგების,
მით ლაშქარი არად გვინდა, - რაბმი მაღვით ვერ მოგვყების".

1389/1389

იგინიცა დაემოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა.
მუნ დაგდეს ქალი ასმათ, ფრიდონ მისცემს საჩუქარსა.
თვით სამსასა ტეხონიასა წაიგნდეს, გმირთა დარსა.
ბოლოდ ღმერთი გაუმარჯვეს ყოვლისა, პირელ შენაბარსა.

1390/1390

ბლვა გაიძრეს სამთავე ერთგან მმად შეფიცებულოთ;
ფრიდონ გბა იყის, იარეს, დღისით და დამით რებულოთ.
ფრიდონ თქვა: "გახდავთ არებია ჩეგნ, ქაჯეთს მიახლებულოთ,
აქათგან დამით ვლა გვინდა, მით არას გამქდაგნებულოთ".

1391/1391

ამა ფრიდონის თათბირსა სამნივე ერთგან პშმიდიან:
რა გაეთენის, დაღიან და დამით ფიცხლაც ვლიდიან;
მივიღეს, ახნდა ქალაქი, მცველია ვერ დისივალვიდიან,
გარე კლდე იყო, გუმაგოთ ხმა ჯარვით გააღდიან.

1392/1392

გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათხსი მცველია.
მათ ლომთა ხახეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია;
თქეეს: "ვითათბიროთ, ვითა ვემნათ, აწ გამორჩევა მნელია;
ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია".

1395/1395

აწ ვინცა ვიყით ვეკეთ შეტყორუა საგლებელისა,
მან ერთსა ბურჯსა გარდებაგლით წვერი საბლისა გრძელისა,
მას ბედა გაელა ასრე მისნს, ვითა გარბენა ველისა.
თქეენ ჭირად გიყო შიგნითა პირება კაცისა მრთელისა.

1396/1396

აბჯოითა გაელა არად მიჩნს ჭირად, გატანა ფარისა;
შიგან ჩაქლდებები კისასად ვეცემი მსგავსი ქარისა,
ლამჭირითა დაფხრუ, გავახებამ, შეახოთ გალება კარისა.
თქეენცა მუნ მოლით, საბელა გესმას მრიალი გარისა".

56 თათბირი აკანდილისა

1397/1397

აკანდილ უთხრა: "ჰე ფრიდონ, მოყვასინი ექრ გიჩივიან: ლომთა შკლავთაგან იმედი გაქვს, არა წყლულნი გტივიან; სთათბირობ ძნელა თათბირისა, შტერია იყავლახ-ივიან, მაგრა თუ გესმის, გუშაგნი რა ახლო-ახლო ყოვიან?!"

1398/1398

რა გახვიდოდ, გუშაგთა ესმას აპჯრისა ჩხერება, გიგრინთბენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისი ხამს დაჯერება; წაგხდეს ცუდილ ყველია, დაგრჩეს ცუდილ ფრიება, ეგე თათბირი არ ვარგა, სხვებრ ვემნათ თავისა ტერება.

1399/1399

სხომს, დადევით დამალულნი თქვენ ადგილა იღებალა, ისი კაცი არ იჭირვენ მგბავრსა, ქალაქს შემაგალას, საქაშროთა შევეკაშმევი, ვიქმ საქმესა მე მუხთალსა, ერთსა ჯორსა გარდავჭიდებ მუბარალსა, ჯაჭვსა, ხრმალსა.

57 თათბირი გარიელისა

1402/1402

გარიელ უთხრა: "მე თქვენი ვეან გმირთა მეტი გმირობა, თქვენსა ძალ-გულსა თქვენივე ჰგაეს თათბირობა, პირობა; ვიცი, გწადს ომი ფიცხელი, არ ცუდი ხრმალთა დართბა, კაცი-მცა მაშინ თქვენ გახლაეს, რა ომმან ქმნას გაჭირობა.

1403/1403

მაგრა იყენით ჩემთვისცა საქმისა რასმე რჩევითა: ხსა ესმას ჩემსა ხელ-მემნელსა, ზედა გარდმოლეგს მშე ვითა, თქვენ გქონდეს თუ ფიცხელი, უიმრად მნახოს მე ვითა? ეს მე დამსერის, ნე უბროთ სიტყვითა თქვენ სათხევითა.

1404/1404

მაგა თათბირსა ესე სჯომს, ვქმნათ ჩემი მონახსენები: გაყიყოთ კაცი ას-ასი, რა დამე წნელს ნათენები, სამთავე სამგნით მივპმართოთ, ფიცხელა დავსხლიგოთ ცხენები; მოგვეგებაინ, ვემცრობით, ჩენ ხრმალთა ეფისცეთ მძღე ნები.

1405/1405

ფიცხლავ შევებნეთ, შევსჯარნეთ, ერ მოგვასწრებენ კარებსა, სამთაგან ერთი შევეგოლო, სხვა გარეთ ესცემდეთ გარებსა, მან ერთმნ შეგნით შეგნინი მიესტენეთ სისხლისა დვარებსა, ხელი კვლა ვჰხალოთ აპჯარსა, მას ჩენგან მძღედ ნახმარებსა"

1406/1406

ფრიდონ უთხრა: "შემიგნა, გამიგია, ვიცი მე რა; მაგა ცხენსა ჩემეულსა წამოსეწრომს კართა ერა; თდეს გიძღვენ, არ ვიცოდი, ქაჯეთს გვინდა ქაჯთა მშერა, თვარა კოლა არ გიძღვნილი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა".

1407/1407

ფრიდონ ლადი ამხნავომს საუბართა ესოდენთა. ამს ბედა გაიცინებს მათ წყლიანთა, სიტყვა-ბრძნითა, ერთმანერთსა ელადიმნებს დაღობათა მათთა მშენთა, გარდახდეს და დაეკამნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენითა.

1400/1400

სამთავე შესლევა არ ვარგა, თუ გვიგრძნან, არს სათუები; მე მარგო შევალ გაჭრულად და კარგად შეეგვევები, მალეით ჩავიცვამ აპჯარსა, გატნელები, გავეცრეუები, . ღრმულიშან ქმნის, უხეალ ვალინო შიგნით სისხლისა რეგბი!

1401/1401

შიგანთა მცველთა მოვიცლი მე უნახავად ჭირისად, თქენებ გარეთ კართა ეცენით ყოველნი მსგავსად გმირისად; კართა გავახეამ, მომართეთ, კივილი გესმას ხშირი სად, თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ძრმანეთ, ვარ მრჩევლად ამა პირისად".

1408/1408

კვლა ერთმანერთსა მოუგეს სიტყვები არ პირ-მკახები, დაასკენეს იგი თათბირი, /გარისა განამრახები: გაიყვეს კაცი ას-ასი, კველა გმირთა სახები, ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბალახები.

1409/1409

იგი ჭაბუენი შუქითა ენახენ მზისაცა მეტითა; მათ სამთა შეიღინა მნათობნი ჰყარებნ ნათლისა სვეტითა; გარიელ მაგსა ბედა ბის ტანითა მით წერწეფითა; დაღივენს მგერნი ომითა, ვითა მჭკრებელნი ჭვრეგითა.

1410/1410

ჩემი აწ ესე ნათქეამი მათი სახე და დარია: რა ბედა წვიმდენ ღრებელნი და მთათა აღგელეს დვარია, მოვა და ხევთა მოგრაგნის, ისმის გათქი და ბარია, მაგრა რა ბდეასა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წენარია.

1411/1411

თუცა ფრიდონ და აკანდილ სიტყო-მოუწევთომნია, მაგრა ტარის შებმანი არგისგან მოსახლომნია, მშე მნათობთაცა დაპტარანებს, არწადა ნათლად ხომნია. აწ იყერებდით, მსმენელნი, გესმენენ ფიცხელნი ომნია!

1412/1412

სამთავე სამად გაიყვეს - თვითომან თვითო - კარები; თანა ჟყვა კაცი სამასი, კველა გმირთა დარები. მას დამით უქმნეს სადარნო, უცორო, არ ნაჩქარები, გათენდა, გაჩნდეს, მიპართეს, თავის-თავ ჰქონდა ფარები.

1413/1413

პირებელ მითო მიღითდეს მგბავრთა რათმე მაგიერად, მათ შეიგნთა ეერა უგრძნეს, უერცა დაპტვლეს გულ-ხმიერად; გულსა შემი არა ჰქონდა, ამოდ დეგს და ნებიერად, მიღებს გარეთ, მუბარალი დაიხურნეს ქმიერად.

1414/1414

ანაბედად ცხენი გაქუსლეს, მათოახმან შექმნა წრიაღი.
რა ნახნეს, კარნი გახტენეს, ქალაქით გახდა ჩრიალი.
სამთავე სამგნით მიპჰაროეს, თავსა მით უყვეს რიალი,
იკრეს ხოსა და დაბდახსა, შეიქმნა ბეკია ტერციალი.

1415/1415

მაშინ ქაჯოს მოიწია უსამომო რისხვა ღმრთისა:
კრონის, წერომით შექედულმან, მოიმორეა სიტყბი მშისა,
მათვე რისხვით გარღემურენდა ბორბალი და სიმღრგველე ცისა,
ველი მკვდარია ვერ იტევდეს, გადიაღდა ჯარი მკვდრისა.

1416/1416

კაცია უკრავად დაბენდლის ხმა / გარიელის ხაფისა,
აბჯარსა ფრეწის, გაფელდა სიმზრე ჯავშან-ქაფისა.
სამგნითვე კართა შეჯარნეს, ჭირი არ ნახნეს ქაფისა,
რა ქალაქს შეხვდეს, შეიქმნა სიხარკე ციხეს სწრაფისა.

1417/1417

ავთანძილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთგან შეიყარნეს,
მტერნი სრულად აეწყვიოდნეს, სისხლი მათნი მოეღვიანეს,
უყივლეს და ერთმანეროთი ხახეს, დიდად გაექარნეს,
თქვეს: "გარიელ რა იქმნაო?" მისად ჭერებად თვალი არნეს.

1418/1418

ერთმანება არა იცოდა ვერა ცნეს ფარიერისა.
ციხისა კარსა მიპჰაროეს, რიდი არ ჰქონდა მტერისა;
მუნ ნახეს რიცყე აბჯარისა, ნალეწი ხრმალია წერისა,
ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგავსი მტვერისა.

1419/1419

ციხისა მცველი ყველაი იღვა მართ ვითა სნეული,
თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეველი,
ციხისა კარნი განხმული, კართა ნალეწი - სრეული,
ცნეს ნაქმრად ფარიელისად, თქვეს: "საქმე არს მისეული".

1420/1420

გჩინი დაპეტედს შეკაფულნი, შევიდეს და გაძვრეს ხერელსა,
ნახეს, მშისა შესაყრელდა გამოეშა მთევარუ გველსა,
მუბარადი მოეხადა, ჰშვინის აკრგა თმისა ლელსა,
მკერდი მკერდსა შეეწება, გარდაეჭდო ყელი ყელსა.

58 ტარიელისგან ბლვათა მეფისას მისლვა

1428/1428

ბლვათა მეფისა წინაშე გაგზავნა მახარიბელი,
შესთვალა: "მოუბალ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით
მსარებელი;
ქაჯოთი მოყაეს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი;
მწაღინა, გნახნე პატივით, ვითა მამა და მშობელი.

1429/1429

აწ მე მაქეს ქაჯთა ქვეყანა და მათი დანადებია;
მეყვეო, კარგი ყველა მე თქვენგან წაბეიღებია;
ფატმანს უქსნია ჩემი მზე, სლელებია და სლებია,
ამისად მუქფად რა გიძლენა? მძულს ცელი ნაქტელია.

1430/1430

მოდი, გვნახენ, გაფიარდეთ ქვეყანასა შეწა ვირე,
სრეულად ქაჯთა სამეფოსა გიძლენი, ჩემგან შეიწირე,
კაუნი შენი შეაყენენ, ციხე მაგრად დაჭირე,
მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოდ, ჩემ კერძ ირე.

1421/1421

ეხვეოლეს ერთმანერთსა, აკოცეს და ცრემლი ღვარნეს;
ამას ჰეგანდეს, თვეს ერთგან მუშთარ, ზუალ შეიფარნეს.
მზე რა ვარღია შემოაღვეს, დაშვენდეს და შექნი არნეს,
აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამის იქით გაიხარნეს.

1422/1422

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დფანინ ყელ-გარდაჭდობილი.
კელა შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარღი ბაგეთათ მობილი.
აწ ესენიცა გავიღდეს, შეკრეს სამნივე მმობილი,
მას მზეს მისცეს საღამი, წაღდეს მართ ვითა ხმობილი.

1423/1423

მზე მოეგება პირითა ტერფითა, მოცინარითა,
აკოცა მისთა მეტევლით ლაღმზნ ცნიბითა წენარითა,
მათ მდაბლად მაღლა უძრისანა სიტყვითა მით ნარნარითა,
ორნივე ერთგან უპნომდეს ტერფითა საუბარითა.

1424/1424

ტარიელსა უსალამეს, მას ალვისა მორჩისა ვით ხეს,
მიუღლიცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოკითხეს.
არა სჭირდა, არ იხახეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს,
თავნი მათნი გააღმომნეს, მათნი მბრძოლი იშვლეს, ითხეს.

1425/1425

სამბისასა კაცისაგან ას-სამცე შეჰყოლოდა;
ფრიდონს უმძიმს სპათა მისთა, მაგრა ერთ-კერძ უხარილი;
მინახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დაპრეზომოლ,
ორმე მოუნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმიდა!

1426/1426

მოკრინფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით პოვეს მალები;
სამიათასა აპეიდეს მარგალიტი და თვალები,
თვალი ყველა დათლილი, იაგუნდი და ლალები,
იგი მზე შესეეს კებოსა, არს მათგან განაკრძალები.

1427/1427

სამცე კაცი დააგდეს ქაჯეთს ციხისა მცველია,
წამოიყენეს იგი მზე, მათიღა წაგვანა მნელია;
ბლვათა ქალაქსა დაშვინებას, თუცა გზა მუნით გრძელია,
თქვეს: "ფატმან უნათეთ, მუქაფა გვაც მისა გარდებდელია".

1431/1431

თქვენ უბრძანეთ ჩემ მაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისა,
გამოგაბარნის, ემბედის ნახეა მისი ხსნილა მისსა;
მისგან კიდე ინაგრილ ჭერეტა-მცა სხვალდა ვისსა,
ვინ მზესაც უნათეთა, ასრუ ვითა ბროლი ფისსა!"

1432/1432

რა კაცი ტარიელისი ესტემრა ბლვათა მფლობელსა, -
წესია, გული გაპერიების ამბავსა გასაკორმელსა, -
მისცა მაღლი და დიდება ლმერითა, მართლისა მბრჭობელსა,
მაშინევ მეჯდა, არ უნდა მისლება სხვასად მხმობელსა.

1433/1433

ბარები აპეიდა, გააგო ქმნა ქოწილისა მათისა,
მას მიაქეს რიცხვი ტერფითა, არ-სიღდიალე სათისა;
ფატმან ჰეგანს თანა, იარა საგალი დღისა ათისა;
უხარის ნახეა ლომისა და მზისა, ხმელთა მნათისა.

1434/1434

შორს გაეგებნეს სამნივე დიღა მეფესა ბლვათასა,
გარდიხდეს, მდიბლად აკოცეს, გარე-სწყლუს ჯარსა სპათასა;
შეისხეს ქება ტარიელს, მან მაღლა გაუათასა,
ქალი რა ხახეს, სტრუალობს შექსა მას ბროლ-ბაქმათასა.

1435/1435

ფაგმან ხათუნს, მისსა მჭვრეტას, ელებოლა ცეცხლი წელი,
მოეფეია, გარდეკოცნა ხელი, ფერი, პირი, ყელი;
იფეიის: "ღმერთი, რა გმსახურო, გამინითლდა რათგან ბნელი!
ვკინ სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია მისი გრძელი".

1436/1436

ქალი ფაგმანს ეხვეოდა, ტყბილად იფეიის, არ გამწყრალი:
"ღმერთიმან გული გამინითლა გახეთქილი, გა-ცა-მწყრალი,
აწ აგრე ვარ გაქსებული, წინას ვიზა ვითა მეცრალი,
მშემან შექნი შემომალება, ვარდი მით ვჩხან არ-დამშრალი".

1437/1437

ბლვათა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეტად დიღა.
ქაჯოთიცა ღაუმალდა, არ გაუმეა დღესა შეიისა;
უქედ გასცემს საბოტვარია, საქურჭლესა ანაკიდსა,
პერაერასა დაფანტულსა ზედა სცვეთენ ვითა ხიდსა.

1438/1438

მუნ იდგის გორი ლარისა, სტაცრისა და აფლასისა;
ტარიელს უძლენა გვირგვინი, ვერ-დანალები ფასისა,
აგუნდისა მრთელისა, ყვითლისა, მეტად ხისისა,
კვლა ერთი ტახტი თქორისა, წითლისა მართ ხალისისა.

1439/1439

ნესტან-დარეჯანს ყაბაჩა უძლენა, შემკული თვალითა,
აგუნდითა წითლითა, ბაღბშითა და ლალითა.
დასხლეს თანივე ქალ-ყმანი პირითა ელვა-მკრთალითა,
შათნი შეკრეგელნი დაიწვენეს ცეცხლითა მართ ახალითა.

1440/1440

აკონძილება და ურიდონს უძლენა უსაბომო დიღი ძლვენი:
ძვრიფასია უნაგირი, უკოთსი თვითო ცხენი,
თვითო კაბა თვალიანი, უცხო ფერით შექითა მფენი,
მოახსენეს: "მაღლი რა ვთქვათ, სყიანმცა-დ დაულა თქვენი!"

1441/1441

ტარიელ მაღლსა გარდიხდის ტურფა სიგევითა ენითა:
"დიღად ვამე, მეფეო, პირეველ, ხახითა თქენებითა,
მერმე, აგვაცეუ მრავლით ტურფა ფერითა ძლვენითა,
ვიცი, შორი-შორ არ-ხავლა ჩვენ თქვენი კარგა ვქმენითა".

1442/1442

ბლვათა მეფე მოახსენებს: "ხელმწიფეო, ლომო, ქეელო,
მოახლეთა სიცოცხლეო, ვერა-მჭვრეტა შორით მელველო,
შეგასი თქვენი რა-მცა უძლენა, შეგნიერო სანახელო!
რა მოგშორდე, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურეველო?!"

1443/1443

ტარიელ ფაგმანს უბრძანა: "მე თავი შენი მიღია;
დავ, ვალი შენი ჩემშედა გარდაუხდელი, დიღია;
აწ რაცა ქაჯოთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკიდია,
მომიცემია, წაილე, არ კიდე მომიყიდია".

1444/1444

ფაგმან ხათუნ თაყევანის-სცა, ჰერდრებს მაღლსა მეტის-მეტსა:
"მე მეფეო ხახეა შენი მიღებს ცეცხლსა დაუმრეტესა;
რა მოგშორდე, რა ვიქმნები? მე დამაგდებ ვითა რეტა.
ახ, ხეგარძი მოხლეთა! ვაგლის თქვენსა ვერა-მჭვრეტესა!"

1445/1445

ბლვათა მეფესა ეტყვიან სამნივე შექთა მაფენი,
კიონი ბროლი და ბაგენი სადაფთა მისადაფენი:
"უთვევნიდ მყოფთა არ გვინდინ ნიშაგნი, საჩანგლაფენი,
მაგრა გაგვიშვენ, კამია, წავიდეთ, ვართ მისწრაფენი.

1446/1446

შენ იყავ ჩენენი მშობელი, ჩენენგან ღმრთიად საესავიო,
მაგრა ამისცა ვიაჯო, გვიძორი ერთი ნავიო!".
მეფემან ბრძანი: "არა მშერს სამიწოდ თქენებად თავიო,
რაიოგან სიწრაფი, რა გააღრი? წა, გიწინამძღვრდეს მკლავიო!".

1447/1447

მეფემან ხავი-ხომალდი მოპკაშმა ბლვისა კიდესა.
გამოემართა ტარიელ გამყრელი ცრემლსა დერილესა,
თაესა იცემდეს, იგლეხლეს, თბა-წერსა გაიყრილესა,
ფაგმანის ცრემლთა შეღნით თვით ბლვაცა გააღილესა.

1448/1448

გამოულნეს ბლვანი სამთავე, ერთგან მმად შენაფიცართა,
კელა ამტყიცებდეს სიტყვათა, მათ პირეველ დანამტკიცართა;
ჰშენის მეღრა და სიცილი მათ, მისთა არ-უციცართა,
ბაგეთათ შექი შეაღვის ბედა ბროლისა ფიცართა.

1449/1449

მუნით კაცი ასმათს თანა მათ გაგზავნეს მახარობლად,
კელა ფრიდონის თაჯაღითასა - ნაომართა მათთა მთხრობლად:
"მანდ მივგ, მოიმალეუბეს მჩე მნათოთა მამაგრობლად,
ჩვენ, დამზრალი, აქანამდის, აწ გახხედით დაუმრობლად".

1450/1450

იგი მჩე შესევს კებოსა, იარეს გზა ბლვის პირისა,
მიყმაწვიობლებდეს, უხარის მათ გარდახდომა ჭირისა;
მივიღეს, სადა ქეყანა იყო ჩერადინ გმირისა,
და მოეგებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა.

1451/1451

მუნ მიეგიბა ყოველი ფრიდონის დიღებულები.
ასმათი, საჯე ლხინითა, ვის აღარ ამნდა წყლელები,
ნესტან-დარეჯანს მოჭედო, რომ ვედარ გაპენენის ცულები,
აწ გაუსრულ ყოველი მან მისი ნაერთგულები.

1452/1452

ნესტან-დარეჯან ეხვევის, პირსა აკოცეს პირითა;
უბრძანა: "ჩემო, ვაგლის მე, შენცა აგვაცე ჭირითა,
აწ ღმერთიმან მოგვაცა წყალობა, უცხო, მისი არ-სიძეირითა-ა;
მე გულია შენსა ებომსა, არ ვიცი, გარდვიხდი რითა!".

1453/1453

ასმათ ჰერდრა: "მაღლი ღმერთისა, ვარდნი ვნახენ არ-დამრელნი,
ბოლოდ ასრე გააცხადნა გონებამან დაფრერელნი,
სიკვდილიცა სიცოცხლედ მისს, იღენ ვნახენ მხიარულნი".
სჯობან ყოვლთა მოუგარელთა პატრონ-უმბანი მოყვარელნი.

1454/1454

დილეტულთა თაყვინის-სცენა, მოახსენეს, დიდი ქება:
"რომე ღმერთმან გაგვახარნა, კერთხეულა მისი ღმრთება!
ჩენ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარი გაწევავს ცეცხლთა დება,
წყლელსა, მისგან დაკოლილსა, მასვე ძალ-უც განკურნება".

1455/1455

მოვიდეს და პირი ხელსა დასდევეს, აგრე გარდაჲეორნეს.
შევე ეტყვის: "ძმათ თქენითა თაყნი ჩვენთვის დაიხოტნეს,
იგი შევბა საკუკინს ცხადად პოვეს, არ ითენეს,
ერთსა მიშვედს საზიაროდ - დილებანი იასოცენეს.

1456/1456

თუცა მე მათი დახოცა მტკიფის და სატკიფარია,
მაგრა მათ მიშვედა უკედავი მუნ დიდი საჩუქრია".
ესე თქება, ნელად აგირდა და წვიმს თოვლსა არია,
ნარცისთათ იძრის ბორიო, ვარდა შრავს, იანგარია.

1457/1457

მუნ აფირდეს ყველაკანი, რა ტირილად იგი ნახეს,
რაცა ვისკა დაჲკლებოლა, მათ ტირილით, სულოქმით ახეს;
დალემდეს და მოახსენეს: "რათგან ბრძენთა მშეებრ გსახეს,
თქვენთა მშერეფთა მღერა პშართებს, რასათვის-მცა
ივაგლაჲხეს!"

59 ქორწილი გარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ფრიდონისაგან

1463/1463

მათ ქალ-ყმათათვის საჯდომი დაჲდგა თეთრ-ძოწეული,
წითელ-ყეთლითა თვალით ზედ კეპლუად ფრქეული;
ავთანდილისთვის - ყვათელი და შავი ერთგან რეული;
მოვიდეს, დასხლეს; მშერეტელი ვცან მათი სულ-დაღლეული.

1464/1464

მგოსანი მოდგეს, ისმოდა ხმა სამდერისა ტბილისა;
ქორწილი ქმნეს და გარნავლდა ძეგნობა დაზისა დაბილისა
ფრიდონის ჟურად კარგისა, არ მისპინძლისა წნილისა;
ნესტან-დარეჯანს უშვენის დიმილი, ჩენა ქბილისა.

1465/1465

მოიდეს ძევენი უსიხი ფრიდონის არ-ალქაგისა,
ცხრა მარგალიფი, სიღდიდით მარით ვითა კეპრტხი ბაგისა,
კელა ერთი თვალი, სამსგავსი მზისა შუქ-მინამაგისა,
მას წინა დამით ძალ-ედის მხატვარისა ხაფა ხაფისა.

1466/1466

კელა უძღვნა თვითოთ ფარლეული, გარდისაყრეული ყელისა,
მგრგველად დათლილისა თვალისა, იაგუნდისა მრთელისა;
კელა მოქეს ერთი ტაბაკი, მძღვედ საჭირავი ხელისა,
ავთანდილისთვის ლომისა დღვენი ფრიდონის ქველისა.

1467/1467

იგი ფაბაკი საქსეა მარგალიფითა სხვილითა.
ავთანდილს უძღვნა ყველაი არა სიტყვითა წნილითა.
აიგსო სახლი სტავრითა და ოქსინითა ლბილითა,
გარიელ მაღლი უბრძანა ლაღმან სიტყვითა ტბილითა.

1458/1458

ვინ დირს-ა თქენენა ეგმიშა ტირილსა, შეჭირვებასა!
თქენენთვის საკვლილი დაი სჯობს მიწათა ზედა რებასა".
კვლა ფრიდონ ჰედრი მეფეს: "ნურათ იქმო გამწარებასა,
ძმერით-მცა მუქფად მოგიბლავს ათასსა გიხარებასა!"

1459/1459

ავთანდილცა მიუმტკიფნა, იტყვის დიღსა სიმძიმილსა;
მათ შეასხეს ქება, უირიეს: "თაყნი მიისცნეთ აწ დამილსა,
რათგან მიშვედა და კარგული ლომი მშესა წახლიმილსა,
აღარი ვსცირო საგირალსა, აღარ დაესდებთ თვალთა მილსა".

1460/1460

მივიდეს, სადა ქალაქი დიდი მულდაზინჩარია;
სცემდეს ჟექსა და ტაბლაქსა, გახდა შათქი და შარია,
დაბდაბისა და ქისისა ხმა ტურფად შენათხზირია,
მოცველეს მოჟალაქნია, ლაბადეს მუნ ბაბარია.

1461/1461

შეკათათ მოდგეს ვაჭარნი, ყოვლგნით მჭერეტელთა ჯარია;
შირს ვარუბდეს სარანგი, ხელოთ აქეს მათ აბჯარია;
მოიჯრებოლეს ჯალაზნი, სარანგითა დამსაჯარია,
მათად საცემეტლად მიშეება მუნ მათგან ნააჯარია.

1462/1462

გარდახლეს ფრიდონისაკა, სრა ნახეს მოსაწონება.
გამოეგება მრავალი თერით სარგელითა მოწებია,
ფერთა საფენდად თქსინო მართ მათგან არს ნაქონებია,
თაქსა აყრილეს თქროსა, ხვეჭს ჯარი მუნ ნარონებია.

1468/1468

ფრიდონისგან უსაბომო ქორწილია დღესა რებასა;
ყოვლთა დღეთა მიართმიდის უფსოსა ძღვენსა მშესა;
დღე და დამე არ გასწეულების ჩაბაზა და ჩანგი ხმასა.
აპა, მიშვედეს შესაფერნი ყმა ქალსა და ქალი ყმასა.

1469/1469

ტარიელ ფრიდონს უბრძანა დღე-ერთ სიტყვები გულისა:
"არს გული თქენი საჩმოთ უფროსი მმსა სრულისა,
არ გამტექვების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა,
მე თქენებინ ვპოვე მოკვდაგმან ჩემი წამალი წყლელისა.

1470/1470

ავთანდილისგან შენე იცი ჩემთვის თავისა დადება,
აწ მე მაქეს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება:
შენ მიღი, ჰკათხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება,
კითა დამიგის სახმილი, ეგრე მისიცა კმა დება.

1471/1471

უთხარ: "მმათ, რა გარდიხდის შენგან ჩემსა ჭირ-ნახეულსა!
ძმერითი მოგცემს წყალობასა, მისგან ბეცით შესახულსა!
თუ ვერა ვიტ საწადელის შესა, შენთვის გამრახეულსა,
არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ დარბამსა, არცა ხელსა.

1472/1472

აწ მითხარ, ჩემგან რა გინდა, აწ რათ მოგეხმარები?
ვარჩევ, წაგიდეთ არაბეთს, იყიდ ჩემიც მარები;
ტბილის სიტყვითა გაემრთოთ და ხრმლითა - საომარები:
თუ შენ შეს ცოლისა არ შეგრთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები".

1473/1473

რა ფრიდონ უთხრა აეთანდილს ტარიას მოციქულობა, მას გაუცინებს, გადიმდა, პშვერიდა მთარელობა; თქვა, თუ: "მეტველი რად მიხდა? მჭირს არავისგან წყლულობა! ჩემი მზე არცა ქაჯთა ჰყავს, არცა სჭირს ღხინ-ხაკლულობა".

1474/1474

ჩემი მზე ტახტსა ზედა გის, მორტმული ღმრთისა წებითა, საკრძალავი და უკალრი, ლალი, არვისგან ვნებით-ა, არცა რა უმძიმს ქაჯთაგან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა, მას ბედა შეელა რად მიხდა? რად მეჭვა რასაცა თხებითა?

1475/1475

რა მოვა ჩემთვის განგება, ზეცით მოსრული ზენანი, ღმერთი იწადებს, მომზელუნ გულა სახმილოთა ღენანი, მაშნება მომხვდენ მოკვდას მშისა ელვათა ფენანი, უმისუამისოდ ცედა ჩემგან მი და მო რენანი.

1476/1476

მიღი და ჰკალრე ტარიელს პასუხი, ჩემგან თხრობილი: "მაღლი რად უნდა, მეუერ, ხარ რაშომ გინდა ღმობილი? ვარ მუცლითგანე დედისათ თქენენად სამოხოლ შებილი, ღმერთმან მუნამდის მიწა მყოს, ვარ შეუე იყო ცნობილი.

1477/1477

გეძრიანი: "შეყრა მწადიან საყვარელისა შენიხა". ეგე არს მსაგესი გულისა ღმობიერისა თქენისა; მენა მე ხრმალი არ მიეკოს, არცა სიერცელე ენისა, მიჯოს მოლოდნა საქმისა მის განგებისა ზენისა.

1478/1478

ესეა ჩემი საწადი და ჩემი მოსანდომარე: ინდოეთი გნახო მორტმული, საჯლომთა ზედა მჯდომარე, გვერდავე გვიჯლეს მნათობა, პირი ელვათა მკრთომარე, მენამოლი თქენენი მოგესრინენ, არვინ წნდეს მენ მეომარე.

1479/1479

რა გამისრულენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი, მაშნება მიგალ არაბის, მომხვდენ მის მშისა ხლებანი; თელისა სწადეს, დამიესნეს ამა ცეცხლისა დებანი. სხვა თქენენგან არა არ მინდა, მძელიან ცედიდა თხებანი".

1480/1480

რა ფრიდონ ჰკალრა ტარიელს ესე სიტყვანი ემისანი, მან ბრძანა: "მაგას არა ვიქ, ამას არ უნდა მისანი! ვითა მან პოენა მიტებინი ჩემისა სელთა დგმისანი, ეგრევე მანცა სამისოლ ნახნეს ძალ-გული მშისან!

1481/1481

მიღი, უთხარ ჩემ მაგიერ სიტყვა ჩემგან არ-ნათნები: "მე შენისა გამბრდელისა უნხავად არ დაედგები. ვებებ მრავალი დამეხოუოს მონა, მისგან საყვარლები, ვითხოვ ხოლო შენდობასა, ეგეთიდა მოგბრულები".

1482/1482

ესე უთხარ: "ამის მეტსა პოციქულობ წურის წეო, ხებლე წასლე არ დაგმალო, არცა საქმე გაგათუო; მე არ მიჩამს არაბთ მეუე, რომე სიტყვა გაგატრუო, ამოდ ვსოხოვთ ქალი მისი, შევახვეწო, შევაგუო".

1483/1483

უბმბო ფრიდონ აეთანდილს ტარიას მოციქულობა: არ დადგებისო, ცედა შენგინ ცდისაღა თქმულობა". მას დაუმძმდა, მოედა კვლა გვაძლა კვამდ-აღმულობა. ასრე ხამს რიღი მეფეთა, ყმათაგან მოკრძალულობა!

1484/1484

აეთანდილ მიგა მუხლ-მოყრით ტარიას შესახვეწელად, ფერთია ეწვევის, აკიცებს, აღარ შექედას ზე წელად, ეტყვის: "ქმა, რაცა შეგსცოდე /როსტის წლეულად მე წელად, კვლა წე მიწმ ერთგულობისა გამტეხლად, და-ცა-მძლეწელად.

1485/1485

რასაცა ჰლამი, არ მიცემებს მას ღმრთისა სამართალია, გამმრდელსა ჩემსა ვით გვკადრო მე საქმე სამუხობილია! მე მისოვის ხელი ვით გაგძრა, ვით ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია! ვით მოახმაროს მონამხნ პატრონისა შედა ხრმალია!

1486/1486

ეგე საქმე მე და ჩემსა საყვარელსა შეგვამდერებს, ვა თუ გაწურებს, გაგულისლეს, კუშტი გულა შეაურვებს, ამბაესაცა დამიძვირებს, ჭრეტისათვის მომასერვებებს, შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა დამიურებებს".

1487/1487

ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შუქ-ნაფენამან, ხელი მოჰეიდა აეთანდილს, აპმართა, ააუენა მან: "მიყოთ კარგი ცეცხლი მომართებამან შენამან, მაგრა სჯოს, შენცა გაღხინოს ჩემმან შენითა ღენამან.

1488/1488

დია მძელს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიღობა, მძელს გაუწყველდად კუშტობა და სულ-მძიმობი, დიღობა; თუ მოყვარება, გულისა ქმნას ჩემე მონაბიღობა, თვეპრა მე ჩემდა, იგ მისდა, დია სჯოს კიღის-კიღობა.

1489/1489

მე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა, არ ეწეონებას სფურრობა შენისა მე შემურელისა. რად-მცა რა ვეკალრე მეფესა თხრობა რასაცა ჭრელისა! თლენ ნახვისა მათისა ნაფრა მაქეს სანაფრელისა.

1490/1490

ამას ოდე მოვასესენებ შედარით და შეპოენებით, რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა მოგონებით, რათეგნ ბოლო შეყრავება, სიშორესა ვით ეთხებით? დააშვენეთ ერთმანერით, თავის-თავის წე დისჭებით".

1491/1491

რა აეთანდილ ტარიასგან ცნა, წასლებასა არ დაპშლილა, არა ჰკალრა შეცილება, საუბარსა ზედა პროვიდა; ფრიდონ კაცსა დარჩეულისა საინანოდ გარდასთვლილა, თანა წაჲყება, განაღა-მცა მათ თანავე გმისა ვლიდა.

60 სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნიც არაბეთს წასლვა

1492/1492

ამ საქმესა დაფარულსა პრძენ დოონოს გააცხადებს:
ღმერთი კარგსა მოიავლინებს, აწ' ბორიტისა არ დაპატიჟს,
აგას წამ-ერთ შემთიკელებს, კარგსა ხან-გრძლად გააკელადებს,
თავის მისა უკეთესა უშადო-ჰყოფს, არ აჩადებს.

1493/1493

ფრიდონისით გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მზენი,
თანა მიკაელს პირი მზისა, ქალი მჭვრეტთა ამაბრზენი,
ჰედავს ბროლა ყორინის ბოლო დაწყობილი, დანათხზენი,
მუნ ბადახსნა აშენებდეს სინაგოგუ-სინაზენი.

1494/1494

იგი მზე უჯდა უგონისა და ეგრე არონინებდეს;
მინადირობდეს, ნალირსა მუნ სისხლსა დაადინებდეს;
სადაცა დაპერდის ქვეყნა, მჭვრეტელთა მოადნინებდეს,
მოეგებნიან, სძლებობდიან, აქებდეს, არ აგინებდეს.

1495/1495

მას ჰეგანდეს, ოუ-მცა სამყაროს მზე უჯდა შეუა მოვარეთა;
აარნეს დენი მრავალი ლალთა, პრზნად მოუბარეთა;
შეგან მათ დიღთა მინდორთა, ყოვლანით კაუ-მოუმხედარეთა,
სად ყოფილით ტარიელ, მიპერდეს მის კლდისა არეთა.

1496/1496

ტარიელ ბრძანა: "მე მმართებს დეს თქეენი მასპინძელობა;
მუნ მივად, სადა ყოფილ ვარ, მჭირდა სადამდის ხელობა;
მუნ გვიმასპინძლოს ასმათმან, მას უც ხორცისა ხმელობა,
მე რომე გიძლენი ტერფითა, აქოთ ლარისა ჭრელობა".

1497/1497

მივიღეს, შეგან გარდახდეს ქვაბსა მას დიღთა კლდითასა.
ასმათს უც ხორცი იმშისა, იქმს მასპინძლობა-კვეთასა.
ამხანაგობდეს, ლალობდეს წასლეგსა მათ საკემთიასა,
ღმერთსა ჰმადლობდეს შეცვლასა ლხინად ჭირისა დღეთასა.

1498/1498

მოიარეს ქეაბოვანი, თამაშობდეს შეიადარები,
პოენეს იგი საჭერჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდელნი,
ვერუა გისგან დანათვალნი, ვერუა გისგან შეგებულნი;
არ იტყვიან, თუ: არ გვაქსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკლელნი.

1499/1499

უბობა ტერფა მრავალი მათ მათი შესადარები,
კვლა ფრიდონისნი ააგნან, სპა ჰყეა თუ სპასალარები.
აიგსო კაცი ყველია, მაშინ მათ თანა ნარები,
მაგრა ძეს რომე საჭერჭლე, ჰგვანდა კაუ-დაუკარები.

1500/1500

ფრიდონს უთხრა: "ვალი შენი ჩემგან ძნელად გარდიხდების,
მაგრა თქეულა: "კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების";
აწ' საჭერჭლე რაზიმიცა აქა ძეს და ან იღების,
შენი იყოს ყველაკა, შენ წაიღვ, კითა გხედების".

1501/1501

ფრიდონ მდაბლად თაყვანის-სცა, ჰკალრა მაღლი მეგის-მეტი:
"მე, მეფეო, რად გვონივარ უჭკუო და აგრე რეტი?
მგერი ყოვლი ჩალად გიჩანს, ვინ-მცა იყო კითა ეეტი,
ჩემი ლხინი მუნამდის-ა, ვირე ვიყო შენი მჭვრეტი!"

1502/1502

ფრიდონ კაცი დააბრუნნა მოსასმელად აქლემისად,
სახლსა მისა მისაღებლად მის ყველასა საჭერჭლისად;
აწ' მუნითა გაემართნეს არაბეთით მივდად გზისად
ავთანდილა გაღვეული შესაყრელად მიუკრე შშისად.

1503/1503

მიპერდეს არაბთა საბდვარსა, რა ვლეს მრავალი ხანები.
დაპერდა სოფლები, ციხები, ხილი-ხშირად, თანის-თანები,
მუნ მიგან მყოფა ემთხა ფანა ლერჯი და მწვანები,
ავთანდილისთვის ყველა ცრემლითა არს ნაბანები.

1504/1504

ტარიელ გაცი გაეჭანა წინაშე /როსფან მეფესა,
შესთვალა: "გააღრეს, მეფეო, სურფილთა სიიფესა;
მე მოვად, მეფე ინდოთა, დარბაზსა თქეენსა სეფესა,
გიჩვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრუცენელსა, მოუკრეფესა.

1505/1505

მაშინ თქეენ ჩემი გეწყინა ნახვა მიწისა შენისა,
ცდა შეცყორდისა ავი ჰქმენ, შემოცევება ცხენისა;
მე შენთა სპათა ვაზეენე ნიშანი რამე წევნისა,
დავხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა.

1506/1506

აწ' ამად მოვად წინაშე, დავყარენ ჩემნი გზინია,
შემინდოთ, რაცა შეგვოდა, ჰქმნეთ გაწყრომისა კმანია.
ძღვენი არა მაქსა, მმიწწოდენ ფრიდონ და მისი სპანია,
ოლენ ძღვნად თქეენი აკითანდილ მე თქეენთვის მომიტანია".

1507/1507

რა მიუყიდა მეფესა მახარობელი კამისა,
ვით გაეხარენს, ვერ იგცის ენა ერთისა წამისა;
თინათის დაწვით გმატა ელვა შექისა სამისა,
ბროლსა და ლალსა ამეცნებს მუნ ჩრდილი წარ-წამწამისა.

1508/1508

გბძლება ჰეგეს და გაისმა სიცილი თქერთქარებისა.
ლაშქარინი რბოლეს მი და მო, ქმნა სწადლა მათკე რებისა.
დაიწყეს მოსმბა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა,
შესხდა სიმრავლე მოყმისა მელაგ-ფიცხელ ჩ გულ-მაგრებისა.

1509/1509

მეფე შეჯდა, გაეგებნეს თავადნი და სრულად სპანი.
ვისკა ესმის, მოყიდიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი.
ყველაკა ღმერთისა ჰმადლობას, გაამაღლეს მათნი ხმანი,
თქეეს: "ბორიტისა უმყოფოო, კეთილნია შენთვის მშანი!"

1510/1510

რა ერთმანერთი აუქნდა მიგებულ-მოსახგებავთა,
ავთანდილ ეტყვის ტარიელს სიტყვათა დანაზებავთა:
"აგერა ჰეგდავთ მინდორთა, მგერითა შენაღებავთა?
ამად მელენის სახმილი, გულსა ეცხელა, ებავთა.

1511/1511

ისია ჩემი გამზრდელი და თქეენდა მოგებებულა.
იქი ვერ მივად, მრტველენიან, გულსა სახმილი დებულა,
ჩემად არა კად სულ-დგმული კაცი არ გაწინდებულა,
რასაცა მისამთ, თქეენ იყით, ფრიდონ თქეენ თანა ხლებულა".

1512/1512

ტარიელ უთხრა: "კარგსა იქმ შენ პატრონისა კრძალვასა. აწ დადგა იქი ნე მოხვად, იქმ-მც უჩემოდ ხალვასა. მე მიყაღა უკითხოიბ მეფესა შეწყან თავისა მალვასა, ვეჭე, ღმრთითა აღრე შეგყარო მზესა მას, ტანად ალვასა".

1513/1513

მუნ დადგა ლომი ავთანდილ დაიდგა მცირე კარავი. ნესტან-დარეჯან შეწყე დგას, იგი მჭერეტი შბარავი, მისითა წამწამთა ნიავი ქრის, ვითა ქარი არავი, წავიდა მეფე ინღოთა მისრული, მიუპარავი.

1514/1514

ფრილონ წაჰყეა. განაღამცა გავლეს ველი დიდა ხანსა, ცნა მეფემან, ტარიელა, მარცო მოვა, მიმწოს განსა; გარდხეა და თაყვანის-სცა მას უკალრას, ლომებრ ჯანსა, სლეს პატისა ანდოთ მეფე მართ მაშია შესაგვინსა.

1515/1515

ტარიელცა თაყვანის-სცა, მივა კოცნად, სისალამოდ; მეფე უყლა აკოცებდა მართ ბაგისა დასამოდ, გაკაირვებით უენების, არის მისგან საიმამოდ; "შენ მშე ხარო, შენი გაყრა არის დღისა შესაღამოდ".

1516/1516

გაეკვირვა მეფე მისა თვალადობა-სიგურფესა, პირსა უჭვრეტს გაკაირვებით, უქებს მელაყით სიაღვესა; კვლა ფრილონცა უსაღამბა, თაყვანის-სცა მან მეფესა, მას მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

1517/1517

მეფე ტარიას ქეპასა დაპკრთების, დაეღონების. ტარიელ ეგყის: "მეფეო, აწ გული შენ გემონების; მიკაირს, თუ უგრე სიკოთ თქვენ ჩემი რად გვგონების! რათგან ავთანდილ შეხია, სხვა რად ვინ მოგეწონების?

1518/1518

ნე გაკირს მისა ვერ-ნახვა და დაყორვება ხანისა! მოღვა და დაგსხვით, მეფეო, ამთა კორდი მწვენისა, გადართ მიბები მისისა თქებს წინა ვერ-მოტენისა, ვიაჯ რასმე და აწ მმართებს მოთხოვა მე ფარმანისა".

1519/1519

დასხდებ მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რამმისა. /ტარიელს პირსა ციმებით აოქს, უნათლესი ბაშმისა; ჰერეტა ახელებს მჭერეტელთ ყოფა-ქეცევისა და შმისა; დაუწყო თხრითა მეფესა სიგყვისა, ბრძნად ნაკამმისა:

1520/1520

"მეფეო, თავი მეტრონის მე მისად მოსახსენებლად, მაგრა მოსრული თქებს წინა ვარ შემომხევეწლად, მექნებლად; თვით იგი იაჯს, რომელი ჩანს მზებრ შექის მეფებლად, ვინ არის ჩემად სინათლედ და ბნელთა გამათენებლად.

1521/1521

აწ ამს გადრებთ რონივე ხვეწნით და შემუდარებით: ავთანდილ დამდევა წამალი მისგან თავისა დარებით, დაპეტწყლეს, რომე პატიენი სჭირდეს წვენთავე დარებით; არ გაწყენ, გრძელი ამბავი არს ჩვენგან მაუმხვდარებით.

1522/1522

თქენითა უყვარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა, მით ვიგონებ საბრალოსა, მგირალისა და ფერ-ნამერთალსა; მუხლ-მოყრილი გაჯება, ნუღარ აწვევ იმათ აღსა, რომე მისცეთ ქალი თქენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა.

1523/1523

ამის მეტა არას გყაღღებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა. ამოიღო ხელ-მანძილი, მოინასკა იგი ყელსა, აღგა, შეხღი დაუყარნა, გაჯების ვითა მშრლელსა. გაუკვირდა ყოვლისა კაცსა, მის ამბვისა მომსმენელსა.

1524/1524

რა ტარიელ მუხლ-მოყრილი ნახა, მეფე შეებარდა, შორს უკედგა, თაყვანის-სცა, ქვე მიწამდის დაუკარდა, მოახსენა: "ხელმწიფეო, ლეხინ ყოველი გამიქარდა, თქენმან აგრე სიმღაბლემან ნახეა თქენი ჩამადარდა.

1525/1525

ვით ეგების, რაცა გწადლეს, რომე კაცი არ მოგომინდეს, ანუ მშერელს ქალი ჩემი, საკლავბა და ტყველება გინდეს; გებრძანს-მცა სახლით თქვენით, ცურემლი არცა მაშინ მდინდეს; სხვა მისცრი ვერა პოვოს, ცათამდის-სცა გა-ცა-ფრინდეს!

1526/1526

მე სიძეა ავთანდილის უკეთესსა ვპერებ ვერა; თვით მეფინა ქალსა ჩემსა მივეც, აქეს და მას ეფერა; ვარდი ახლად იუფრეტენბის, მე ეცავილი დაშებერა, რაღ-მცა ვპერებ შეცილება, რასცა ოდენ იგი სჯერა!

1527/1527

თუ შეგერთო ერთი მონა, თქენთვის არცა მაშინ მშერდა. ვინ-მცა გადარდა შეცილება, უშმაგო-მცა ვით მოგმდერდა! თუ ავთანდილ არ მიყენდა, ასწერ მისოთვის რად მომსურდა? დია, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დაღასტურდა".

1528/1528

რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიგყვა მოისმინა, დაღრება, მდანდად ეთაყვანა, პირსა ზედა დაუფინა. კვლა მეფემან თაყვანის-სცა, წამო-რე-ვლო, წადგა წინა, ერთმანერთი მომაღლეს, მათ ერთსაცა არ ეწყინა.

1529/1529

ფრილონ შეკლა, ავთანდილის მახარობლად გაექნა, ესლენ დიდი სიხარული გაეხარენს მასცა განა! წავიდა და წამოუძღვა, მოიყვანა, მოჰყვა თანა, მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შექი ბნელად მოევანა.

1530/1530

მეფე აღგა, მოეგება; ყმა გარდახდა, რა მივიღა; ხელთა ჰეთინდა ხელ-მანძილი, პირსა მითა იფარვიდა. მჩე ღრუბელსა მოჰყვარეოდა, ქუძღებოდა, ვარდსა ბრუნიდა, მაგრა მისა შეენებასა რა-მცა ვითა დაპუარებიდა?!

1531/1531

მეფე კოცნისა ჰლამოდა, აღარა ცურემლი სდენიან; ავთანდილ ფერხთა ეხვევის, შექნი ქვე დაუფინიან; უბრძანა: "აღეგ, ნე ირცხვი, შენ შენგან გამოგზენიან; რათგან მერჩიო, ნე მერცხი, ჩემგან ნედარა გრცხვენიან!"

1532/1532

მოეხეია, გარდეკოცნა მან პირისა არე-მარე;
"დამიღსეი ცეცხლი ცხელი, მაცრა წყალი არე, მარე;
ვინ ვაშერი დააჯოვა და წამწამი არემა-რე,
გვალე, შეგყრი, ლომთ, მზესა, თავი მისკე არე, მარე".

1533/1533

მეფე ყელა ეხვეოდა მას ლომსა და ვითა გმირსა,
ახლოს უშის, ეკბნების, აკოცებს და უჭირუტს პირსა;
იგი მზე და ხელმწყოფა ასრე მიმხვდა, ვითა დორს-ა.
მაშინდაა ლხითი ამო, რა გარდიხდის კაცი ჭირსა.

1534/1534

ყმა შეფესა მოახსენებს: "მიკვირს, სხვასა რად რას პბრძანებ!
რად არ გნება ნახია მშისა, ანუ რალდა აგვიანებ?
მიეგებია მთარელი, სახლა თქექნა მიიყვანებ,
შემიმიმის შექითა მისთა, ნათლად გარე მიიყვანებ".

1535/1535

ტარიელსა მოახსენა. შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს,
მათ სამთავე გოლიათთა მშისა ფერად დაწვნი დებნეს,
მიმხვდეს მთია საწალელსა, იგი პოვეს, რაცა ძებნეს,
ხელი ჰქანდეს ხრმალთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს.

1536/1536

მეფემან ქალს უსალამა, მან შორით გარდახდომილმან.
დაუყენა თვალი ელგამან, მისთა დაწყობაგნ კრიომილმან;
გამოიგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან,
დაუწყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხდომილმან.

1537/1537

ეფეფის: "მზეო, ვითა გაქო, ნათელო და დარიანო!
შენთვის ხელი გონებანი არა ცუდად არიანო,
მშიანო და მოყარიანო, ეტლად რაო და რიანო,
თქვენ საჭრეტლად აღარ მინდით, არ გარდნო და არ იანო".

1538/1538

გაკვირდეს ყოვლნი მხედველი მისთა ელვათა ფენისა;
ვით მშებან, დაუკნა მჭრეტელთა თვალი ნათლიას ჩენისა;
მისგან დამწარნი მისცნიან გულნი ჭერუტითა ლხენისა,
სითცა გამომხდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითკე რენისა.

1539/1539

შინა წავიდეს ყოველი, შესხდეს თავისა დარებად
ჰქონდეს შეიძნივე მნათობნი მის მშისა დისადარებად,
არ მიიხდიმის სიგურუ, არს მათგან მოუმხვდარუბად,
აღრე მივიდეს მეფისა სახლად საყოფად, არებად.

1540/1540

შევიდეს, ნახეს თინათინ, მჭრეტთა მიმცემი ჭირისა;
სკიპრისან-გვირგვინისანა ჰშვერილი ცმა პორფირისა,
მისრელთა პირსა შეადგა ელვა მისისა პირისა;
შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგაცსი გმირისა.

1541/1541

ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს,
მოეგება, აკოცეს და საუბარი დაბამეს,
იგი სახლი გაახათლეს, არ ნათელი შეაღიმეს,
ბროლ-ბალახში გააღაწვეს და გიშერი აწამწამეს.

1542/1542

თინათინ ზედა აწვივნა ტახტა მეფეთა ზეთასა,
ტარიელ ცოტრი: "შენ დაჯო, სწალიან ბრჭესა ბრჭეთასა,
დღეს ტახტი შენ და გმართებს მეტად ყოველთა დღეთასა,
მე ღომი ღომითა დაგისვა გვერდსა შენ, მზესა მშეთასა".

1543/1543

ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს ტახტა თავისსა,
გვერდსა დაუსვეს ავთანდიდე, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახესა და ნახელსა სკობს ყოვლსა საჩახაფისსა,
ნუ ეჭვ მიჯნურთა მათებრითა წუცა თუ რამისს და ვისსა.

1544/1544

ქალსა შესწბა, გაკუკირდა ავთანდიდის გვერდსა ჯდომა,
ფერი ჰქონთა და გაუფიხბა შე და გამო გულმან კრომიმა.
მეფე ეგყვის: "შეიღო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ბომბა,
ბრძნითა უთქვამს სიყვარელი, ბოლოდ მისი არ-წახლომა".

1545/1545

აწ, შეიღო, ღმერთმან თქენებ მოგცეს ათის წელ დღეთა
გრძელობა,
სეუ-სეაბინიბა, დიღობა, კვლა ჭირთა გარდებლელობა!
ცა-მცა ნუ შეგცვლის, მოგხელების თვით მისებრ შეუცვლელობა!
თქენით ხელითა მელირსოს მიწათა შემომყრელობა!"

1546/1546

მართ მეფემან სპათა ბრძანა ავთანდილის თაყვანება:
"ესეო მეფე თქენი, ასრე იქმნა ღმრთისა წება,
დღეს ამას აქეს ტახტი ჩემი, შე - სიბერე ვითა სწება,
ჩემად სწორად ჰშვერებლით, დაიჭირეთ ჩემი მცნება!"

1547/1547

ლამქარნი და დიღებულნი დაღრკეს, მდაბლად ეთაყვანებეს,
მოახსენეს: "მიწად ვემწნებო, ვინცა მიწად მიგვიყვანებეს,
მორჩილ-ქმნილი დაგვალიზეს, ურწინ მკვდართა დაგვაგვანებეს,
მტერთა მკლავი შეამუნებეს, გულნი ჩვენი აგულვანებეს".

1548/1548

ტარიელა უთხრა ქებით იმედისა გათავება;
ქალსა ეტყვისა: "მემიყრიხარი, აღარა გწვავს ცეცხლთა დება,
ქმარი შენი მმა ჩემი, მწალს ეგრევე შენი დება,
ორგულთა და შემცილეთა თქენითა მე ვემნა გაფლიდება".

61 ქორწილი ავთანდილისა და თინათინისა არაბთა მეფისაგან

1549/1549

მის დღე ავთანდილ პატრიონად ზის და ხელმწიფე ზენია,
მის თანა მჯდომარე ტარიელს ჰშვენიან სინაზენია;
ნესაბანჯარ ახლავს თინათინს, ენი მჭერებთა ამაზრზენია,
ჰგავს, თუ ცა მოღრეა ქვეყნად შეკრიდან იოხნი მჩენია.

1550/1550

დაიწეს მორთმა პერისა ლაშქართა მის მესახესია,
ზორხა და ცხვარი დაკლელი არს უმრავლეს მხაესია,
შეიქმნა ძეგნითა ძღვენია, მათისა შესამსგავსია,
მათ ყოვლით შექი ანათოს პირსა მზისა მსგავსია.

1551/1551

აიგენილა ჯამები იყვის, ლალისა ჭიქები,
კვლა უცხოუერთა ჭერჭელთა სხელის უცხო-უცხო სიქები.
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქცა,
მჭერებელი, გულა ეყყოდა: "ნუ აქსხები, იქ ები!"

1552/1552

მეგრუანი მოღვაეს ყოველგწით, ისმოდის ხმა წინწილისა;
შეყრით ძეს გორი იურისა და ბადახშისა თლილისა;
მსმელთათვის წყარო ლენისა საყან დის, მსგავს მილისა,
ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარდახდა კამი დილისა.

1553/1553

არა დარჩა უსაბოძერო არ კოჭლი და არ საპყარი;
მოღილა მარგალიფი მოუწიფელი, მონაყარი;
გაძელითად წასალებდად აფლისი და ოქრო მყარი.
სამ დღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის კით მყარი.

1554/1554

ხელისა მეფე არაბთა კვლა პერის, არ დაფილია;
ტარიელს უთხრა: "შენი მშე საჭერებლად სატურფალია.
მეფე ხარ ყოვლით მეფეთა და ეგე დელოფალია;
ხამს, კურსა გვეგდოს საყურად ჩვენ თქვენი ნატერფალია.

1555/1555

აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდომა თქვენად სწორად".
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუდგა ტხხით შორად.
ქვემთი დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისა მათად სწორად.
პირველ ძლევნი ტარიასთვის მოიდიან, იდვის გორად.

1556/1556

არაბთა მეფე მასპინძლობს, იქმს თღენ არიფობასა,
ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმოს ხელმწიფობასა,
გასცემს და უქენს ყველი უხეობა-იეფობასა,
ფრილინ გის ახლოს ავთანდილს, ჩვეული თვით მეფობასა.

1557/1557

მეფესა ქმრითურო პატივი ჰქონდა ინდოთა ქადისა,
სიყვარული და ჩუქება, კით სიძისა და სძღლისა;
რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნაათალისა, -
თვითო სკაპერა და პორფირი და გვირგვინები თვალისა.

1558/1558

კვლა უძღვნა ძღვენი თრთავე, მსგავსი მათისა ბედისა,
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა დედისა,
კვლა მარგალიფი ათასი, მართ კითა კვერცხი ტრედისა,
ათასი ცხენი ტაიჭი, სიღილით მსგავსი ქედისა.

1559/1559

ფრილის უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიფი თაქ-შედგმული,
ცხრა ტაიჭი, ტეირფისისა უნაგრითა შეკაშტული.
ინდოთ მეფე თავებანა სკემს დადა, ბრძენი, არ მახმული,
მაღდა ჰელრა ფხიტელურად თუცა იყო დეინო-სმელი.

1560/1560

რას განგრელებდე? გარდახდეს დღენი ერთისა თვისანი.
თამაშობდინ, არ იყენეს ყოლა გაყრანი სმისანი.
ტარიელს სძღვნან უცხონი თვალი დალისა ქვისანი,
ათ ყოვლით მათი ელვანი ჰებრეენ მართ ეითა მზისანი.

1561/1561

ტარიელ პეგანძის გარდისა და იყვის ფიფქისა მოველად,
ავთანდილ რისტანს წინაშე გაგზივნა დასათხოელად,
შესთვალი: "შენი სიახლე ემა ჩემად დაბინად ყოველად,
მტერთა აქს ჩემი სამეფო, ვიცი მუნ შიგნ მმოველად.

1562/1562

უცხენი მოსრინის მცოდნელთა ცოდნამან, ხელოვნებამან.
ვაჲვ: მოცეს თქვენცა დაღრუჯა ჩემმან რასაცა ვნებამან;
წავილე, ავი არ მიყოს მე აქა დაყორებებამან,
აღრე კელა გნახნე მორჭულინი, ინებოს ღმრთისა ნებამან".

1563/1563

რისტევან ჰებრეა: "მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდითა?
რაცა გოჯონდეს, იქმოდით, გასტერებდით, გაიცდიდითა,
ავთანდილ თანა წამოგვეეს, წადით ლაშერითა დილითა,
თქენებთა მტერთა და თრგულთა დაჭურეულით, და-ცა-სჭრიდითა".

1564/1564

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიცეები თრები.
მან უთხრა: "აგრე ნუ უნობ, შეცევ ბროლისა ყორები,
ახალ შერთულსა მოცარესა, მშეო, კით მოეშორები?"
ავთანდილ უთხრა: "მაგითა შენგან არ მოვიდორები".

1565/1565

არ და გონდა დამაგდო, წახეილე ჩემად მშრახეად!
"ცოლა უყარნოს, გამწირა", იყო ამიხად მსახაგად;
მე დავრჩე შენი გაყრილი თავისა მეგაღლახაგად?
კაცია მოყვრისა გაწირება, ახ, მოუხდების, ახ, ავალ!

1566/1566

ტარიელს უგაეს სიცილი ბროლისა ვარდობ ფრქვევასა;
უძრანია: "ვიცყვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვისა;
რათები გრადიან, წამომყევ, დამწამებ ნერას თნევასა".
ავთანდილ ბრძანებს დაშეართა ყოვლით მის თანა წვევასა.

1567/1567

შეყარნა სპანი არაბეთს, აღარა ხანსა გმულია,
კაცი თოხმოცი ათასი, ყველაი დაკაშტულია.
კაცია და ცხენსა ემოსა აბჯარი ხვარაშტულია.
არაბთა მეფე მათითა გაყრითა ხავლელ-შელია.

1568/1568

ერთმანერთისა გაყრილი ქალი თრნივე, დობილი,
ერთმანერთისა დაღ-ფიცი, სიცყვისა გმონდობილი,
მკერდითა მკერლა შეერელი, ყელითა გარდაჭდობილი,
ტირილეს; მათთა მშერეტელთა გულნი-მცა ესხნეს წოთბილი.

1569/1569

მოვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა-შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოჰშორდეს, მოეშორისა;
არა თუ იგი მოჰშორდეს, მართ ცამან მთაშორისა,
მათად საჭვრეტლად მშვრეტელმან ხამს, თავი იქედგოროსა.

1570/1570

მათოთავე სახედ რომელსა ესენი დაუბადიან,
იგივე გაპერის, სიშორუ არა თუ ჩებით სწალიან,
ვარლა სწაბეგნ და აპობენ, ფირან და ცრემლინ ჩასდიან.
მათოთა გამყრელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქალიან.

1571/1571

ნესტან-დარეჯან თქვა: "ნეტა-მც ყოლა არ შეგემცნებოლო, -
მშისა გამყრელი გარითა აწ ასრე არ დავღინებოლო.
ამბავსა სინევლი, მაცნევლი, წიგნითა მეუწენებოლი,
ვითა მე შენიერის დამწერი ვარ, აგრევ შენ ჩემიერის ჭნებოლი".

1572/1572

თინათინ უთხრა: "ჰე მზეო, შენთა მშვრეტელთა ლხინებო,
რადმცა გაგწირე, თუ ვთა გაყრისა მოვითმინებო!
ღმრთისაგან ღლეთა თხოვისა ხავლად სიკვდილი ვინებო,
აგრძელცა მიენ, რამომასა ცრემლსა მე დავიდინებო!"

1573/1573

კვლა აკოცეს ერთმანერთისა, გაიყარნეს იგი ქალნა;
ქვე დამზღვომბან წამავალსა ვერ მოსწერიდა ყოლა თვალნი;
იგი იჭერებს კუკულმავე, ღლებოლეს ამით აღნი.
რომე მწალელს, ვერ ღვწერუნ მე სიცოცხანი ხაათალნი.

62 ტარიელისაგან ინდოთ მეფის სიკვდილის ცნობა

1579/1579

ქედა ბედ გარღმოადგა მეტად დიდი ქარავანი,
კაცები და სახელმები ერთობ იყო შაოსანი;
გარუშემო მოეკვებენს უკანამო დალალანი;
მეფე ბრძანებს: "მოასხოთ, ჩვენ დავყოვნოთ აქა ხანი".

1580/1580

მოახხნეს იგი ვაჭარნი და მათი უხუცესია;
უბრძანს: "იინ ხარო, შევითა რად ჭანი შეგიღლესია?"
მათ მოახხენეს: "სით მოვალო, მენ ასრე დანაწესია,
ინდოეთს მისრით მოსრულთა გვივლია გზა უგრძესია".

1581/1581

გაეხარნეს მათ ვაჭართა ინდოეთით მომავლია,
მაგრა თავი უმეცარ ყველს, არა მისკეს ყოლა გრძნობა;
უქხოურად ეკანების, მათ ვერა ქმნეს მათი ცნობა,
არ ესმოდა ინდოური, არაბელად ყველს უბრობა.

1582/1582

უბრძანეს: "გვითხაროთ, ვაჭარნი, ამბავი ინდოეთისა".
მათ ჰეადრეს: "ზეცით მოსრულა ინდოეთს რისხვა ზეცისა;
დიღა და წერილსა ყველასა ცრემლი სდის მსგავსი წევთისა,
მას შეგან მყოფსა ბრძენსაცა ცნობა აქეს ვთა შეთისა".

1583/1583

თვით მათვე მათისა ამბავსა უამბობს, არის წყლიანი:
"ფარსალან, მეფე ინდოთა, იყო ხელმწიფე სეიინი,
მას ქსეა ქალი მნათობი, მზისაცა უფრო მზიანი,
ქილ-მარგალითი, ტან-ალვა, დაწე-ბადახშ, ყორან-თმიანი.

1574/1574

როსტინ მათითა გაყრითა ხელთაგან უფრო ხელდების,
ათასჯერ იგყვის ვაგლაბსა, არ სულოქება უერთხელდების,
ცხელი სდის წყარო ცრემლისა, მართ ვთა ქვაბი ცხელდების;
ტარიელ არის დაღრეკით, ფიფქი ნასდების, თხელდების.

1575/1575

ტარიელს ვარდსა დაუფლევს მეფე ხვევნით და კოცებით;
იგყვის, თუ: "თქვენი სიბრუ შის აქამდისცა თცებით;
რაოგან მოგშორდი, დაგრჩები პაგითა გაბსოცებით,
შენგან მოვგეცა სიცოცხლე შენგანვე დავიხოცებით".

1576/1576

ტარიელ შეჯალ, მეფისა გამყრელი, გამომსალიმე;
სრელად დაშეკარითა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა საღამე;
"მჩე შენ გლამისო სამირად და თავი შენ მას ალამე".
უბრძანს: "თქვენიერის მფირალსა ყოლ არად მიჩნდეს საღა მე!"

1577/1577

გაემართებს და წავიდეს დია სპითა და ბარგითა
ტარიელ, ურიდონ, აციანდილ თაგითა მეტად კარგითა,
კაცი თოხბოცი ათასი ჰევა ცხენებითა ვარგითა,
მივღენ სამივე გულითა ერთმანერთისა შარგითა.

1578/1578

სამ თვე ელექს, - ღმერთმან მათებრი სხეგა წერა წე დაპბადოსა!
მოეგბიანი, მტერითა ვერავინ დაიქადოსა!
მინდორისა შიგინ საღილად გარღახლეს უღილადოსა,
ვითა ჰმართებდა, ჰერიბდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა.

1584/1584

მას ქალსა და ამირბარსა ერთმანერთი შეუცვარდა.
ამირბარმან სიძე მოკლა, ხმა მეფესა დაუკარდა;
იგი ქალი ჰაგარაი მაბიძისა გაებარდა,
ბუქითა მისგან მონაქროლთა ინდოეთი გარღაქარდა.

1585/1585

მამიდიან ქაჯი იყო, გრძნეულობა იყის კარგა,
მით შემართა საშინელი, მჩე ხმელეთისა დაუკარგა;
თვითება მოკლა უბელური, მართ საცოცხლოდ არად ვარგა;
იგი ქალი დაიკარგა, ალვა მორჩი სხვაგან დარგა.

1586/1586

ცნა ამირბარმან წავიდა ღომი მის მზისა მძებნელად,
იგიცა წახდა, ინდოეთის გახდა მთევარე და მჩე ბნელად;
ორნივე გადაიკარგნეს, მათიდა მოენა არს მხელად;
მეფემზ ბრძანს: "ჰე ღმერთო, რად ცეცხლსა მომიღებ ნელად?"

1587/1587

მეფე გაშემაგდა მათისა უღონო-ქმნილი ძებისა;
ვად შეიცეალა ინდოეთის ხმა წინწილისა, ებნისა;
ციფსა ხასია გა-ვე-ძლო დება სახმილოა გმნებისა,
აწ თვითება მოკლა, მეიქმნა ბოლო სრებისა და ტკებისა".

1588/1588

რა ვაჭარმან ქსე სიგყვა თქვა, საქმენი გააკვლაღა,
ქაღმან დიღნი დაიკიელნა, ფიცხლა თაესა მთიხაღნა;
ტარიელება დაიბახნა, დაფარულნი გააქსაღნა;
ნარგისთაგან ნაწეიმარი ღვარი აღგა, თოვლი გადნა.

1589/1589

მომქალ ქალსა თაფ-შიშველსა თუ მშე ვითა უერჩოსა! სული ვარდსა დაკამსგაფსე, თაფ-მოხდილი - ყაფაჩოსა. თუ ბრძენიდა მაქეარი მისი იხმისს ვიწებრ "ჩოსა", ჰგაეს, თუ ტყუბი მარგალიფი გის ბროლისა ხარჩაჩოსა.

1590/1590

ქალი საბრალოდ მამასა სფირს, ბულბულისა მსგაფსია, თბა გაიღლივა, გაყირა, დაწვი ცრუშლითა აგია, ვარდი შექმნილა ბაფრანად, დაღა მართ ვითა ხაგსია, შეგსა ღრუბელი ეფარეის, ამაღ ნათელი დავსა.

1591/1591

იხოჭს და იღლევს, ბახილით გირს სიტყვა-ხაფი უარე; სისხლი და ცრუშლი თვალთაგან ჩამოსდის გარე უარე; "მოკვეპ მამაო, მე შეხინის შვილი ყოველთა უარე, ვერა გმასხურე ასელმან, ვერცა რა შეგაგეარე.

1592/1592

ჩემთის ბეჟ-ქმნილო მამაო, ნათელო თვალთა ჩემთაო, ჩემთა რა გატნევს ამავთა, გულისა მონაცემთაო! მშეო, რაღდა გაქცს სინათლე, რაღდა ანათოო თემთაო? რად არ დაიქცე, ქვეყანავ, რაღდა შემართისა მე, მთაო?"

1593/1593

გარიელ მოთქამის: "გამჩრდელო, პა, პა, რა საქმე შემენია! შიკვირს, თუ მშედა რად ნათობს, რად არა დაუჩენია?! მშე მოჰკე ყოველთა სულ-დგმულოთა, სოფელი აღარ შენია, ღმერთისა მიმაღლე, შემინდე, რაცა შენ ჩემგან გწეუნია".

63 ტარიელისაგან ინდოეთს მისლვა და ხაფაელთა დამორჩილება

1598/1598

ინდოეთის ზედა წააღვა, მენ მთა და დიდი ქედია; ანხდ ლაშქარი უსახო, ესაკვარუელი, ჟე, დია. ტარიელ ბრძანა: "მოყმენო, აწ თქვენგან რა იმედია? აღრე მოვიცლი იმათგან, ღმერთი და ჩემი ბედია!

1599/1599

იმა ლაშქართა უნახვინ კვლა ჩემნი ხრმალთა კვეთანი; ერთხელ შემენეს, დაქოუცენ, შევწენ აბჯართა ფეთანი". ავთანდილ ჰადრა: "რად უნდინ თქმანი სიტყვათა მძლეოთანი. მათ ვითა მფვერთა წაფიხვამთ, მიშველნ უერხითა ცვეთანი".

1600/1600

დაეკამენს საომარად, გაამიყდეს, გაჩაუქდეს, ცხენთა შესხლეს კეეთესთა, სახელარნი ასებუქდეს, ერთმანერთსა აჯობინეს, შეჭრუელთაგან არ გაუქდეს, იგი ქედი ჩაიქროლეს ბექისაგან უფრო ბექდეს.

1601/1601

წინ მიაღალნი დარაჯათა მათთა ბედა გარდეკიდეს; ტარიასთა გააქციონეს, მიეწიონეს, ჩამოპერიდეს, მოაგუბნეს მხარ-დაურელნი, მათ წინაშე მისახმიდეს, ამიაღნეს; "ვისნი ხართო?" - ჰკითხეს, ხანსა არ დაშმიდეს.

1602/1602

მათ მოხსენეს: "ტერფაო, ჩვენ - ცედად დაღორებულნი, რამაბის ხელმწიფისანი აქა დარაჯად რებულნი". ჰბრძანა: "წადით, რეგვენო, თქვენ ჩვენგან გაფიცხებულნი, აცნობეთ თქვენსა პატონსა: "მოყდენ გელითა ქებულნი".

1594/1594

კვლა უძრანანებდეს: "გვიამბეთ ამბავი დანარჩომია". მათ მიახსენეს: "პატონიო, ინდოეთს დიდი ომია, მისულა ხაფათ ლაშქარი, ქალაქსა შემოსდგომია, რამაბ არს ვინმე ხელმწიფე, მათად პატონიად მჯდომია.

1595/1595

"ჯერი ლელოუალი ცოცხალა, მკედართაგან უფრო მეკედარია, იძრძეს ინდოის ინდოის ლაშქარი, თუც იმედ-გარდაშწყდარია, გარეთ ცხენი წაუხვმინ, კველია გარდამხდარია, მშენო, თქვენ შექნი მიშვინეთ, პაი, რა აკი დარია!

1596/1596

მენა მყოფსა კველაკასა შეეკერა, ჩვენცა, შავი; რამაბს წინა გამოველით, მისრელად ვიქეით ჩვენი თავი. მეფე ჩვენი დღი არის, მათ ეწადა მისი ზავი, გამოვგაიშა, წამოველით, არა ვეიყო ყოლა ავი".

1597/1597

რა /ტარიელს ესე ესმა, მეტად ფიცხლად აიყარა, ეკა სამ დღე წასახალი ერთსა დღესა წაიარა; დროშა მისი აიმართა, წინა არა აიყარა, აწ ნახეთ, თუ გოლაბთი გული ვითა ამაგარა!

1603/1603

უთხარით: "ბრძანებს ტარიელ, მეფე ლაღი და ჯანია, იგი ხელმწიფე მაღალი, მებრძოლთა მემაჯანია: ჩემსა ამბავსა გატნევენ თქენენივე დარაჯანია, შეში ვერ გიხსნის სიკედილსა, ცელიდა დაღრუჯანია!

1604/1604

დია დიდოთ დამაჯნება უშმაგომინ ვით გააგო! ინდოეთსა ვით მთადეფ, შეაგთაგნება უფრო შმაგო? აპა, მოველ იგი ცეცხლი, რომე სრულად ამოგდაგო, ხრმალი ჩემი მოლესული შეს ტანხედა დავაბლაგო.

1605/1605

აწ დაემზადე, მოპარეა მე შენი არა მწადიან; შემები, რაბმი დადწყევე, პირველვე გამოცხალიან; პირ-ბაზით, ჩემი მორუენა რა დია დაგიტალიან?! მე ჩაბალახად გახმარებ, რაცა გიმებარალიან".

1606/1606

დარაჯანი წაფილეს და ერთმანერთსა მიუსწოდობდეს. რამაბს ჰკადრეს კეეთესთა, დამილებისა ვერა სომობდეს: "მოვიდათ ინდოით მეფე, ლაშქარნინება კარგი ჰყმობდეს, ვინცა ვითა გარდეხვეწოს, იგი ერთი თრთა სჯობდეს!"

1607/1607

ინდოთა დროშა ტარიელს აქეს და ალამი უბია, დროშა არაბთა მეფისა მას თანა შენაგეუბია; არაბთა იყის კეეთესთა, მათი აბჯარი შებია; ფრილინ - მშე მოყმე, რომელმან შექმნა სისხლისა გუბია.

1608/1608

ცოგაი წავლეს, გამოხნდეს ხუთასი ცხენისანანი; "შეტევებასა ჰლამოდეს ყმანი არამთა თანანი; ფარიელ ეკყიის: "ნუ იქმთო", მისცა სიგყიისა ნანანი; მოვიდეს, აჩხდა უაბჯროდ, არცა თუ პქონდეს დანანი.

1609/1609

ცხენის ფერხთა მოეხეია, მუხლ-მოყრილი შეეხევწა, მოასხენა: "შემძირალე, მისა ძალაა, ვინცა გხევწა! ნუ დამარჩენ, ნუ მაყოცხლებ და წამიღონ მკვდარი მე, წა! გელი თქვენი სასაკუთრო ბედმან ასრუ დამიღევწა.

1610/1610

დაიკარგებით, წახვედით თქვენ, წელნი მეთავია, გახდეს მფრინველი უმეფოდ, არწივა მისცეყდეს ფრთენია; ამად შეემართენ საქმენი ჩემინი საკამათენია, აღრე გამზიტყდა სოფელი, მართ ვითა კაბათენია.

1611/1611

ვაჯი, მომკალ მე ხოლმე, ყველაი ჩემი ბრალია; მერმე ხუთისა ვაშირი მეყავს აქთა წაუკალია, თავები დასჭერ, ადინე სისხლი, მართ ვითა დავარია, სხა უბრალოა, ნუ დაპხოც ვფირ ამად გულ-მდედარია".

1612/1612

ყოვლითა მისცეს ბენაარი, მოუყარნეს მუხლინ წინა: "ნუ დაგხხოცო, მისა ძალაა, ვინცა აგრე დაგარჩინა!" გარიელ დაგას დაყმენვებით, რამაბ წინა მოუფინა. ღმერთი ალხენს მონაწელითა, არ შეენდობს კაცი ვინა!

1613/1613

კაცი ცრემლითა შეინდობს, თუ ცოდვა მის თანაც არსა. ვით ნინეველი, ისხემდეს თავსა მგვერსა და ნაცარსა, ამით დაეხსნეს რისხვასა, ბერით მოსრულია ნაცარსა. წაღმავე წაგრენს სოფელი კვლა მისგან უკუნაცარსა.

1614/1614

ბრძენთა ვინმე მოსწავლემან საკითხავი ესე ვპოვნე: "ქსაო მამაყისა მეტის-მეტი სიგელოვნე: თავს მეტრია მოერიო, ნუდარ მოპელავ, დაიყოვნე; გინდეს სრული მამაცობა, ესე სიგყვა დაიხსოვნე".

1615/1615

გარიელ მოგება, ღმრთისაცე მსგაცსად იგ წაღმართელია: "აღარ დაგხხოცო", ჰპრძნანა, - ძლეველი შიშმბათ თუ ლია, - წაღმავე წაგრენს საქმესა, რაცა უკუდა სოფელია; ნაქმარი მრული კველაი აწ ჩემგან გამართელია".

1616/1616

თაყვანის-სცეს და დაღლუეს, ყოვლითა ხმა ერთად იერეს, ღმერთისა შეტევედრეს ბახილით, სევ მათი გააძლიერეს, თავები დახსნეს სიკვდლია, სიფიცხლე ამით მიერეს. გარიას ხრმალი ვერ გაძლეს, ჯერთ ხორცი მოიმშეირეს.

1617/1617

გარიას ნახგად მოსრული მუშთარი ახლოს მჭვრეტია; რისხისა ცეცხლი გარიელს სიგებოთა დაუშრეტია; მოვიდეს, ნახეს: რამაბის ლაშქარი ძლიერ უტია; ინდოეთს ზეცით სინათლე ჩადგა, მართ ვითა სევერია.

1618/1618

ერთი კაცი მახარობდება მათ დაშქართა მიუვიდა: "არ დაგხხოცო, შეგიწყალნა", - ყველაკაი დალოცებიდა; ბუქა ჰერიეს და იხარებდეს, ყველა ამის მიმრისხვიდა: "მოვიდათ იგი მოუმე, რომე ერთი ბევრსა სრვიდა".

1619/1619

მოეგებნიან გარიელს, შორი-შორ უსალამიან; მიგანთა დროშა ინდოთა მათად ცნეს, იალამიან. ვერ გამოხნდენ ინდონი, თქვეს, თუ: "დადაგსა დამიან", - არ მოელოდეს ტარიელს, მით ცრემლი დაიღიან.

1620/1620

გარიელ მიდგა, უკივდა: "მე მოეცე, მევე თქვენიო, თანა მყავს ჩემი მნათობი, პირი ელვათა მფენი, ჩემი მოგვეგ ხალდით მაღალმან წეალობა მისა ზენიო, გამოლით, თქვენი სიმორე არს ჩემგან მიუეტმენიო".

1621/1621

მაშინ იქნეს გარიელ, მათგან მი და მო სრბანია, სრულად ნათლითა აიგო ბლევე და ბანის-ბანია; ხმა-მაღლად ხმობდეს, იმანდეს: "მოეგმორდეს საღმობანია, აქამდის რისხვა-მაღალმან აწ მოგვეცნა წყალობანია".

1622/1622

კარნი გაბახენეს, გამოხნდეს, მოიხენეს მათ კლიგენია; ერთობ ფლასითა მოსილნი უმზერდეს მუნ მჭვრეტენია; ტარან ორნივე ქალ-ყმანი, ვარდისა ბაღსა ფენია, გახილით თავსა იცემდეს, ყორნის ფრთა ბროლსა სტენია.

1623/1623

ვითა გამტრდელსა პმართებდა, გამტრდილი აგრე ხელია; რომე სიღს ცრემლი თვალთაგინ, ცეცხლობაგინ უფრო ცხელია; თავსა იცემდეს, იახხლეს, ტირს მეტად გულ-ფიცხელია. გიმრისა გერისა მოპჟოცხდა ბროლისა საფოცხელია.

1624/1624

რა ნახნა ხისნი, ვაზირნი ფლასითა დამისილნია, კვლა დაიბანა გარიელ უფროსი დანა კოელნია; სისხლი და ცრემლი თვალთაგინ სდის და მიწყობით მიღნია. მოვიდეს, ყელსა მოჟჭდენეს, ვითა მმანი და შვილნია.

1625/1625

დიღებული მოეხივნეს, მოეგრძენებეს მათ ცოლ-ქმართა; ქალი დაბრდა, მამისათვის გირილიცა ვერ შემართა, ვარდსა რეონი ჩამოსციველდეს, ზე ვერავინ წამომართა, მუნა კაცთა ვერ ჰანხვიდი გაისინით მოღიმართა.

1626/1626

დეღოფაბდი გამოტჭრილი მოვიდოდა მათად ხახვად, უბრძანებდა: "რად ვინ სტირით, - ესე პქონდა წყალობასა გამოსახვად, ღმერთისან რისხება მოექია წყალობისა გამოსახვად, გვმართებას, რომე მაღლი მივსცეთ, აღარა გვცალს გლოგა-ახვად".

1627/1627

გარიელ ბედა მოიჭდო მხურგალთა ცრემლითა მლენელმან; იცყვის, თუ: "ცეცხლი დამეტის ცხელი, აწ დამწვა მე ნელმან; დაღმედი, სელი დაიღ ჩემგან ამისმან მსმენელმან, თქვენი სიცოცხლე მაღანია ღმერთმან, ობოლთა მლხენელმან".

1628/1628

ქალმან დედასა შესტორნა: "ჰაი მე, რა ვეწნა, დედათ!
წითელუკითლითა დაგაგდე, აწ მარიანა გხედათ,
მამამან ტახფი დაცალა, აღარსალა მის ჩედათ!"
დედამან ცრემლი მოსწურნა: "ნე სტირ, დაღემდი, ბედ-აო".

1629/1629

გარდაუკიტნა პირი და ბაგეთა გარდი თხელები,
გარდა დაუტყვლექს ბაგოთა, გახდა აღვისა მთხელები,
ნესტანჯარის ეჭყვის: "რაღად ვთქვათ სიტყვები ბედით ხელები?
ჩვენ ყოვლით გვმართებს ნეტარი ათასი, არ ერთხელები".

1630/1630

რა გარდახდა მერი ხანი, კამი იქმნა გარდასრულად
დილეტული რეაციანენეს, ერთობილი აღეს სრულად;
იგი მზენი მიეგებნეს, მოეხვიონეს გელის-გულად.
აკოცეს და მოიკითხეს თავის-თავის, თვითუელად.

1631/1631

ავთანდილ და ფრიდონ ჰეკალეს დედოფალსა მიმტკიცნება;
ტარიელ თქება: "დედოფალო, გჭირს ამათი არა-მცნება,
ესენა მხსნელი ჩვენი, აწ არა ვეცალს გრძლად უბნება,
ამათგან გვაძეს ჩვენ თრთავე სიცოცხლისა მოპოვება".

1632/1632

აღგეს და ქალაქს შევიდეს, თვით გარდახდეს სრასა მათსა;
ერთსა ბრანგებს დედოფალი, მართ სიგყვისა ვითამ ათსა:
"ღმერთმან მოსრინა მტერნი ჩვენი, ვერ დაგვცემენ ყოლ
შამათსა,
ამად შევიქმე სიხარულსა მართ გელისა საკამათსა".

1633/1633

უბრძანა: "გლოვა გახსენით, ქის-წინწილდასა ჰკარითო,
დედი შათქი და შეიძი გავიდეს ჩვენით კარითო;
ნახლები თქვენი თქოთისა სარგებლითა მთაკარითო,
იცინოლით და იმდერდით, ნე ცრემლი აწინწკარითო".

64 ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა

1634/1634

დედოფალმან მათ ცოლ-ქმართა თვითოთ ხელი დაუჭირა,
ბედა ტახტა მეფისასა ერთგან დასხმა გაუძირა,
მოიძორვა კაეშანი, გული მდედრი აქვიტორა,
გლოვა ცვალა სიხარულად, აღარავინ ააგირა.

1635/1635

დედოფალმან შეიმოსა, შავი ძაბა აიხადა,
დილეტულთა შესამოსა მხარეული დაუმზადა,
ყველა-კა დამოსა და საბოძერა უდიდად,
ბრძანა: "ჭირი დავითეწყოთ, რათგან ლხინი დაგვებად".

1636/1636

ტახტა ბედა ერთგან მსხდომნი ტარიელ და ცოლი მისი
ერთმანერთსა შეჟერობდეს, ქალი ყმისა შესაგვეისი;
გონება და ანუ ენა გამოთქმილა ვითა ვისი!
ვინმცა ჰეგანდა ხორციელი სოფელს შეიღი აღამისი!

1637/1637

ტარიელს და ცოლსა მისია მიშებდა მათი საწადელი -
შეიღი ტახტი სახელწილით, საშეებელი გაუცდელი.
მათ პატიჟოა დაავიწევებს ლხინი ესე აწინდელი,
ყოლა ლხინთა ვერ იმედს კაცი ჭირთა გარდეხდელი.

1638/1638

თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ჰნახნეთ, მზეცა ვერა სჯობდეს;
ბექა ჰკრეს და მეუღე დასეკეს, ქისნი ხმათა დაატბობდეს;
მისცა კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს.
"ესეათ მეუღე ჩვენი", - იბახდიან, ამას ხმობდეს.

1639/1639

ავთანდილ და ფრიდონისთვის თრნი ტახტი დაამზადეს,
ბედა დასხმეს ხელმწიფერნად, დადებანი უდიადებს;
ღმრთმან სხეანი ხორციელი მათებრნიდა რად დაბადნეს!
ამბობდიან ჭირთა მათთა, ყველაკასა გაუცხადნეს.

1640/1640

სმა, პერობა, გახარუბა ქმნეს, ჯალაბი გააღიდეს;
ვითარიცა ქორწილობა ხამს, ეგეთსა გარდიხდიდეს.
მათ თხითავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს,
გლახაჟითავის საბოძერასა საჭურჭლესა ერთგან ჰკრიოდეს.

1641/1641

დედოფალმან ეგრე ბრძანა: "ობოლ-ქერივნი მოასხენით,
ყველაკა დაამზიდორეთ, საბოძერითა ააქსენით";
თვით ჰმობა უსაბორო, რომ არ ითქმის კაცთ ენით:
"უღოცეთ დღეგრძელობა, ესე ღმერთსა შეჰედრენით".

1642/1642

ტარიელ თქება: "დედოფალო, გაღრიებ ერთსა მოსახსენსა:
შეიწყალე რამაზ მეუღე, მიავალე ღმერთსა შენა!
გნახე, მეტად შემებრალნეს, შეეშინდა ხრმალსა ჩვენსა.
ღმერთი აღწენს მონაწელა, მოუთომიდსა, ცრემლ-ნადენსა".

1643/1643

დედოფალმან ღმერთიერად "შეგუნდობო", ესე ბრძანა;
მოიყვანა რამაზ მეუღე, ხელმწიფერთა ათყვანი;
ყოვლით კერძო მომღერალთა ხმები გაეთანისათანა, -
ჭირთა მათგან გარდახდილთა ესე ლხინი შეაგვანა.

1644/1644

ოქრო, თეალი, მარჯალიფი, შეენიერი სანახავად,
ყოვლები იღვის ვითა გორი, მოღის ველთა მოსარწყავად;
ვისცა სწადების, ალაფობდის, წაიდიან უკითხვად,
მანდატერი არფის სცვიდის, ძოლის ვინ ჯდის, ანუ თავად.

1645/1645

ავთანდილ და ფრიდონისთვის სპათა ეგყვის მეუღე დიდი:
"სტემარნი ხარი, სოებისა სირცეგილი და ნე გაქსე რიდი!"
თვითის კაცსა თვითოთ ჯორი მარგალიფი ინაკიდი -
ესე მისცა საბოძერა, სხეანს ყველასა ვერ დაგუსტოვლიდი.

1646/1646

ავთანდილ და ფრიდონისთვის საბოძერასა ვინ დასთვალაგეს!
ვერ გამოიტეამს სამრავლესა ენა, ამდე თავის კრძალაგეს!
რაცა ეღვა, უკეთესსა დედოფალი არ დაშმალაგეს,
მათ უშმიბდა მხსნელად მათად, ტუბილად უჭერებს, არა
ჰლალაგეს.

1647/1647

სრულნი ინდონი აეთანდილს და ფრიდონს მწედ ხადოდიან: "თქვენგან გვჭირს კარგი ყველია", - მართ ამის მთიაფონიან, ვითა პატრიტისა სჭერეფიან, რაც სწადის, მას აქმოდიან, საღარბაზებლად ნიადაგ მათ წინა მოვიდოდიან.

1648/1648

გარიელ რამაჩ შეფესა უბოძა საბოძვარია
უბრახა: "ხარკა მოვცემდი, მართ ვითა შენი გვარია".
მან თაყენის-სკა, ნირსა ქეე მიწამძის დამდებარია,
წავიდა მისი მლოცველი, არ ომთა მომკვეხარია

1649/1649

ინდოო მეფე უბრძანებლა ასმათს, მისსა შეკვდომილსა:
"რაკა შენ ჰქმენ, არ უქმნია არ გამშროელა, არცა შრლილა;
აწ ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, - ერთია წილა, -
ზედა დაგსამი; შენი იყოს, გვმასხურებდი ტკიბლია ტბილსა.

1650/1650

ვინცა გწალდეს, ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე;
მუნიდაღმა გვმსასურებდი, თავი შენი დაგვამონე!"
ამათ ფერნი გარდეკონა: "შენგან-ათ ჩემი ღონე,
მონობისა უკეთესი რამც ვიშოვნე, რამც ვიქონე?"

1651/1651

მოხსენა: "ხელმწიფეო, ვიკადრებ და ნე ვასწყრები;
თუ ხმელეთი სრულად მქონდეს, ვერცა მაშინ გაგვირები,
მე მეყოფა შექი თქენი, ვარ მზის ეგლთა შენიშვირები,
ვერ გაგუწირავ ჩემგან ბრდილსა, არცა სხვაგან ვიარები".

1652/1652

კვლაცა უბრახანა გარიელ: "ქმარს შენი ჭირთ ნახელები,
გვიხსოვან შენი ჩვენშედა თვალინი ცრემლნაფასულები;
სკოდს, მოისმინთ ნათევამი, ჰქმია ჩემგან გამტრასულები,
ბოროფი სცვალო ეკოილად გყელ სპანი ხრმალ-მანულები".

1653/1653

დაპეტრილდა, მოახსენა: "ჭირთა ვამი ერთხელია".
მოიყანეს კარგი მოყმე, ვონერი, არ ხელია;
ამათ მისეუს, მოუძღვების, დაუჭირა სახელია,
იგი კაცი გააღილეს, აქეს მეფობის სახელია.

1654/1654

ერთგან სამთავე ძმობილთა დაყენეს ცოფანი ღლენია;
თამაშილდან, უსახო მოუდიოდის ძღვენია:
რა მარგალიგი დარია, რა უკეთესი ცხენია!
მაგრა აეთანდილს სურვილმან დაღრება დააჩენია.

1655/1655

გარიელ ცნა, ამა ყმასა ცოლისათვის მოესურება.
უბრძანებლა: "გული შენი, განადამცა მომემდერება;
აწ ვაგლას მე, ჭირი შენი ვონებამან შეიღიოთ ურჯა,
მოგშორდები, საწუთორომან ლხინი ასრუ დამიშურება".

1656/1656

კვლა ფრიდონცა დაეთხოება: "წავიდეო სახლსა ჩემსა,
ზედს-ზედა დავსტეკებნილე დარბაშია და ამა თემსა;
სამსახურსა მიბრძანებლი, უხუცესი ვითა მრწმესა,
თქვენთვის ასრე მომსურდების, წეროსათვის ვით ირემსა".

1657/1657

მასცა უბოძა ფარმანი: "წა, სახლი მოიარეო,
მე ნე გამწირავ, მნიხევდი, ადრე მობრუნდი გარეო".
აეთანდილს უთხრა: "უშენოდ რა-მცალა გავიხარეო?
რათგან ისწრაფი, ნე გაგვა. მიგელის ლომსა მთვარეო!"

1658/1658

როსტონისთვის წააფინა ძღვნად ტურფები ჯუბაჩები,
კელა ჭერებელი თვალთა თლილთა, არ კოფტები, არ ჩამჩები:
"ჩემ მაგიერ მიეტანე, წაო, ხერის მეურჩები".
აეთანდილ თქვა: "არა ვიცი, მე უშენოდ ვით დაერჩები!"

1659/1659

ქალსა ქალმან გაეგბაგნა ყაბაჩა და ერთი რილე,
რომე ჩატმა-დაბურვისა ვინ-მც დარს იყო მათგან კიდე!
ერთი თვალი - წამღებელსა, ვერ თქებას, თუ: "ცუდად ვმილე", -
დამე მშეებრ განანილის, ჩხილის, სადაცა შეჭედვილე.

1660/1660

აეთანდილ შეჯდა, წავიდა, ტარიას გაესალამა;
იგი ორნივე გაყრისა დაწვნა ცეცხლისა ალამა;
სრელად ინდოი მისეირან, ცრემლმან მინდორი დაღამა;
აეთანდილ იყვის: "მომჯდარ სოფლისა მე სამსალამა".

1661/1661

ერთგან ფრიდონ და აეთანდილ იარნეს დღენი მცირენი;
გვამინ გაყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანაგორენი;
კარგად მოუხედეს მათ მათნი საქმენი დანაპირენი;
აეთანდილ მიხდა არაბეთს, ნახნა არ ცუდი ჭირები.

1662/1662

გამოეგენეს არაძნი, სამეფო დააშვენა მან;
ნახა მშე მისი, მიპრიდა მისთა სერფილთა წერნამან;
მას თანა განგსა და-ვე-ჯდა, აღხინა მჭერეტა ლხენამან,
გაახელმწიფა გვირგვინი ბეცით მოსრულმან ბენამან.

1663/1663

მათ სამთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სტულდეს,
ერთმანერისა ჰანგვილდან, საწადელნი გაუმრელდეს,
ბრძანებისა შემცილები მათთა ხრმალთა და-ვე-წყლელდეს,
მომაგნეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს.

1664/1664

ყოვლთა სწორად წყაბლობასა ვითა თოვლას მოათოვდეს,
თბოლ-ქრიზინა დაამდიღრებს და გლახაენი არ ითხოვდეს,
აეთა მქმედენი დააშინეს, კრავნი ცხვართა ვერა სწოვდეს,
შიგან მათთა სამორანისთა თხა და მგელი ერთგან სძოვდეს.

1665/1665

გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიშმარი დამისა.
გარდახლეს, გავლეს სოფელი, - ნახეთ სიმუხტლე კამისა-
ვის გრძლებად ჰერნია, მისთვიცა არის ერთისა წამისა.
ვწერ ვინმე მესხი მელექს მე რესოველისად ამისა.

1666/1666

ქართველთა ღმრთისა დავითის, ვის მშე შახერებს სარებლად,
ესე ამბავი გავლექს მე მათად მოსახმარებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს გართა მარებლად,
ორგულთა მათთა დამწერელად, ერთგულთა გამახარებლად.

1667/1667

დავითის ქმნანი ვითა ვთქვნე სიჩალხე-სიხაფეთანი!
ესე ამბავნი უცხონი, უცხოთა ხედრწიფეთანი,
პირველ შენი და საქმენი, ქებანი შათ შევეთანი,
ვპოვებ და ლექსად გარდავთქვებ, ამითა ვიღაუფეთანი.

1668/1668

ესე ასეთი სოფელი, არვისიგან მისანდობელი,
წამია კაცოა თვალისა და წამწამისა შეწრობელი!
რასა ვინ ეძებო, რის აქმნევი? ბედია მაყივნებელი,
ვის არ შეუცდის, კარგია, ორისაც იყოს მხლებელი.

1669/1669

ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდელ-მესაა - შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დიდარები - სარგის თმიღველსა, მის ენა-დაუშრომელსა,
ტარიელ - მისსა რესტველსა, მისოვის ცრემლ-შეუშრომელსა.